

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
Міністерство освіти і науки України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ВЛАСЮК РОМАН АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК 378.147.091.12.011.3:796–051 (043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
НА ЗАСАДАХ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Р. А. Власюк

Науковий керівник: Огністий Андрій Володимирович, кандидат наук з
фізичного виховання і спорту, доцент

Тернопіль – 2024

АНОТАЦІЯ

Власюк Р.А. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка МОН України; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Тернопіль, 2024.

Досліджуючи проблему підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу на підставі вивчених наукових джерел визначено та уточнено зміст взаємопов'язаних ключових дефініцій з теми дослідження. Вивчення різних підходів науковців до трактування понять «диференціація», «диференційований підхід», «диференційоване навчання», дало нам змогу узагальнити їх сутнісні характеристики.

Теоретичний аналіз літературних джерел виявив зацікавленість авторів до досліджуваної проблеми у різних напрямках педагогічної діяльності, проте він показав, що недостатньо широко вивчене питання застосування диференційованого підходу у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури і практично не зустріли досліджень, які б висвітлювали дану проблему в циклі спортивно-професійних дисциплін (далі СПД) зокрема у ході вивчення: «Гімнастики та методики її навчання», «Легкої атлетики та методики її навчання», «Спортивних та рекреаційних ігор і методики їх навчання», а також його вплив на покращення педагогічної майстерності майбутніх фахівців.

У професійній діяльності майбутніх учителів фізичної культури чільне місце посідають структурні компоненти процесу підготовки, які покладено в основу їх професійної готовності. У дослідженні виділено: мотиваційний,

змістовий та діяльнісний компоненти та визначено їх критерії і показники рівнів. У структурі діяльнісного компоненту виокремлено специфічні для професії вчителя фізичної культури конструктивні, комунікативні, організаторські, гностичні та рухові уміння.

Теоретичні знання, практичні уміння, навички та належний рівень фізичної підготовленості є важливими компонентами підготовки майбутніх учителів з фізичної культури. З цією метою нами було проведено констатувальний етап дослідження відповідно до якого у вересні 2013 року нами було визначено базовий рівень знань, умінь та рівень фізичної підготовленості студентів факультету фізичного виховання на момент вступу в університет.

За результатами тестування теоретичної підготовленості та з метою визначення початкового рівня знань з фізичної культури у студентів, які тільки поступили на перший курс виявлено, що більше половини респондентів мають незадовільну теоретичну підготовку, з них 35,9% знаходяться на нульовому рівні і не дали жодної правильної відповіді та 39,4% на низькому. Відсоток тих, які мають середній рівень знань становить – 23,4%; вище середнього відповідає значенню 1,3% і жодного студента на високому рівні.

Отримані результати дослідження початкового рівня практичних умінь студентів свідчать про недостатній їх базовий рівень підготовки. Так не змогли проявити жодного практичного уміння 27,9% респондентів. Виконали вправи з грубими порушеннями техніки та продемонстрували низький рівень підготовки 44% першокурсників. Відсоток студентів, які виконали завдання на середньому рівні становить – 23,6%. Виконали вправи з незначним порушенням техніки вправ і виявились на вище середньому рівні 3,5% студентів. Лише 1% виконало вправи бездоганно. З вище наведених результатів тестування можна зробити висновок, що початковий рівень володіння уміннями і навичками студентів зі СПД можна оцінювати, як низький. А рівень їх підготовленості вимагає бути кращим.

Початковий рівень фізичної підготовленості студентів знаходиться на високому рівні у 38,1 % обстежених, на достатньому рівні – 30,9%, на середньому рівні – 14 % і низькому рівні – 17 % майбутніх педагогів. На нашу думку помітні покращення показників пов'язані з тим, що учителі фізичної культури більше уваги приділяють розвитку фізичних якостей школярів під час проведення уроків фізичної культури. Та й самі учні старшого віку, як хлопці так і дівчата сліdkують за красою свого тіла займаючись вправами загальної фізичної підготовки.

Формування професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури значною мірою залежить від педагогічних умов в яких вона здійснюється. З метою формування компетентного фахівця з фізичного виховання у процесі вивчення СПД нами було визначено наступні умови: мотивація студентів до занять шляхом використання диференційованого підходу на заняттях зі СПД; удосконалення змісту викладання СПД на основі диференційованого підходу; використання сучасних інформаційних технологій щодо реалізації диференційованого підходу на заняттях зі СПД; використання в навчальному процесі інтерактивних форм і методів навчання, які дають змогу ширше застосовувати диференційований підхід для організації навчального процесу.

У ході дослідження та з метою реалізації педагогічних умов на основі використання педагогічного моделювання розроблено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. До її складу увійшли цільовий, змістовий, результативний блоки.

З метою перевірки запропонованих педагогічних умов та методики формування системи знань, умінь і навичок з циклу СПД у майбутніх учителів фізичної культури було проведено формувальний експеримент. Оцінка ефективності процесу здійснювалась шляхом порівняння контрольної та експериментальної груп за результатами тестування рівня готовності студентів до професійної діяльності у відповідності до компонентів їх

підготовки.

Формувальний етап експерименту виявив, що за *мотиваційним компонентом* високий рівень продемонстрували 50,8% студентів ЕГ, 4,8% отримали рівень вище середнього, 33,3% майбутніх фахівців цієї групи перебували на середньому рівні і лише 11,1% – на низькому. Натомість 38,7% студентів КГ знаходилися на середньому та 28,5% на низькому рівнях, на вище середньому та високому порівню – 16,4%.

За *змістовим компонентом* високий рівень теоретичної готовності студентів ЕГ становить 12,8%, основна частина студентів зосередилась на вище середньому і середньому рівнях це відповідно 44,4% і 42,8%. Студентів з цієї групи, у яких був виявлений низький показник сформованості змістового компоненту, виявлено не було. Цього не скажеш про КГ, де лише 3,13% майбутніх педагогів за змістовим компонентом перебувало на високому рівні, 1,67% мали низький рівень знань, а найбільше студентів 60,9% і 34,3% перебуває на середньому та вище середнього рівнів готовності.

Результати сформованості *діяльнісного компоненту* серед студентів, що навчалась за розробленою нами структурно-функціональною моделлю були наступними: 28,6% знаходились на середньому рівні методичної готовності, всі інші 47,6% і 17,5% мали вище середнього та високий рівень готовності. У КГ більшість студентів (40,9% і 37,5%) знаходились на середньому і вище середнього рівнях, 12,5% – на низькому і найменше майбутніх учителів фізичної культури досягнули високого рівня практичної та методичної готовності.

Визначення рівня інтегрованої готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності, виявило покращення показників ЕГ на відміну від КГ. Після закінчення педагогічного експерименту 27% студентів ЕГ показали високий рівень готовності, 32,2% вище середнього, 34,9% середній та 5,8% – низький. У контрольній групі на відміну від експериментальної такий показник становив 9,5% студентів які продемонстрували високий рівень, 29,4% вище середній, 44,1% середній та

14,2% – низький.

Не менш важливо було визначити та порівняти успішність студентів контрольної та експериментальної груп після проходження циклу дисциплін спортивно-професійного спрямування. Контроль майбутніх учителів фізичної культури здійснювався за допомогою системи оцінювання, яка передбачає переведення оцінок у шкалу ECTS та національну шкалу.

Встановлено, що у КГ кількість студентів на рівні «А» становила 2,98%, 4,47% досягнули рівня «В», 10,44% – рівня «С», 25,37% – рівня «D», 29,85% – рівня «Е» і 22,38% студентів даної групи опинились на рівні «FX».

У ЕГ рівня «А» досягнули 11,11% студентів, 6,34% отримали рівень „В”, 28,57% – рівень «С», 31,74% – рівень «D», 15,87% – рівень «Е» і 6,34% студентів даної групи знаходяться на рівні «FX».

Порівняння наведених результатів дає змогу зробити висновки, що студенти експериментальної групи які навчались у відповідних умовах реалізації диференційованого підходу наприкінці формувального експерименту опинились на якісно вищому рівні готовності до професійної діяльності, ніж їхні однокурсники, навчання яких відбувалось у звичних умовах. Це, в свою чергу, дає нам право стверджувати, що у студентів експериментальної групи кращий якісний і кількісний показники формування готовності до професійної діяльності.

Наукова новизна полягає в тому, що:

– *уперше* теоретично обґрунтовано педагогічні умови (забезпечення мотивації студентів до занять зі СПД шляхом використання диференційованого підходу; удосконалення змісту СПД на основі принципу диференціації; використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій щодо реалізації диференційованого підходу на заняттях зі СПД; використання в навчальному процесі інтерактивних форм і методів навчання, які дають змогу ширше застосовувати диференційований підхід у процесі вивчення СПД.; розроблено структурно-функціональну модель підготовки з такими блоками: *цільовий* (визначає мету і завдання дослідження); *змістовий*

(включає педагогічні умови, методологічні підходи: диференційований, компетентісний, системний, діяльнісний; принципи: науковості, свідомості і активності, систематичності, доступності і індивідуалізації, наочності, зв'язку теорії з практикою, диференціації; форми: лекції, семінари, практичні, оглядово-методичні і індивідуальні заняття, навчальна практика; методи: словесні, наочні, практичні, програмового навчання, проблемного навчання, інтерактивні) та *результативний*: охоплює компоненти (мотиваційний, змістовий, діяльнісний); критерії сформованості компонентів; рівні: низький, середній, вище середнього, високий); результати підготовки);

– *удосконалено* зміст підготовки, критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації диференційованого підходу на заняттях зі спортивно-професійних дисциплін; *конкретизовано* зміст понять: «педагогічні умови», «теоретичні засади», «діяльність», «професійна діяльність», «готовність», «диференціація» «диференційований підхід», «диференційоване навчання» у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури;

– *подальшого розвитку набули* теоретичні основи підготовки майбутніх учителів фізичної культури, форми і методи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу; розширено уявлення про використання диференційованого підходу у підготовці майбутніх вчителів фізичної культури на заняттях зі спортивно-професійних дисципліни.

Практичне значення дослідження полягає у впровадженні педагогічних умов з метою удосконалення процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури в циклі спортивно-професійних дисциплін («Гімнастика та методика її навчання», «Легка атлетика та методика її навчання», «Спортивних та рекреаційних ігор і методика їх навчання», на засадах диференційованого підходу; розроблено інтерактивний навчально-методичний курс «Гімнастика та методика її навчання» для студентів факультету фізичного виховання; створено електронний посібник

«Гімнастика»; розроблено «Короткий гімнастичний термінологічний довідник»; розроблено зошит «Навчально-методичний комплекс з гімнастики»; опубліковано посібники «Основні засоби гімнастики», «Теоретико-методичні основи гімнастики» (у співавторстві). Результати дослідження мають практичне значення а його результати можуть бути використані у навчально-виховному процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури ЗВО, науково-педагогічними працівниками ЗВО.

Ключові слова: педагогічні умови, професійна підготовка, майбутні учителі фізичної культури, модель, диференціація, диференційований підхід, методи інтерактивного навчання.

SUMMARY

Vlasiuk R.A. Pedagogical Conditions of Preparation of Future Teachers of Physical Education Based on a Differentiated Approach. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04 «Theory and Methods of Vocational Training». – Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University of the Ministry of Education and Science of Ukraine; Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Ternopil, 2024.

Studying the problem of training future teachers of physical education based on a differentiated approach using scientific sources. This research studied, defined, and specified the content of interrelated key definitions on the research topic. Studying different approaches to the interpretation of the following scientific concepts: «differentiation», «differentiated approach», and «differentiated learning», making it possible to generalize the essential characteristics of the «differentiated approach».

The theoretical analysis of literature sources revealed the authors' interest in the problem under study in various areas of pedagogical activity, but it showed that the issue of applying a differentiated approach in the process of training future

physical education teachers is not widely studied and there are practically no studies that would cover this problem in the cycle of sports and professional disciplines SPD was not widely studied. «Gymnastics and Methods of Its Training», «Basics of Gymnastics», «Athletics and Methods of Its Training», «Sports and Recreation Games and Methodology of their Training» are particular cases in which the differentiated approach was not widely studied, nor was its influence on the formation of the pedagogical skills of future specialists.

In the professional activity of future teachers of physical education, the structural components, which underlie their professional readiness, come first. In the research, we have identified motivational, contextual, and active components and defined their criteria and levels. With active components, we singled out the specific specializations of a physical education teacher: constructive, communicative, organizational, gnostic and motor skills.

Theoretical knowledge, practical skills, and proper level of physical preparedness are significant components in the training of a specialist in physical education and sports. Knowledge of the discipline «Gymnastics and the methods of its training» is the foundation of SPD.

In September 2013, we determined the basic level of knowledge of the students of the Faculty of Physical Education. The results of the theoretical preparedness testing for the availability of the initial level of the students' knowledge of the Faculty of Physical Education, who entered the university, found that more than half of respondents have a low level. The average indicator of those who did not answer the question was 35,9%, of students showed low level of knowledge; below-average and average levels were 39,4% and 23,4%, respectively. Only 1,3% of students demonstrated above average knowledge.

The results of the practical training research showed that the basic level of students' skills is inadequate. Almost all indicators of preparing students met low, below average, and the average level of training. It has been established that the initial level of knowledge and skills of students' SPD can be assessed as low.

The initial level of physical preparedness of students was at a high level in

38,1% of those surveyed; 30,9% were at a sufficient level, with 14% at an average level; and 17% of future educators were at a low level. In our opinion, noticeable improvements in indicators are related to the fact that physical education teachers pay more attention to the development of physical qualities of schoolchildren during physical education lessons. And older pupils, both boys and girls, take care of the beauty of their bodies by doing general physical training exercises.

In order to form a competent specialist in physical education during the study of the SPD, we determined the following conditions: motivation of students to study using a differentiated approach in gymnastics classes; improvement of the SPD teaching based on the principle of differentiated learning; the usage of modern information technologies while implementing differentiated training in classes with SPD; and the usage of interactive forms and teaching methods in the learning process, which allows for a wider application of a differentiated approach for learning process organization.

While researching the implementation of pedagogical conditions based on pedagogical modeling, a structural and functional model for preparing future teachers of physical culture developed, using the differentiated approach for the physical education of students. It consists of target, meaningful and productive structural units.

To test the proposed pedagogical conditions and methods of forming a system of knowledge, skills and abilities from the cycle of SPD in the future teacher of physical education, we have conducted a formative experiment. The evaluation of its effectiveness was carried out by comparing control groups (CG) and experimental groups (EG), with the results of testing the level of readiness of students for professional activity in accordance with the components of their training.

The formative pedagogical experiment revealed that 50,8% of students in the EG had a high level of motivation, 4,8% had a higher than average level, 33,3% of the future specialists of this group were classified as average and only 11,1% were low. In contrast, 38,7% of CG students are on average and 28,5% low, above

average 16,4% and 16,4% high.

According to the content component, the level of theoretical readiness of students of the EG was (12,8%), the majority of students concentrated on the above average and average levels, respectively, (44,4%) and (42,8%). Students from this group, who before were thought to have low indicators of the content component, were not found in this study. This was not the case with the CG, in which only (3.13%) of future educators learned the theoretical component at a high level. (1.67%) had a low level of knowledge. Most students had a low and average readiness of (60.9%) and (34.3%), respectively.

The results of the activity component among the students who studied under our experimental program were as follows: (28.6%) were at an average level of methodological readiness. The rest, (47.6%) and (17.5%), had above average and high level of readiness, respectively. In the CG, a (40.9%) majority were at an average level, while (37.5%) were an above average level. (12.5%) were at a low level. Thus, the smallest number of future school teachers of the first degree reached a high level of practical and methodological readiness.

Determination of the level of integrated readiness of the future teacher of physical educational for professional activity, revealed a significant advantage of EG over CG. At the end of the pedagogical experiment, (27%) of the EG showed a high level, (32,2%) higher than average, (34,9%) average and (5,8%) low. In the control group, (9,5%) of students showed a high level, (29,4%) higher than average, (44,1%) average and (14,2%) low.

Equally important, in our opinion, was to determine and compare the success of students in the control and experimental groups after completing a cycle of disciplines of sport and pedagogical orientation. The control of future physical education teachers was carried out with the help of a system of assessment, which involves the transfer of grades to the ECTS scale and the national scale.

It was found that (2,98%) of students at CG received «A» level, (4,47%) – «B», (10,44%) – «C», (25,37%) – «D» level, (29,85%) – «E» and (22,38%) of students of the particular group were at the level of «FX».

In the EG, level «A» was shown by (11,11%) of students. (6,34%) received the level «B», (28,57%) – level «C», (31,74%) – level «D», (15,87%) – level «E» and (6,34%) of students of this group are at the level of «FX».

Comparison of the given data suggests that the students of the experimental group after the end of the training course were at a higher level than their classmates who studied according to the traditional method. This, in turn, gives us the right to assert that the students of the experimental group have the best qualitative and quantitative indicators of formation of readiness for professional activity.

The scientific novelty is that:

– *for the first time*, the pedagogical conditions (ensuring motivation of students to study the SPD through the use of a differentiated approach; improvement of the content of the SPD based on the principle of differentiation; use of modern information and communication technologies for to implement a differentiated approach in the classroom; use of interactive forms and interactive forms and methods of teaching, which allow wider application of a differentiated approach in the process of studying SPD; a structural and functional model of training with the following blocks was developed: *target* (defines the purpose and objectives of the study); *content* (includes pedagogical conditions, methodological approaches: differentiated, competence-based, systemic, activity-based; principles: scientific, consciousness and activity, systematicity, accessibility and individualization, visibility, connection of theory with differentiation; forms: lectures, seminars, practical, review and methodical and individual classes, educational practice; methods: verbal, visual, practical, programmatic, visual, practical, programmed learning, problem-based learning, interactive) and *effective*: covers components (motivational, motivational, content, activity); criteria for the formation of components; levels: low, average, above average, high); training results);

– improved the content of training, criteria, indicators and levels of readiness of future physical education teachers to implement a differentiated

approach in classes in sports and professional disciplines have been improved; the content of the following concepts has been specified: «pedagogical conditions», «theoretical foundations», «activity», «professional activity», «readiness», «differentiation», «differentiated approach», «differentiated teaching» in the process of training future physical education teachers;

– *further development* the theoretical foundations of training future physical education teachers, forms and methods of forming the readiness of future physical education teachers on the basis of a differentiated approach were acquired; the idea of using a differentiated approach in the training of future physical education teachers in sports and professional disciplines was expanded.

The practical significance of the research lies in the implementation of pedagogical conditions with the aim of improving the training process of future physical culture teachers in the cycle of sports and professional disciplines («Gymnastics and its teaching methods», «Athletics and its teaching methods», «Sports and recreational games and their teaching methods», on the basis of a differentiated approach; an interactive training course «Gymnastics and its teaching methods» was developed; an electronic manual «Gymnastics» was developed; a «Teaching and Methodology Complex» was developed. The manuals «Basic tools of gymnastics», «Theoretical and methodological foundations of gymnastics» were published. The results of the study are of practical importance, and its results can be used in the educational process of training future physical education teachers, scientific and pedagogical workers of higher education institutions.

Keywords: pedagogical conditions, professional training, future physical education teachers, model, differentiation, differentiated approach, interactive teaching methods.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Власюк Р. А. Диференційований підхід у професійній підготовці майбутнього вчителя фізичної культури. *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури: фізична культура і спорт: Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. 2013. Т. 1, вип. 7 (33). С. 121–126.
2. Огнистий А. В., Єднак В. Д., Власюк Р. А. Фізична підготовленість та її місце у навчально-тренувальному процесі з гімнастики та у підготовці спортивного педагога. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. Луцьк: Східноєвропейський. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2015. № 3 (31). С. 44–47.
3. Власюк Р. А. Місце засобів гімнастики у фізичному вихованні школярів. *Фізична культура, спорт та здоров'я: зб. наук. праць Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського*. Вінниця, 2015. Т. 1, вип. 19. С. 57–63.
4. Власюк Р. А. Показ гімнастичних вправ як компонент професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2016. Вип. 3 К 1 (70). С. 324–328.
5. Vlasiuk R. Motor Training as a Professional Skill of a Physical Education Teacher To Be. *IntellectualArchive*. 2016. Vol. 5, № 3. pp. 70–74.
6. Власюк Р. А. Теоретична підготовка майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2022. № 3–4. С. 58–63.
7. Vlasiuk R. Pedagogical conditions for training future physical education teachers for professional activity based on a differentiated approach: implementation and their effectiveness. *Pedagogy and education management review*. 2022. Issue 3 (9). pp. 41–48.
8. Vlasiuk R. Model for training future physical education teachers for professional activity through a differentiated approach. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5 Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2023. Вип. 92, т. 1. С. 25–31.
9. Vlasiuk R. Experimental verification of the effectiveness of implementing a differentiated approach in training future physical education teachers. *Journal of Education, Health and Sport*. 2023. Vol. 13, no. 1. pp. 351–364.

10.Огнистий А. В., Огниста К. М., Власюк Р. А. STEM-освіта у фізичній культурі учнів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка.* 2023. Т. 1, № 1. С. 239–249.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

11.Власюк Р. А. Використання інформаційних технологій в організації самостійної роботи студентів з гімнастики. *Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освіті: методологія, теорія, практика:* матеріали регіонал. наук.-практ. семін. (Тернопіль, 11–12 груд. 2014 р.). Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. С. 96–101.

12.Власюк Р. А. Дослідження сформованості знань, умінь і навичок з гімнастики студентів факультету фізичного виховання. *Проблеми формування здорового способу життя молоді:* матеріали V всеукр. наук.-практ. конф. студентів, магістрантів та аспірантів. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка. 2015. С. 135–141.

13.Власюк Р. А. Місце олімпійської освіти у теоретичній підготовці студентів з гімнастики. *Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення:* матеріали регіонал. наук.-метод. семін. (Тернопіль, 8 груд. 2015 р.). Тернопіль: Вид-во СМТ «ТАЙП». 2015. С. 30–33.

14.Власюк Р. А. Періоди формування професійно-педагогічних умінь майбутніх учителів фізичної культури засобами гімнастики. *Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді:* матеріали регіонал. наук.-практ. семін. (Тернопіль, 13 груд. 2016 р.). Тернопіль: Вид-во СМТ «ТАЙП», 2016. С. 44–47.

15.Власюк Р. А. Мотивація студентів до занять гімнастикою, як одна з умов їхньої професійної підготовки. *Молода спортивна наука України:* зб. тез доповідей (Львів, 16 берез. 2017 р.). Львів: Львівський державний університет фізичної культури, 2017. Вип. 21. С. 52–53.

16.Огнистий А. В., Власюк Р. А. Педагогічна практика як один із засобів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Сучасні тенденції та шляхи вдосконалення практичної підготовки:* матеріали міжфакультетського навч.-метод. семін. (Тернопіль, 30 лист. 2021 р.). Тернопіль, 2021. С. 46–48.

17.Власюк Р. А., Машталер І. І. Компоненти готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності. *Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту учнівської та студентської молоді:* матеріали всеукр. наук. конф. (Тернопіль, 23–24 груд. 2021 р.). Тернопіль: вид-во СМТ «ТАЙП», 2021. С. 51–57.

18.Власюк Р., Огнистий А. Вмотивованість школярів до занять фізичною культурою і спортом. *Фізична культура в школі: стан і перспективи розвитку*: зб. тез допов. III регіонал. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 19 трав. 2022 р.). Івано-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т імені Василя Стефаника, 2022. С. 38–40.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

19.Огнистий А. В., Власюк Р. А. Короткий гімнастичний термінологічний довідник. Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2015. 40 с.

20.Власюк Р. А., Огнистий А. В. Навчально-методичний комплекс з гімнастики (для студентів факультету фізичного виховання). Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2013. 136 с.

21.Огнистий А. В., Власюк Р. А. Основні засоби гімнастики: навч.-метод. посіб. Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2015. 241 с.

22.Огнистий А.В., Божик М. В., Власюк Р. А. Теоретико-методичні основи гімнастики: навч.-метод. посіб. Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2016. 211 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	19
ВСТУП.....	20
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ	29
1.1 Основні дефініції дослідження.....	29
1.2 Диференційований підхід у підготовці майбутніх учителів фізичної культури	42
1.3 Компоненти, критерії, рівні та показники рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.....	54
Висновки до першого розділу.....	70
РОЗДІЛ 2. ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗАСАДАХ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ	73
2.1 Стан сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації диференційованого підходу у професійній діяльності.....	73
2.2 Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу	910
2.3 Структурно-функціональна модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності на засадах диференційованого підходу.....	1076
Висновки до другого розділу.....	1254
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗАСАДАХ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ	1276
3.1 Реалізація педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності на засадах диференційованого	

підходу.....	1276
3.2 Організація і методика проведення формувального етапу педагогічного експерименту	1521
3.3 Результати дослідження та їх аналіз	1765
Висновки до третього розділу	1832
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	18985
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	18988
ДОДАТКИ.....	2354

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВК – вхідних контроль;

ЗВО – заклад вищої освіти;

ЗЗСО – заклади загальної середньої освіти;

НУШ – нова українська школа;

ЕГ – експериментальні групи;

КГ – контрольні групи;

ЗРВ – загально розвивальні вправи;

СПД – спортивно-професійні дисципліни;

(Mx) – середнє арифметичне;

(Sx) – стандартне відхилення середнього арифметичного;

(Sms) – стандартно похибка вибіркового середнього;

(G) – середнє квадратичне відхилення;

(Xmin – Xmax) – розмах варіації;

(P) – показник достовірності.

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасний етап розбудови національної вищої освіти потребує підготовки сучасної генерації освітян, які володіють високим рівнем професійної компетентності, загальної культури, творчим стилем аналітичного мислення. Високий рівень професійної підготовки є основою педагогічної діяльності. Ці вимоги відображені в матеріалах нормативних документів, зокрема: Законах України «Про освіту» (2017); «Про повну загальну середню освіту» (2020); та «Про вищу освіту» (2014); Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні на період 2017–2025 рр. (2018); Концепції нової української школи (2016); Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті (2002); Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 (2015); Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (2022).

У змісті цих документів показано, що для системи освіти України необхідною є модернізація її змісту, утвердження гуманістичних ідей, широке впровадження в освітню сферу сучасних інформаційних технологій. Ці зміни обумовлені об'єктивними чинниками: розвитком науково-технічного прогресу, глобалізацією світового економічного, політичного і культурного простору, інформатизацією освітньої галузі.

Більшість педагогів-науковців: М. Данилко, Л. Зеленська, І. Зязюн, Е. Нероба, Н. Ничкало, О. Павлюк, С. Сисоєва, Л. Сущенко, А. Чорноштан вбачають реалізацію даних умов шляхом суттєвих змін існуючої системи професійної підготовки майбутнього фахівця шляхом реалізації диференційованого підходу.

Останні дослідження науковців спрямовані на пошук нових освітніх технологій підготовки фахівців гуманітарного (А. Акусок, І. Глазкова, О. Дубасенюк, А. Старєва), технічного (Г. Лебедь, Л. Моторна, Л. Марцева, П. Саварин), фізико-математичного (Л. Брескіна, П. Атаманчук) профілів. Фахова ж підготовка майбутнього вчителя фізичної культури ґрунтується

переважно на традиційних технологіях навчання, що є безумовною неузгодженістю щодо визначення нових освітніх пріоритетів.

Вивчення наукової літератури виявило зацікавлення дослідників до різних аспектів проблем підготовки фахівців з фізичного виховання за такими напрямками: інноваційна освіта в процесі професійної підготовки (С. Атаманюк, А. Ваколюк, Г. Кондрацька, О. Отравенко, О. Сагач, Н. А. Almusawi); особистісно-орієнтоване навчання (О. Пехота, О. Сопотницька, О. Савченко, М. Чобітько); інтегрована підготовка вчителя фізичної культури (О. Куц, О. Согоконь); педагогічна практика в структурі професійної підготовки вчителя фізичної культури (О. Котова, А. Огнистий, О. Свєртнєв); місце самостійної роботи в професійній підготовці (В. Наумчук, М. Матвієнко, І. Чередниченко); теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання (Н. Степанченко, Л. Сущенко, В. Троценко); міжпредметні зв'язки в процесі професійної підготовки вчителів фізичної культури (Л. Демінська, А. Забора, О. Сокогонь, Г. Хомяк).

На сучасному етапі розвитку освіти важливими є наукові доробки, які висвітлюють підготовку майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. Так, даною проблемою займалися І. Боднар, Б. Задворний, Г. Кондрацька, А. Красілов, С. Подгурський, О. Синєкоп, А. Цьось, котрі у своїх дослідженнях зазначають, що обов'язковою умовою в ЗВО є врахування індивідуального і диференційованого підходів, без яких неможлива якісна підготовка майбутніх фахівців.

Незважаючи на достатньо широкий спектр досліджуваних напрямків фахової підготовки студентів вищої педагогічної школи, ще недостатньо системних (цілісних) досліджень, що стосуються розробки технологій професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури зі спортивно-професійних дисциплін (далі – СПД) на засадах диференційованого підходу.

Аналіз наукових праць з досліджуваної проблеми дозволив виявити низку *суперечностей* між:

– вимогами суспільства до професійної компетентності учителів фізичної культури і їх професійної діяльності та недостатнім рівнем її сформованості;

– потребою підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури та ступенем впровадження інноваційних технологій викладання спортивно-професійних дисциплін;

– потребою у підвищенні якості підготовки майбутніх учителів фізичної культури та впровадженням інноваційних підходів, серед яких диференційований, як засіб їх підготовки у вищій школі;

– потребою у підвищенні професійної компетентності у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури і наявними педагогічними умовами, що забезпечують такий процес.

Отже, розуміння потреби у розвитку системи фахової підготовки шляхом проектування інноваційних технологій у підготовку майбутніх учителів фізичної культури, необхідність і можливість усунути виявлені суперечності визначило тему дисертації: **«Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу»**.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано згідно з планом наукової роботи Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, як складова тем «Теорія і практика підготовки учителів до роботи з фізичного виховання учнів» (державний реєстраційний номер 0113U005924), «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців до формування фізичної культури учнівської молоді» (державний реєстраційний номер 0120U103906).

Тему дисертації затверджено вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 8 від 22.03.2016 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН

України (протокол № 4 від 26.04.2016 р).

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу.

Відповідно до поставленої мети визначено такі **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати психолого-педагогічну літературу з проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури для уточнення основних дефініцій дослідження.

2. Визначити компоненти, критерії і рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури на основі диференційованого підходу та стан їх підготовки зі спортивно-професійних дисциплін.

3. Теоретично обґрунтувати педагогічні умови та розробити структурно-функціональну модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури зі спортивно-професійних дисциплін на основі диференційованого підходу.

4. Експериментально перевірити ефективність педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до педагогічної діяльності на засадах диференційованого підходу.

Поставлені завдання обумовили вибір **методів дослідження:** *теоретичні:* ретроспективний і порівняльний аналіз педагогічної, психологічної, спеціально-спортивної наукової літератури, інформаційних ресурсів Інтернет, нормативної та навчально-методичної документації – для з'ясування стану розробленості проблеми дослідження у педагогічній теорії

та практиці, узагальнення та зіставлення різних поглядів учених з означеної проблеми, визначення теоретичних засад і з'ясування базових понять дослідження; класифікації – для визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації диференційованого підходу в професійній діяльності; метод порівняльно-педагогічного аналізу, систематизація теоретичних даних, теоретичне прогнозування, проектування, комп'ютерне моделювання – для обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя фізичної культури на засадах диференційованого підходу; метод теоретичного моделювання – для розробки структурно-функціональної моделі підготовки майбутнього вчителя фізичної культури на засадах диференційованого підходу; *емпіричні*: діагностичні (педагогічне спостереження, анкетування, бесіда, тестування, опитування); прогностичні (узагальнення) – використовувалось з метою діагностики стану сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до фізичного виховання учнів; *педагогічний експеримент* (констатувальний і формувальний етапи) – для перевірки ефективності педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя фізичної культури на засадах диференційованого підходу; *методи математичної статистики* для перевірки достовірності отриманих результатів педагогічного експерименту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* теоретично обґрунтовано педагогічні умови (мотивація студентів до занять шляхом реалізації диференційованого підходу на заняттях зі спортивно-професійних дисциплін; удосконалення змісту спортивно-професійних дисциплін на основі принципу диференційованого підходу; використання сучасних інформаційних технологій щодо реалізації диференційованого підходу на заняттях зі спортивно-професійних дисциплін; використання в навчальному процесі інтерактивних форм і методів навчання з використанням диференційованого підходу у процесі вивчення спортивно-професійних дисциплін «Гімнастика та методика її навчання», «Легка

атлетика та методика її навчання», «Спортивні та рухливі ігри і методика їх навчання»; розроблено структурно-функціональну модель підготовки з такими блоками: *цільовий* (визначає мету і завдання дослідження); *змістовий* (включає педагогічні умови, методологічні підходи: диференційований, компетентнісний, системний, діяльнісний; принципи: науковості, свідомості і активності, систематичності, доступності і індивідуалізації, наочності, зв'язку теорії з практикою, диференціації; форми: лекції, семінари, практичні, оглядово-методичні і індивідуальні заняття, навчальна практика; методи: словесні, наочні, практичні, програмового навчання, проблемного навчання, інтерактивні та *результативний*: компоненти (мотиваційний, змістовий, діяльнісний); критерії сформованості компонентів; рівні: (низький, середній, вище середнього, високий); результати підготовки;

– *удосконалено* зміст підготовки, критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації диференційованого підходу на заняттях зі спортивно-професійних дисциплін; *конкретизовано* зміст понять: «педагогічні умови», «теоретичні засади», «діяльність», «професійна діяльність», «готовність», «диференціація» «диференційований підхід», «диференційоване навчання» у змісті підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізичного виховання учнів;

– *подальшого розвитку набули* теоретичні основи підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання, форми і методи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу; розширено уявлення про використання диференційованого підходу у підготовці майбутніх учителів фізичної культури на заняттях спортивно-професійних дисципліни.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що: на платформі Moodle розроблено інтерактивний навчально-методичний курс «Гімнастика та методика її навчання» для студентів факультету фізичного виховання; створено електронний посібник «Гімнастика»; розроблено «Короткий гімнастичний термінологічний довідник»; розроблено зошит

«Навчально-методичний комплекс з гімнастики»; опубліковано посібники «Основні засоби гімнастики», «Теоретико-методичні основи гімнастики» (у співавторстві).

Основні результати дослідження *впроваджено* в освітній процес Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (довідка про впровадження № 05-16/136 від 28.06.2023 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка про впровадження № 64/33-03 від 04.07.2023 р.), Самбірського педагогічного коледжу імені Івана Филипчика (довідка про впровадження № 04-09/271 від 10.07.2023 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка про впровадження № 10/17-1314 від 26.07.2023 р.), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка про впровадження № 03-04/29/10 від 03.08.2023 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі представлені в дисертації наукові результати одержані автором самостійно. У працях, опублікованих у співавторстві, особистим внеском здобувача є: у статті [2] автором шляхом узагальнення науково методичної літератури та методу тестування визначено рівень фізичної підготовленості студентів відповідно до вимог нормативних документів та Державних тестів; у статті [10] – розкрито принципи STEM-освіти та інформаційні й комп'ютерні технології у реалізації STEM-освіти за напрямом «Фізична культура»; у статті [16] – проаналізовано труднощі, які зустрічаються в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту та сформульовано вимоги до їхньої діяльності і загалом їх підготовки у ЗВО; у статті [17] автором висвітлено структурні компоненти готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності; у статті [18] – визначено основні мотиви школярів до занять фізичною культурою та причини низької мотивації до занять; у Короткому гімнастичному термінологічному довіднику [19] – наведено основні вихідні положення та визначення спеціальних гімнастичних термінів; у Навчально-

методичному комплексі з гімнастики [20] – наведено приклади завдань для самостійної роботи студентів; у навчально-методичному посібнику «Основні засоби гімнастики» [21] автором розкрито основні засоби навчання та методику їх навчання; у навчально-методичному посібнику «Теоретико-методичні основи гімнастики» [22] – розкрито основні питання теоретичної підготовки студентів, наведено питання для самоконтролю та самостійної роботи.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та результати дослідження обговорювались на науково-практичних конференціях різного рівня, серед яких: *міжнародні* – «Молода спортивна наука України» (Львів, 2015), «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури: фізична культура і спорт» (Київ, 2013), «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт» (Київ, 2016), «Фізична культура спорт та здоров'я нації» (Вінниця, 2015); *регіональні* – «Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської молоді Львівщини» (Львів, 2016), Міжрегіональних науково-методологічних семінарах (Тернопіль, 2013, 2014); *всукраїнські*: «Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації» (Тернопіль, 2012); *закордонні*: «Motor Training as a Professional Skill of a Physical Education Teacher To Be». (Toronto, 2016), «Physical Culture and Sport: Scientific Perspective». (Estonia, 2022), «Journal of Education, Health and Sport» (Polan, 2023).

Результати дослідження обговорювались та отримали схвальні відгуки на засіданнях кафедри фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2012–2023 рр.).

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 22 публікаціях автора (13 – одноосібні), з яких 10 відображають основні наукові результати дисертації (зокрема 3 статті у зарубіжних збірниках наукових праць, що індексуються в міжнародних наукометричних базах, 7 статей у виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України), 8 – апробаційного характеру, 4 праці, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (383 найменування, зокрема 15 – іноземними мовами), додатків (10 на 32 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 251 сторінку друкованого тексту, основний зміст викладено на 169 сторінках. Роботу ілюстровано 24 таблицями та 12 рисунками.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ

1.1 Основні дефініції дослідження

Досліджуючи проблему підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу, для розкриття предмету дослідження є важливим визначення базових понять та їхніх сутнісних характеристик. На підставі вивчених наукових джерел визначено та уточнено ключові дефініції з теми дослідження – «підготовка», «педагогічні умови», «теоретичні засади», «діяльність», «професійна діяльність», «готовність», «диференціація», «диференційоване навчання», «диференційований підхід» в контексті підготовки вчителя фізичної культури до фізичного виховання учнів на засадах диференційованого підходу.

Першочерговим завданням вищої школи на сучасному етапі розвитку освіти є підвищення якості підготовки фахівців, «здатних забезпечити всебічний розвиток людини, як особистості і найвищої цінності суспільства» [238].

Становлення майбутнього учителя, готового до професійної діяльності, відбувається на засадах теоретичних знань, практичних умінь, значущих особистісних якостей, життєвого досвіду, що зумовлює його готовність до виконання професійних обов'язків та забезпечує високий рівень його майстерності.

Розглянемо основні дефініції нашого дослідження.

Теоретичні засади є частиною процесу формування компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Для кращого розуміння сутності такого поняття, як теорія, розглянемо її значення. В перекладі з грецького

(theoria) – дослідження, розгляд. Це поняття являє собою цілісну систему ідей, положень, постулатів, які в сукупності утворюють науку або її розділ. У сучасній науці термін «теорія», або «наукова теорія» використовується для узагальнення емпіричних явищ, здійснених за науковим методом. Такі теорії переважно описані таким чином, що будь-який науковець, фахівець у певній області науки, може зрозуміти, перевірити їх [31].

Згідно визначення словника іншомовних слів поняття «теорія» – логічне узагальнення досвіду, суспільної практики, яке ґрунтується на глибокому проникненні в суть досліджуваного явища і розкриває його закономірності [277].

На нашу думку найбільш вдало дане поняття охарактеризував Б. Шиян «теорія – це система основних ідей в тій чи іншій галузі знань; форма наукового знання, що дає цілісне уявлення про закономірності і суттєві зв'язки дійсності» [359, с. 14]. Поняття «засади» означає основу, принцип, головне правило, положення або догма [280].

Інтегрувавши поняття теорія і засади ми визначили, що *теоретичні засади* – це основні закономірності в тій чи іншій галузі науки, що пояснюють її з чітко визначених позицій. Саме таке визначення ми будемо використовувати в ході нашого дослідження.

Вивчаючи термін «*професійна діяльність*», як наступну дефініцію нашого дослідження, хочемо сказати, що формування майбутнього учителя фізичної культури неможливе без усвідомлення себе, як суб'єкта педагогічної діяльності.

Проаналізувавши низку словників з метою більш ширшого розкриття сутності поняття «діяльність» ми ознайомились з великою різноманітністю її визначень. Так під нею розуміють: застосування своєї праці до чого-небудь [277]; праця, дії людей у якій-небудь галузі [31]; функціонування, діяння якоїсь організації, установи, машини і т. ін. [279].

У своєму посібнику «Психологія спорту» В. Сіткар розглядає діяльність, як регульовану свідомістю психічну та рухову активність людини,

що спрямована на досягнення свідомо поставленої цілі і має суспільне значення [275. с. 22].

Цікавим є дослідження Р. Павелківа, який розглядає діяльність, як взаємодію людини з навколишнім середовищем, яка перебуває у постійному русі з метою досягнення поставлених цілей та з метою задоволення особистісних потреб, інтересів. [205].

У своїй праці Т. Мартинюк розглядає педагогічний зміст діяльності як: «діяльність з будь-якого приводу є наслідком незадоволення індивідом існуючим станом речей й свідчить про готовність індивіда змінити обставини за власним бажанням, і як наслідок відбувається програмування кращого майбутнього» [160, с. 143].

Оскільки наше дослідження пов'язане з підготовкою майбутніх учителів ми хочемо розглянути, як поняття «діяльність» трактують у педагогічній науці. Науковець Н. Нікітіна узагальнюючи думки науковців у своїх дослідженнях зазначає, що діяльність можна характеризувати, як процес досягнення конкретно поставленої мети відповідними засобами і методами, що виникла в результаті певної потреби, досягнення якої буде залежати від співпраці вчителя і учня, а також за умов постійного пошуку педагогом «зон ближнього розвитку», що в свою чергу буде спонукати його до діяльності [181].

Висловлюючись про діяльність відомий педагог К. Ушинський писав: «Тільки та діяльність дає щастя душі, яка виходить з неї самої» і є процесом цілеспрямованого, планомірного перетворення навколишнього середовища й себе [168, с.58]. На думку М. Фіцули діяльність є, способом буття людини у світі, її здатністю вносити в дійсність зміни [327].

Розглядаючи діяльність, як педагогічний процес, Л. Туріщева під ним розуміє певну соціальну діяльність, направлену на передачу накопиченого людьми досвіду від старших поколінь молодшим, з метою створення умов для їх особистісного розвитку, що в майбутньому сприятиме виконання ними певних соціальних моделей поведінки у суспільстві [315].

Оскільки наше дослідження пов'язане з професійною підготовкою майбутніх учителів фізичної культури, нас цікавить думка науковців щодо визначення особливостей діяльності у цьому процесі.

На думку М. Данилка, основу діяльності вчителя фізичної культури обумовлює низка компонентів: культурно-світоглядний, професійний, соціально-психологічний і професійно-прикладний. Усі вони є складовими професійної підготовки фахівця з фізичного виховання, та які мають вплив один на одного і знаходяться у взаємозв'язку між [73].

Науковець О. Кузнєцова підкреслює, що професійна діяльність учителя фізичної культури відзначається певними відмінностями умов проведення уроків фізичної культури, та інших форм фізичного виховання де можливе використання нестандартного обладнання, різноманітного інвентарю, що в свою чергу посилює увагу щодо підготовки до заходів та організації різного роду занять. На її думку, учитель фізичної культури зобов'язаний уміти використовувати прийоми організації навчального процесу, щоб правильно планувати діяльність учнів на уроці, що дасть йому змогу дотримуючись вимог організації відповідним чином спланувати школярам фізичне навантаження та врахувати їх індивідуальні особливості. Використовуючи засоби організації учнів на уроці педагог зможе зручно їх розмістити обравши відповідно місце для демонстрації вправ, пояснення техніки виконання і в подальшому для контролю та оцінювання їхніх умінь [141].

Враховуючи вище зазначену специфіку роботи учителя фізичної культури, визначено, що здійснення професійної діяльності буде неможливим без належного рівня його професійної підготовки.

Розглянемо детальніше зміст поняття «професійна підготовка», для визначення і характеристики якого розриємо трактування терміну «підготовка» у словниках та науковій літературі.

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови»: «Підготовка – запас знань, навичок, досвід і т. ін., набутий у процесі навчання, практичної діяльності» [31,с 952]. Поняття, яке ми визначаємо

походить від слів «підготувати, підготовити». У «Новому тлумачному словнику української мови» це поняття трактується як «давати необхідний запас знань, передавати навички, досвід та інше в процесі навчання, практичної діяльності; навчати, тренувати, підковувати [185, с. 359].

Безпосередньо термін «підготовка» практично не зустрічається в окремому значенні слова, а лише в поєднанні з іншими термінами і пов'язаний з фаховою освітою. У нашому дослідженні ми будемо використовувати термін «професійна підготовка».

В Законі України «Про вищу освіту» використовується термін «професійна підготовка» який визначається, як здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю [234]. У педагогічному словнику термін «професійна підготовка» тлумачиться, як сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей особистості, трудового досвіду і норм поведінки, що забезпечують можливість успішної праці за обраною професією [62].

Одним з найбільш повних визначень «професійної підготовки» у своєму дослідженні наводить Т. Танько, яка трактує професійну підготовку як: «систему організаційних та педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості системи знань, умінь, навичок і професійної готовності, що в свою чергу, визначається як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною і підготовленою до виконання певної професійної діяльності та прагне її виконати» [304, с. 16].

Фахова підготовка майбутніх учителів фізичної культури розглядається Л. Сущенко, як «...процес, який відображає науково й методично обґрунтовані заходи ЗВО, спрямованих на формування протягом терміну навчання рівня професійної компетентності особистості, достатнього для організації фізичного виховання різних верств населення регіону й успішної праці в усіх ланках спортивного руху з урахуванням сучасних вимог ринку праці» [301, 313].

Низка науковців О. Куц, М. Третьяков, І. Лапичак вважають, що:

«...підготовка висококваліфікованих фахівців посідає особливе місце в системі фізичного виховання. Вона є стрижнем і водночас визначальною умовою ефективного функціонування такої системи» [145, с. 119].

Професійна підготовка майбутніх педагогів є процесом, який постійно спрямований на вирішення освітніх завдань, та формування особистості фахівця. Її ефективність визначається значною мірою сформованістю ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців. Тому аналізуючи професійну підготовку майбутніх учителів фізичного виховання, та розглядаючи її як різносторонній процес, який постійно змінюється та сприяє формуванню готовності, і є в свою чергу результатом підготовки, окремо зупинимось на значенні дефініції «*готовність*».

Проведений аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що питаннями готовності майбутніх вчителів до різних видів професійної діяльності займалось багато науковців.

Теоретичними основами даної проблеми займались Т. Атрощенко [11], І. Гавриш [51], М. Карченкова [113], О. Радіонова [246] та інші вчені; провідні ідеї підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності висвітлено в працях О. Дубасенюк [86], В. Вихрущ [33], Р. Горбатюк [63], О. Проніков [241], І. Зязюн [101], О. Мороз [173], Л. Романишина [250], та ін.). Питання професійного самовизначення майбутніх педагогів досліджували С. Білозерська [19], М. Дубініна [87]; інноваційну діяльність – Г. Кондрацька [122], А. Гонтар [60], О. Сокогонь [285] діяльність в сучасних соціально-економічних умовах – М. Фадеева [318], О. Тадеуш [303]; професійну самоосвіту – М. Бондаренко [25], О. Павлюк [208], О. Потужній [231].

В науковій та навчально-методичній психолого-педагогічній літературі його тлумачать по-різному:

– «як цілісну інтегровану якість особистості, що характеризує її емоційно-когнітивну та вольову вибіркву прогнозуючу мобілізаційність у момент включення в діяльність певної спрямованості» [142, с. 225]

(З. Курлянд, Р. Хмелюк, А. Семенова);

– «як результат діяльності вищої педагогічної школи України, чи своєрідне професійне новоутворення, що характеризує новий тип особистості вчителя в умовах правової держави з пріоритетами гуманізму й демократії» [166, с. 10–11] (Л. Мацук);

– «як активний стан особистості, яка є результатом діяльності і визначає установки на професійну діяльність» [218, с. 6] (Л. Петриченко);

– «як інтегративне особистісне новоутворення, що формується на підставі теоретичних знань, практичних умінь, значущих особистісних якостей та життєвого досвіду» [164, с. 243] (О. Матвієнко);

Аналізуючи готовність до професійної діяльності науковці Н. Мазур, І. Галушак у своїх працях виділяють такі основні підходи до визначення поняття «готовність»:

– на особистісному рівні вона розглядається, як багатопланова структура якостей, властивостей і станів, які в сукупності дають змогу тією або іншою мірою успішно здійснювати професійну діяльність [155, с. 290];

– на функціональному рівні – це результат підготовки до певної діяльності; це інтеграційна особистісна освіта, що включає різні компоненти (сукупність умінь, навичок та особистісних якостей), відповідних вимогам і змісту професійної діяльності [55, с. 123].

Готовність у дослідженнях В. Білик є змінною характеристикою, та взаємозалежною від набутого досвіду, особистісних якостей, віку, і її доцільно розглядати, як комплексну, незмінну структуру здібностей особистості, які реалізуються в діяльності [18].

Особливий інтерес для нашого дослідження мають наукові праці авторів, які висловлювали свої думки стосовно суті професійної готовності саме майбутніх учителів фізичної культури. Зокрема, різні аспекти цього поняття було висвітлено, зокрема: В. Царук [339] Демінська [75], Г. Кондрацька [123], Т. Троценко [314], Л. Сущенко [302], О. В'яла [29], М. Данилевич [72], І. Шаповалова [353], І. Ткачівська [310], І. Шеремет [356],

Б. Шиян [358] та ін.

Готовність майбутніх учителів фізичної культури І. Шаповалова розглядає як: «активно-діяльнісний стан особистості, який детермінує можливість автономного управління самостійним набуттям нових професійних знань, умінь і практичних навичок, спеціальних якостей, власних світоглядних позицій формування мотивації до професії, оптимізації способів мислення, які сприяють успішному вирішенню освітніх, виховних і оздоровчих завдань» [353, с. 62].

На думку О. Ажиппо, готовність майбутніх учителів фізичної культури є результатом професійної підготовки, що передбачає інтегральне утворення на основі сформованості потреб і здібностей особистості, системи її знань та сформованих умінь і навичок; «активний стан особистості, що забезпечує її самореалізацію в постановці й вирішенні певних завдань з урахуванням конкретних умов і власного досвіду» [1, с. 108].

Таким чином, як зазначалось вище готовність – це результат підготовки до певного виду діяльності, а якщо ним виступає педагогічний процес, який завдяки сучасним технологіям постійно видозмінюється, трансформується то навчальний заклад повинен сформувати у фахівця ще готовність реагувати на ті швидкі зміни, які відбуваються в освіті, суспільстві.

У своїх дослідженнях Р. Карпюк, трактує поняття готовність майбутніх учителів фізичної культури як складне особистісне утворення, що поєднує в собі установку на конструктивні взаємини з учнями, розвинене педагогічне мислення, вміння швидко орієнтуватися в різних ситуаціях, правильно визначати й аналізувати педагогічні завдання [112].

На основі визначень, під готовністю ми розуміємо певний стан особистості, спрямованої виконувати професійну діяльність відповідно до вимог, які до неї ставляться.

Визначимо сутність поняття *«педагогічні умови»*. У науково-методичній літературі є різні підходи до трактування терміну «педагогічна умова». Згідно визначення у «Філософському енциклопедичному словнику»

під умовою розуміється: «середовище, в якому перебуває і без якої не можуть існувати предмети і явища; обстановка, в якій що-небудь відбувається; ці вимоги, з яких варто виходити» [324, с. 571].

Під педагогічними умовами Т. Христова розуміє структурну оболонку педагогічних технологій чи педагогічних моделей, завдяки яким реалізуються компоненти технології. Отже, вони мають відобразити модель готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності в умовах навчання за профілем і містити компоненти моделі або технології [337].

До питання педагогічних умов у своїх дослідженнях зверталось багато науковців. Так, Л. Загородня розглядає педагогічні умови як комплекс реалізації змісту навчального процесу, методів та форм організації матеріального забезпечення, які сприяють успішному вирішенню поставлених завдань [92]. Під педагогічними умовами Є. Хрикова розуміє певні обставини, за яких складові освітнього процесу за умов їх правильної взаємодії (зміст, викладання й учіння) дають відчуття певної кооперації, що забезпечує успішне здійснення навчального процесу [336]. Науковець В. Манько педагогічні умови визначає, як «взаємопов'язану сукупність внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування, яка забезпечує високу результативність навчального процесу і відповідає психолого-педагогічним критеріям оптимальності» [158, с. 153-161].

Досліджуючи проблему професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури доцільно детальніше розглянути сутність таких понять як: «диференціація», «диференційоване навчання», «диференційований підхід».

Термін «диференціація» походить від латинського differentiation – «різниця» [26, с. 11]. Під диференціацією розуміють освітній процес для якого властиве врахування індивідуальних особливостей особистості, таких як: здібності, інтереси, природні задатки, які розподілені за однаковими групами, але мають відмінності у компонентах навчального процесу. [26]

У педагогіці розрізняють *три рівні* диференціації:

- за структурою системи освіти (заклади загальної середньої освіти (далі ЗЗСО), закладів вищої освіти (далі ЗВО) різних рівнів акредитації);
- за змістом навчання (масове, поглиблене, профільне);
- за характером організації навчального процесу (зовнішня – профільна; внутрішня – рівнева) [148; 242].

Визначимо основні трактування цих понять.

Новий тлумачний словник української мови подає «*диференціацію*, як поділ, розділення, розчленування чого-небудь на окремі різномірні елементи» [185]. Найбільш слушні визначення «диференціація», «диференційований підхід» ми знайшли в працях П. Сікорського, в яких стверджується, що процес диференціації це вимога часу, оскільки змінюються педагогічні технології, їх спрямування на особистість студента, його якості і можливості. Все більше підготовка майбутніх фахівців індивідуалізується, що неможливо без диференційованого підходу до навчального процесу [273, с. 123]. На думку науковця *диференціація навчання* – це «організаційна форма занять, у якій формування навчальних класів, груп здійснюється за наперед визначеними критеріями, тобто за певною спільною ознакою з утворенням навчальних груп з відносно гомогенним складом, а навчання проводиться за різними навчальними планами, програмами і організовується так, щоб максимально врахувати вікові та індивідуальні можливості суб'єктів учіння» [273, с. 119]. Під *диференційованим навчанням* вчений розуміє «спеціально організовану навчально-пізнавальну діяльність (суб'єктну педагогічну взаємодію), яка, враховуючи особливості суб'єктів учіння (вікові, індивідуальні, їхній соціальний досвід і стартовий стан тощо), спрямована на оптимальний фізичний, духовний і психічний розвиток учнів/студентів, засвоєння необхідної суми знань, практичних дій за різними навчальними планами і програмами. Таке навчання передбачає трансформацію форми навчання з групових у типолого-групові та забезпечує перехід від мікрогрупових форм навчання до індивідуальних» [273, с. 119]. Науковець поняття

«диференційований підхід у навчанні» розглядає «цілеспрямовану діяльність педагога, яка в умовах довільного навчання передбачає використання можливостей урізноманітнення тих або інших освітніх компонентів»..

У працях М. Пісоцької виділено нові поняття, які характеризують процес диференціації, які авторка розглядає у взаємозв'язку і певному їх доповненні один одного. Серед суттєвих ознак диференціації вона виділяє «...врахування індивідуальних можливостей та інтересів студентів; розділення тих, хто навчається, на типологічні групи за певними критеріями; розподіл колективу викладачів, цілей навчання, навчального матеріалу, освітнього процесу на різні частини, форми і ступені» [224].

Науковці у своїх працях визначають взаємозв'язок і взаємозалежність між диференціацією і індивідуалізацією, які проявляються за рахунок впровадження особистіно орієнтованих технологій.

Розглядаючи наступні дефініції, ми побачили, що у педагогіці дуже часто зустрічається ототожнення понять «диференційоване навчання» та «диференційований підхід». Педагоги-дослідники по різному трактують поняття *«диференційоване навчання»*. Так, В. Кремень [135], О. Ляшенко [153], вважають, що диференційоване навчання – це така організація навчального процесу в якій вдало поєднані колективні та індивідуальні форми роботи з учнями із врахуванням їх індивідуальних особливостей. У дослідженнях. Науковець В. Бояр звертає увагу на те, що диференційоване навчання має на меті організацію освітнього процесу за різними програмами та підручниками, які розроблені у відповідності до рівня здібностей школярів, а навчальний процес передбачає вивчення програмового матеріалу, яке відбувається із врахуванням індивідуальних особливостей дітей [26].

На нашу думку добре висвітлює диференціацію навчання у своїх працях П. Сікорський, говорячи про те, що – це процес навчання, який передбачає глибоке вивчення індивідуальних особливостей учнів, їх класифікацію за типологічними групами й організацію роботи цих груп для

виконання спеціальних навчальних завдань, які сприяють їх розумовому розвитку [273, с. 76].

Науковець О. Бугайов дає означення диференціації навчання, як множинність та варіативність індивідуальних і колективних шляхів до суспільно погоджених цілей загальної освіти, і підкреслює, що диференціацію не слід розуміти як мету. Він вказує на те, що «індивідуалізація навчання – мета, диференціація – це засіб її досягнення» [28, с.8]. Подібної думки дотримувався у свій час К. Ушинський, який зазначив, що диференціація навчання – це засіб, що полегшує здійснення індивідуального підходу до учнів. Обґрунтовуючи сутність такої діяльності, педагог писав: «Поділ класу на групи, з котрих одна сильніша за іншу, не тільки не завдасть шкоди, а навіть корисний, якщо наставник уміє, займаючись з однією групою сам, дати двом іншим корисну самостійну вправу» [213, с. 271].

Цілями диференційованого навчання, на думку науковців, є створення умов для розвитку інтересів та таланту особистості, формування її творчого та інтелектуального потенціалу. Позиції учених сходяться у тому, що поняття диференційованого навчання за своєю суттю є вужчим за індивідуалізацію, оскільки ознаки, що лежать в його основі і забезпечують індивідуальний підхід, можуть бути різними (диференціація за статевими, віковими ознаками, регіональними особливостями тощо). Не всі вони суттєві для дидактики. Водночас урахування індивідуальних особливостей тих кого навчають, як один із чинників диференціації, становить сутність поняття «індивідуалізація». Таким чином, диференціацію учені розглядають як шлях індивідуалізації навчання [242; 366; 33, с. 196].

Розглядаючи диференційований підхід ми схилиємось до думки П. Сікорського, який зазначає, що між цими поняттями існує певний взаємозв'язок. Окремі складові диференційованого підходу можна використовувати в будь-якій освітній технології, при цьому він передусє диференційованому навчанню, яке є цілісною формою навчання. Він вважає,

що якщо диференційований підхід у навчанні – це цілеспрямована діяльність педагогів, які використовують можливості урізноманітнити окремі освітні компоненти за довільних умов навчання, то диференційоване навчання – навчальна діяльність з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей суб'єкта навчання, спрямоване на набуття необхідних знань, оптимальний психічний, психологічний і фізичний практичних умінь [272, 273].

Науковці Є. Хриков [336], О. Марущак [336] вважають, що реалізація диференційованого підходу при організації навчального процесу студентів із різним рівнем навчальних можливостей буде сприяти кращому засвоєнню навчального матеріалу за відповідних сприятливих умов:

- вибір часу для реалізації диференційованого підходу (аудиторна робота, індивідуальна робота);
- добір дидактичного матеріалу (основний та додатковий – для слабших та сильніших студентів);
- диференціацію навчальних завдань (за змістом, рівнем складності, видом діяльності, визначення характеру і міри допомоги, що надається з боку педагога);
- послідовність використання диференційованого підходу в залежності від етапів навчання;
- варіативний темп вивчення матеріалу.

Таким чином на основі теоретичного аналізу літературних джерел уточнено основні поняття дослідження: «підготовка», «педагогічні умови», «теоретичні засади», «діяльність», «професійна діяльність», «готовність», «диференціація», «диференційоване навчання», «диференційований підхід». Визначення особливостей змісту цих понять дозволило нам зосередити свої зусилля на розкритті сутності професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. У подальшому дослідженні вони будуть основою для визначення педагогічних умов, котрі забезпечать покращення якості освітнього процесу майбутніх учителів фізичної культури.

Подальшим завданням нашого дослідження є: впроваджуючи диференційований підхід обрати і створити такі педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури, за яких вони вже з перших кроків професійної діяльності будуть уміти застосовувати здобуті знання і уміння на практиці, що буде визначати їх рівень професійної компетентності, та є основою професіоналізму – спроможність людини якісно і результативно реалізовувати будь-яку діяльність.

1.2 Диференційований підхід у підготовці майбутніх учителів фізичної культури

Реформування системи освіти в Україні на сучасному етапі вимагає перегляду змісту та технологій підготовки педагогів, зміни поглядів на діяльність учителя та вимог до його підготовки.

Розглянемо загальнонаукові подання до особливостей диференційованого підходу. У працях С. Гончаренко [61], подано етапи становлення проблеми індивідуалізації та диференціації навчання (ці два принципи тісно пов'язані між собою):

Перший етап характеризується спрямуванням процесу навчання на особливості тих, кого навчають, На ньому обов'язково має реалізуватись диференційований і індивідуальний підходи.

Другий етап присвячений визначенню теоретичних основ розглянутих принципів.

Третій етап характеризується практикою впровадження теоретичних основ.

Четвертий етап є етапом підготовки науково-методичних матеріалів.

П'ятий етап використовується для удосконалення технологій, методів і форм навчання з використанням диференційованого і індивідуального підходів.

I. Eikeland, S. E. Ohna [370] на основі аналізу праць закордонних дослідників за 2000–2017 рр. розглянув питання диференціації: за особливостями використання *диференціація навчання* розглядається як адаптація до особливостей тих, кого навчають; *диференціація учнів/студентів на груп за певними особливостями, в першу чергу за сприйняттям і відтворенням матеріалу; диференціація вимагає змін змісту навчання і діяльності викладача і студента.*

За баченням цих дослідників процес диференціації можна розглядати за чотирма етапами:

- *диференціація розглядається одночасно і як індивідуалізація;*
- *диференціація передбачає ідентифікацію учасників навчального процесу, що базується на їх пристосуванні один до одного;*
- *диференціація забезпечує адаптацію до гетерогенних груп;*
- *диференціація є інноваційним підходом до організації освітнього процесу.*

На основі вище поданого дійшли висновку про особливості диференціації:

- *диференціація – це особлива форма організації освітнього процесу при якому відбувається розподіл студентів або учнів на групи за критеріями (здібності, здатність сприймати і відтворення матеріалу, швидкість розумової діяльності, здатність до адаптації в нових умовах, перехід від загальноосвітньої школи до вищого навчального закладу);*
- *диференційоване навчання базується на суб'єкт-суб'єктних відношеннях між учасниками освітнього процесу;*
- *диференційований підхід розглядається як діяльність викладача і студента, що супроводжується удосконаленням змісту навчання, форм і методів його організації .*

У працях науковців (О. Бугайов, В. Галузинський, О. Сухомлинська, О. Ярошенко та ін.) розглядаються два *види диференціації*: зовнішню і внутрішню, кожна з яких виконує свою функцію. Так, внутрішня

диференціація проявляється на мікрорівні, тому залежить від навчального закладу, його устрою, усталених традицій. Зовнішня диференціація проявляється на *мезорівні*, тобто залежить від чинників загальної педагогічної системи. Внутрішньою диференціацією ще називають рівнявою, а зовнішню - як профільну.

Науковець П. Сікорський розглядає поняття «зовнішня диференціація» «диференціація навчання», яка «реалізується індивідуально, в парах і може здійснюватися в індивідуальних, індивідуально-групових і групових формах, а за формами вибору поділяється на елективну, селективну та природо відповідну». Внутрішню диференціацію вчений пропонує ототожнювати з «диференційоване навчання» [272].

Важливим для нас є досвід впровадження принципу диференціації в освітній процес за кордоном.

У країнах Європейського Союзу впроваджено безперервний процес розвитку освіти, що забезпечується застосуванням інновацій, у тому числі і диференційованого підходу. Так, у Шотландії працюють викладання в середній школі за вимогами до різних статусів учителів: кваліфікованого учителя, дипломованого учителя та керівника (за ознаками зовнішньої диференціації).

У Північній Ірландії діє єдиний набір стандартів для трьох кар'єрних статусів педагога. Такі три стандарти стосуються підготовки педагогів початкової педагогічної освіти, симуляції та професійного розвитку учителів аж до третього року викладання. Розроблені стандарти для загальних та предметних компетенцій для кожного з ступенів (бакалавр, магістр, доктор).

Ще однією з особливостю організації удосконалення європейської освіти підготовки учителів різних предметів є установка на неперервність навчання, що через самовдосконалення готує їх до роботи протягом життя. Така позиція найбільш характерна для Швеції. У країнах ЄС освітній процес побудований таким чином, що увага з викладача, рівня його підготовки (а він повинен бути на найвищому рівні), переключається на студента. А це

можливо здійснити шляхом впровадження в освітній процес принципів індивідуалізації і диференціації [272].

Важливою є спільність у підходах до освіти в країнах ЄС і іншими країнами. У центрі уваги поставлено особистість студента, його уподобання і можливості. Особливість розвитку американської, канадської та європейської моделей педагогічної освіти стосується дотримання послідовності при впровадженні реформ, які спрямовані на послідовність і неперервність змін.

Але при цьому країни намагаються зберегти свою ідентичність. Відповідно, копіювати побудову освітньої системи не потрібно. Варто провести детальний аналіз діючої педагогічної системи і обрати, модифікуючи те, що спрацює на Україні.

Україна потребує удосконалення освітньої системи педагогічної освіти. Одним із шляхів удосконалення є впровадження диференційованого підходу. Умовами ефективності професійної педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури є:

- мотивація студентів до роботи за диференційованими завданнями, які мають відповідати рівням готовності до сприйняття матеріалу;
- сприйняття студентами основ діяльності за даної педагогічної системи;
- однакові права і обов'язки різних категорій студентів з можливістю прояву особистих здібностей;
- особистісно зорієнтований підхід до оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вважаємо за доцільне визначати спортивні можливості абітурієнтів на етапі їх вступу на факультети фізичної культури. Складання іспитів за спеціальними видами спорту забезпечують такі можливості. Посилення вимог до майбутніх студентів дозволяє провести диференціацію їх за рівнем розвитку здатностей виконувати ті чи інші вправи, допомогти визначитись їм із власними можливостями вже на етапі вступу. Це сприяє модернізації організації та проведення її диференціація.

Потреба в удосконаленні підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності може бути виконана за умов для індивідуального розвитку кожного студента, що забезпечується введенням у навчальний процес диференційованого підходу. За баченням науковців «в основу сучасної освіти покладено принципи гуманізму та демократизму, тому її стратегічні цінності передбачають перехід від авторитарно-дисциплінарної до особистісно зорієнтованої моделі педагогічної практики», створення необхідних умов для самореалізації та самонавчання студентів» [8, с. 183]. До таких підходів відносимо диференційований підхід.

Науковець П. Сікорський [272] досліджував вплив диференціації навчання на розвиток освіти в Україні, ще з XVI століття. Саме в той період відбувалось створення братських шкіл, де впроваджувались елементи диференціації: «в організації навчального процесу, враховуючи індивідуальні можливості тих, хто навчається; при укладанні змісту навчання тощо» [272]. Цей процес відбувається і нині.

Одними з основних завдань Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті визначено: перебудову та поновлення компонентів організації навчально-виховного процесу на основах, особистісно орієнтованого, компетентнісного підходу; покращення результативності навчально-виховного процесу враховуючи передовий науковий досвід, педагогічні інновацій в освіті, сучасні інформаційні технології; *«створення умов для індивідуалізації та диференціації навчання»* [178; 240].

Не менш важливими є зміни у ЗЗСО з впровадженням модельних навчальних програм «Фізична культура» Нової української школи, які ставлять нові вимоги щодо підготовки майбутніх фахівців і формують сучасні запити суспільства. Зокрема Нова українська школа ставить особистість учня і його потреби в центрі освітнього процесу. Тому однією з умов, яка ставиться до уроків фізичної культури є «забезпечення диференційованого підходу до організації освітнього процесу, підвищення

функціональних можливостей організму і забезпечення гармонійного фізичного розвитку з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичного розвитку, фізичної підготовленості та статі учнів/учениць, урахування їхніх мотивів та інтересів до занять фізичними вправами» [172, с. 7].

Так науковці В. Галузинський, М. Євтух, О. Король у своїх дослідженнях зазначають, що обов'язковою умовою в ЗВО є врахування індивідуального і диференційованого підходів, «без яких сучасна якісна підготовка спеціаліста ... постає неможливою» [130; 54, с. 54]. Саме це зумовило спрямованість нашого дослідження на аналіз умов реалізації диференційованого підходу у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Аналізуючи вище означені зміни можна стверджувати про формування нової парадигми освіти, зумовленої переорієнтацією суспільних поглядів на розвиток людини, як індивідуума, та розуміння того, що тільки вона є рушієм соціального розвитку держави. Такий стан речей робить необхідним науковий аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах реалізації диференційованого підходу.

Вище означена проблема була актуальною протягом багатьох років і залишається такою сьогодні. Хочемо відмітити, що основою такого процесу виступають форми, методи навчання, які з роками змінювались в залежності від умови реалізації даного підходу.

Так питання диференційованого підходу у процесі фізичного виховання висвітлювали у своїх працях С. Подгурський [225], А. Красілов [133], О. Синєкоп [269], Б. Задворний [93], І. Боднар [22;23]. У своїх дослідженнях науковці під час його реалізації використовують диференціацію за віковими особливостями, рівнем фізичного розвитку, станом соматичного здоров'я.

Досліджуючи підготовку студентів на факультетах фізичного виховання А. Цьось звертає увагу на те, що впровадження диференційованого підходу у професійній підготовці майбутнього учителя

фізичної культури буде ефективним за умов, коли зміст освіти та методи його реалізації будуть відповідати їх індивідуальним особливостям. Саме це відкриває студентам можливість розвивати свої здібності та успішно опанувати обрану професію. Оскільки наше дослідження теж пов'язане з підготовкою майбутніх фахівців з фізичного виховання нам імпонує твердження науковця про те, що: «Диференційований підхід дає змогу кожному студенту повністю оволодіти встановленими державною програмою вимогами, сприяє розвитку обдарованих студентів та зводить до мінімуму кількість відстаючих» [343, с. 5].

Важливим для нашої роботи є дослідження С. Іваннікова який наголошує на тому, що у процесі підготовки майбутніх фахівців важливо не тільки вміти визначати їх індивідуальні особливості для впровадження диференційованого навчання а й сформуванню у студентів уміння застосовувати індивідуально-диференційований підхід у фізичному вихованні учнів. Тому у своїй праці науковець виділяє низку завдань, які потрібно вирішити: створити вміння у студентів орієнтуватися на здібності кожного окремо взятого учня; сформуванню уміння визначати індивідуальні особливості, коригувати та розвивати їх використовуючи різноманітні форми і види фізкультурно-оздоровчої, спортивно-ігрової діяльності; надати студентам практичний досвід організації індивідуально-диференційованого фізичного виховання учнів використовуючи урочні та позаурочні форми занять [105].

Науковець Н. Опанасенко у своєму науковому доробку підкреслює, що формування бажання навчатись, здійснювати самоосвіту, навчати здатності до самоуправління залежить від викладача, який повинен враховувати індивідуальні особливості здобувачів, реалізовувати диференційований підхід, особистісно-орієнтовані технології освітнього процесу [199].

Досліджуючи підготовку майбутніх учителів фізичної культури в контексті їх професійної підготовки А. Чепелюк, А. Красілов у своїх дослідженнях стверджують, що використання диференційованого підходу є

одним найефективніших засобів, який покращить підготовку майбутніх учителів фізичної культури та забезпечить цілісність та безперервність освітнього процесу. Основну увагу науковець звертає на диференціацію знань, яка створює відповідне підґрунтя для якісного формування практичних умінь майбутніх фахівців. Основну увагу на практичних заняттях на його думку слід приділяти моделюванню різного роду педагогічних ситуацій, індивідуальному підходу під час формулювання навчальних завдань, самостійної роботи. Така організація занять на її думку буде сприяти якісній професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури а також формуватиме у студентів мотивацію до занять [132, 345].

Схиляючись до думки науковців ми у своєму дослідженні теж наголошуємо на важливості взаємозв'язку теоретичної та практичної підготовки. На наш погляд під час занять зі спортивно-професійних дисциплін, які в більшій мірі носять практичний характер трансформація знань у практичні дії не носить прямолінійний характер, як це може відбуватись під час вивчення інших предметів, оскільки практична діяльність майбутніх учителів фізичної культури – це ситуації які постійно змінюються. Тому ми вважаємо, що саме через моделювання педагогічних ситуацій, фрагментів уроку з використанням різних умов діяльності можна сприяти інтеграції знань навколо вирішення зазначених завдань, що в свою чергу реалізується в діях студентів.

Важливою в цьому контексті є думка Г. Кондрацької яка звертає увагу на те, що «зміст заняття має бути пов'язаний зі стандартом та програмою навчання, а сам процес диференційованого навчання спрямований на те, щоби якомога глибше опанували освітні компоненти. Тобто воно, з одного боку, спирається на державні вимоги, а з іншого – на розвиток здібностей студентів» [124, с.68].

У роботі П. Джуринського, наголошується на важливості диференційованого підходу у процесі підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання. Науковець у своїх дослідженнях звертає увагу на

використанні «...різноманітних форм і методів активного навчання (дискусії, тренінги, розв'язання педагогічних задач і аналіз психолого-педагогічних ситуацій, проведення навчально-педагогічних ігор) на основі особистісно орієнтованого і диференційованого підходу, що сприятиме підвищенню ефективності навчального процесу, активізації пізнавальної діяльності студентів і формуванню професійної готовності на високому рівні» [80, с. 85].

Досліджуючи зміст підготовки майбутніх учителів фізичної культури до тренерської діяльності О. Сопотницька у своєму науковому дослідженні під час практичної підготовки студентів диференціювала їх за рівнем техніко-тактичної, фізичної підготовленості та індивідуальними можливостями. Навчальний процес майбутніх фахівців зі спортивно-професійних дисциплін з використанням диференційованого підходу передбачав оптимальне поєднання групових, індивідуально-групових та індивідуальних форм навчання [290].

Науковець І. Хіміч у низці власних досліджень [329, 330] дослідив ефективність впровадження методики навчання студентів ЗВО засобами оздоровчого плавання в основу якої було покладено індивідуальний та диференційований підходи, які полягали у визначенні фізичних можливостей організму студентів та рівня розвитку притаманних плаванню фізичних якостей, мотивації студентів та їх руховому досвіду.

Ще одне дослідження, яке стосується підготовки студентів з плавання, проведене І. Глуховим показує нам дещо інші аспекти реалізації даного підходу. Під час занять з плавання науковець керуючись принципами індивідуального підходу визначає декілька шляхів побудови навчального процесу: вибір індивідуальної траєкторії студентів; диференціація занять з плавання. Основним критерієм такого відбору виступав рівень плавальної підготовки студентів, який в подальшому передбачав їх поділ на групи.

Таким чином науковець в ході навчального процесу намагався реалізувати потенціал кожного студента завдяки досягненню

індивідуального потенційного розвитку в частині плавальної підготовленості студента [58].

Такої ж думки притримується і О. Печко [219] вивчаючи професійне мислення майбутніх учителів фізичної культури засобами педагогічних ситуацій. Крім вище зазначених форм навчання науковець пропонує виконання студентами однакових завдань в різних педагогічних умовах, які б вирізнялись часом, складністю, структурними компонентами. Широке застосування педагогічних ситуацій творчого характеру, які по своїй структурі максимально будуть наближені до педагогічної діяльності вчителя фізичної культури.

На думку автора «принцип диференціації – означає врахування у навчально-виховній роботі учителя рівнів фізичного, психічного, соціального, духовного, інтелектуального розвитку вихованців, стимулювання активності з урахуванням індивідуальних особливостей особистості» [220, с.139].

На необхідності впровадження диференційованого підходу наголошує Д. Бермудес [16, с. 75] висловлюючи думку, що «Диференційований підхід – це вихідна позиція, засадничий принцип діяльності вчителя фізичної культури...», а його використання пов'язує з дозуванням фізичного навантаження учнів на уроках фізичної культури. Реалізацію такого підходу вона здійснювала в процесі вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», яку було доповнено відповідним розділом. На її думку озброєння студентів відповідними знаннями, уміннями і навичками допоможе їм у вирішенні освітніх завдань та покращить проходження ними педагогічної практики.

Аналіз закордонних наукових праць показав зацікавленість дослідників до окремих аспектів підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу.

Так досвід підготовки фахівців з фізичної культури в університеті Лойола (Меріленд, США), де студенти, які навчаються на бакалавраті

проходять практичну підготовку у «Школах професійного розвитку». Метою такого навчання є максимально наблизити студентів до умов майбутньої професії. Під час такого навчання за ними прикріплюють наставника – вчителя фізичної культури, який надає консультації виходячи зі свого професійного досвіду. З іншого боку залишається викладач ЗВО, який спрямовує навчальний процес відповідно до вимог навчального закладу. Основою такої взаємодії виступає застосування індивідуального і диференційованого підходу, як у підготовці студентів, так і формуванні вміння застосовувати його на практиці з учнями. Причому така підготовка не применшує ваги теоретичних знань, навпаки вони стараються максимально втілити набуті знання на практиці. Таким чином підготовка майбутніх учителів фізичної культури є максимально наближена до потреб і запитів суспільства [374; 96].

Реформування Європейської освіти у напрямку підготовки фахівців з фізичної культури все більше тяжіє до змін технології навчання. Так у Франції у системі фізкультурної педагогічної освіти ЗВО для студентів є можливість визначити свою траєкторію навчання. Вони мають змогу у процесі навчання вибрати напрямки, які відповідають їх інтересам та можливостям, обрати темп навчання і така підготовка нерозривно пов'язана з індивідуалізацією та диференціацією навчання. У французькій педагогічній освіті навчання є більш практико-зорієнтоване, велику увагу приділяють педагогічній спеціалізації студентів, яка має на меті допомогти їм якнайшвидше адаптуватись до умов своєї професійної діяльності. Використання індивідуального та диференційованого підходів поступово вносить зміни у сам процес навчання викладачі все більше використовують групові форми та методи навчання, роботу в малих групах, інтерактивні методи, що створює оптимальні умови підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури [376; 68].

Досліджуючи зарубіжний досвід студентів Німеччини О. Алексєєв, у своїх наукових доробках зауважує, що здобувачі вищої освіти при вступі у

ЗВО «...обирають спеціалізацію, яка передбачає диференціацію професійної освіти майбутніх учителів фізичної культури залежно від того, який ступінь і тип школи вибрали майбутні педагоги» [6, с. 141]. Така підготовка вважає В. Денисова ґрунтується не лише на використанні інформаційно-комунікаційних технологій але спрямовує студентів до уміння підбирати засоби, методи, форми відповідно до індивідуальних особливостей учнів [373].

Аналізуючи зарубіжний досвід хочемо звернути увагу на зміну напрямків освіти в сторону індивідуального та диференційованого підходів як таких, що вирішують сучасні проблеми впровадження та реалізації інновацій, а ефективність такої підготовки на думку дослідників буде залежати від її практичної спрямованості. У свою чергу, це передбачає оновлення форм і методів навчально-виховного процесу, координацію навчально-виховної діяльності, адаптацію майбутніх учителів фізичної культури до запропонованих умов діяльності та їх готовність вирішувати освітні завдання.

Аналіз наукових джерел засвідчив, що проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу є актуальною, проте процес підготовки майбутніх фахівців під час вивчення СПД не був предметом широкого кола досліджень, як вітчизняних так і зарубіжних науковців.

Пошук ефективних шляхів вивчення СПД на засадах диференційованого підходу показав, що основними напрямками їх реалізації є: сформувані у студентів уміння застосовувати здобуті знання на практиці, донести до свідомості учнів їх важливість та потребу у них. Такого результату можливо досягнути коли сам студент у процесі навчання усвідомить сутність диференційованого підходу. Для нас важливим є створити такі педагогічні умови, за яких кожен студент зможе послідовно пройти певні етапи диференціації навчального матеріалу, зокрема в циклі СПД і реалізувати здобуті знання уміння та навички на практиці.

1.3 Компоненти, критерії, рівні та показники рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності

Постійно зростаючі вимоги до змісту та організації навчання та виховання потребують належної підготовки вчителя нової генерації. Тому метою вищої педагогічної освіти є підготовка й становлення не тільки фахівця, який відмінно знає свій предмет, але й педагога, готового до реалізації гуманістичних ідей у своїй діяльності, що створює сприятливі умови для максимального розвитку особистості будь-якої людини.

На думку багатьох авторів (Л. Денисова [78], М. Марко [159], Н. Павлик [206], В. Чайка [344], І. Гавриш [51] та ін.) підготовка майбутніх учителів розглядається як цілісна система з формування загально-педагогічних та спеціальних знань, умінь і навичок результатом якої є «готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності», що здійснюється через певні структурні компоненти, які взаємопов'язані між собою.

Перш ніж розглянути думки науковців щодо цього питання розкриємо сутність поняття «компонент». У тлумачному словнику української мови його визначають як: «складник або складова частина чого-небудь» [49, с. 7].

Компоненти (лат. *compono* – складаю) педагогічної готовності – відносно самостійні функціональні види діяльності, кожен з яких охоплює сукупність умінь, необхідних для його реалізації [50].

Ми погоджуємось з думкою Т. Садової, яка зазначає, що нині у визначенні структурних компонентів не існує єдиної думки [256].

Так у структурі готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Л. Денисова [76, с. 164] виділяє такі компоненти готовності до професійної діяльності, як:

- мотиваційний (позитивне ставлення до майбутньої професії);
- інформаційно-когнітивний (знання про сутність та специфіку професійної діяльності);
- операційний (професійне мислення, сукупність умінь і навичок);

- емоційно-вольовий (саморегуляція і управління поведінкою);
- орієнтаційний (уявлення про особливості професійної діяльності).

Науковець Н. Степанченко у своєму дисертаційному дослідженні узагальнюючи попередній науковий досвід виділяє такі компоненти готовності вчителів фізичного виховання до педагогічної діяльності:

- конструктивний компонент (пов'язаний із добором навчально-виховного матеріалу відповідно до вікових та індивідуальних особливостей учнів; плануванням і побудовою педагогічного процесу; визначенням структури своїх дій та вчинків; проектуванням навчально-матеріальної бази для здійснення навчально-виховної роботи);
- організаційний компонент (передбачає залучення учнів до різноманітних видів діяльності, організацію учнівського колективу та перетворення його на інструмент педагогічного впливу на особистість);
- комунікативний компонент (сутність його полягає у встановленні педагогічно доцільних взаємин з учнями, колегами, батьками, представниками громадськості);
- гностичний компонент (прагнення до пізнання і розуміння основних умов і явищ пов'язаних з педагогічною діяльністю) [297, с. 114].

Узагальнюючи різні підходи до педагогічної діяльності Н. Островська з метою реалізації особистісно-орієнтованого підходу у навчальному процесі орієнтується на такі компоненти як: «цільовий, стимулюючо-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний (форми і методи навчання), контрольно-регулюючий, оціночно-результативний» [201, с. 99].

Цікавою є думка В. Свистуна, який поділяє компоненти готовності студентів аграрних ЗВО до професійної діяльності на дві групи:

- *особистісна група, яка включає* (мотиваційний, вольовий, ціннісний, інтелектуальний, індивідуально-психологічний, оціночний);
- *професійна група* (когнітивний та операційний компонент) [265].

Дослідники М. Коберник, Т. Бережанська досліджуючи проблеми

готовності до педагогічної діяльності, виділяють такі групи компонентів:

Компоненти педагогічної готовності студентів до впровадження інноваційних технологій: мотиваційний, когнітивний, операційний [118, с.107].

Компоненти педагогічної готовності вчителя до оцінювання навчальних досягнень школярів: мотиваційний, змістовий, та процесуальний [15, с. 137].

У дослідженнях Ю. Коваленко структурними компонентами готовності майбутніх фахівців до фізичного виховання дітей дошкільного віку є: мотиваційний (сформованість інтересу і потреб до майбутньої професійної діяльності, до здорового способу життя); когнітивно-діяльнісний (професійні знання, уміння і навички); особистісний компонент (професійнозначущі якості особистості); здоров'язберігаючих (стан фізичного здоров'я, рівень функціональної підготовленості організму) [120].

На думку Г. Куртової, основними компонентами готовності майбутніх учителів фізичної культури є мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та самооцінний [144].

Було визначено, щоб учитель фізичної культури став майстром своєї справи йому потрібно докладати багато як розумових, так і фізичних зусиль для розв'язання різноманітних педагогічних завдань.

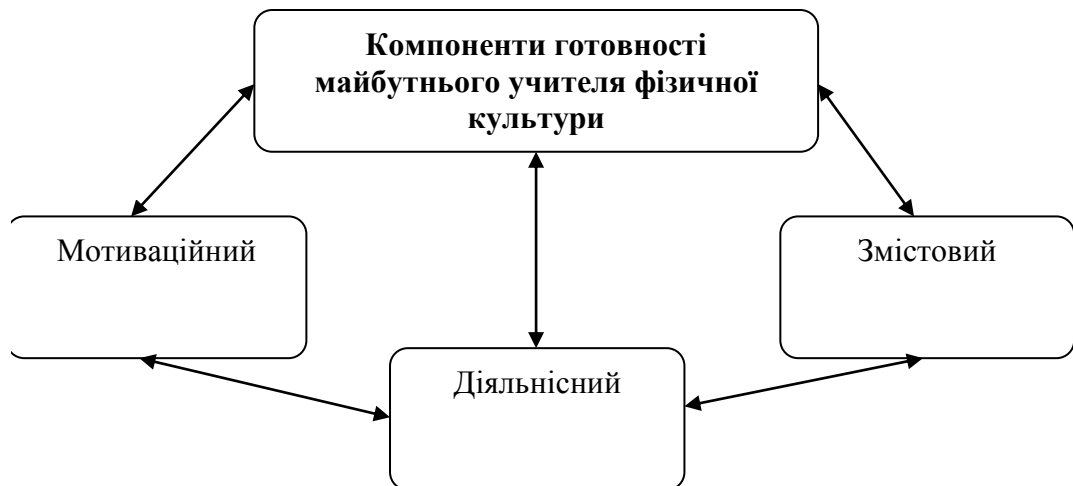
Вивчаючи окремі аспекти підготовки майбутніх учителів фізичної культури учені: С. Карасевич [110], Г. Хомяк [330], О. Гайдук [53], В. Бондаренко [24], І. Володько [49], О. Гадючко [52], Л. Денисова [77], К. Короленко [128], Л. Сущенко [302], які у діяльності вчителя фізичної культури крім вище зазначених компонентів підготовки виділяють ще специфічний компонент (руховий компонент), спрямований на формування у майбутніх вчителів навичок виконання рухових дій.

Такої думки дотримується М. Данилко, який вважає, що «готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності» як «інтегративний стан особистості, що включає оптимальну систему знань,

умінь, навичок, потреб, мотивів і здібностей, тобто все те, що складає професійні якості фахівця та його ставлення до діяльності» [73, с. 3].

Таким чином, вивчивши думки науковців, щодо дефініції готовності, а також структурних елементів діяльності, ми прийшли до висновку, що діяльності властива мотивація, знання та її практична реалізація. Як наслідок до вище сказаного дозволяє нам у структурі підготовки педагогів виділили такі структурні компоненти, які формують готовність майбутніх учителів фізичної культури: мотиваційний, змістовий, діяльнісний. Ми розглядаємо готовність майбутніх учителів фізичної культури, як цілісну систему, яка об'єднує їх в єдиний комплекс, який представлений на (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури в циклі спортивно-професійних дисциплін.

Мотиваційний компонент в педагогіці був і залишається основою для формування професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури. Основні завдання які він вирішує це формування позитивного ставлення до навчання та стійкого інтересу до навчального процесу, бажання навчатись та застосовувати отримані знання, уміння та навички на практиці та у подальшій професійній діяльності.

Аналіз наукової та педагогічної літератури, який стосуються питань мотивації діяльності здобувачів в процесі їх професійної підготовки показав зацікавленість науковців до окремих її аспектів, питання мотивації

зустрічаються в працях таких дослідників, педагогів-практиків, як: В. Дайнеко [70], Н. Пахомова [211], Н. Волкова [47], І. Касьяненко [114], Л. Романишиної [249], О. Хорохолець [335] та інші. Науковці стверджують, що обов'язковою умовою успішної діяльності незалежно від здібностей людини чи її розумового потенціалу є її прагнення досягти цієї мети.

Однією з характерних рис, які властиві особистості – виокремлюють мотивацію до навчання. Саме мотиви посідають одне з перших місць серед компонентів професійної діяльності людини та спонукають до неї.

Складовими мотивації освітньої діяльності є мотиви, які виступають рушієм у прагненні педагога досягти належного рівня готовності до професійної діяльності [323].

Визначено, що в основі опанування новими знаннями, та оволодінні уміннями та навичками чільне місце займають мотиви [348; 200]. У змісті освітнього процесу ЗВО особливу увагу звертають на формування у здобувачів вищої освіти уявлення про майбутню професію, розвитку мотивації до неї важливості обраного фаху ними, оскільки успішне навчання студента у виші прямопропорційно залежить від їх ставлення до обраної ними професії, усвідомлення ними визначальної цілі усього періоду навчання. Безпосередньо сама мотивація виступає підґрунтям у процесі формування майбутнього педагога, визнання своєї цінності та прагнення до самовдосконалення [289; 152; 151].

Мотиви, які притаманні особистості щодо її діяльності визначаються предметним змістом та умовно можна об'єднати у дві великих групи:

- ті, які виникають на основі матеріальних потреб (потреба в їжі, одязі тощо);
- ті, у яких виявляються духовні та ідеальні потреби (суспільно-політичні, естетичні).

Ці мотиви тісно взаємопов'язані між собою, оскільки духовні та ідеальні потреби виникають на основі матеріальних потреб.

Діяльність людини визначають залежно від того, наскільки близькі та

віддалені у часі мотиви. На основі цього виділяють близьку (досягти мети за якомога коротший час) і віддалену (здійснення бажаного планується на тривалий час) мотивацію. Виокремлюють також мотиви в залежності від характеру їх розуміння: усвідомлені – ті, що безпосередньо зумовлюють поведінку людини, і неусвідомлені [20; 97, с. 223]. Всі ці види мотивації тісно взаємопов'язані між собою і утворюють єдину систему мотивації діяльності і поведінки людини. Кожен з них виконує свою функцію.

Протягом життя людина у процесі своєї діяльності постійно ставить перед собою мету, та завдання для її досягнення і цей процес триває безперервно. Саме це є рушієм у житті кожного індивіда та є основою повноцінного життя особистості.

У визначення напрямку своєї майбутньої професійної діяльності людина керується великою кількістю мотивів, які можна об'єднати у групи: основні (ті, що мають вирішальне значення під час вибору) і додаткові, які мають другорядне значення [115].

Дослідження низки вчених О. Мельник [167], Т. Сухенко [298], Є. Павлютенков [209], В. Бербец [14] було присвячене вивченню мотивів, які схиляють вибір школяра до вибору напрямку своєї майбутньої професійної діяльності. Так Є. Павлютенков виділив ряд мотивів, якими людина керується при виборі тієї чи іншої професії. Серед них: соціальні, моральні, естетичні, пізнавальні, творчі, пов'язані зі змістом праці з обраної професії, матеріальні, престижні та утилітарні [209]. При виборі професії вчителя, на думку В. Ребенок [247], людина керується бажанням навчати дітей, важливістю обраної нею професії, перспективою своєї діяльності, особистими інтересам, традиціями які склались, чи можливістю отримати вищу освіту.

У контексті нашого дослідження найголовнішим мотивом студентів є бажання оволодіти професією вчителя, стати фахівцем своєї справи, прагнення працювати з дітьми та навчитись організовувати процес фізичного виховання дітей. На даний час доведено, що 25% успіху в навчанні залежить

від того, наскільки вмотивована така діяльність [70].

Таким чином, у вищому навчальному закладі викладачі повинні виробити у студентів позитивну мотивацію до професії вчителя фізичної культури, а також, що не менш важливо – сформувані вміння виробляти бажання займатись фізичною культурою у своїх майбутніх учнів [267].

У контексті нашого дослідження, *змістовий компонент* охоплює зміст, форми, методи навчання які формують компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання. Його зміст пов'язаний із дисциплінами професійної підготовки, що дає можливість посилити професійну спрямованість навчання та вплинути на мотивацію студентів, якість вивчення ними дисциплін. В ході його реалізації ми керувалися освітньою, робочою програмою та планами занять, які уточнювали та коригували безпосередньо у процесі підготовки до заняття у відповідності до рівня підготовленості студентів та специфіки самого предмету.

Метою змістового компоненту є набути певний обсяг знань, необхідних для здійснення ефективної майбутньої професійної діяльності на заняттях зі СПД. Теоретична підготовка майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу характеризувалась як вертикальною так і горизонтальною диференціацією. Ми під час навчального процесу змінювали рівень складності змісту і засобів навчання також диференціювали обсяг, час, міру самостійності під час використання форм і методів навчання.

Сутність *діяльнісного компоненту* полягає у вмінні майбутніх учителів фізичної культури реалізовувати набуті знання, вміння та навички на заняттях зі СПД, під час проходження педагогічної практики та у подальшій професійній діяльності через демонстрацію технічних елементів, планування і організацію своєї діяльності чи учнів, володіння методикою навчання вправ.

На функціональному рівні готовність виступає, як результат підготовки до певного виду діяльності, яка об'єднує в собі певні компоненти (знання, вміння, навички, якості).

Нам імпонує думка В. Наумчука який звертає увагу на те, що у процесі фахової підготовки педагога «головна увага приділяється не окремим компонентам, а тим взаємозв'язкам, які конструюють систему діяльності» [176, с. 11]. Саме тому ми будемо розглядаємо готовність майбутніх учителів фізичної культури, як цілісну систему, яка інтегрує в собі ці компоненти.

Спробуємо розкрити їх, як групи умінь якими повинен володіти майбутній фахівець, а саме – учитель фізичної культури.

Розглядаючи діяльнісний компонент підготовки майбутніх учителів фізичної культури можна виділити специфічні для даної галузі методичні уміння, які ми поділили на п'ять груп (табл. 1.1).

Професор Б. Шиян у підручнику «Теорія і методика фізичного виховання школярів» виділяє такі групи умінь, якими повинен володіти вчитель фізичної культури [360, с. 211]:

Конструктивні уміння:

- визначати мету і завдання навчально–виховного процесу;
- вибирати навчальний матеріал, який слід засвоїти учням, його систематизацію;
- проектувати діяльність учнів із засвоєння навчального матеріалу;
- проектувати власну майбутню діяльність і поведінку у взаємодії з учнями;
- знаходити адекватні засоби, методи і методичні прийоми, способи організації і форми навчальної, тренувальної і виховної роботи;
- виявляти розбіжності між запланованим і досягнутим.

Уміння у структурі діяльнісного компонента

конструктивні уміння (уміння проектувати, прогнозувати, планувати фізичний розвиток своїх учнів)
комунікативні уміння (уміння легко вступати в контакт з учнями, педагогами і батьками; точно виражати свої думки, вести бесіду)
організаторські уміння (уміти організувати групу – значить в кожній ситуації уміти оцінити обстановку, ухвалити правильне рішення і добитися його виконання)
гностичні уміння (прагнення до пізнання і розуміння основних умов і явищ пов'язаних з педагогічною діяльністю)
рухові уміння (проявляється рухова культура вчителя через уміння зразково демонструвати вправи реалізовувати набуті знання у процесі фізичного виховання школярів)

Комунікативні уміння:

- встановлювати ділові і неформальні особисті стосунки з окремими учнями чи групами учнів;
- вести ділове спілкування з іншими вчителями та адміністрацією школи;
- контактувати з державними і громадськими фізкультурно–спортивними організаціями;
- налагоджувати взаємодію з батьками учнів;
- знаходити меценатів (спонсорів).

Організаторські уміння:

- забезпечувати різноманітні види навчальної діяльності учнів;
- організовувати учнівський колектив, зміцнювати його налаштовувати на вирішення навчальних завдань;
- організовувати позакласну і позашкільну роботи з фізичного виховання учнів;
- здійснювати матеріально–технічне забезпечення педагогічного процесу;
- організовувати власну діяльність під час безпосередньої взаємодії

з учнями на уроках і позаурочних заняттях (розподіл робочого часу, інструктування, контроль, дозування навантаження тощо).

Гностичні уміння:

- вивчати зміст і способи впливу на учнів на основі розуміння їх внутрішнього стану;
- вивчати вікові і індивідуальні особливості учнів;
- вивчати особливості процесу і результати власної діяльності.

Щоб розкрити більш повноцінно місце діяльнісного компонента у роботі вчителя фізичної культури науковці В. Наумчук, Б. Шиян, Л. Сущенко виділяють ще рухові уміння.

Рухові уміння:

- методично правильно навчати руховим діям;
- мати належний рівень фізичної підготовки;
- демонструвати техніку виконання вправ;
- надавати допомогу під час виконання вправ;
- вміти страхувати під час виконання вправ.

Відповідно до кожного компонента визначено критерії готовності вчителя до професійної діяльності, визначено показники рівнів готовності.

Відповідно до кожного критерію визначені окремі характеристики, які разом визначають підготовку учителя до професійної діяльності, як єдиний освітній процес, який при відповідній організації буде сприяти досягненню необхідних результатів.

Розглянемо сутність понять «*критерій*», «*показник*». Новий тлумачний словник української мови подає поняття «критерій» як: «підстава для оцінки, визначення або класифікація чогось; мірило, мірка» [31, с. 588].

За новітнім філософським словником «Критерій – це засіб перевірки того або іншого підтвердження гіпотези, теоретичної побудови, визначення або класифікації чого-небудь» [186, с. 980]

Неоднозначними є й підходи до розуміння поняття «критерій». Зокрема А. Губа вказує, що критерій визначає «якості, властивості, ознаки

досліджуваного об'єкта, що дають можливість дійти висновків про його стан, рівень розвитку та функціонування» [69, с. 300].

На думку М. Данилевич «критерій виражає сутність ознаки об'єкта, на основі якого можна спостерігати його стан, рівень сформованості та розвитку; оцінити та порівняти результати нашого наукового пошуку» [71, с. 38].

Так за визначенням С. Іванової критерії повинні відображати «динаміку вимірюваної якості в просторі й часі та розкриватися через показники, за інтенсивністю прояву яких можна робити висновки про рівень сформованості певного критерію» [104, с. 153].

Визначаючи критерії майбутніх учителів фізичної культури зазначимо, що ми схилиємось до поняття «критерій», яке розуміється, як засіб для судження, ознака на основі якої виставляється оцінка, мірило чогось [4].

У педагогічній теорії та практиці є декілька підходів щодо зв'язку понять «критерій» і «показник». Визначаючи їх вважаємо за потрібне дотримуватись думки Т. Вінник яка стверджує, «...що термін «критерій» значно ширше ніж термін «показник» через те, що він є засобом накопичення кількісних і якісних даних для критеріального узагальнення, тобто кожен критерій вміщує певну сукупність показників, що кількісно і якісно його характеризують» [35, с. 78].

У «Великому тлумачному словнику української мови» поняття «показник» розглядається, як: «свідчення, доказ, ознака чого-небудь; наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь; дані, які свідчать про кількість чого-небудь, завдяки чому можна судити про стан, розвиток, хід чогось» [31, с. 1024].

Отримані результати дають змогу узагальнити зміни що відбуваються по кожному критерію відповідно до визначених рівнів, та кількісних ознак за якими вони сформовані. Показник, як певна ознака критерію, виступає звичним проявом характеристик однієї із сторін окремо взятої якості особистості. За його допомогою можна здійснити оцінку якості та рівень її

сформованості [296].

Структурні компоненти, критерії та показники готовності майбутніх учителів фізичної культури наведено у (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Компоненти, критерії та показники готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності

Структурні компоненти	Критерії оцінки	Показники готовності
МОТИВАЦІЙНИЙ	Стимулювальний-цільовий	1. Наявність мотивів вибору професії. 2. Проявляє інтерес до навчального матеріалу. 3. Потреба до педагогічної діяльності, цілеспрямованість в оволодінні професією. 4. Особистісна готовність до педагогічної діяльності.
ЗМІСТОВИЙ	Когнітивно-знаннєвий	1. Розуміння ролі і значення в професійній діяльності педагога знань про себе, свої особистісні якості, фізичну підготовленість, стан здоров'я. 2. Здатний творчо й варіативно використовувати знання в залежності від типів педагогічних завдань, нестандартних ситуацій.
ДІЯЛЬНІСНИЙ	Процесуально-діяльнісний	1. Відповідність стану фізичного розвитку та фізичної підготовки студентів вимогам, які ставить перед ними професія вчителя фізичної культури. 2. Володіння технікою вправ. 3. Володіння методикою навчання вправ.

Словник української мови визначає «рівень» – як ступінь якості, величину тощо, досягнуті в чому-небудь. У сучасному наукознавстві під рівнем розуміють співвідношення «вищих» і «нижчих» ступенів розвитку структур об'єктів або процесів, міру кількісного і якісного прояву сформованості уміння. Перехід з рівня на рівень характеризується

ускладненням елементів, створенням нової системи відношень між елементами, вдосконалення елементів структури [3].

Перш ніж давати характеристику рівнів сформованості педагогічних умінь, які є одним з основних критеріїв професійної майстерності педагога розглянемо, які рівні виділяють науковці у свої доробках. Так М. Карченкова узагальнюючи різні наукові доробки у своєму дослідженні виділяє наступні рівні сформованості умінь :

1. *Початковий рівень*, коли студент знає зміст діяльності і може відтворити більш менш чітко запропоновану йому певну послідовність дій при незначній допомозі викладача.

2. *Низький рівень*, коли студент в аналогічній ситуації самостійно виконує відому йому послідовність необхідних дій, але скований у рухах і не в змозі перенести рухову дію на інший вид діяльності.

3. *Середній рівень*, коли студент в аналогічній ситуації вільно варіює відомі йому дії, які з труднощами але переносить їх на інші види діяльності.

4. *Високий рівень*, коли студент може здійснити самостійний вибір необхідної системи дій в різних ситуаціях, але при значних зусиллях з його боку; проявляє уміння перенесення рухової дії усередині певної сфери діяльності.

5. *Досконалі уміння*, коли студент вільно володіє різними системами дій і може широко їх застосовувати в інших видах діяльності без особливих зусиль; легкість у виконанні рухових дій [113].

Досліджуючи готовність майбутнього учителя до навчально-дослідницької діяльності Л. Антонюк виділяє наступні рівні: високий (або достатній), середній (або оптимальний) та низький (або мінімальний) [4].

Згідно дослідження О. Сопотницької щодо готовності майбутніх учителів до тренерської діяльності «Поняття «рівень сформованості готовності вчителя фізичної культури до тренерської діяльності» ми розуміємо, як усвідомлення рівня готовності до профільного навчання, що спонукає майбутнього тренера прагнути підвищити професійний рівень

шляхом створення індивідуальної програми розвитку, що забезпечується в умовах навчальної діяльності в межах вимог викладача та програми навчального закладу». Для оцінки рівня сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до тренерської діяльності виділила три рівні: високий, середній та низький [288, с.148].

Відповідно до теоретичного аналізу проблеми дослідження нами виділено чотири рівні сформованості компонентів готовності: низький, середній, вище середнього (достатній), високий. Структурувавши компоненти нами було визначено характеристики рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури за критеріями, які представлено у (табл. 1.3). Критерії (стимульовальний-цільовий, когнітивно-знаннєвий, процесуально-діяльнісний) в таблиці подано більш детально для кожного рівня з визначенням ознак. Студентів з початковим рівнем не було виявлено, тому він не внесений у таблицю.

Таблиця 1.3

**Рівні сформованості готовності майбутніх учителів
фізичної культури до професійної діяльності**

Структурні компоненти	Рівні	Критерії та показники оцінки
МОТИВАЦІЙНИЙ	Високий	Проявляється глибока усвідомленість та цілеспрямованість в оволодінні майбутньою професією. Навчання здебільшого носить творчий характер.
	Вище середнього (достатній)	Яскраво виражена потреба в оволодінні професією вчителя фізичної культури. Має усвідомлену життєву позицію і чіткий план професійного розвитку. Проявляє активність на заняттях, виконує поставлені завдання.

	Середній	Не має яскраво вираженої потреби в оволодінні професією вчителя фізичної культури. Недостатньо обґрунтований особистий і професійний розвиток і життєва позиція стати вчителем у зв'язку з нечіткою постановкою цілей і завдань. Виконує більшість завдань але без особливої ініціативи та бажання. Навчальні завдання вступають, як результат у досягненні мети.
	Низький	Проявляє байдуже ставлення до навчальної діяльності. Не відчуває потреби в оволодінні майбутньою спеціальністю. Не планує особистий і професійний ріст. Не проявляє активності під час виконання навчальних завдань. Мотиви спрямовані на уникнення дискомфорту у навчальному процесі.
ЗМІСТОВИЙ	Високий	Має повноту і глибину знань зі змісту зі змісту навчального предмету, які може творчо і нестандартно використовувати для реалізації завдань предмету. Читає спеціальну та науково-методичну літературу з дисципліни. Легко дає відповіді на запитання, та самостійно здобуває нові знання.
	Вище середнього (достатній)	Має повноту знань зі змісту навчального предмету на рівні вимог навчальної програми дисципліни. Здатний самостійно вирішувати завдання. Видозмінювати їх. Цікавиться спеціальною літературою.
	Середній	Має повноту знань зі змісту навчального предмету на рівні вимог навчальної програми дисципліни. Часом відчуває труднощі у відповідях на запитання і потребує допомоги викладача. Відтворення інформації носить репродуктивний характер і не вимагає додаткових знань. Цікавиться спеціальною літературою.

Продовж. табл. 1.3

	Низький	Має поверхневі знання з змісту навчального предмету, знає лише окремі факти, та не готовий їх застосовувати на практиці. Відтворення навчального матеріалу здійснюється на рівні впізнання або порівняння готових варіантів відповідей. Не читає спеціальну літературу. Не має навичок використання сучасних інформаційних технологій.
ДІЯЛЬНІСНИЙ	Високий	Рівень фізичної підготовки - високий. Технічно правильно демонструє вправи. Володіє методикою навчання вправ, творчо підходить до підбору та застосування методів і методичних прийомів. Вміє вирішувати завдання у нестандартних навчальних ситуаціях. Добре володіє прийомами страхування та допомоги.
	Вище середнього (достатній)	Має належний рівень фізичної підготовки. Технічно вірно демонструє вправи. Вміє навчити всіх технічних елементів. Вірно підбирає методи і методичні прийоми, вдало застосовуючи їх в не стандартних ситуаціях. Володіє прийомами страхування і допомоги.
	Середній	Студент має належний рівень фізичної підготовки. Не завжди технічно вірно демонструє вправи та не всі технічні елементи може навчити. Методи і методичні прийоми застосовує лише в стандартних ситуаціях. Часом допускає помилки у процесі вивчення вправ. Не у всіх вправах може використовувати прийоми страхування і допомоги.
	Низький	Має слабку фізичну підготовку. Не в повній мірі володіє професійно-необхідними уміннями і навичками. З помилками виконує технічні елементи. Не володіє методикою навчання вправ, прийомами страхування і допомоги.

ДІЯЛЬНІСНИЙ	Вище середнього (достатній)	Має належний рівень фізичної підготовки. Технічно вірно демонструє вправи. Вміє навчити всіх технічних елементів. Вірно підбирає методи і методичні прийоми, вдало застосовуючи їх в не стандартних ситуаціях. Володіє прийомами страхування і допомоги.
	Середній	Студент має належний рівень фізичної підготовки. Не завжди технічно вірно демонструє вправи та не всі технічні елементи може навчити. Методи і методичні прийоми застосовує лише в стандартних ситуаціях. Часом допускає помилки у процесі вивчення вправ. Не у всіх вправах може використовувати прийоми страхування і допомоги.
	Низький	Має слабку фізичну підготовку. Не в повній мірі володіє професійно-необхідними уміннями і навичками. З помилками виконує технічні елементи. Не володіє методикою навчання вправ, прийомами страхування і допомоги.

Запропоновані нами компоненти, критерії та рівні готовності майбутніх учителів фізичної культури стали засобами контролю їх готовності до професійної діяльності у ході здійснення констатувального та формувального експериментів.

Висновки до першого розділу

Досліджуючи проблему підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу з аналізу вивчених психолого-педагогічних джерел нами уточнено зміст взаємопов'язаних ключових дефініцій з теми дослідження – «підготовка», «педагогічні умови», «теоретичні засади», «діяльність», «професійна діяльність», «готовність», «диференційований підхід», та узагальнено їх сутнісні характеристики.

В ході дослідження визначено, що теоретичні засади є основою процесу формування компетентності майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. Аналіз наукової літератури дав нам змогу сформулювати власне бачення на це поняття. В нашому розумінні теоретичні засади – це основні закономірності в тій чи іншій галузі науки, що пояснюють її з чітко визначених позицій.

Розглядаючи дефініцію – «професійна діяльність», хочемо сказати, що формування майбутнього учителя фізичної культури неможливе без усвідомлення себе, як суб'єкта педагогічної діяльності. На основі аналізу наукових джерел під діяльністю – розуміємо процес взаємодії викладача і студента який зорієнтований на вирішення освітніх завдань кінцевою метою якого є формування готовності до професійної діяльності.

У професійній діяльності майбутніх учителів фізичної культури чільне місце посідають структурні компоненти, які покладено в основу їх професійної готовності. У дослідженні нами виділено: мотиваційний, змістовий, та діяльнісний компоненти та визначено їх критерії (стимулювальний-цільовий, когнітивно-знаннєвий, процесуально-діяльнісний) і рівні (високий, вище середнього (достатній), середній, низький).

Досліджуючи поняття «диференційований підхід» ми схилиємось до думки П. Сікорського який вважає, що диференційований підхід у навчанні – це цілеспрямована діяльність педагогів, які використовують можливості урізноманітнити окремі освітні компоненти за довільних умов навчання.

Розглядаючи диференційований підхід у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури у своєму дослідженні опираємось на нормативні документи та програми (Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, модельні навчальні програми «Фізична культура» нової української школи) які у зв'язку з реформами освіти в Україні одними з їх напрямків виділяють: оновлення змісту, форм і методів організації навчально-виховного процесу

на засадах, особистісної орієнтації, компетентнісного підходу; створення умов для індивідуалізації та диференціації навчання; забезпечення диференційованого підходу до організації освітнього процесу, підвищення функціональних можливостей організму і забезпечення гармонійного фізичного розвитку з урахуванням стану здоров'я учнів [240, 182].

Важливим є досвід науковців щодо освітніх орієнтирів закордоном (США, Франція) у працях яких висвітлюються окремі аспекти підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. Зокрема вони звертають увагу на використанні диференційованого підходу не тільки під час навчання студентів але й самими студентами під час проходження практики в школі. Інший аспект підготовки пов'язаний із вибором індивідуальної траєкторії навчання у ході реалізації якої використовуються групові форми та методи навчання, роботу в малих групах, інтерактивні методи.

На основі проведеного аналізу фахової методичної літератури а також емпіричних узагальнень із проблематики дослідження маємо підстави констатувати, що дана проблематика є актуальною проте недостатньо вивчено питання застосування диференційованого підходу у процесі вивчення СПД, що є передумовою для подальшого дослідження.

Основні наукові результати розділу опубліковані в працях автора [37; 41; 45; 44; 42; 197].

РОЗДІЛ 2

ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗАСАДАХ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ

2.1 Стан сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації диференційованого підходу у професійній діяльності

Для визначення стану сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження диференційованого підходу в освітній процес загальноосвітньої середньої школи, був проведений констатувальний етап експерименту. З метою порівняння стану сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації диференційованого підходу у професійній діяльності на сучасному етапі, ми розглянемо деякі аспекти розвитку і впровадження його на протязі деякого періоду – від перших спроб і до сучасного періоду.

Педагогічна проблема диференціації та індивідуалізації навчання в Україні актуальною є здавна, що показано в працях П. Сікорського. Науковець детально вивчив вплив диференціації на розвиток освіти в Україні, починаючи з XVI століття, коли українські землі перебували під владою Польщі. У цей період влада Польщі проводила політику ополячення України. Але і саме в цей період створюються братських шкіл, у яких почали впроваджувати елементи диференціації навчання. П. Сікорський повідомляє і підкреслює важливість появи елементів диференціації в братських школах. Видатні діячі того часу Іван Вишенський та Кирило Ставровецький були прихильниками рівнозначного відношення до учнів, ідеї гуманізму, виступали за підвищення рівня освіченості. Такої ж думки притримувався ректор Київської колегії Інокентій Гізель (1600 – 1683) і заклав основи для

впровадження різних форм і методів навчання, відмічаючи потребу розвитку розумових здібностей тих, кого навчають [272].

Період перебування України під російською імперською владою відзначається закриттям національних шкіл, що унеможливило розвиток соціальної диференціації. Така ж ситуація була і в Галичині. Але не дивлячись на це, науковці продовжували розвивати ідеї диференціації навчального процесу. Так, серед таких науковців виділяють праці Олександра Духновича (1803 – 1865), який розробив теорію диференційованого навчання, яка використовується і нині. Великий внесок у розвиток диференціації навчального процесу надав український педагог та філософ Памфіл Юркевич (1826 – 1874). Його ідеї спрямовані на розгляд кожної дитини як неповторної особистості, яка заслуговує на увагу і відповідні поради, як індивідуальність [272, с. 9–14, 17]. Зусилля науковців, їх праці стали основою для розвитку ідей диференціації навчального процесу.

Бурхливий розвиток вчення про диференціацію відбувається у другій половині XIX – початку XX століття. Цей період характеризується увагою до особистості тих, кого навчають. Науковці почали звертати увагу на особисті якості учнів, допомагати їм освоювати матеріал, готувати для них завдання у відповідності з їх навчальними можливостями. Це мотивувало учнів і студентів до засвоєння матеріалу, підвищувало рівень їх знань.

Серед українських педагогів професор Августин Волошин (1874 – 1945) досліджував основи диференціації паралельно з індивідуалізацією. Науковці почали втілювати в навчальний процес принцип диференціації.

У цей період у Східній Галичині, було відкрито в інституціях курси з підготовки вчителів з використанням елементів внутрішньої диференціації [272, с. 22].

Впровадження елементів внутрішньої і зовнішньої диференціації на у Східній Україні не співпадав з вище вказаним. Після приходу до влади більшовиків питання диференціації практично було закрито. До нього

повернулись у кінці ХХ століття.

Питання розвитку і становлення диференційованого підходу до організації освітнього процесу все частіше розглядається в працях науковців на сучасному етапі, проводяться експерименти із пошуку (див. 1.2).

На основі аналізу літератури ми дійшли висновків:

1. Проблема диференціації навчання розглядалась ще в середньовіччі. Науковці впроваджували в навчальний процес елементи диференціації (у центрі навчального процесу ставили тих, кого навчають, працювали над різнорівневими завданнями).

2. На початку ХХ століття відбувся прорив у питанні диференціації. На окремій частині території України (Східна Галичина) були створені інститути підготовки вчителів різних спеціальностей, у яких використовувались елементи диференціації, як внутрішньої, так і зовнішньої.

3. У другій половині ХХ століття процес диференціації обмежувався теоретичним вивченням проблеми, що загальмувало розвиток проблеми в практичному плані. У цей період відбулися зміни у вимогах до змісту освіти, методів і форм проведення занять. Велика кількість уваги приділялась обдарованим дітям, для них проводились додаткові заняття з поглибленим вивченням матеріалу, їх готували до участі в олімпіадах. Значна Також у цей період значна увага приділяється навчально-пізнавальній діяльності з оперттям на самостійну роботу. Тому і не залишалось місця для диференціації навчального процесу.

4. На початку ХХІ століття диференційований підхід почав знов впроваджуватись у освітній вищих закладів освіти і загальної середньої школи. Цьому сприяло участь України в Болонському процесі, прагнення України ввійти в Європейський освітній простір. Все більше публікацій про інноваційні освітні процесом в світі аналізувались нашими науковцями і педагогіки. Вони адаптувались до умов нашої освіти, але при цьому зберігали нашу ідентичність. А це є дуже важливим. Це стосується і впровадженню диференційованого підходу. Низка проведених досліджень з

диференціації і індивідуалізації освітнього процесу показала доцільність впровадження цих підходів у навчальний процес закладів освіти України.

Велике значення для розвитку і становлення основ диференційованого навчання відіграли праці українських науковців С. Гончаренка, О. Дубасенюк, О. Ляшенка, Н. Ничкало, М. Пісоцької, П. Сікорського та ін.

Для якісного здійснення освітнього процесу студент – майбутній фахівець з фізичної культури і спорту повинен мати належний рівень теоретичної, практичної та фізичної підготовки.

Для визначення стану готовності студентів першого курсу, було проведено опитування. Щоб результат оцінки був якісним до експерименту ми залучили фахівців від яких найбільше залежить результат цього питання, а саме учителів фізичної культури та викладачів ЗВО України.

З метою визначення стану питання нами були залучені учителі, які проходили курси підвищення кваліфікації в інституті післядипломної педагогічної освіти у 2013-2016 р. на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти. Опитування проводилось шляхом анкетування (Додаток А).

Аналіз демографічної частини анкети вчителів фізичної культури показав, що за рівнем педагогічної освіти усі респонденти мали вищу освіту.

За стажем роботи:

– стаж роботи вчителем фізичної культури до 5 років поставило позначку 17 осіб або 13 % від загального числа опитаних;

– від 5 до 10 років у 30 чол. (23 %);

– понад 10 роки у 84 чол. (64 %).

За статтю респонденти розподілилися таким чином:

– жінки – 55 чол. (42 %);

– чоловіки – 76 чол. (58 %).

Таким чином, репрезентативність вибіркової сукупності респондентів обумовлена високою часткою осіб (100%) від загального числа опитаних, що мають вищу педагогічну освіту і 64% стаж роботи за фахом понад 10 років.

Анкета для учителя фізичної культури загальноосвітньої школи містила 28 основних питань, відповіді на котрі повинні були відобразити думку фахівців про використання засобів гімнастики на уроках фізичної культури та умови в яких вони реалізуються. Серед них були виділені наступні:

1. Організація, зміст і методика проведення урочних форм занять, особлива увага при цьому зверталася на причини травматизму під час занять.
2. Матеріально-технічне забезпечення уроків фізичної культури для реалізації програми з фізичної культури.
3. Чинники, що обумовлюють стійку, позитивну мотивацію до занять фізичними вправами.

Оскільки найважливішою умовою ефективності занять фізичними вправами є вмотивованість вчителя з одного боку, так і учнів з іншого. Наступний блок питань стосувався виявлення причин, які спонукають прояву їх мотивації до виконання фізичних вправ або її відсутність. Очевидно, що учні в яких є сформована потреба до систематичних занять фізичними вправами, і які спираються на ціннісні орієнтації у сфері фізичної культури, досягають значних результатів у своєму фізичному розвитку.

У зв'язку з цим, в анкету були включені питання, відповіді на які дозволили нам визначити думки вчителів з приводу чинників, котрі знижують їх інтерес до проведення уроків фізичної культури, а саме практичного виконання вправ, і самих школярів – до занять загалом.

Як показав аналіз анкетування чинниками, що негативно впливають на відношення вчителів до проведення уроку фізичної культури з використанням відповідних засобів є наступні:

1. Боязнь отримання учнем травми під час виконання вправ, яка обумовлена зниженням загального рівня фізичної підготовленості сучасних школярів. На цю причину вказало (77%) респондентів.
2. Відсутність в шкільних залах сучасного спортивного обладнання (72%).

3. Відсутність прикладів для наслідування, які формуються засобами масової інформації, власним прикладом, що негативно позначається на активності школярів на уроках фізичної культури (33%).

З іншого боку, анкетування дозволило визначити думку учителів щодо причин, які знижують інтерес школярів до уроків фізичної культури з використанням засобів гімнастики. Дані респондентів розподілились наступним чином і представлені в (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Причини, які знижують інтерес школярів до занять
фізичними вправами (у % від максимально можливого)**

№ п.п.	Причини, що знижують інтерес школярів	Показник
1.	Низький рівень фізичної і рухової підготовленості сучасних школярів, що ускладнює оволодіння значною частиною вправ.	73,2%
2.	Боязнь отримати травму, виконуючи вправи.	70,9%
3.	«Статичність» уроку фізичної культури з окремих модулів шкільної програми.	35,1%
4.	Обмежені можливості прояву емоцій, на відміну, наприклад, від занять спортивними іграми.	28,2%
5.	Конкуренція з боку інших, динамічніших і видовищних видів спорту.	23,6%
·	Падіння престижу фізичної культури через відсутність уваги з боку засобів масової інформації.	21,3%
7.	Відсутність в свідомості учнів прикладів, сформованих засобами масової інформації, оточенням, які б стимулювали бажання займатись фізичними вправами.	15,2%

Відповідаючи на питання «Які з перерахованих нижче причин, на вашу

думку знижують інтерес школярів до занять гімнастичними вправами?»

Аналізуючи дані подані в табл. 2.1, дійшли висновку, що приблизно однакова кількість респондентів (73,2%) і (70,9%) вважають, що зниження інтересу учнів до занять фізичними вправами проявляється у зв'язку з низьким рівнем фізичної і рухової підготовленості сучасних школярів і страхом отримати травму під час виконання вправ. В меншій мірі на вмотивованість учнів впливає статичність окремих модулів шкільної програми (35,1%), низька емоційність (28,2%), падіння престижу фізичної культури (21,3%), відсутність прикладів для наслідування та низька пропаганда в засобах масової інформації (15,2%).

Констатувальний етап дослідження відбувся б не повноцінно, якщо ми не запитали думки фахівців, котрі безпосередньо готують майбутніх учителів фізичної культури – викладачів ЗВО.

За допомогою методу анкетування ми визначали фактори, котрі в найбільшій мірі формують майбутніх учителів фізичної культури, як професіонала своєї справи (Додаток Б).

В анкету були включені такі питання:

1. Демографічна частина, яка складається з питань, які характеризують дані респондентів: прізвище, ім'я, по батькові, стаж роботи, науковий ступінь, вчене звання.

2. Основна частина відображала питання, які стосувались формування педагогічної майстерності викладачів фізичної культури:

– особистісні якості, які впливають на педагогічну майстерність фахівця;

– професійні уміння, які формують майстерність фахівця;

– уміння і навички, які впливають на формування майбутнього фахівця;

– труднощі, які випробовують молоді фахівці на початку професійної діяльності;

– ефективність підготовки майбутнього фахівця;

- причини недостатньої підготовки;
- розділи гімнастики, які формують педагогічну майстерність;
- які засоби гімнастики в більшій мірі сприяють формуванню педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури.

Всього на початку експерименту було залучено 54 викладачі з 32 ЗВО України, які працюють на факультетах фізичного виховання викладачами гімнастики, спортивних ігор (футбол, волейбол, гандбол, баскетбол) і легкої атлетики (Додаток В). З яких: 1 доктор педагогічних наук, 24 кандидати наук, 8 викладачів вищої категорії, 10 мають категорію старший викладач і лише 11 викладачів без вченого ступеня чи категорії.

Якщо подивитись на стаж роботи опитуваних, то: 8 викладачів мають стаж більше 40 років, 22 викладачі працюють у виші більше 20 років, 16 викладачів мають стаж роботи більше 10 років і 8 викладачів працюють лише 5 років. Таким чином з загальної кількості респондентів 59% освітян присвятила педагогічній діяльності більше 20 років, що свідчить про достатній досвід роботи, та високу кваліфікацію анкетованих.

Обрахунки середнього арифметичного проводили за формулою:

$$S = \frac{\Sigma V}{n}, \text{ де}$$

S – середнє арифметичне;

Σ – сума;

V – одержані у дослідженнях значення (варіанти).

Для достовірності показників середнього арифметичного нами визначалась похибка середнього значення. Для її визначення спочатку потрібно вирахувати середнє квадратичне відхилення за формулою:

$$G = \pm \frac{V_{max} - V_{min}}{k}, \text{ де}$$

V_{max} – найбільше значення варіанти;

V_{min} – найменше;

K – коефіцієнт кількості випадків (Додаток Ж).

Похибку середнього арифметичного визначалось за формулою:

$$m = \pm \frac{G}{\sqrt{n}}, \text{ де}$$

G – середнє квадратичне відхилення;

n – чисельність вибіркової сукупності.

Як правило всі індивідуальні показники в межах $\pm 1G$ вважають як «норма» і носять випадковий характер. Показники $\pm 2G$ носять не випадковий характер, а $\pm 3G$ говорить про значне відхилення від норми [251, с. 37].

Першим питанням нашої анкети було визначення пріоритетності особистісних якостей, які забезпечують майстерність фахівця з фізичної культури і спорту. Питання оцінювали в балах від 1 до 5 таким чином, що одиниця була найвищим ранг. Відповіді респондентів розподілилось таким чином: на першому та другому місці приблизно з однаковою кількістю балів знаходиться «організованість» ($2,5 \pm 0,19$); «ініціативність і самостійність» ($2,75 \pm 0,24$); «дисциплінованість» ($2,91 \pm 0,20$); «цілеспрямованість» ($3,14 \pm 0,27$); «доброта» ($4,66 \pm 0,19$); «товариськість» ($5,05 \pm 0,18$).

При розгляді професійних умінь, які формують майстерність фахівця з фізичної культури і спорту респонденти визначили їх за рівнем значущості (рис. 2.1).

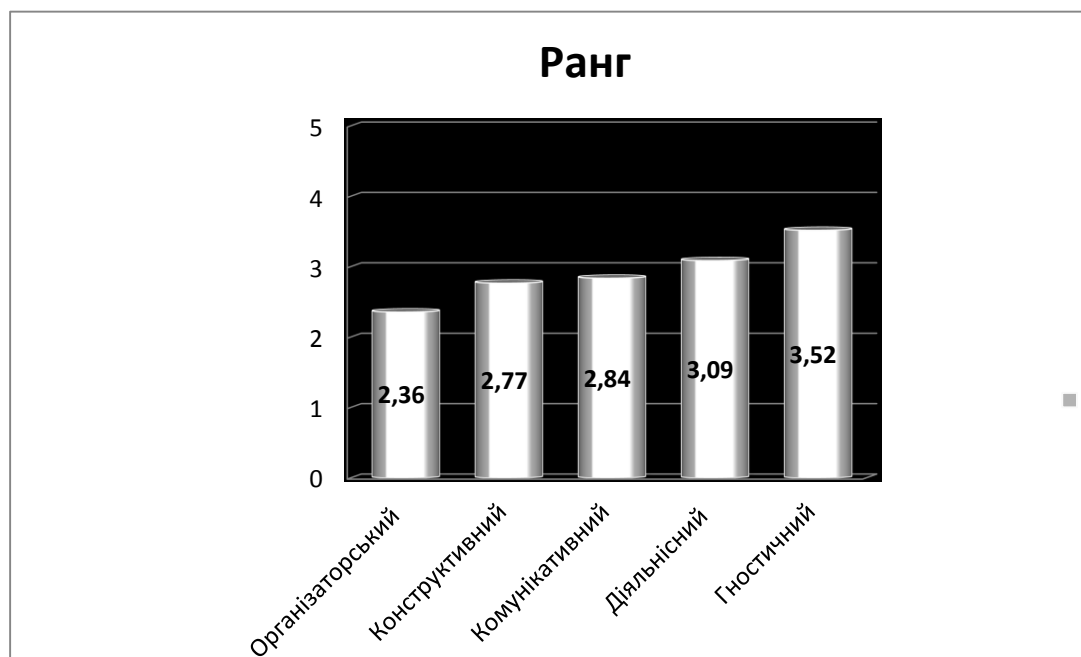
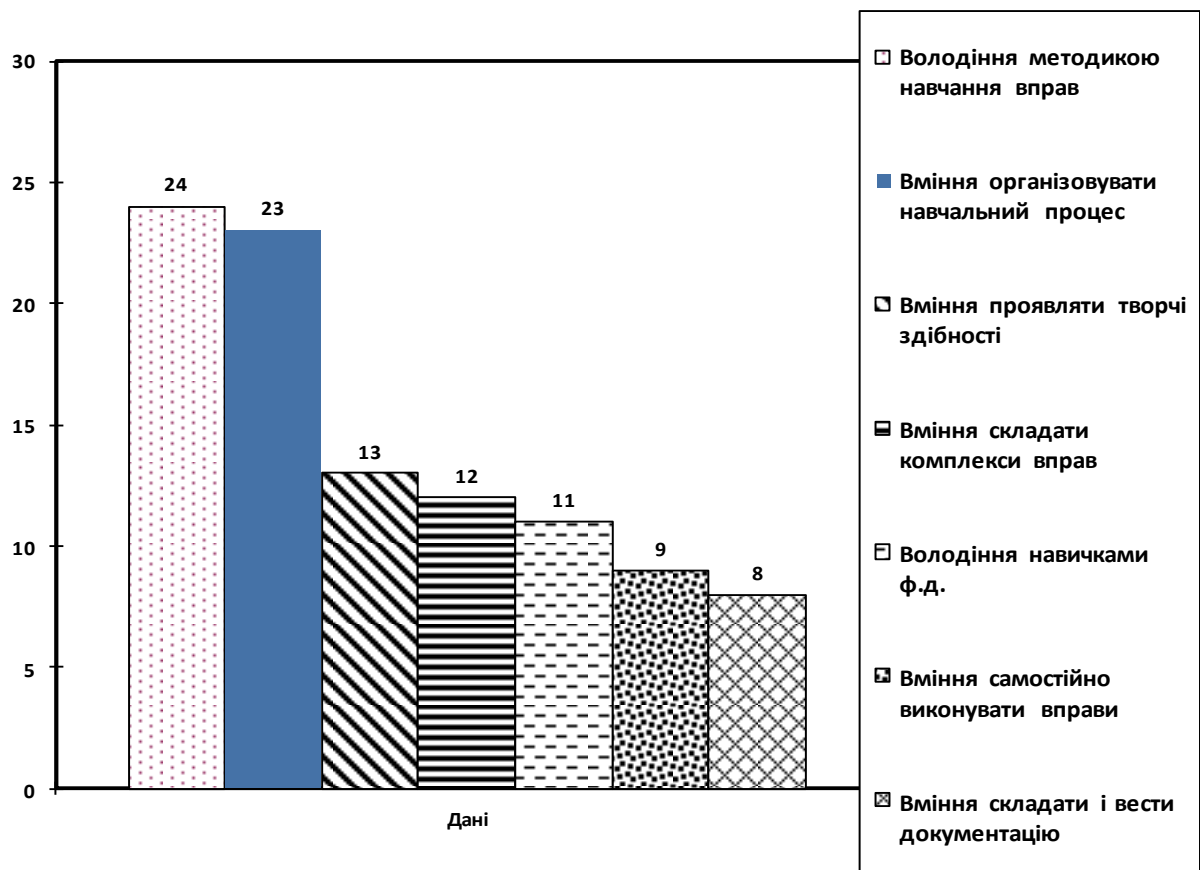

Рис.2.1 Визначення рангу компонентів педагогічної діяльності
(середній показник)

Оцінювання проводилось за шкалою означеною вище. За результатами опитування на перше місце викладачі поставили уміння організовувати діяльність учнів під час різних форм організації навчального процесу – «організаторський компонент» ($2,36 \pm 0,21$). Умінню планувати свою діяльність і діяльність школярів – «конструктивний компонент» ($2,77 \pm 0,23$), респонденти визначили друге місце. Умінню спілкуватись, легко вступати в розмову, доносити потрібну інформацію до учнів чи батьків викладачі віддали третю сходинку – «комунікативний компонент» ($2,84 \pm 0,20$) і менш значущими але невід’ємними структурними елементами педагога виділили «діяльнісний компонент» ($3,09 \pm 0,21$) та «гностичний компонент» ($3,52 \pm 0,21$), без яких підготовка фахівця буде неповноцінною.

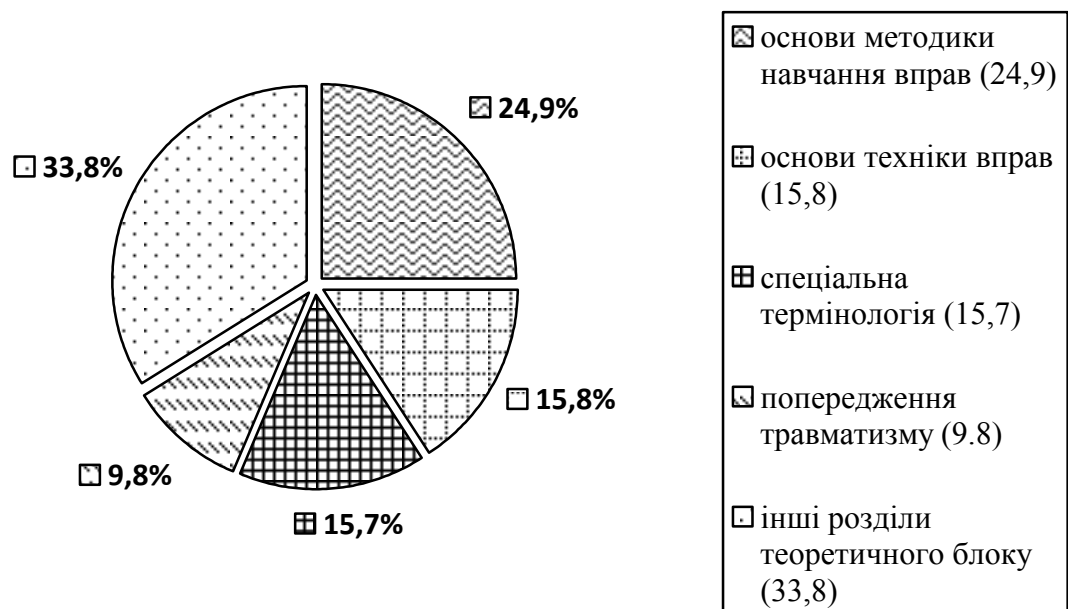
На наступне питання анкети «Які практичні уміння і в якій мірі впливають на формування професійної компетенції майбутнього фахівця?» думки викладачів розподілились наступним чином (рис. 2.2).

Рис.2.2 Практичні уміння, які впливають на професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури у відсотках за значимістю

За результатами наступного питання опитувальника було визначено теоретичні розділи програм СПД так, як вони схожі між собою і більшою мірою сприяють формуванню педагогічної майстерності майбутніх фахівців з фізичної культури їх було об'єднано у блоки (рис. 2.3).

На думку викладачів, більше уваги у процесі вивчення дисципліни потрібно приділити увагу: «основам методики навчання вправ» цієї думки притримується (24,9%) респондентів.

Рис. 2.3 Діаграма теоретичних розділів програм СПД, що найбільше впливають на професійну підготовку майбутніх вчителів фізичної культури

На другому місці розташувались зразу два теоретичні блоки, без яких не обходиться жодна СПД «основи техніки вправ» і «спеціальна термінологія», за які висловились (15,8%) і (15,7%) опитаних.

Важливе місце у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури в циклі СПД посідає його практична підготовка. Для прикладу, нами було визначено засоби гімнастики, які викладачі використовують у своїй діяльності в процесі викладання СПД і попросили розставити їх за значимістю щодо формування професійних компетенцій майбутніх учителів.

Відповідно відсотки на думку більшості респондентів розподілились наступним чином (рис. 2.4). Із всіх засобів, котрі формують професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури у найбільшій мірі виділили «загальнорозвивальні вправи» (14,8%).

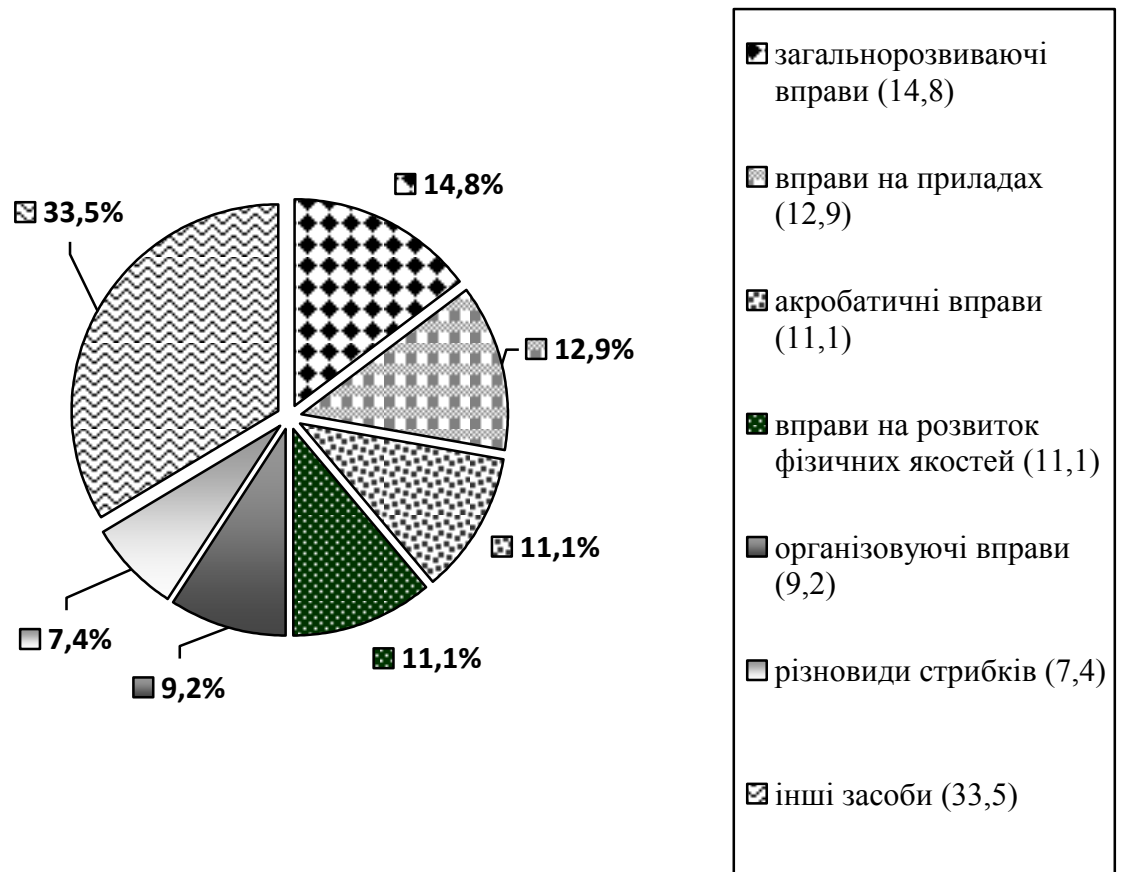

Рис. 2.4 Діаграма засобів гімнастики, які найбільше впливають на професійну підготовку майбутніх вчителів фізичної культури зі СПД

Ми теж погоджуємось з думкою фахівців, оскільки саме вище зазначені вправи є змістом навчальної, педагогічної, тренерської практик і мають місце на кожному уроці фізичної культури, тому ми в першу чергу звернулись саме до засобів гімнастики.

Приблизно однаковою кількістю відсотків виконання вправ володіють студенти з таких видів: «вправи на приладах» (12,9%), «акробатичні вправи» (11,1%), «вправи на розвиток фізичних якостей» (11,1%). В тому ж

відсотковому діапазоні знаходяться «організовуючі вправи» (9,2%). Хоч «різновиди стрибків» набрали лише (7,4%) голосів респондентів ми їх позначили на нашій діаграмі тим самим наголошуючи на важливості стрибків, як засобу котрий має велике прикладне значення у повсякденному житті і не повинен обходити увагу ні викладачів СПД, ні вчителів фізичної культури.

Решта видів вправ розподілилась наступним чином: «прикладні вправи», «ритмічна гімнастика», «рухливі ігри та естафети з елементами гімнастики» отримали (7%); «атлетична гімнастика», «вправи художньої гімнастики» по (6,2%).

Порівнюючи опитування вчителів і викладачів закладів вищої освіти, можна сказати, що засоби гімнастики, які вони використовують у своїй практичній діяльності у більшій мірі співпадають.

Наступним етапом в системі підготовки майбутніх учителів фізичної культури є навчальна і педагогічна практика, де студенти повинні вміти в комплексі застосовувати набуті знання, уміння і навички. Для того, щоб на наступних етапах нашого дослідження ми більше звернули увагу на такі моменти, нами шляхом опитування викладачів визначили труднощі які виникають під час педагогічної практики (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Труднощі, які виникають у студентів під час використання засобів гімнастики на заняттях зі СПД

№ п.п	Засоби	Викладач і (n – 54)	У відсотках (%)
1.	Проведення стройових	14	25,9%
2.	Проведення ЗРВ	13	24%
3.	Проведення прикладних	11	20,3%
4.	Проведення вправ з розвитку фізичних якостей	10	18,5%
5.	Інші засоби	6	11,3%

Отриманні дані методом анкетування було зведено до середнього

значення і подано у відсотковому значенні. Думки респондентів розподілились наступним чином. Порівнюючи показники груп опитуваних можна помітити, що відсоток у студентів за кожним з засобів гімнастики нижчий ніж у викладачів. На нашу думку причиною є те, що студенти у більшості випадків схильні завищувати оцінку рівня своєї підготовки на відміну від викладачів.

На думку фахівців найбільших труднощів зазнають студенти у проведенні стройових та загальнорозвивальних вправ це (25,9%) та (24%). Дещо менші значення у проведенні прикладних (20,3%) та вправ на розвиток фізичних якостей (18,5%) студентів. За іншими трьома показниками дані приблизно однакові між собою і в сумі становлять (11.3 %).

На даний час для учнів початкової школи у відповідності до державних стандартів України навчання здійснюється за типовими освітніми програмами де навчальний матеріал з фізичної культури розподілений за певними змістовими напрямками. Основний акцент на заняттях у початковій школі зроблено на вирішення освітніх завдань, які вирішуються за допомогою базових рухових активностей, оволодіння певною школою рухів, де вивчаються: різновиди ходьби, бігу, стрибків, вправи з лазінь та перелазінь, основи акробатики, стрибки, вправи з предметами. Окрема змістова лінія приділяє увагу питанням здорового способу життя, формуванню правильної постави, елементарних знань про основи фізичної культури і ведення здорового способу життя та правил безпеки учнів. Значне місце в уроці з учнями молодшої школи відводиться рухливим іграм та ігровим завданням, змістом яких в більшості теж є засоби гімнастики зокрема: вправи з рівноваги, лазінь, перелазінь, різновидів стрибків [182; 183].

Разом з тим в Україні розроблена та впроваджується у навчальний процес модельна програма НУШ з фізичної культури для учнів основної школи, яка представлена у вигляді окремих модулів, яких сьогодні налічує близько 60. До більшості з яких студенти готуються на СПД.

В даній програмі розширюється використання засобів гімнастики на уроках фізичної культури. Вивчаються більш складні стройові, загальнорозвивальні, акробатичні вправи, опорні стрибки, вправи у висах і упорах, вправи з рівноваги, відпрацювання техніки вправ в ігрових видах спорту, легкої атлетиці. [172; 138; 281].

Для прикладу змістом модуля гімнастика для учнів 5-9 класів є: стройові, загальнорозвивальні, прикладні вправи, вправи на приладах. Починаючи з 5 класу, підбір вправ і завдань більше диференціюється відносно статі до хлопчиків і дівчаток. Так під час проведення занять на приладах, вправах з акробатики це здійснюється шляхом підбору відповідних гімнастичних вправ, їх дозування, умов виконання і інші.

У старших класах навчання здійснюється комплексною навчальною програмою – «Фізична культура» [320; 321], де триває поглиблене вивчення і вдосконалення техніки вправ: у висах і упорах, різновидах стрибків, акробатиці, загально-розвиваючих і стройових вправах. Крім раніше вивченого матеріалу на заняттях з юнаками застосовують вправи атлетичної гімнастики: з гантелями, штангою, на гімнастичних приладах, використовуючи вагу свого тіла чи партнера. Для дівчат розроблено вправи з предметами: скакалкою, обручем, м'ячом, комплекси ритмічної гімнастики, аеробіки.

Враховуючи малу кількість годин, яка відводиться на вивчення варіативного модуля з різних видів спорту, у всіх програмах можна виділити групу освітніх завдань, які формують культурно-історичні, медико-біологічні і теоретико-методичні знання учнів в сфері фізичної культури.

Одночасно з навчальними завданнями, педагог реалізовує і оздоровчі завдання. Формування в учнів правильної постави – одне з основних оздоровчих завдань на які спрямована гімнастика. Ще одним і не менш важливим у фізичному вихованні школярів є вимоги з дотримання гігієнічних умов проведення занять і заходів з попередження травматизму на уроках фізичної культури.

Такий аналіз програм дозволив нам визначити ті засоби гімнастики, які вчителі фізичної культури повинні були вивчати з ними протягом усього навчання в школі.

Для того, щоб визначити ширше стан досліджуваної проблеми нами було проведено опитування у вигляді анкетування серед студентів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, в якому брали участь першокурсники бакалаврату факультетів фізичного виховання у загальній кількості 242 особи.

Метою анкетування (Додаток Г) було визначити, які засоби гімнастики будучи учнями у школі вони вивчали і який рівень залишкових знань у них є. На частину питань анкети студентам потрібно було відповісти «Так» або «Ні». Відповіді респондентів розподілились наступним чином (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Відповіді студентів щодо використання засобів гімнастики
вчителями під час проведення уроків фізичної культури**

н/п	Питання опитувальника	Відповіді «Так»		Відповіді «Ні»	
		К-ть студентів	(%)	К-ть студентів	(%)
1.	Чи проводились у вашій школі уроки фізичної культури з використанням засобів гімнастики?	172	71%	70	29%
2.	Чи вивчали ви на уроках фізичної культури акробатичні вправи?	152	62,8%	90	37,2%
3.	Чи вивчали ви на уроках фізичної культури вправи у висах та упорах?	140	57,8%	102	42,2%

4.	Чи вивчали ви на уроках фізичної культури різновиди стрибків?	146	60,3%	96	39,7%
5.	Чи вивчали ви на уроках фізичної культури прикладні вправи?	150	61,9%	92	38,1%
6.	Чи вивчали ви на уроках фізичної культури стройові вправи?	149	61,5%	93	38,5%
7.	Чи проводились з вами вправи на розвиток фізичних якостей?	144	59,5%	98	40,5%

Так, на питання «Чи проводились у вашій школі уроки фізичної культури з елементами гімнастики?» більше (70%) респондентів відповіли, що проводились. Також з таблиці ми бачимо, що на всі інші із запропонованих нами запитань близько (60%) опитуваних відповіли «Так», що свідчить про те, що вчителі на уроках фізичної культури подавали вище зазначений матеріал. Аналогічні анкети заповнювались на заняттях з легкої атлетики і спортивних ігор.

Друга частина опитувальника мала на меті перевірити які саме засоби гімнастики використовували вчителі і чи зможуть вони їх записати.

На питання анкети «Які акробатичні вправи ви вивчали?» студенти виділили: перекиди вперед і назад (60%-70%) опитуваних, стійку на лопатках і міст (55%-66%), групування і переكاتи (40%-50%). Менше уваги приділялось вивченню вправ у висах чи упорах, від (25%) до (30%) студентів відмітили, що з ними такі вправи проводились. У запитанні про вивчення ними різновидів стрибків, усі в основному відмітили найпоширеніші в школі стрибки на скакалці (80%) та стрибок у довжину з місця (73%) респондентів. Решту стрибків відмітили (25%-35%) студентів. Серед прикладних вправ (40%) студентів відповіли що вивчали лазіння по вертикальному канаті і (50%) по шведській драбині.

Для перевірки знань студентів деякі запитання анкети склалися з двох взаємопов'язаних між собою запитань. Так на запитання «Чи проводили

з вами вправи ЗРВ, та вправи з предметами?», (80%) студентів відповіли, що «Так», але на наступну частину запитання де ми просимо записати одну загальнорозвивальну вправу або з предметом відповідь дали лише (20%) респондентів. Подібна ситуація склалась на питання «Чи проводились з вами вправи на розвиток фізичних якостей?», (55%) відповіли «Так» але тільки половина з них змогли назвати одну, дві якості. Що свідчить про низький рівень знань а з окремих розділів шкільної програми їх відсутність у студентів, які тільки поступили на навчання до вишу. Приблизно такі ж результати ми одержали при опитуванні студентів на заняттях з футболу і волейболу.

Таким чином проведені опитування дозволили виявити:

1. Низьку зацікавленість учителів до проведення уроків фізичної культури з використанням засобів гімнастики, що спричинене боязню отримання травми учнем а також відсутність належного інвентарю та обладнання. До такої ж думки опитувані схиляються коли йде мова про те, що знижує інтерес у самих школярів до таких занять, а саме – учням тяжко дається вивчення вправ через низький рівень їх фізичної та рухової підготовленості, як наслідок можливість травмуватись під час їх виконання, статичність і низька емоційність таких уроків, на відміну від ігрових модулів програми.

2. Майбутній вчитель фізичної культури повинен володіти в першу чергу такими якостями як: організованість, ініціативність і самостійність. Подібно вони висловились викладачі ЗВО і при виборі умінь, які за рангом найкраще будуть формувати майбутнього фахівця. Так на першому місці вони відмітили вміння організовувати діяльність, конструювати та добирати навчальний матеріал, чітко висловлювати свою думку та доносити її до учня. Базовими знаннями майбутніх учителів фізичної культури зі СПД вони відмітили знання техніки та методики навчання вправ а також володіння термінологією вправ. Важливими у практичній підготовці зі СПД є засоби гімнастики, так у підготовці майбутніх фахівців потрібно приділити увагу

вивченню загальнорозвивальних вправ, вправ на розвиток фізичних якостей, організовуючих, акробатичних вправ, різновидів стрибків. Підтвердженням цього є труднощі з якими стикаються студенти під час проходження педагогічної практики:

- підборі ЗРВ;
- різноманітності способів організації учнів на уроці;
- пояснення прикладного значення вправ;
- варіативності підбору вправ на розвиток фізичних якостей.

2.2 Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу

Вивченням педагогічних умов у професійній підготовці майбутніх учителів, зокрема, фізичної культури, присвячено низку наукових досліджень В. Сікора [271], Д. Пелипась [216], В. Іваненко [102], О. Отравенко [203], Н. Щербатюк [364], Г. Цигура [341], О. Алексєєв [5], Г. Кондрацька [124], О. Павлюк [207], О. Шинкарьова [357], Т. Христова [337], Г. Богданова [21], Д. Бермудес [16], які приділяли увагу різним напрямкам професійної підготовки майбутніх фахівців.

Сучасні запити суспільства та зміна підростаючого покоління вимагає відповідних змін та підходів до освіти в цілому, і до освіти у вищих навчальних закладах зокрема. Концепція реформування педагогічної освіти України засвідчує потребу в побудові якісно нової системи підготовки педагогічних працівників, які б відповідали потребам та сучасним запитам суспільства і були конкурентно спроможними у сфері освіти.

Оскільки всяка педагогічна система може успішно функціонувати лише при дотриманні відповідних умов [73; 82; 85; 111; 149], то відповідно, потрібне і використання умов, які сприятимуть підготовці майбутнього учителя фізичної культури зі СПД дисципліни на засадах диференційованого

підходу.

Тому в процесі теоретичного осмислення підготовки майбутніх учителів фізичної культури на заняттях з спортивно-професійних дисциплін і подальшої апробації етапів її формування, ми виділили необхідні педагогічні умови. При чому вдале визначення педагогічних умов залежить від конкретно поставленої мети або досягнутого результату. Також важливим є саме розуміння того, що удосконалення навчального процесу, як правило, реалізується через впровадження відповідних умов у ньому які мають бути дотримані.

На думку Л. Загородньої, Ю. Курнишева, О. Отравенко професійно-педагогічні уміння можуть сформуватись тільки за відповідних умов педагогічної діяльності.

Для визначення умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу визначимо сутність поняття «умова». У науковій літературі термін «умова» пояснюється, як обстановка (середовище, обставина), в якій щось відбувається [31], чи як сукупність процесів, стосунків, необхідних для виникнення, існування або зміни об'єкту [165].

Новий тлумачний словник української мови подає поняття «умова» як: «необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь» [185, с.427].

У педагогіці категорії «умови» розглядаються як складові частини середовища у якому розвивається той, хто навчається [212; 213].

Вивчення наукової літератури засвідчило, що аналіз понять «педагогічні умови» проводився багатьма авторами. Так Л. Устинова до педагогічних умов відносить такі умови, які усвідомлено організовуються у процесі навчання та сприяють ефективному його протіканню та вирішенню освітніх завдань. Зокрема у формуванні компетентності майбутніх вчителів початкових класів вона виділяє дві групи умов:

Змістовно-управлінські: творення освітньо-стимулюючого середовища,

яке інтенсифікує процес формування соціально-етичної компетенції, яке включає матеріальний, інформаційний і діяльнісний компоненти; організація т'юторського супроводу професійної підготовки майбутніх учителів.

Суб'єктно-діяльнісні: комунікативно-ціннісна орієнтація навчальної діяльності, яка являє собою проектування професійних цінностей на комунікативно збагачену навчальну діяльність студентів і виконує пізнавальну, інформаційну, оціночну, комунікативну, прогностичну функції; організація педагогічної взаємодії на основі співпраці через створення психологічно комфортних умов для здійснення безперервної взаємодії суб'єктів освітнього процесу [317, с. 81].

За баченням О. Пехоти, педагогічні умови – категорія, що визначається як система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, що склалися об'єктивно чи суб'єктивно створених, необхідних для досягнення конкретної педагогічної мети [221, с.42].

На думку Л. Лісіної, педагогічні умови – це взаємообумовлена сукупність внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування педагогічної системи, які забезпечують ефективність освітнього процесу та відповідають психолого-педагогічним критеріям оптимальності [148]

В. Троценко у своїх дослідженнях визначає підпорядкованість педагогічних умов зовнішнім і внутрішнім чинникам: зовнішні-організація навчально-виховного процесу, зміст навчального матеріалу, міжособистісні взаємодії; внутрішні-професійна мотивація, потреба у самовдосконаленні, нахили, уподобання, зацікавленість у професійному становленні [313, с.47]. У цьому контексті педагогічні умови виступають сукупністю дій та взаємодій, що забезпечують досягнення максимально можливого корисного результату діяльності [222, с. 121].

Нам імпонує думка, якої дотримується П. Джуринський виділяючи наступні умови за яких реалізації диференційованого підходу буде ефективна:

- здійснення диференційованого підходу до навчання з урахуванням фахового рівня студентів;
- розвитку мотивації пізнавальної діяльності студентів шляхом використання особистісно-орієнтованих методів навчання;
- коригування процесу професійно-педагогічної підготовки студентів на всіх його етапах;
- використання сучасної кредитно-модульної системи навчання, яка сприяє полегшенню визнання навчальних досягнень студентів [80, с. 84].

Таким чином, у нашому дослідженні *«педагогічні умови»* підготовки майбутніх учителів фізичної культури ми розуміємо, як *комплекс різного роду факторів, чинників або обставин, реалізація яких найбільш ефективним шляхом, забезпечує впровадження моделі підготовки майбутніх вчителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу на досягнення очікуваного результату.*

Оскільки наше дослідження присвячене питанням підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу, тому усі нижче перераховані умови ми будемо розглядати в цьому аспекті.

Отже, одним із шляхів вирішення завдання з формування професійних умінь майбутніх учителів фізичної культури на заняттях зі спортивно-професійних дисциплін СПД є створення необхідних оптимальних педагогічних умов, серед яких ми виділили:

- забезпечення мотивації студентів до занять зі СПД шляхом використання диференційованого підходу;
- удосконалення змісту СПД на основі принципу диференціації;
- використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій щодо реалізації диференційованого підходу на заняттях зі СПД;
- використання в навчальному процесі інтерактивних форм і методів навчання, які дають змогу ширше застосовувати диференційований підхід у процесі вивчення СПД.

Розглянемо більш ґрунтовно кожна з вище визначених педагоґічних умов.

Перша педагоґічна умова – забезпечення мотивації студентів до занять з СПД шляхом використання диференційованого підходу.

Важливість питання мотивації та її різноманітність визначає різноманіття підходів щодо розуміння її змісту та структури. Науковці-дослідники у своїх наукових доробках висвітлюють зв'язок зовнішніх і внутрішніх чинників розвитку особистості та її мотиваційної сфери: І. Касьяненко [114], О. Хорохолець [335], Л. Романишина [249], С. Кара [109]; про зміни у розвитку і формуванні мотивації йдеться у працях Т. Круцевич [139], А. Калініченко [108], О. Павлюк [203], Є. Захаріна [96]; джерела мотивації розглянуто у працях М. Москаленко [174], В. Староста [293], Edgar S. [357], І. Хіміч [330], М. Романишин [248] та ін. Серед сучасних науковців вивченням проблем мотиваційної сфери та закономірностей її формування у студентському віці та в подальшій професійній діяльності слід відзначити дисертаційні дослідження В. Мирошніченка [170], Г. Безверхньої [13] та ін.

Багато досліджень стосується мотивації до занять різними видами спорту М. Щекотилін [363], Л. Азаренкова [2], О. Сопотницька [289], І. Якимчук [366] В. Воронова [50], О. Горбенко [64], Г. Хомяк [334] та ін.

Аналіз наукової літератури засвідчив про те, що процес становлення навчальної мотивації – є однією з найбільш досліджуваних та вагомих проблем вищої школи. Усім відомо, що коли будь-яка діяльність підсилена мотивацією то вона буде здійснюватися результативніше.

Будь-яка діяльність має на меті досягнути поставлену ціль. Ціль – це уявлення про майбутній результат, те, що ми хочемо досягнути. Одна і та ж ціль одночасно може бути приваблива для одного студента і не дуже для іншого.

Термін «мотивація» у сучасній науці розглядається двоєю через те, що по-перше, кожна наука, залежно від предмета вивчення, розглядає різні

аспекти мотивації, а по-друге, певну роль відіграє невизначеність основних елементів механізму мотивації. Отже, перше значення пояснює мотивацію як систему чинників, які зумовлюють поведінку людини. У другому значенні виділяється чинник, який стимулює і підтримує поведінкову активність [230].

Досліджуючи мотивацію до занять фізичною культурою студентів О. Більченко пише: «Коли суб'єктивна мета співвідноситься з актуальною потребою, виникає мотив. Мотив – це те, що дає змогу студенту приписувати результату певну цінність і значимість. Мотив є наміром, з яким визначилась особистість, бажанням щось зробити і разом з ціллю складає основний регулятор поведінки, що включений у вищий рівень психологічної системи діяльності» [362, с.8].

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що термін «мотивація» є більш широким поняттям, ніж термін «мотив», яке використовують для його пояснення. Як зазначає Я. Крупський, слово «мотивація» використовується в сучасній психології у двоякому значенні: як таке, яке визначає систему чинників, що детермінують поведінку, і як характеристика процесу, який стимулює і підтримує поведінкову активність на певному рівні [137, с. 13].

В Українському педагогічному словнику поняття «мотивація» визначається як «система мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки» Поняття «мотив» визначається як спонукальна причина дій і вчинків людини (те, що штовхає до дії) Основою мотиву діяльності людини є її різноманітні потреби. Внаслідок усвідомлення і переживання потреб первинних (природжених) і вторинних (матеріальних і духовних) у людини виникають певні спонуки до дії, завдяки яким ці потреби задовольняються [62, с. 217].

Як вважає В. Мирошніченко, мотивація складається і змінюється в процесі життєдіяльності студента, перш за все, у процесі їхньої навчальної діяльності [170, с. 51].

Досліджуючи мотивацію студентів до занять фізичними вправами на

основі аналізу наукової літератури науковці Т. Круцевич, О. Марченко засвідчують, що на формування мотивації до занять фізичними вправами впливає сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів [140].

До зовнішніх факторів вони відносять: діяльність і рівень педагогічної майстерності викладача фізичного виховання, зміст занять, методи навчання і розвитку рухових якостей, матеріально-технічне оснащення фізкультурно-спортивної бази ЗВО, психологічний клімат у групі, єдність вимог педагогічного колективу, кафедри. До зовнішніх факторів відноситься також взаємодія з навколишнім середовищем, у яку вступають студенти в процесі занять фізичними вправами.

До внутрішніх факторів розвитку мотивації відносять якісні зміни в психічному розвитку особистості, які виникають у студентів ЗВО при додаванні їх в організовані викладачем заняття фізичними вправами. До них можна віднести: форми взаємодії і спілкування з іншими; спрямованість особистості студента у процесі занять фізичними вправами [41].

Відповідно до вище зазначених факторів можна виділити низку окремих чинників, що сповільнюють формування мотивації студентів:

- емоційна бідність навчального матеріалу, що викладається;
- невисока компетентність педагога;
- зайва повторюваність тих самих прийомів або засобів одного порядку;
- відсутність оцінки, недобррозичливе відношення викладача до студентів (сарказм, глузування, докір, погроза, нотація);
- прийоми спонукання через: покарання, необґрунтовану вимогу, прискіпливість [**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**, 41].

Використовуючи мотивацію студентів у навчальному процесі педагог повинен дотримуватись певних вимог:

- формування мотивації починати з діагностики мотиваційної сфери та виявлення вихідного стану мотивації студента;
- здійснювати постановку цілей виховання мотивації;

– добирати і застосовувати педагогічні засоби виховання мотивації.

Одним із головних принципів побудови системи фізичного виховання в цілому та окремих її програм є урахування індивідуальних, групових, соціальних, духовних потреб студентів, а також формування мотивації до занять фізичною культурою, виходячи із впливових зовнішніх і внутрішніх факторів [41].

За результатами аналізу теоретичних основ, *мотивацію майбутніх вчителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу* розглядаємо, як комплекс мотивів, що дають змогу їм здійснювати активну навчально-пізнавальну діяльність, удосконалювати свій особистісний та професійний розвиток.

Друга педагогічна умова – удосконалення змісту СПД на основі принципу диференційованого підходу.

Впровадження цієї педагогічної умови в навчальний процес здійснювалося шляхом розроблення інструментарію диференціації навчання, який буде реалізовуватися враховуючи індивідуальні особливості студентів.

З цієї метою весь зміст навчального матеріалу поділено на модулі які є відносно завершеною структурною одиницею, котра ділиться на окремі теми. При однаковому переліку модулів змінам може підлягати їх зміст, що виявляється у кількості тем кожного модуля повноті їх розкриття, широті висвітлення.

Якщо тема у роботі являє собою відносно логічно завершений обсяг навчального матеріалу, то відповідно у модулі відображено завершену структурну організацію матеріалу. Модулі з кожного блоку дисциплін мають загальну основу побудови.

Відповідно до кожного модуля було розроблено систему контролю знань та умінь студентів в процесі диференційованого навчання, основним продуктом якої є різнорівневі знання. Так питання теоретичного блоку містили завдання репродуктивного характеру, питання вибору, творчого. Оскільки використання диференційованого навчання повинно формувати у

студентів не тільки прояв творчих здібностей у відтворенні теоретичного матеріалу, а й у виконанні завдань практичного блоку. Тому відповідно до тем, на які він був поділений, було сформовано систему завдань до кожної з них. Відповідно до індивідуальних можливостей студентів нами було розроблено систему диференційованого навчання вправам на приладах, та загально розвиваючим вправам.

Система контролю знань студентів протягом усього навчального періоду супроводжувалась об'єктивною інформацією про оцінювання, яка здійснювалась окремими блоками – модулями, кожен з яких завершувався контрольним заняттям, яке передбачає розв'язання різнорівневих диференційованих завдань, що дозволяло здійснювати оперативний контроль знань і вмінь студентів.

Ефективність професійної підготовки майбутнього фахівця охоплює не лише якість закріплених ним знань та сформованих умінь але і наявність у нього можливостей реалізації самостійної роботи, яка передбачає ряд завдань ,які необхідні майбутньому учителю в умовах його професійної діяльності. Завдання такого типу студенти вирішували за допомогою навчально–методичних матеріалів, інформаційних технологій та безпосереднього вправління у виконанні вправ. Відповідно до цього кожен модуль завершується контрольним заняттям, яке передбачає розв'язання різнорівневих диференційованих завдань.

Третя педагогічна умова передбачала використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій щодо реалізації диференційованого підходу на заняттях з СПД.

Проблема використання інновацій, нових технологій диференційованого навчання досліджувалась у дисертаціях Д. Бермудес [16], Н. Самойленко [257], П. Сікорського [272], А. Сватсьєв [261] та ін. Вчені дослідили, що одним із факторів який найбільше сприяє покращенню процесу навчання та його інтенсифікації є проходження вчителями курсів підвищення кваліфікації. Вони дають змогу їм оволодіти новими

методиками, цікавим ідеями та формують уміння організації навчального процесу відповідно до технології системного управління. Для того, щоб навчальний процес мав індивідуальну траєкторію розвитку, необхідно впроваджувати особистісно орієнтовані навчальні технології, які будуть створювати відповідні умови для вирішення освітніх завдань.

Реалії сьогодення сприяють інтенсивному розвитку в освіті інформаційних технологій. Основною причиною цього є швидкі темпи розвитку інформатизації у світі.

Інформаційні технології, інформаційно-комунікаційні технології (*Information and Communication Technologies, ICT*) – сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих для збирання, обробки, зберігання, розповсюдження, відображення і використання інформації в інтересах її користувачів. Інформаційна технологія – це сукупність методів, виробничих процесів та програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує виконання інформаційних процесів з метою підвищення їхньої надійності та оперативності і зниження трудомісткості ходу використання інформаційного ресурсу [88].

Інформатизація освіти – складова цього процесу – є системою методів, процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збору, обробки, зберігання, розповсюдження і використання інформації на користь її споживачів. Мета інформатизації освіти полягає в глобальній інтенсифікації інтелектуальної діяльності за рахунок використання нових інформаційних технологій [117, с.73]. Впровадження інформаційних технологій дає змогу розширити обсяг здобуття знань, які є необхідними у процесі формування майбутніх професійних компетенцій та сприятимуть оновленню вже отриманих знань, умінь і навичок в подальшому професійному удосконаленні під час підвищення кваліфікації.

Саме інформаційні технології допомагають як викладачеві, так і студентам під час вивчення теоретичних тем, доповнюючи навчально-

методичним ілюстративним матеріалом піднімаючи навчальний процес на якісний новий рівень. Не можна випустити з уваги і психологічний фактор: сучасному студенту цікаво отримувати знання саме в такій формі, де все динамічно змінюється ніж під час використання звичних, традиційних методів.

Проблему розробки і впровадження інформаційних технологій у ЗВО фізкультурного профілю широко висвітлюють у наукових дослідженнях вітчизняні науковці: Ю. Драгнєв, С. Єрмаков [83], Л. Денисова [76], Г. Генсерук [57], Р. Клопов [117] (розробка і впровадження загальної системи інформаційного забезпечення наукових досліджень галузі «фізичне виховання та спорт»); В. Кашуба [115], L. Filenko [378] (розробка і впровадження програмно-апаратних комплексів у наукову навчальну діяльність ЗВО фізкультурного профілю).

У своєму дослідженні О. Сухобок сформулював низку вимог до використання інформаційних технологій:

- 1) комплексність та універсальність;
- 2) простий інтерфейс;
- 3) адекватність програмного забезпечення змісту та специфіці методичної підготовки вчителів фізичної культури у педагогічному вищому навчальному закладі;
- 4) простота і надійність у використанні, сумісність із периферійними пристроями з метою надання звукового супроводу, можливості друку тощо;
- 5) компонентність у реалізації основних функцій;
- 6) програмний продукт має містити увесь спектр понять, операцій і функцій, вільне оперування якими передбачено змістом навчальної дисципліни проблеми фізичного виховання і спорту;
- 7) використання програмного продукту не повинне передбачати наявності у користувача ґрунтовних знань з програмування та володіння ним [299, с. 148]

Однією з форм диференціації навчання було запропоновано створення

одним студентом або групою студентів мультимедійної презентації, що супроводжує вивчення будь-якої теми окремого модуля дисципліни. Важливим у диференціації навчання є використання різного роду інформаційних навчальних платформ на яких викладач може розмістити свій навчальний курс з різного роду завданнями для ознайомлення, вивчення або закріплення навчального матеріалу.

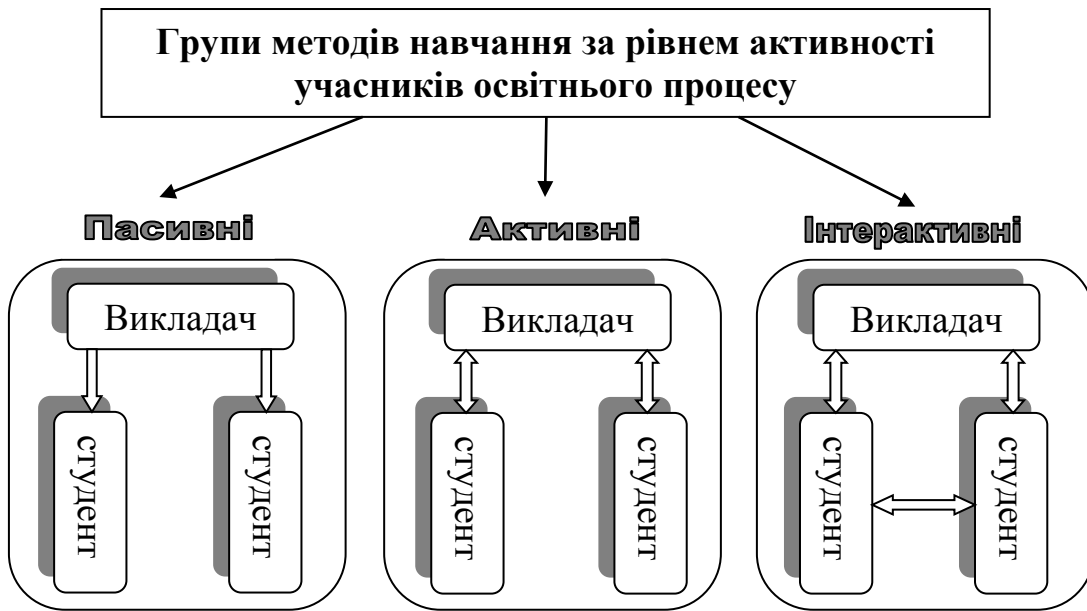
Ще одним засобом інформатизації і диференціації навчального процесу є використання електронних підручників, які виконують роль подібну до навчальної платформи але студент має змогу працювати з ними не використовуючи доступ до Інтернету.

Підсумовуючи вище сказане хочемо сказати: наші дослідження показали, що використання сучасних інформаційних технологій не повинно знижувати ролі викладача у навчальному процесі, а повинні бути вдалим інструментом в його руках.

Четверта педагогічна умова нашого дослідження – використання в навчальному процесі інтерактивних форм і методів навчання, які дають змогу ширше застосовувати диференційований підхід під час вивчення СПД логічно витікає з попередньої. Оскільки саме використання інтерактивних елементів навчальних програм дають змогу перейти від пасивного засвоєння навчального матеріалу до активного, так як студенти отримують можливість самостійно моделювати педагогічні ситуації, творчо підходити до різного роду завдань, сприймати інформацію не лінійно, а з поверненням, при необхідності, до будь-якого фрагменту техніки виконання вправи, або з повторним її переглядом.

У психолого-педагогічній літературі [7; 17] розподіляють методи навчання на три групи пасивні, активні та інтерактивні (рис. 2.5). В основі групи пасивних методів покладено передачу знань від педагога до аудиторії, при цьому аудиторія виступає в ролі об'єкта навчального процесу, а спосіб їх діяльності – репродуктивний. Студенти отримують певну інформацію від викладача і повинні засвоїти та відтворити її. Зв'язок педагога з аудиторією

здійснюється за допомогою опитувань, самостійних, контрольних робіт, тестів тощо.

Рис. 2.5 Групи методів навчання

Активні методи базуються на взаємодії педагога з аудиторією, яка знаходиться на рівних правах. Вони спрямовані на активізацію пізнавальної активності студентів, формують їх самостійність. Така модель навчання передбачає діалог між викладачем і студентом, в якому він виступає його суб'єктом.

Одним із сучасних напрямів удосконалення навчального процесу є метод інтерактивного навчання. «Завдання викладача в інтерактивній технології: скерованість і допомога процесу освоєння досліджуваного матеріалу; виявлення різноманіття способів рішення поставленого завдання; звертання до особистого досвіду студентів і провідних спеціалістів в області фізичної культури і спорту, висококваліфікованих спортсменів; підтримка активності студентів; поєднання теорії й практики спортивно-змагальної діяльності; взаємозбагачення досвіду студентів; полегшення сприйняття,

засвоєння навчального матеріалу; заохочення їх до творчості й самостійної роботи» [66; 67, с. 18].

У педагогіці поняття «інтерактивний» тлумачать як рух, що відбувається між об'єктами:

- зовнішніми – активність, яка відбувається між окремими людьми;
- внутрішніми – активність, яка відбувається в самій людині, і яка призводить до змін її поглядів, думок, поведінки тощо [257, с. 263].

З точки зору Т. Дуткевич, В. Терещенко інтерактивна взаємодія викладача з студентами – це така єдність педагогічного спілкування і педагогічної взаємодії, яка спрямована на об'єднання студентів навколо спільної діяльності, забезпечує її успішне виконання, дозволяючи досягти високих результатів за умов належної підготовки як викладача, так і студентів [89, с. 28].

«Слово «інтерактивне» складається з двох слів «інтер» та «активне». В латині «inter» означає «взаємно», «обопільно», «вкупі», «спільно», «між». Друга частина слова – «активне» – також походить з латини – від слова «activus» та означає «рухливе», «діяльне», «жваве», «енергійне». Термін «інтерактивний» запозичений з англійської мови і означає «взаємодіючий». Таким чином інтерактивне навчання – це особлива форма організації навчально-пізнавальної діяльності, яка має на меті створити такі умови навчання в яких учням буде комфортно здобувати знання, де у нього буде формуватися відчуття успішності, що дасть йому змогу реалізувати свій потенціал [316, с. 263].

Науковець І. Гевко, досліджуючи інтерактивні технології висвітлює думку Н. Лалак щодо визначення поняття «інтерактивний», яке означає «...здатність взаємодіяти чи знаходитись в режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною)» [56, с. 54]. Далі, підсумовуючи, схиляється до твердження О. Пометун, що «Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання,

взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці)...» [229, с. 91].

Змога здійснювати навчальний процес використовуючи інтерактивні засоби є однією з найбільших переваг мультимедіа засобів. Інтерактивність дає змогу в певною мірою здійснювати контроль подачі навчальної інформації: здобувачі можуть індивідуально змінювати налаштування, опрацьовувати матеріал, давати відповіді на запити програми, регулювати темп викладу навчального матеріалу, і інші часові параметри, які можуть впливати на власний процес навчання, пристосовуючи його під свої індивідуальні здібності і можливості. Під час такого навчання студент може вивчати матеріал відповідно до своїх індивідуальних особливостей, переглядаючи пройдений матеріал за потреби декілька разів, що буде сприяти кращому його розумінню. Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до їх структури. Як правило, такі заняття складаються з п'яти елементів [228, с. 82]:

1. *Мотивація*: мета – сфокусувати увагу учнів на проблеми й викликати інтерес до занять, знань.

2. *Оголошення, представлення теми та очікування навчальних результатів*: мета – забезпечити розуміння учнями змісту їхньої діяльності, чого вони повинні досягти на уроці; чого від них чекає вчитель.

3. *Надання необхідної, достатньої інформації, завдань*, вправ для того, щоб на її основі виконувати основне завдання.

4. *Інтерактивна вправа* – центральна частина заняття, метою якої є засвоєння навчального матеріалу.

5. *Підведення підсумків*, оцінювання результатів.

Інтерактивні технології навчання можна застосовувати, починаючи вже з викладу лекційного матеріалу. Варто відмітити, що не всі лекції і не з кожної дисципліни можна подати, як інтерактивну. Це вирішує лектор з урахуванням доцільності використання інтерактивних методів та інноваційних технологій навчання для викладання конкретного курсу та теми. Тому мотивація читання інтерактивної лекції повинно бути досить

потужним та обґрунтованою [256].

Як було вказано раніше, інтерактивна лекція, подібно до будь-якої іншої, має свою структуру, включаючи такі етапи: визначення навчальної мети; обговорення актуальності теми; виклад навчального матеріалу за певними питаннями; встановлення міжпредметних зв'язків; визначення професійної спрямованості; відповіді на запитання студентів; узагальнення і підведення підсумків тощо.

На відміну від традиційної форми, інтерактивна лекція мінімізує монологічний підхід викладача, замість цього надаючи перевагу взаємодії між лектором і студентами. Під час такої лекції студенти поступово набувають потрібні знання. Вона не обмежується лише передачею інформації, а скоріше ставить перед собою завдання вирішення проблем та пошук нових шляхів. Важливою особливістю є зміна ролі викладача: він не лише викладає матеріал, але й створює умови для формування нових знань та інформації у студентів шляхом стимулювання їх самостійної роботи. Лектор ставить перед студентами проблему і активно допомагає їм у самостійному розв'язанні, надаючи консультації на кожному етапі пошуку рішення [119].

Крім того, такий підхід до ведення лекцій потребує розробки нових навчально-методичних матеріалів:

- мультимедійного підручника;
- електронного конспекту лекцій;
- презентаційної версії курсу в форматі Power Point.

При підготовці майбутніх вчителів фізичної культури основним аспектом є рухова діяльність, тому використання технологій інтерактивного навчання на практичних заняттях є важливим. Ці заняття проводяться з групою студентів, яка може складатися з двадцяти або більше осіб, тому ми рекомендуємо використовувати такі варіанти: інтерактивні технології кооперативного навчання (групового), робота в парах, трійках, робота в малих групах, ситуативного моделювання.

2.3 Структурно-функціональна модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності на засадах диференційованого підходу

Наука про фізичну культуру, здоров'я, спорт перетворилася на одну з багатоаспектних комплексних наук про виховання і гармонійний розвиток людини, тісно пов'язаною з багатьма суміжними науками. Теорія і практика спорту, гостро потребує строгого наукового визначення таких понять «кваліфікований фахівець», як «еталон», як «зразок», для цього необхідно знати його структуру. Під моделлю фахівця розуміється «ідеал», те яким він має бути сьогодні [16].

На дослідження проблем моделювання педагогічних процесів звернули свою увагу такі вчені, як Т. Поліщук [227], Л. Денисова [78], М. Кадемія [107], І. Осадчий [200], А. Теплицька [306], О. Теплицька [307], А. Євтодюк [90], К. Копаниця [127], О. Куц [145], Є. Лодатко [150], та ін.

Так, Л. Денисова розглядає соціально-педагогічне моделювання як процес відтворення основних аспектів перетворюваної системи, що оригінальна, у спеціально створеній моделі, яка є спрощеним відображенням оригіналу і дозволяє виявити те, що приховано в оригіналі. При цьому модель повинна мати схожість з оригіналом, здатність замінювати його у певних аспектах та розкривати нові властивості оригіналу, а також його можливості до самовдосконалення [78, с. 40].

На думку І. Осадчого метою моделювання є створення моделі реального об'єкта. Виходячи з цього предметом моделювання буде частина об'єкта моделювання, його окрема характеристика, яка системно описує (пояснює, проектує) реальний об'єкт. Тому об'єкт може мати численні науково обгрунтовані моделі, які можуть відрізнятися за рівнем відповідності, повноти та системності у відображенні [200].

Узагальнюючи праці науковців О. Король дійшла висновку, що модель у педагогічному дослідженні віддзеркалює систему елементів, що імітують

(відтворюють) зв'язки, функції, умови функціонування педагогічного процесу, та дає змогу аналітично й графічно візуалізувати процес (чи його частину) підготовки майбутнього фахівця [130, с. 68].

Нам імponує думка В. Наумчука, який у своєму дисертаційному дослідженні узагальнюючи думки фахівців виділяє у процесі моделювання низку етапів:

а) перший етап полягає у проведенні пошуків та формуванні загального уявлення про модель конкретного об'єкта або процесу. Це включає створення початкової моделі, яка є найбільш загальною схемою та має гіпотетичний характер.

б) другий етап є фазою активного пізнання і передбачає практичну діяльність, спрямовану на взаємодію з моделями;

в) третій етап охоплює теоретичний аналіз результатів вивчення моделей, їх інтеграцію в більш широку систему знань, розробку практичних стратегій для вирішення управлінських завдань, що виникають під час застосування відповідної моделі [176, с. 24-25].

Одним з вагомих завдань системи освіти у сфері фізичної культури і спорту є покращення підготовки фахівців з даної галузі в якій одне з центральних місць відводиться питанням моделювання. Загальні контури моделі фахівця, представляються у вигляді ієрархічних рівнів, міра варіативності яких залежить від їх ролі в досягненні мети. Теоретична розробка моделі фахівця та наповнення її конкретним матеріалом вимагає спеціальних комплексних досліджень на багатьох рівнях її побудови.

Побудова структурно-функціональної моделі фахівця є однією з найважливіших умов подальшого удосконалення системи освіти та покращення якості підготовки кадрів.

Як вважає Е. Вільчковський, фундаментальне місце у моделі фахівця фізичного виховання займає «визначення змісту й структури його професійної діяльності, обсяг виконуваних ним педагогічних функцій; рівень вимог до кожної з них, до знань, умінь і навичок, які необхідні для

повноцінного виконання професійних обов'язків» [34, с. 304].

Методологічною базою дослідження було обрано диференційований підхід з урахуванням наступних чинників: термін навчання, мета, обсяг та зміст навчального матеріалу, способи організації і система критеріїв оцінювання готовності фахівця.

Визначення необхідних методологічних підходів до підготовки майбутніх учителів фізичної культури на основі диференціації проводився шляхом вивчення особливостей інших підходів. Ми зупинили свою увагу на тих підходах, які враховували особливості диференційованого підходу: *системний, діяльнісний, діалектичний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, гуманістичний, аксіологічний, акмеологічний*.

З метою визначення особливостей методологічних підходів, які будуть суттєво впливати на підготовку майбутніх учителів фізичної культури був проведений аналіз змісту таких підходів, у результаті якого було проведено :

узагальнення філософських ідей та принципів, що дозволило виділити ті, які бажано застосувати в дослідженні;

- систематизовано теоретичний матеріал за темою дослідження;
- вивчення основних дефініцій дослідження;
- розгляд основних етапів дослідження і суть кожного етапу.

Такий аналіз дозволить обґрунтувати потребу в тих чи інших підходах до професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. Коротко розглянемо ті методологічні підходи, які впливали на підготовку майбутніх учителів фізичної культури.

Важливе значення у підготовці фахівців має правильно побудована система знань. Тому одним із важливих підходів є системний. Цей підхід сприяв систематизації знань і системності у роботі студентів, в організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

В науковій літературі подано низку досліджень, що стосуються системного підходу (С. Важинський; М. Щербак). У своїх дослідженнях вони виділяють такі характеристики цього підходу:

- визначає порядку розгляду основного матеріалу, об'єкту;
- відповідних форм, методів, способів дослідження;
- інтегративний характер об'єкта, що вивчається синтез різнобічного вивчення досліджуваного об'єкта, що вивчається.

Дослідження на основі системного підходу, забезпечуються за його рахунок внутрішніми та зовнішніми зв'язками, які є взаємопов'язаними.

Діяльнісний підхід стимулював студентів до послідовності в одержанні знань, сприяє їх засвоєнню. У взаємозв'язку з системним підходом визначають хід навчального процесу, його взаємообумовленість.

Гуманістичний підхід почав використовуватись при впровадженні в освітній процес особисто орієнтованих технологій. Цей підхід нами використаний у зв'язку з предметом дослідження. Гуманізм у відношеннях між викладом і студентом за типом суб'єкт-суб'єктних відношень є обов'язковим при використанні принципу диференціації.

Важливу роль ми відводимо акмеологічному підходу. У його завдання входило створювати потребу у постійному ускладненні завдань, щоб студенти кожний раз досягали нової вершини знань «акме». Така послідовність ускладнення завдань є стимулом до їх виконання.

Проблемі впровадження аксіологічного підходу в освітній процес висвітлено в працях В. Андрущенко [8], О. Дубасенюк [84] І. Зязюн [101] та ін).

Так, у працях О. Дубасенюк аксіологічний підхід подається як «неперервний процес набуття особистістю морально-ціннісних орієнтирів, що є основою професіоналізму» [84]. Він складає основу особистісно орієнтованої педагогіки та гуманістичного виховання.

За баченням І. Зязюн визначає компетентнісний підхід складає «єдину систему визначення цілей, відбору змісту, організаційного і технологічного забезпечення процесу підготовки вчителя на основі виокремлення ключових, загальних і спеціальних компетентностей, що гарантують високий рівень та результативність його поліфункціональної професійно-педагогічної дії» [101,

с. 51–52]. Цей підхід сприяє формуванню професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури. Під професійною компетентністю майбутнього вчителя розуміють сукупність знань, умінь і практичного досвіду вчителя. Тому з плином часу професійна компетентність підвищується. Для її зростання є діючий фактор – досвід. Таку роль він відіграє у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до застосування диференційованого підходу. у дослідженні.

Компетентнісний підхід для вчителя, на думку О. Дубасенюк, є «інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної та загальної культури (рівень освіченості, достатній для самоосвіти і самостійного вирішення пізнавальних проблем), досвіду педагогічної діяльності та педагогічної творчості, що конкретизується у певній системі знань, умінь, готовності до професійної діяльності» [84, с. 74],.

Загальнонаукові методологічні принципи є основою для визначення напрямів дослідження. Як правило в дослідженні задіяна певна сукупність принципів, оскільки деякі з них є взаємопов'язані і є продовженням і доповненням один одного.

Серед *загальнодидактичних принципів* для дослідження нами обрано такі: науковості, доступності, послідовності, диференціації, неперервності, зв'язку теорії з практикою, професійного спрямування.

Найбільш детально в попередньому розділі розглянуто принцип диференціації, на якому базується впровадження диференційованого підходу до підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Із специфічних принципів був використаний принцип різнорівневої диференціації, який сприяв організацію освітнього процесу на різних рівнях складності, що потребувало врахування, а відповідно і вивчення особистісних якостей студентів. Принцип різнорівневої диференціації, який характерний для особистісно зорієнтоване навчання, відображає специфіку процесу диференціації. Його суть полягає в тому, що при організації

освітнього процесу на основі диференційованого підходу актуалізується стан готовності студента до професійної діяльності за рахунок цільового використання можливостей, студентів. Кожний з них працює в міру своїх сил і можливостей. Це стимулює студентів до одержання знань і досягнення кращих результатів (проявляється дієвість аксіологічного і акмеологічного підходів). Відбувається прояв знань від низького до високого рівнів. Диференціація повинна стосуватися і рівнів запитань: від низького до високого.

Тобто, застосування цього принципу дозволяє організувати змінний процес навчання, який забезпечує підвищення рівня засвоєння знань, набуття необхідних умінь та навичок.

Описані складові входять у 1 блок розробленої моделі і складають її основу.

Структурно-функціональна модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності, представлена на рис. 2.6 складається із трьох взаємопов'язаних блоків: цільового, змістового та результативного.

На засадах Метою моделі є схематичне відтворення освітнього процесу на засадах диференційованого підходу. До *цільового блоку* моделі входять: мета та завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети нами вирішувався ряд поставлених завдань:

- визначити стан та теоретично-методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до викладання спортивно-професійних дисциплін на основі диференційованого підходу;

- визначити компоненти, критерії і рівні сформованості професійної компетенції вчителя фізичної культури до викладання спортивно-професійних дисциплін на основі диференційованого підходу;

- визначити педагогічні умови та розробити структурно-функціональну модель підготовки вчителя фізичної культури до викладання спортивно–педагогічних дисциплін на основі диференційованого підходу.

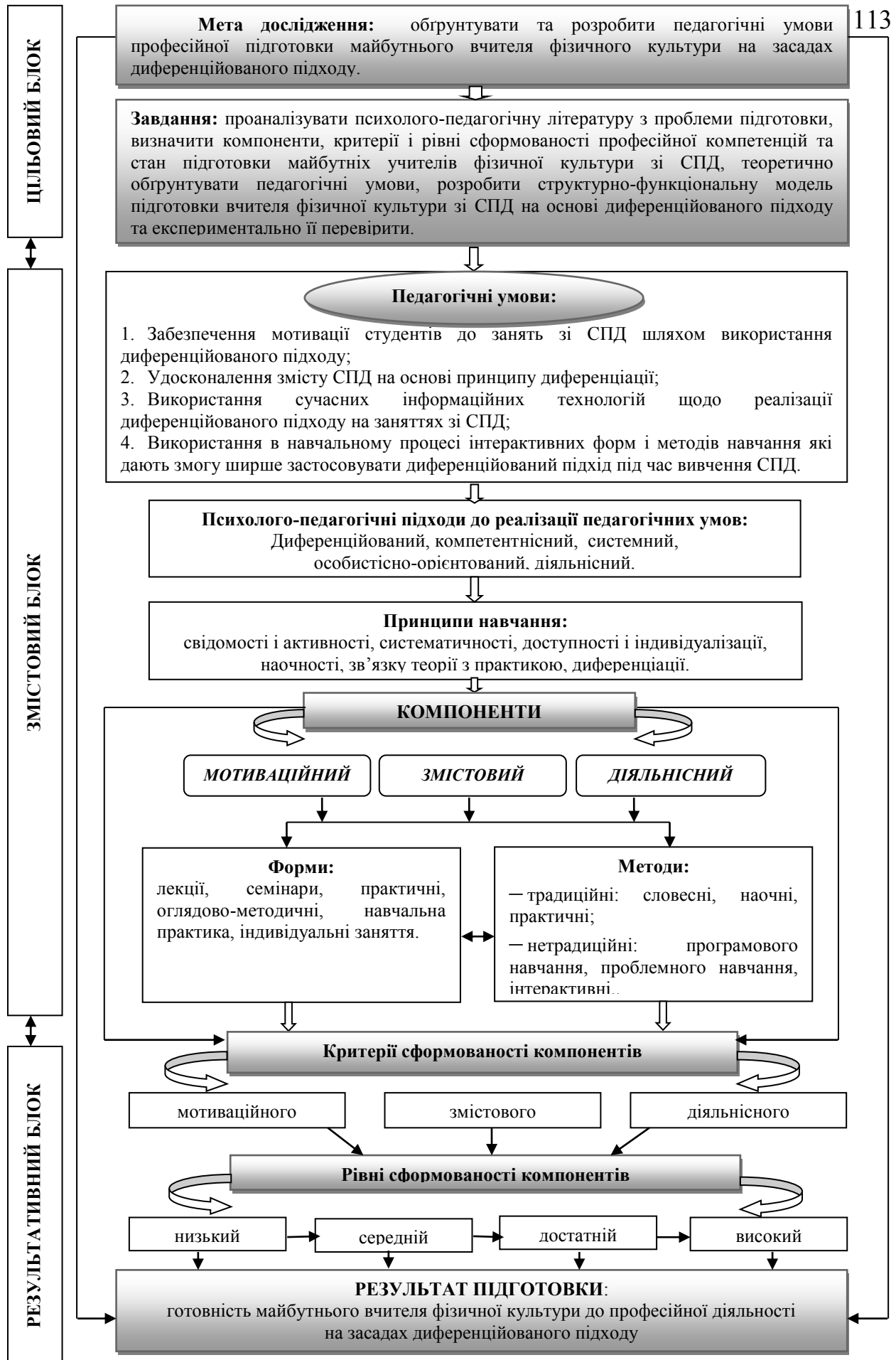

Рис.2.6 Структурно-функціональна модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності на засадах диференційованого підходу

– експериментально перевірити ефективність структурно-функціональної моделі та педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до викладання спортивно-професійних дисциплін на основі диференційованого підходу.

На думку О. Король, побудова системи професійної освіти підготовки фахівців ґрунтується на принципах індивідуалізації, доступності, наочності, системності, послідовності, поступовості та ін. [129].

Хочемо зазначити, що вище перелічені принципи в професійній освіті вже давно розроблені і впроваджені в процес навчання. На нашу думку ефективність навчання залежить від відповідності умов до можливостей особистості і виражається в диференціації навчальних занять і способів їх вирішення.

Змістовий блок структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури об'єднує: Принципи реалізації педагогічних умов, методологічні підходи, дисципліни, педагогічні умови, форми і засоби навчання. Розглянемо особливості кожної складової блоку. Однією з складових є принципи реалізації педагогічних умов.

Процес навчання буде ефективним і може призвести до успішних результатів, коли викладач правильно використовує закономірності, процесу навчання, які знаходять своє відображення у принципах навчання, тобто у дидактичних принципах, які між собою тісно взаємопов'язані і доповнюють один одного.

На заняттях зі СПД головними завданнями є озброєння студентів відповідними знаннями, уміннями і навичками котрі будуть формувати його компетентність. У даному випадку проявляються принципи науковості і доступності. Правильна організація і проведення заняття формує у студентів бажання оволодівати навчальним матеріалом, активно брати участь у занятті, дисциплінує і організовує його.

Таким своєрідним рушієм у процесі навчання є принцип *свідомості і активності*. Ці принципи поширюється на весь навчальний процес від його

початку і до завершення навчання. Сутність принципів полягає у формуванні у студентів свідомого ставлення до занять на СПД, розумінні цілей цих занять і конкретних завдань на шляху їх досягнення, розвиток стійкого інтересу до регулярних фізичних навантажень. Організуючи навчальний процес викладач повинен ставити конкретні завдання, як до окремого заняття, так і до його фрагменту при вивченні окремих вправ, комбінацій з вивчених елементів, під час розвитку фізичних якостей.

Крім того важливими умовами успішності цих принципів є:

- здійснення систематичного контролю за якістю виконання вправ чи завдань;
- надання фізичної допомоги, страхування;
- аналіз виконаної вправи, завдання самим студентом;
- виявлення помилок та вчасне їх виправлення;
- похвала, заохочення за успішне виконання вправи, прояв ініціативи;
- осуд за байдужість, пасивність та небажання виконувати вправи.

Для того, щоб студент міг справлятися з поставленими перед ним завданнями він повинен систематично і в логічній послідовності отримувати знання, вправлятися у виконанні вправ, формувати навички. При цьому цей процес повинен носити послідовний і безперервний характер. Саме всі ці якості об'єднують в собі *принципи систематичності і послідовності*.

Навчальний матеріал подається студентам у певній послідовності і в певному обсязі і тут важливу роль відіграють навчальні програми. Систематичність навчання забезпечується правильним плануванням занять так, щоб виклад матеріалу в одному занятті мав логічну послідовність, а самі заняття між собою нерозривний зв'язок утворюючи цілу систему.

Якщо взяти практичні заняття зі СПД, де їх більшу частину займають фізичні вправи з різними фізичним навантаженням, то систематичність таких занять досягається шляхом підбору правильного навантаження, відповідного чергування роботи і відпочинку, неперервності занять. Для якісного

здійснення цього принципу викладач повинен добре розбиратись в особливостях протікання відновних процесів, добре знати індивідуальні особливості кожного студента.

В основу наступного принципу покладено загально відомі правила дидактики «від легкого до важкого», «від простого до складного», «від відомого до невідомого». Саме так повинен бути побудований навчальний процес якщо в ньому використовується принцип *доступності і індивідуалізації*. Цей принцип найбільш близький до диференційованого підходу, можна сказати, що він покладений за його основу. Принцип доступності і індивідуалізації на СПД реалізується шляхом:

- правильного підбору вправ та завдань відповідно до індивідуальних можливостей студентів;
- використання підвідних і підготовчих вправ;
- використання різного роду пристроїв тренажерів, моделей, які полегшують оволодіння навчальним матеріалом;
- своєчасним розвитком здібностей, які необхідні для оволодіння наступною вправою, завданням, програмовим матеріалом в цілому;
- здійснення належного страхування та фізичної допомоги.

Важливість наступного дидактичного принципу неможливо переоцінити. Як відмітив у своєму посібнику Б. Шиян ще у XVII ст. Я. Коменський у праці «Велика дидактика» сформулював «золоте правило» дидактики: «... все, що тільки можна, подавати для сприймання відчуттями, а саме: видиме – для сприймання зором, чутне – слухом, запахи – нюхом, смакове – смаком, доступне дотику – через дотик. Якщо якісь предмети одразу можна сприймати кількома відчуттями, нехай вони одразу охоплюються кількома відчуттями ...» [360].

Саме використання *наочності* сприяє формуванню у студентів більш виразних і точних уявлень про вправу, покращує запам'ятовування, підвищує зацікавленість студентів до занять.

Реалізація принципу наочності здійснюється пряму та опосередковану

наочність. Пряма наочність це – безпосередній показ вправ викладачем чи студентом. Опосередкована наочність передбачає використання мультимедійних засобів під час лекційних занять і проведенні семінарських і практичних занять, комп'ютерних технологій, електронних та інших видів опорних конспектів лекційних занять, надання здобувачам вищої освіти інформації на електронних носіях. Враховуючи специфіку практичних занять СПД таким видом наочності можуть виступати: малюнки, графіки, навчальні плакати, макети, відеоматеріали, різного роду зорові орієнтири.

У своєму посібнику з гімнастики Р. Лящук та А. Огнистий [154, с. 96]. об'єднують різновиди наочності у групу методичних прийомів:

1. Показ вправи. Вимагає від вчителя, викладача якісної демонстрації вправи звертаючи увагу на основні її елементи, які становлять основу техніки вправи доповнюючи це лаконічним поясненням;

2. Поєднання прямої та опосередкованої наочності. На думку авторів найбільший ефект у вивченні вправ досягається за рахунок поєднання безпосередньої демонстрації вправи у поєднанні з кінограмами, малюнками, макетами приладів, тощо. Іншим прикладом може бути використання відео зйомки під час виконання вправи студентом, яку він може переглянути зразу після її виконання. Таким чином студент оперативно отримує інформацію про техніку вправи і усунувши допущені помилки може виконувати наступний підхід.

3. Словесне пояснення рухів. Так зване образне слово є одним з важливих засобів наочності. Суть методичного прийому полягає в тому, щоб як найточніше словесно переказати, передати рухову дію студенту спираючись на ті знання, відчуття чи рухові уявлення про вправу які в нього вже були сформовані. У процесі навчання зміцнюються зв'язки між чуттєвими образами і їх мисленим відтворенням, що створює передумови для більш широкого застосування слова, як опосередкованої наочності.

Неможливо собі уявити майбутнього вчителя фізичної культури який тільки володіє теоретичними знаннями без практичного досвіду чи навпаки.

Такої думки дотримуються науковці наголошуючи на важливості принципу *єдності теорії з практикою*. І справді знання студентом теоретичних основ, методів, методичних підходів, прийомів які можна реалізувати в ході вивчення СПД, не означає, що він зможе застосувати їх на практиці, тим більше у незвичних для нього обставинах. Як правило у таких випадках майбутні педагоги починають вагатися у своїх діях тим самим роблять велику кількість помилок.

Практична діяльність дає життя отриманим знанням і підносить на вищий щабель сформовані уміння. Саме за належного рівня теоретичної підготовки можуть на якісному рівні відбуватись практичні заняття, які у такому взаємозв'язку формують компетентного фахівця.

Було доведено, що поєднання обраних для дослідження принципів під час проведення формувального експерименту дозволило створити передумови для глибшого засвоєння знань та формування умінь студентів, а також їх творчої реалізації у процесі практичної діяльності.

Педагогічні умови було описано в попередньому параграфі. Наступним структурним компонентом структурно-функціональної моделі є *методи та форми* підготовки майбутніх вчителів.

Основними формами роботи, які було використано в процесі проведення занять зі СПД, були: лекційні, практичні, семінарські, оглядово-методичні, індивідуальні заняття, навчальна практика, самостійна робота.

На семінарських заняттях увага спрямовувалась на поглиблене вивчення найбільш важливих розділів курсу гімнастики, спортивних ігор, легкої атлетики, оволодіння сучасною методологією, перевірка знань студентів і активізація свідомого вивчення дисциплін.

Розглянемо особливості практичних занять зі СПД. Зокрема *практичні заняття* були спрямовані на: формування взаємозв'язку теоретичної та практичної підготовки; вивчення і вдосконалення техніки вправ; на основі засобів гімнастики засвоєння спеціальної спортивної термінології назви та запису вправ; на заняттях з «Гімнастики та методики її навчання»,

«Спортивних та рекреаційних ігор і методики їх навчання» оволодіння прийомами страхування, самострахування та фізичною допомогою; методами і методичними прийомами навчання вправ; застосування засобів гімнастики з метою формування умінь організації діяльності на занятті; підвищення рівня фізичної підготовленості.

У процесі занять студенти опановували систему методичної підготовки, яка закінчується навчальною та шкільною педагогічною практикою.

Оглядово-методичні заняття передбачали: узагальнення пройденого матеріалу за окремим видом діяльності, модулем чи темою, систематичний огляд найбільш вагомих розділів дисциплін. На цих заняттях проводиться аналіз видів вправ, їх ролі у навчальній програмі ЗЗСО, освітніх та виховних аспектів, класифікація та зміст різних груп вправ. Також обговорюються методи оцінювання та вивчення розвитку рухових і психологічних навичок, які необхідні для успішного засвоєння вправ з шкільної програми. Визначаються типові помилки при виконанні вправ, особливості страхування та надання допомоги, а також методичні прийоми навчання.

Такі заняття бажано проводити у спортивних залах, демонструючи хід розучування вправи, застосування методів та методичних прийомів навчання; використання прийомів страхування та допомоги визначенню можливих помилок та способів їх усунення тощо.

Навчальна практика проходить протягом всього періоду вивчення дисциплін. Студенти починаючи з першого курсу на всіх СПД оволодівають практичними навичками у проведенні з підгрупою а в подальшому з групою стройових і загально розвиваючих вправ, спеціально підготовчих вправ; фрагментів уроку і уроку в цілому. Практикуються у проведенні різноманітних видів гімнастики: ранкової, атлетичної, ритмічної; виконуючи роль учителя вправляються у способах страхування і допомоги, організації та підготовці місць занять, підготовці і проведенні спортивно-масових заходів (естафети, ігри, спортивні вечори, масові гімнастичні виступи, спортивні

змагання тощо).

Індивідуальна робота передбачає поглиблене засвоєння практичного матеріалу (ключові елементи структурних груп тощо) під керівництвом викладача. Даний вид діяльності передбачає роботу з окремим студентом чи розподіл їх на малі групи (пари, трійки) під час практичних або індивідуальних занять з метою відпрацювання незрозумілих елементів техніки вправи чи методики її навчання.

Самостійна робота включає в себе завдання, які виконуються окремо кожним студентом та в групах. Ці завдання спрямовані на розвиток рухових навичок, необхідних для ефективного вивчення техніки гімнастичних вправ, спеціальною спортивною термінологією вправ, в удосконаленні прийомів страхуванням та допомоги, методикою навчання; підготовкою до проведення стройових загально розвиваючих вправ, окремих частин уроку і уроку в цілому, сценарію для спортивних свят, масових гімнастичних виступів, підготовкою документації планування, спортивних змагань.

У процесі вирішення поставлених завдань було застосовано вище перелічені форми занять в ході яких використовувались наступні методи: словесні, наочні, практичні, програмового навчання, проблемного навчання, інтерактивні.

Наступний блок – результативний розпочинається з переліку компонентів і критеріїв.

Завданнями *мотиваційного компоненту* було формування позитивного ставлення здобувачів вищої освіти до майбутньої професії, до занять на СПД, їхнє усвідомлення остаточної мети навчання та бажання досягти відповідного рівня готовності до фізичного виховання учнів.

На думку Є. Захаріної, формування мотивації майбутніх учителів фізичної культури вимагає:

- по-перше, набуття знань, умінь, навичок для виконання своїх професійних завдань;
- по-друге, стимулювання з боку викладачів творчої організації

навчальної роботи, заохочування до виконання самостійної роботи [96].

Досліджуючи питання мотивації А. Телецька [306, с. 101] у своїх працях виділяє внутрішні мотиви, які містяться у власне навчальній діяльності та пов'язані зі змістом навчання – зовнішні, які лежать позанавчальною діяльністю (соціальні, вузько особисті). Однак ці два прояви мотивації повинні існувати в єдності доповнюючи одна одну в залежності від обставин. Так, наприклад, такою обставиною може бути різний вік студентів відповідно до якого на перший план будуть виходити ті чи інші мотиви.

У процесі формувального експерименту було забезпечено позитивну мотивацію студентів до занять на СПД шляхом використання диференційованих завдань, де ми намагалися чітко та максимально зрозуміло пояснювати навчальний матеріал, та аргументувати на його важливості у формуванні майбутніх учителів фізичної культури. Наша основна мета полягала в тому, щоб вплинути на емоційний аспект особистості студента, переконуючи його у правильності вибору даної професії, у важливості володіння ним відповідними знаннями, уміннями, навичками для його майбутньої діяльності.

У ході практичних занять ми надавали різносторонню допомогу студентам в оволодінні ними навчальним матеріалом. Починаючи від повідомлення про значення кожної вправи чи завдання, пояснення її техніки до здійснення страхування.

Важливим завданням ЗВО є не тільки мотивація студентів до майбутньої педагогічної діяльності, але й формування в останніх уміння мотивувати своїх вихованців до регулярних занять фізичними вправами. Як зазначають автори [248; 249], найкращим мотивом тут може виступати реальний результат діяльності, а також похвала. Діти повинні бачити ті якісні зміни, той прогрес, який відбувається у їхньому організмі під час систематичних занять фізичною культурою і спортом. Також на академічних заняттях викладач повинен постійно акцентувати увагу студентів на тому, що учнів потрібно хвалити за їхню старанність та успіхи. Це дає змогу

викликати у них позитивне ставлення до занять, підвищити бажання займатися фізичною культурою та спортом заради самовдосконалення. Надзвичайно активним засобом у підвищенні інтересу дітей до спорту є настанови педагога щодо вдосконалення фізичного стану, покращення та зміцнення здоров'я, набуття красивої зовнішності, стрункості тіла.

Таким чином, у ході нашого експерименту ми намагалися робити усе для того, щоб студенти відчули впевненість у своїх силах, бажання займатись на СПД, вдосконалюватись у галузі фізичного виховання і спорту.

Змістовий компонент передбачав оволодіння студентами необхідними знаннями зі спортивно-професійних дисциплін, які необхідні для ефективної організації фізичного виховання школярів.

У процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури зі СПД, для прикладу з дисципліни «Гімнастика та методика її навчання». На 1 курсі студенти оволодівають знаннями гімнастичної термінології, методикою проведення стройових, ЗРВ, прикладних вправ та їх інтеграцією в професійно-педагогічні уміння і навички. Це можливо лише за умов активного їх залучення до навчальної практики. На практичних заняттях майбутні вчителі фізичної культури розвивають відповідні фізичні якості, удосконалюються в техніці вправ шкільної програми. Навчальна практика студентів складається з уміння студентами підбирати засоби гімнастики для вирішення поставлених завдань в підготовчій та заключній частині уроку, володіти технологією проведення ЗРВ різними способами, знати техніку і вміти продемонструвати вправи шкільної програми. Тобто навчальний процес проходить в умовах часткового моделювання (фрагмент уроку), які є наближеними до професійної діяльності. До завершення навчання на першому курсі студенти повинні досягнути певного базового рівня фізичної, технічної підготовки для якісного показу вправ шкільної програми.

Основним завданням другого року навчання є уміння проводити фрагменти уроку та урок в цілому на матеріалі гімнастики, попередньо оформивши зміст у формі конспекту. Вміти підбирати ефективні засоби та

методи навчання відповідно до індивідуальних особливостей тих кого вони навчають та умов в яких знаходяться. Для цього студенти повинні оволодіти навичками організації та планування методики навчання гімнастичним вправам, розвитку фізичних якостей.

Діяльнісний компонент був розглянутий як група умінь якими повинен володіти майбутній вчитель фізичної культури, які спробуємо розкрити враховуючи специфіку дисципліни «Гімнастика та методика її навчання».

Так у роботі зі студентами першого курсу за результатами анкетування викладачів ЗЗСО потрібно більше уваги приділяти гностичним, організаторським, руховим умінням, котрі на цьому етапі підготовки будуть в більшій мірі формувати майбутнього фахівця. Менш активно відбувається формування комунікативних і конструктивних умінь оскільки перший рік підготовки більше спрямований на формування базових знань, спеціальної термінології, відповідної рухової та фізичної підготовки. Виходячи з цього можна стверджувати, що протягом першого року навчання студенти повинні оволодіти комплексом відповідних базових умінь і навичок (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Пріоритетність формування умінь студентів 1 курсу
на заняттях зі СПД та їх зміст**

1.Гностичні	2.Організаторські	3. Рухові	4.Комунікативні	5.Конструктивні
Отримання певного обсягу теоретичних знань.	Навчитись організовувати групу, себе (вибір місця, мова, зовнішній вигляд).	Уміння зразково демонструвати рухові дії, стройові і ЗРВ.	Висловлювати свої думки, пояснювати вправи (чітко, коротко, доступно, виправляти помилки).	Навчитись правил запису, конструювання стройових і ЗРВ, планування навчальної діяльності.

Що до навчання студентів другого, третього курсу, то у процесі їх

підготовки більше зміщується акцент в сторону організаторських, комунікативних, конструктивних умінь і меншою мірою звертається увага на рухові та гностичні. Зміст самих умінь спрямований на поглиблене вивчення, закріплення та удосконалення умінь та навичок. Як ми бачимо з (табл. 2.4) студенти під час вивчення СПД повинні вміти проводити урок, як по частинах так і в цілому; підбирати засоби та методи навчання, конструювати та зразково демонструвати вправи шкільної програми.

Таблиця 2.4

**Пріоритетність формування умінь студентів 2-3 курсів
на заняттях зі СПД та їх зміст**

1.Організаторські	2.Комунікативні	3.Конструктивні	4.Рухові	5.Гностичні
Організація і проведення частин уроку і уроку в цілому на матеріалі СПД.	Зрозуміло пояснювати завдання, точно висловлювати свої думки, роз'яснювати підготовчі та підвідні вправи під час вивчення вправ.	Вміти підібрати відповідні засоби, методи підготовчі та підвідні вправи під час написання плану–конспекту уроку.	Вміти зразково демонструвати вправи шкільної програми. Здійснювати страхування під час виконання вправ студентами.	Самостійно підготувати план–конспект уроку. Підбирати підготовчі та підвідні вправи, складати комплекси ЗРВ.

Результативний блок містить компоненти, критерії сформованості компонентів (мотиваційний, змістовий, діяльнісний), показники рівнів (високий, вище середнього (достатній), середній, та низький) сформованості зазначеної готовності майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу та результат. Докладніше складники результативного блоку описані у підрозділі 1.3.

Отже, розроблена структурно-функціональна модель складається з таких блоків: цільовий (мета та завдання дослідження), змістовий

(педагогічні умови, принципи, методологічні підходи, дисципліни, форми, методи, засоби), результативний (компоненти, критерії, рівні готовності та результат дослідження) та відображає цілісну систему кінцевим результатом якої є позитивна динаміка у формуванні професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. Системотвірним чинником є мета.

Висновки до другого розділу

1. Теоретичні знання, практичні уміння та належний рівень фізичної підготовки є важливими компонентами готовності майбутніх фахівців фізичної культури, в циклі СПД за умови впровадження диференційованого підходу

2. Після тестування готовності студентів до професійної діяльності, які тільки поступили на перший курс, виявилось, що більше половини респондентів мають низький рівень знань. Середній показник тих, які не відповіли на питання становить 35,9%; 18% студентів мають низький рівень знань; нижче середньому та середньому рівню відповідають значення (25%) та (20%) і лише (1%) здобувачів освіти відповідають рівню вище середнього.

Наведені результати дослідження практичної підготовки свідчать про недостатній базовий рівень знань, умінь студентів зі СПД. Майже всі показники готовності студентів відповідають низькому, нижче середньому, середньому рівню. Встановлено що початковий рівень володіння уміннями і навичками з СПД студентів можна оцінювати, як низький.

Визначено початковий рівень фізичної підготовки студентів який становить: на високому рівні (38%), вище середнього рівня (31%), на середньому рівні (24%) і низькому рівні (7%) респондентів.

Такі показники є аналогічними у підготовленості зі «Спортивних ігор та методики їх навчання», «Гімнастики та методики її навчання» і «Легкої

атлетики та методики її навчання».

3. Формування професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури значною мірою залежить від умов педагогічної діяльності. З метою формування компетентного фахівця з фізичного виховання в ході вивчення СПД нами було визначено такі педагогічні умови: забезпечення мотивації студентів до занять шляхом використання диференційованого підходу на заняттях з СПД; оновлення та вдосконалення змісту СПД на основі принципу диференційованого підходу; застосування сучасних інформаційних технологій щодо реалізації диференційованого підходу на заняттях із СПД; використання в навчальному процесі інтерактивних форм і методів навчання, які дають змогу ширше застосовувати диференційований підхід у процесі вивчення СПД.

4. Під час дослідження з метою створення сприятливих умов для педагогічного процесу та використовуючи методи педагогічного моделювання, була розроблена модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури, яка базується на принципах диференційованого підходу. До її складу увійшли цільовий, змістовий, результативний структурні блоки.

Основні результати розділу відображено в публікаціях автора: [192; 46; 38; 382; 381; 193].

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗАСАДАХ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ

3.1 Реалізація педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності на засадах диференційованого підходу

Ефективність педагогічного процесу визначається за кінцевим результатом. Оскільки предметом дослідження обрано педагогічні умови, то кінцевий результат залежить від якості їх реалізації а також структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. В ході формувального експерименту навчальний процес в КГ здійснювався у звичних умовах. Навчання в ЕГ здійснювалось на основі виокремлених нами педагогічних умов, які вплинули на формування складових готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

Реалізація першої педагогічної умови – *забезпечення мотивації студентів до занять зі СПД шляхом використання диференційованого підходу* відбувалась під час лекційних, практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи з дисциплін: «Гімнастика та методика її навчання», «Легка атлетика та методика її навчання» та «Спортивні ігри і методика їх навчання».

Мотивація є важливим компонентом підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Обов'язковою умовою до впровадження диференційованого підходу у процесі їх підготовки є формування стійкого інтересу безпосередньо до змісту СПД. Це є однією з передумов позитивного

ставлення студентів до навчання.

У своїх дослідженнях І. Шаповалова [353] зазначає, що коли студента до діяльності в цій галузі спонукають внутрішні мотиви: усвідомлене бажання стати вчителем фізичної культури, прагнення передати свій досвід наступному поколінню, вкладання зусилля у набуття знань і навичок, а також прагнення досягти успіху у своїй педагогічній діяльності, це свідчить про те, що він на п'ятдесят відсотків вже є професіоналом.

Ми погоджуємося з думкою І. Шаповалової і хочемо відмітити, що у формуванні інтересу студентів до активної навчально-пізнавальної діяльності, особистісного та професійного самовдосконалення відіграє важливу роль внутрішня мотивація. Вона виникає тоді, коли зовнішні мотиви й цілі відповідають можливостям студента, а завдання є для нього оптимальними (не важкими і не дуже легкими), що можливе за умов врахування індивідуальних особливостей студентів, та диференціації окремих компонентів навчального процесу. Успішне втілення таких мотивів і цілей викликає в студентів певне відчуття задоволення від самого навчання, умов занять, а також взаєморозуміння з викладачем та колективом загалом.

Аналіз нашого опитування а також наукової літератури, проведений нами раніше, дозволив нам зробити висновок, що мотивація у навчальному процесі не виникає сама по собі і є результатом плідної праці педагога. Найбільш ефективним для розвитку мотивації на нашу думку є формування творчої компетентності студентів шляхом використання мотиваційно-проблемних ситуацій, творчих завдань, які безпосередньо будуть пов'язані з майбутньою практичною діяльністю, де вони зможуть використати набуті знання, уміння і навички таким чином підвищити свою мотивацію через успіх, любов до предмету та майбутньої професійної діяльності в цілому.

На *лекційних заняттях* в ЕГ ми спонукали студентів до розвитку власних творчих здібностей, та отримання нових знань шляхом проведення лекції проблемного типу. Так для студентів I курсу факультету фізичного виховання, спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) з

дисципліни «Гімнастика та методика її навчання» заплановано чотири лекції за темами:

1. Гімнастика в системі фізичного виховання України.
2. Історія розвитку гімнастики.
3. Основи гімнастичної термінології.
4. Попередження травматизму на заняттях з гімнастики.

Під час підготовки проблемної лекції нами було здійснено аналіз теоретичного і практичного матеріалу для виділення проблемних питань, та виокремлення теми проблемного характеру.

Наприклад:

Тема: *«Значення спеціальної спортивної термінології у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури».*

Така тематика лекцій була використана для інших СПД. Для лекцій такого типу пропонуємо таку структуру лекції:

У вступі готуючись до лекції ми для зацікавлення студентів та оволодіння їх увагою на початку заняття розглянули такі завдання:

1. Значення спеціальної термінології. *(Де висвітлили питання термінології, як загального поняття, як компонент професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, як особливої мови спілкування у різних галузях, так і у галузі освіти, зокрема і під час вивчення СПД.*

2. Історичні аспекти розвитку термінології у відповідності до систем гімнастики, які на той час існували. *(Наведено цікаві факти про походження гімнастичних термінів: від назв птахів – «ластівка» (Німецька система гімнастики); від частин тіла, якими виконували рухи – «ручити», «ножити» (Сокільська система гімнастики); від положення тіла – «дуго-стояче положення – нахил назад» (Шведська система гімнастики) і інші походження термінів).*

3. Вимоги до термінів та способи їх утворення.

В ході визначення *проблемних питань* ми виокремили термінологію стройових (організовуючих) та ЗРВ вправ. *(У цій частині лекції нами було*

розкрито: основні стройові поняття, стройові прийоми, пересування, шикування і перешикування, розмикання і змикання, елементарні положення і рухи. Виокремлено питання двозначності назв окремих термінів і правильності подачі команд у стройових вправах а також вірного формулювання назв окремих вихідних положень. Наведено приклади неправильного формулювання команд у Стройовому статуті Збройних сил України, Модельній навчальній програмі «Фізична культура 5-6 класи» модуль «Гімнастика», статтях та навчально-методичних посібниках у галузі фізичної культури і спорту).

З метою виокремлення підпроблем нашої теми ми сформулювали перед студентами наступні запитання:

1. Чи потрібно на СПД використовувати гімнастичну термінологію, якщо вони мають свої спортивні терміни?
2. Чи повинна гімнастична термінологія бути уніфікована для всіх видів спортивної діяльності?

На наступних етапах лекційного заняття ми запропонували студентам висловити свої думки з цього приводу. Визначити, які терміни використовували в школі їх вчителі фізичної культури і наскільки вони були правильні. Спробувати самотійно на слайді знайти помилки у записах вправ. Спробувати їх проаналізувати і термінологічно правильно назвати та спільно прийти до розв'язання поставленої проблеми.

Наприкінці заняття викладач узагальнює все вище сказане і підводить підсумки заняття.

Така подача лекційного матеріалу сприяла:

1. Зміні звичної подачі лекційного матеріалу (коли викладач використовує лише розповідь, яку супроводжує слайдами чи малюнками, а студент пасивно отримує інформацію);
2. Вивільненню часу на осмислення інформації, яку подає лектор;
3. Активізації пізнавальної діяльності – коли студент від пасивного слухання лекції і конспектування навчального матеріалу переходить до

активного навчання вже на лекції. На нашу думку саме така інтерпретація лекційного матеріалу буде формувати у студентів вже на початку вивчення дисципліни певну відповідальність за здобуття знань, відчуття успіху та ясності щодо поданого йому навчального матеріалу, кращому його запам'ятовуванню, та буде мотивувати їх до навчання.

Мотивація виникає, як усвідомлення власної цінності, значущості свого «Я» за допомогою передачі оточуючим результатів своєї діяльності шляхом застосування у практичних завданнях набутих знань, умінь, навичок. В ході реалізації першої педагогічної умови ми протягом усього навчання наголошували на важливості їх підготовки з циклу СПД, зокрема у володінні засобами гімнастики, та їх місця у професійній діяльності майбутніх учителів фізичної культури.

Оскільки заняття зі СПД в більшій мірі носять **практичний характер** тому ми під час проведення таких занять в ЕГ намагалися якомога більше залучати різноманітних мотивів таким чином формувати у студентів позитивне ставлення до вибраної професії та переконувати їх у правильності її вибору. Оскільки від кількості мотивів, реалізації та сили їх впливу на особистість буде залежати і рівень мотивації студентів.

Наприклад, на заняттях одним із мотивів на який ми зосереджували увагу студентів були *позитивні зміни*, які відбувались в них під впливом фізичних вправ, зокрема формування красивого спортивно-підтягнутого тіла. Інше, на що ми звертали увагу були нові рухові вміння, якими вони оволодівали під час вивчення СПД, тим самим ми формували у них *інтерес* до майбутньої професії. Під час вивчення рухових дій, на практичних заняттях, ми використовували методи вивчення вправ по частинах та в цілому. Таким чином студент проходив всі етапи вивчення вправи починаючи від її початкового розучування до закріплення та удосконалення і оволодіння нею на рівні уміння вищого порядку. Виконання вправ в полегшених умовах дозволяло їм реалізовувати навчальні завдання практично з перших днів навчання. Такий метод вивчення вправ створював

для студентів ситуацію *успіху, самоствердження* і вже після перших занять він йшов із здобутими знаннями, уміннями. Практично на всіх СПД дисциплінах нами застосовувався більш поширений вид мотивації безпосередньо на заняттях – це *похвала та позитивна оцінка*. Дія цих мотивів вмотивованість студентів прямо пропорційна їх кількості. Так позитивна оцінка студента за правильну відповідь чи виконання вправи викликає у нього відчуття задоволення, яке в свою чергу спонукає його до подальшої діяльності з метою знов отримати позитивне схвалення.

Важливу роль, на нашу думку, у формуванні позитивної мотивації відіграє використання *міжпредметних зв'язків*. Ми у нашому дослідженні найбільше вбачаємо таку взаємодію між дисциплінами гуманітарного циклу і практичними дисциплінами професійної підготовки. Так, на практичних заняттях зі спортивних ігор, гімнастики, легкої атлетики ми використовували міжпредметні зв'язки тим самим наголошували студентам на важливості здобуття знань з різних дисциплін, що в свою чергу формувало у них певну цілісну картину підготовки майбутніх учителів фізичної культури, вміння мислити, аналізувати, застосовувати набуті знання на інших заняттях. Формування такого інтегрованого освітнього середовища на нашу думку буде формувати у них позитивну мотивацію до навчання.

Наприклад, на заняттях з «Легкої атлетики та методики її навчання» чи «Спортивних ігор та методики їх навчання» ми використовуємо знання з гімнастики, анатомії, біомеханіки, фізіології спорту.

Для прикладу:

- на спортивних іграх (під час проведення підготовчої частини уроку студенти використовують засоби гімнастики: організовуючі вправи, ЗРВ, в основній частині уроку прийоми самострахування з елементами акробатики);
- на легкій атлетиці (вивчаючи різновиди бігу і стрибків застосовують знання таких засобів гімнастики як: прикладні вправи, різного роду стрибки (у довжину, висоту, глибину), ЗРВ в парах, з предметами;
- на гімнастиці (під час вивчення гімнастичних вправ корисними для

студентів є знання з анатомії (вправи на окремі групи м'язів чи частини тіла), біомеханіки (під час вивчення техніки вправ звертаємо увагу студентів на просторово-часові та динамічні характеристики рухів і інші).

Багато факторів впливають на стимулювання мотивації майбутніх вчителів фізичної культури для професійного розвитку, зокрема до них можна віднести використання *стимулів та заохочень* під час практичних занять та в ході організації *самостійної роботи*. Такий вид роботи стимулює розвиток творчого мислення шляхом використання диференційованих завдань котрі можуть бути різного рівня складності в залежності від підготовленості студентів. Так на практичних заняттях одним із стимулів на який ми робимо акцент – *естетичний, моральні*. Формування яких у студентів відбувається через відчуття прекрасного, красу руху, красу тіла, акуратності в одязі, взаємодопомоги та підтримки, що приносить їм певне *естетичне* задоволення від занять і буде формувати у них певну культуру поведінки. Таким чином ми впливаючи на наявні їх зовнішні мотиви (бажання батьків, оплата за навчання, загроза виключення з університету) до навчання намагаємось їх взаємозамінити на внутрішні (бажання вчитись; здобувати нові знання, уміння та навички; ставати кращим; бути професіоналом своєї справи).

Для прикладу, одним із завдань для студентів першого курсу з дисципліни «Гімнастика та методика її навчання» є проведення ЗРВ на місці з предметами і без. Для студентів, які хочуть більше себе проявити і заробити додаткові бали ми пропонуємо провести дані вправи різними способами з використанням методичних вказівок у кожній вправі, на більшу кількість рахунків, складно-координаційні. Такий спосіб додає впевненості і іншим студентам, які через одне, два заняття теж виявляють бажання спробувати себе в такому завданні.

Інший варіант завдання стосується самостійної роботи студентів.

Наприклад, по завершенні вивчення одного з модулів СПД студенту потрібно виконати підсумкове завдання. Під час виконання таких завдань він

може відповідно до свого рівня підготовки вибрати його складність: низький рівень підготовки (написання реферату на задану тематику), середній рівень підготовки (написання ІНДЗ, складання кросвордів), високий рівень (написання творчих завдань досліджуваної тематики).

Друга педагогічна умова стосується удосконалення змісту СПД на основі принципу диференціації. Реалізація даної умови на заняттях з гімнастики, спортивних ігор, легкої атлетики здійснювалась через наповнення їх завданнями, які сприяли активному руху кожного студента в напрямку вимог, що постійно висувуються перед ним у рамках навчальної дисципліни, а також у контексті його професійного зростання.

Контроль знань студентів нами здійснювався шляхом тестування. Завдання виконувались як на цифрових так і паперових носіях (Додаток Д). Відповідно до тем теоретичного блоку нами було розроблено 250 тестових завдань для перевірки знань зі СПД, які були поділені за рівнями складності, що дозволило студентам вибирати завдання відповідно до своїх можливостей на момент написання тесту. Наведемо приклад таких завдань з дисципліни «Легка атлетика та методика її навчання»:

Перший рівень. (Виберіть правильну відповідь.)

1. Біг на середні і довгі дистанції розпочинається після команд: «На старт!», «Увага!», «Руш!».

а.) так. б.) ні.

Другий рівень. (Виберіть правильну відповідь.)

2. З якого вихідного положення дозволяється розпочинати біг на середні і довгі дистанції?

а.) лише з низького старту

б.) лише з високого старту

в.) з обох положень

Третій рівень. (Виберіть правильні відповіді.)

Які з перерахованих видів не відносяться до легкої атлетики?

а.) крос

- б.) стипль-чез
- в.) стрибки з трампліна
- г.) марафон
- д.) метання колоди

З метою кращого оволодіння навчальним матеріалом зі СПД використовуючи засоби гімнастики нами було розроблено посібник «Теоретико-методичні основи гімнастики», та базу електронних джерел основної та додаткової літератури з даної дисципліни до яких студенти мали доступ і могли почерпнути відповідні знання [175, с. 202].

На практичних заняттях для легшого оволодіння студентами практичним матеріалом ми використовуємо диференційований підхід розділивши процес вивчення стройових, загальнорозвивальних, прикладних та вправ на приладах за рівнями складності.

Оцінка за виконання стройових, ЗРВ, вправ на приладах, та прикладних виставлялась у п'ятибальній системі, де студент виконавши завдання на «низькому» рівні отримує 2 бали; «середній» рівень – 3 бали; «вище середнього» (достатній) рівень оцінюється в 4 бали; за зразкове виконання вправи – «високий рівень», виставлялось – 5 балів.

Критерії за якими ми оцінювали студентів під час виконання *стройових вправ* представлені в (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Критерії оцінювання студентів під час виконання стройових вправ

Критерії оцінки стройових вправ	Бали
Правильний вибір місця студентом для подачі команди, його постава.	0,5
Правильно подавати команду: розділяти попередню і виконавчу команду.	0,5
Якщо вправа проводиться в русі то попередня команда подається скоріше на 1-3сек.	0,5
Правильно називати команди.	1,5
Інтонція, супровід підрахунком під час виконання переміщень чи перешикувань.	1
Вміти пояснити стройову вправу в разі не виконання її студентами.	1

Для прикладу наведемо варіанти диференційованих навчальних завдань під час вивчення стройових вправ. В ході вирішення освітніх завдань студентам пропонувалось під час використання способів організації групи на заняттях зі СПД реалізацію завдань:

- малою групою (4-5 студентів);
- на підгрупі (7-10 студентів);
- на групі.

Як зазначено вище одним із варіантів, який ми використовували є виконання вправ з малими групами з поступовим збільшенням їх кількості. Ефективність такого способу полягає в тому, що у першокурсників під час вивчення або проведення такого роду вправ, згідно нашого опитування, виникають труднощі пов'язані з хвилюванням, коли треба вийти перед групою і виконати з ними спільні дії. Щоб перебороти негативні відчуття в таких моментах, ми пропонуємо почати працювати з невеликою кількістю студентів і поступово їх збільшувати до повноцінної групи.

Наприклад, на занятті з «Гімнастики та методики її навчання» під час вивчення поворотів в русі викладач розподіляє групу на 3-4 відділення. В кожному з них студенти на своїх колегах за порядком вчаться проводити стройові вправи. Таким чином виконання завдання здійснюється на 3-4 студентах, далі їх об'єднують у підгрупи до 10-12 студентів і завершують навчання з групою в цілому.

Для прикладу, інший варіант диференціації завдання пов'язаний із його змістом. Так під час вивчення стройових вправ ми пропонували студентам спочатку виконувати стройові вправи в яких є тільки виконавча команда: «Шикуйсь!», «Рівняйсь!», «Струнко!», «Вільно!» і інші. Потім стройові прийоми з попередньою і виконавчою командою: «Налі – во!», «Кроком – руш!», «Кру – гом!». Відповідної послідовності ми дотримувались і в самих вправах розподіливши їх від простіших і до більш складних у виконанні. Так ми спочатку вивчали стройові прийоми на місці, потім шикування і перешикування на місці, перешикування в русі, різновиди пересувань,

розмикання і змикання.

Закріплення навчального матеріалу та перевірка знань здійснювалась на занятті як у вигляді тестування так і під час виконання завдань самостійної роботи, які були поділені за рівнями складності. Такий розподіл дозволяв студенту виконати мінімум з того, що вимагалось а також спробувати себе у вищих рівнях підготовки.

Наведемо зразки таких завдань:

1. Виконання тестових завдань на занятті у паперовій формі.

Варіант 1

Намалюйте схему виконання фігурного марширування яке виконується за командами

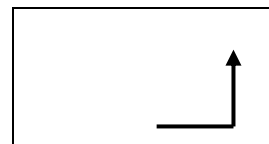
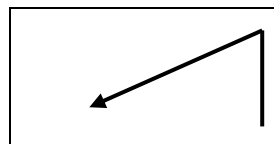
«Протиходом
наліво – руш!»

«До мене і далі
зигзагом –
руш!»

Варіант 2

Розгляньте схему руху і напишіть команду для його виконання

Варіант 3

Виберіть правильну відповідь

Який спосіб перешикування зображений на малюнку?

- а) Дроблення.
- б) Розведення.
- в) Зведення.
- г) Злиття.

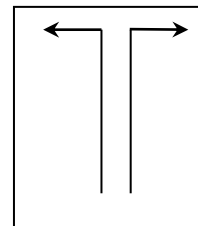

Рис. 3.1 Приклади окремих питань тестових завдань, які студенти вирішували на занятті з «Гімнастики та методики її навчання»

2. Виконання творчих завдань.

Наприклад, на заняттях зі «Спортивних ігор та методики їх навчання» студентам 1 курсу пропонувалось під час виконання завдань навчальної практики скласти фрагмент підготовчої частини уроку та провести його використовуючи не менше 6-10 стройових вправ (фігурні переміщення, перешикування, розмикання).

На нашу думку такі завдання стимулюють у студентів бажання навчатись, проявляти їх творчі здібності, бажання слабших студентів ставати кращими посилюють міжпредметні зв'язки.

Під час вивчення *загальнорозвивальних вправ* ми використовували так, як і в стройових вправах груповий метод організації заняття де студенти по черзі демонстрували свої вміння проводити вправи.

Наприклад, студентам пропонувалось:

1. Виконання чотирьох вправ з 3-4 студентами.
2. Проведення половини комплексу ЗРВ на підгрупі з 8-10 студентів.
3. Виконання цілого комплексу вправ на групі.

4. В ході вивчення ЗРВ ми намагались змінювати способи їх виконання. Так вважається, що найкраще сприймається вправа коли ми її називаємо і одночасно демонструємо – це найпоширеніший спосіб її виконання. Проте є і інші способи, які сприяють розвитку творчого мислення, пам'яті, вміння конструювати вправи, покращують емоційний фон заняття.

Ми у своєму посібнику «Теоретико-методичні основи гімнастики» виділяємо наступні способи ознайомлення учнів з вправою:

1. *Звичайний спосіб* – вчитель називає й одночасно показує вправи повністю;
2. *Розчленований спосіб* – вчитель показує, називає вправу і її частини, пропонує учням виконувати рухи одночасно з показом;
3. *Тільки розповідь* – вчитель називає вправу і не показує її, після чого учні намагаються її виконати;

4. *Тільки показ* – вчитель показує вправу і не називає її.

В залежності від завдань уроку проведення комплексів ЗРВ можливе трьома способами:

1. *Роздільний спосіб* – виділяється з поміж інших паузами між поясненням вправ комплексу;

2. *Потоковий спосіб* – виконання комплексу вправ без зупинки;

3. *Роздільно-потоківий спосіб* – поєднання роздільного і потокового способів виконання вправ;

4. *Прохідний (виконання вправ в русі)* – вправи виконуються коли група рухається в обхід, з зупинками і без. Розміщення учнів може бути в колону по одному, по двоє, в колі, виконання вправ шеренгами, прохідним способом по всій ширині залу [154, с. 150].

Критерії за якими ми оцінювали студентів під час виконання загальнорозвивальних вправ представлені в (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Критерії оцінювання студентів
під час виконання загальнорозвивальних вправ**

Критерії оцінки ЗРВ	Бали
1. Зовнішній вигляд, постава, правильний показ вправи:	
– правильний показ основних положень і рухів вправи;	1
– дзеркальний показ;	0,5
– вправи, що виконуються в боковій площині показувати боком;	0,5
2. Точне знання команд, вправ;	2
3. Володіння командним голосом (інтонація, ритмічність підрахунку);	1
4. Додаткові бали за виправлення помилок в ході виконання вправи, прояв вимогливості у виконанні.	1

З метою поступового збільшення складності завдань пропонується наступна послідовність способів проведення ЗРВ: роздільний, роздільно-потоківий, потоковий, прохідний. Кожний спосіб проведення має вимоги

щодо організації діяльності студентів.

В ході проведення занять зі СПД використовувати вправи: з гімнастичною палицею, м'ячом, із зміною місць в шеренгах і колонах, з лавкою, на лавці, біля гімнастичної стінки, на гімнастичній стінці, в парах. Комплекси ЗРВ для різних вікових груп з предметами і без предметів.

Реалізація диференційованого підходу під час *вивчення вправ на приладах* здійснювалась нами як під час вивчення окремих елементів так і в поєднанні їх у комбінації. Для того щоб студент міг розвиватись, бачити успіх у своїй діяльності ми визначили той мінімум рухової активності яким повинен він володіти, щоб виконувати завдання щодо проведення підготовчої частини уроку або фрагменту основної.

Наприклад, для оволодіння перекидом вперед на низькому рівні студенту потрібно його виконати з упору присівши у групуванні. На середньому та вище середнього рівні він повинен продемонструвати довгий перекид вперед з вихідного положення напівприсід, руки вперед. Високий рівень передбачає виконання перекиду після 2-3 кроків ходьби і подальшого настрибування на дві ноги, декількох перекидів підряд, після випаду або у поєднанні з іншим елементом (стійка на руках, стійка на голові і руках). Іншим способом диференціації завдань є використання методичних прийомів, які теж містить в собі реалізацію даного підходу.

До прикладу. Такий методичний прийом як, виконання вправи в полегшених умовах. Під час вивчення перекиду вперед, на певному етапі вивчення, студенту пропонується його виконати з невеликого підвищення, для прикладу гімнастичного містка, чи іншого облаштованого підвищення. Таке виконання рухової дії буде знаходитись в зоні наближених можливостей окремого студента на той час. Водночас це сприяє формує у них цілісне уявлення про вправу, розуміння техніки її виконання, а позитивний результат сприятиме їх подальшій мотивації до занять.

Пропонується наступна послідовність вивчення вправ. Техніка виконання і методика навчання базових елементів на гімнастичних приладах.

Оволодіння основними прийомами допомоги і страхування. Методика навчання елементам модулів модельних програм НУШ з фізичного виховання. Складання орієнтовних навчальних комбінацій на гімнастичних приладах.

Реалізація третьої педагогічної умови використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій щодо реалізації диференційованого підходу на заняттях з СПД.

Сучасний етап розвитку освіти, інформатизація суспільства спричинила різке збільшення попиту щодо використання сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі. З'являються нові методи отримання інформації та засвоєння знань. У майбутньому значення таких способів сприйняття інформації, зокрема в освіті, очікується неперевершеним зростанням. Виникають об'єктивні підстави для розвитку науково-освітньої діяльності вищих навчальних закладів з обов'язковим застосуванням сучасних інформаційних технологій. [198; 102; 88].

Аналіз літературних джерел та практичних розробок свідчить про наявність досліджень присвячених використанню інформаційних технологій у процесі підготовки майбутніх вчителів фізичної культури (Ю. Драгнев [83], О. Павлюк [207], Н. Грабик [65], М. Ячнюк [368], К. Сергієнко [266], О. Отравенко [204], А. Сущенко [300], В. Данилюк [74] та ін.). У відповідності до сучасних підходів з підготовки фахівця навчальними планами дисциплін передбачено достатній час, а це приблизно 50% для самостійної роботи студента, яка відбувається під контролем викладача. Саме це і спонукало нас до розробки електронного навчально-методичного підручника «Гімнастика», де кожен студент в змозі знайти потрібну йому інформацію або шляхи розв'язання поставлених завдань у процесі підготовки до СПД.

Для створення електронного підручника нами було використано програму SunRav BookOffice. Програмна оболонка якої складається з двох частин, які можуть працювати незалежно одна від одної.

SunRay BookEditor – це програма, що дозволяє створювати та редагувати книги, обладнана вбудованою системою перевірки орфографії. Вона надає можливість створювати посилання з будь-якого місця в книзі на розділи книги, на інші книги, на тести, на веб-сторінки або на будь-які інші документи. Можливе відкриття посилань у вириваючих вікнах, зовнішній вигляд яких можна налаштувати за власним уподобанням. З її допомогою можна створювати електронні книги, посібники, словники, енциклопедії зберігати їх в різних форматах. Зручний і простий редактор для роботи дозволить комфортно організувати навчально-методичну діяльність.

SunRay BookReader є програмою, яка дозволяє переглядати електронні книги та підручники, створені в ній. Вона призначена для перегляду текстових, HTML, RTF документів і документів MS Office, а також відеоматеріалів.

На базі даної платформи нами було створено електронний підручник «Гімнастика» (рис. 3.2).

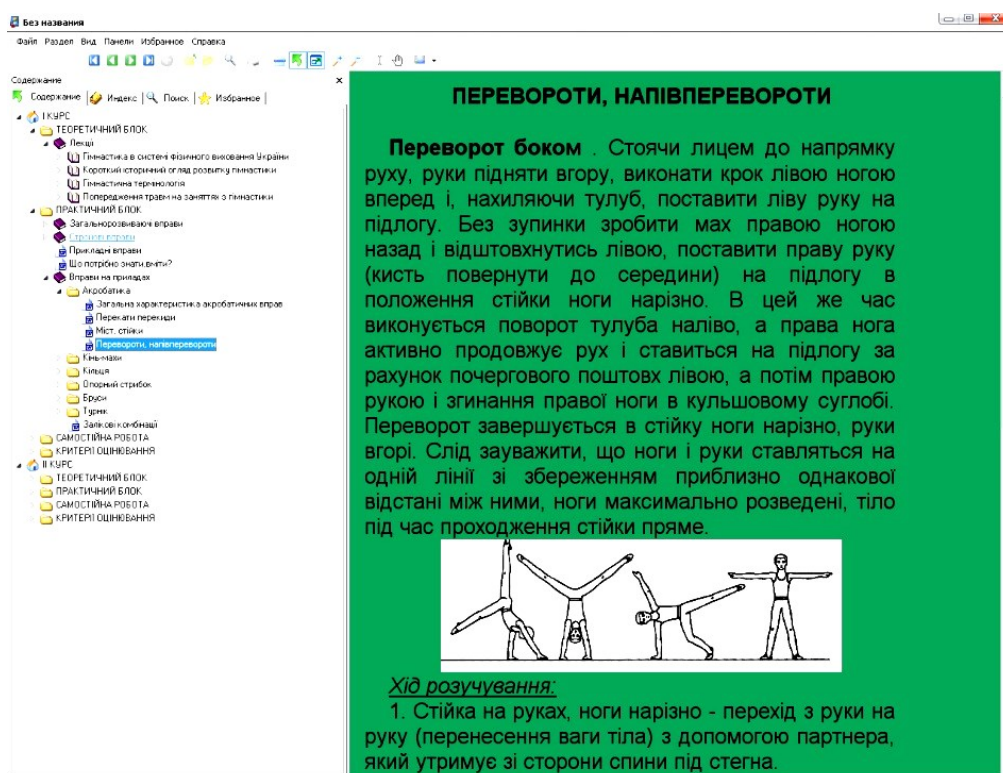

Рис. 3.2 Зразок сторінки електронного підручника «Гімнастика»

Цей підручник містить в собі:

- теоретичний блок;
- практичний блок;
- самостійна робота;
- контрольні завдання [39].

У теоретичному блоці електронного підручника розміщено лекційний матеріал з розділів гімнастики та додаткова література. Практичний блок охоплює опис вправ на приладах, стройових, прикладних вправ та методику їх навчання. Окремо в практичному блоці запропоновано відео вправ, які вивчають студенти. У самостійній роботі наведено теми самостійних, індивідуальних навчально-дослідних завдань та методичні рекомендації до їх виконання.

Для перевірки знань за цим підручником нами розроблено серію тестових завдань в програмі Assist 2. Програма, як і підручник не вимагає доступу до інтернету. Можливості програми у формуванні тестових завдань дають змогу: вибрати режим роботи тренажер (коли задаються всі питання) чи контроль знань з обраної теми за варіантами (дозволяє змінити кількість запитань); можливість перемішування питання та варіанти відповідей; встановити обмеження часу на відповіді, та запитання, а також на загальний час проведення тестування; можливість вибору кількох тем одночасно.

Для роботи достатньо завантажити дані програми на комп'ютер. Щоб пройти тестування, студенту потрібно зареєструватись та вибрати варіант тестового завдання (рис. 3.3). Зразок тестового завдання розміщено в (Додатку Д).

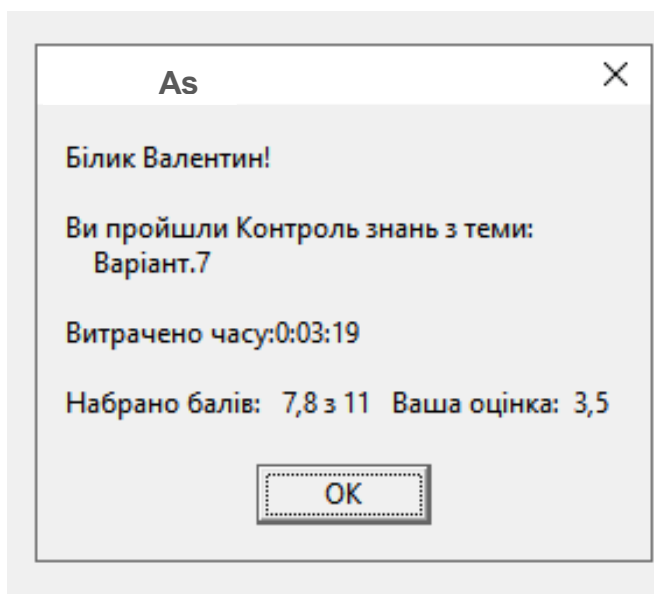
Рис. 3.3 Зразок вікна реєстрації та вибору теми тестування

Наступним етапом є безпосередньо саме тестування, де учасник обирає варіанти відповідей і натиснувши відповідну кнопку переходить до наступного питання. Нижче представлено вікно такого тесту (рис. 3.4).

Рис. 3.4 Приклад вікна тестового завдання

По завершенні тестування студенту висвітлює вікно з його результатами у балах (рис. 3.5).

Рис. 3.5 Вікно по завершенні тестового завдання

Також ми вбачаємо, що не може навчальний процес здійснюватися і без належного зворотного зв'язку, який реалізується шляхом контролю за його проведенням. Використання інформаційних систем та технологій допомагає викладачеві здійснювати поточний контроль знань студентів. На сьогоднішній день в освітньому сегменті існує різноманіття програм, які дозволяють комбінувати різні завдання і спрощують процес навчання для викладачів, забезпечуючи легкість і доступність для студентів. В усіх ЗВО, які були залучені до експерименту є впроваджена навчальна платформа Moodle, яка саме виконує ці функції і створена, як повноцінний інтерактивний навчально-методичний комплекс.

Завдяки ній викладачі мали можливість не лише тестувати студентів але, й створювати повністю інтерактивне навчальне середовище, яке доповнювало систему професійної підготовки студентів на факультетах фізичного виховання з можливістю корегувати його без допомоги адміністратора. На базі цієї програми нами розроблено навчальний курс «Гімнастика та методика її навчання». Змістом даного курсу є:

– Змістовий модуль 1. Теорія гімнастики (в якому навчальний матеріал поділений за темами до кожної з яких є завдання для перевірки

знань);

- Змістовий модуль 2. Стройові вправи;
- Змістовий модуль 3. Загальнорозвивальні вправи;
- Змістовий модуль 4. Прикладні вправи;
- Змістовий модуль 5. Вправи на приладах;
- Змістовий модуль 6. Самостійна та індивідуальна робота.

Кожен студент реєструється на даному курсі, що дає змогу слідкувати за його індивідуальною та самостійною роботою. Викладач може бачити, які теми він виконав та коли проходили тестування. Студент може опрацювати теоретичний матеріал, переглянути відео матеріали за темою яку вивчає, пройти пробне тестування і відповідно в електронному журналі побачити оцінку за виконане завдання.

Отже, підсумовуючи вище сказане, відмічаємо, що використання інформаційних технологій значно покращує навчальний процес студентів, робить його цікавішим а саме навчання стає доступнішим. Але на нашу думку використання передових освітніх технологій має бути гармонійно поєднано з практичними заняттями зі спортивних дисциплін. І лише за такої умови можливо досягнути максимального результату від навчального процесу, а саме становленню майбутніх учителів фізичної культури.

Реалізація четвертої педагогічної умови – використання в навчальному процесі інтерактивних форм і методів навчання, які дають змогу ширше застосовувати диференційований підхід у процесі вивчення СПД відповідає поставленим завданням.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [228, с. 9].

Надання інтерактивності навчальному процесу робить його більше зорієнтованим на студента а використання в ньому мультимедіа засобів надає значних переваг такому навчанню. Інтерактивність дозволяє в певних рамках

контролювати представлення інформації: студенти можуть індивідуально налаштовувати параметри, досліджувати результати, відповідати на запити програми, встановлювати швидкість та інші характеристики навчання, адаптуючи процес під свої власні потреби та можливості. Вони мають можливість вивчати саме той матеріал, який їх зацікавив, і повторювати його стільки разів, скільки це необхідно, що сприяє більш ефективному засвоєнню.

Інтерактивне навчання, у фізичному вихованні зокрема, в циклі спортивно-професійних дисциплін передбачає формування у студентів нового досвіду через їх практичне залучення до занять, вони є безпосередніми учасниками навчального процесу. Маючи певний рівень знань і досвіду вони вправно виконують завдання, окремі навчальні функції викладача, тим самим навчаючи вчаться самі. Таке вирішення навчальних завдань сприяє мотивації студентів до занять, їх творчому і особистісному росту.

Для розподілу інтерактивних технологій на групи ми використовували класифікацію О. Пометун та Л. Пироженко [229, с. 27], які залежно від мети заняття та форм організації навчальної діяльності, розподіляють їх на чотири групи:

- інтерактивні технології кооперативного навчання (робота в парах, трійках, карусель, робота в малих групах, акваріум тощо);
- інтерактивні технології колективно-групового навчання (мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, ажурна пилка та ін.);
- технології ситуативного моделювання (імітаційні ігри, рольова гра, драматизація та ін.);
- технології опрацювання дискусійних питань (метод ПРЕС, займи позицію, кейс-метод, дискусія тощо).

Ми у своєму дослідженні використовували такі форми інтерактивних технологій у навчальному процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури зі СПД (рис. 3.6).

Рис. 3.6 Групи та інтерактивні методи навчання у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури зі СПД

Інтерактивні методи кооперативного навчання відносяться до групових і зазвичай передбачають роботу в парах, трійках та малими групами. Їх практикують, як на початку вивчення навчального матеріалу, так і на етапі закріплення або перевірки знань. Ефективними методи будуть і в ході вирішення складних питань, які потребують обговорення.

Наприклад, під час проходження студентами I курсу теми «Метання малого м'яча» на занятті з дисципліни «Легка атлетика та методика її навчання» ми використовували «Роботу в парах».

Даний метод добре підходить на початковому етапі вивчення вправ а також для перевірки якості знань. Застосовуючи його на заняттях ми пропонували першокурсникам визначити помилки та шляхи їх усунення під

час виконання однієї із фаз метання малого м'яча. Попередньо об'єднавши студентів по двоє ми поставили їм завдання таким чином, що один студент мав розкрити помилки, які можуть зустрітись у процесі виконання даної вправи, інший визначити шляхи їх усунення. На формування відповіді їм було відведено до трьох хвилин часу. Далі вони по черзі озвучували шляхи вирішення завдання. За потреби окремі питання виносились на дискусію.

Приклади завдань:

1. Визначте помилки та шляхи їх усунення під час фази тримання снаряду.
2. Визначте помилки та шляхи їх усунення під час фази розбігу розбігу.
3. Визначте помилки та шляхи їх усунення під час фази фінального зусилля.
4. Визначте помилки та шляхи їх усунення під час фази гальмування.

Студенти по черзі відповідно до послідовності фаз техніки виконання вправи одні визначають помилки, інші пропонують свої варіанти вирішення питання. По завершенні відбувається спільне обговорення відповідей, де викладач разом зі студентами розбирає важливі моменти техніки вправи. Такий метод дозволяє за короткий проміжок часу охопити вивчення великого обсягу матеріалу, сприяє обміну думками та покращує навчальний процес.

Приклад.

1. Яку помилку можна допустити на старті, та як її уникнути.
2. Як можна досягнути бажаного результату при передачі естафети?
Що потрібно врахувати?
3. Що найчастіше заважає подолати труднощі у забігу з бар'єрами і як їх усунути?
4. На який елемент підготовки до забігу в естафетній гонці потрібно приділити найбільше уваги і як його опанувати?

Метод "Коло ідей" є дієвим у вирішенні суперечливих питань,

сприяючи створенню переліку ідей для розв'язання конкретного завдання та залученню всіх учасників до дискусії. Використання цього методу рекомендується під час обговорення питань або презентацій доповідей від груп. Організація процесу полягає у тому, щоб викладач сформулював дискусійне питання та провів обговорення в кожній групі (розподіливши аудиторію на декілька груп). Кожна група згенерує список ідей, які виникли під час дискусії. Після закінчення часу обговорення кожна група представляє свій аспект обговорення. Обговорення проводиться послідовно, доки всі ідеї не будуть висловлені. На дошці фіксується список ідей без повторень.

На практичних заняттях було використано такі методи колективно-групового навчання, як: «Мікрофон», «Мозковий штурм». Така організація частини заняття дає можливість кожному студенту швидко, по черзі, дати відповідь на запитання або висловити власну думку чи позицію.

Правила проведення:

1. Постановка питання.
2. Використання «уявного мікрофона» (предмет, який передається тому, хто хоче висловитися).
3. Надання слова лише тому, хто має «уявний мікрофон».
4. Швидка та коротка відповідь.
5. Відповіді без додаткових коментарів або оцінок.

Даний метод можна використовувати для підсумків вивченого матеріалу, активізації студентів на початку заняття.

Наприклад, на занятті з «Гімнастики та методики її навчання» вивчаючи питання гімнастичної термінології ми пропонували студентам такі питання: «Назвіть варіанти упорів в гімнастиці?», «Назвіть положення зігнутих рук», «Назвіть вправи для плечового поясу».

На практичних заняттях, вирішуючи питання навчальної практики, ми використовували метод «Робота в малих групах», «Навчаючи-вчуся». Для їх реалізації студентам було роздано перелік завдань з яких вони мали здійснити попередню підготовку у вигляді оформлення навчальної картки.

Кожен з них на практичному занятті реалізовував своє завдання на частині групи виконуючи роль учителя, таким чином здійснювався процес взаємонавчання, що в свою чергу сприяло кращому розумінню навчального матеріалу, та їх мотивації до навчання.

Ігрове моделювання. Для успішного застосування цього методу потрібна висока кваліфікація викладача, ще краще коли у нього був досвід роботи в школі, оскільки ситуації для розбору беруться на прикладі фізичного виховання учнів. Ситуації можуть бути передбачені заздалегідь учасниками та приведені для обговорення, або розроблені спеціально для проведення заняття. Під час застосування цього методу можна використовувати дискусію та «Мозковий штурм» для подальшого обговорення усіх запропонованих варіантів і вибору найбільш відповідного, на думку групи, шляху вирішення ситуації.

У процесі вирішення такого завдання потрібно об'єднати студентів у підгрупи. Викладач надає описи ситуацій, які потребують вирішення. Кожна підгрупа повинна визначитись з варіантом вирішення ситуації. Після цього представники від підгруп пропонують обрані варіанти, після чого проводиться оцінка і ухвалення підсумкового рішення.

Наведемо приклад ситуативного завдання на занятті з дисципліни «Гімнастика та методика її навчання».

Можлива ситуація:

– На уроці фізичної культури в ході вивчення перекиду назад учень допускає помилку під час перевертання через голову, нахилиючи її назад, тим самим не в змозі перевернутись. Які будуть ваші подальші методичні дії, якщо б ви були на місці вчителя фізичної культури?

Орієнтовна послідовність вирішення ситуації:

– розібратись в техніці виконання перекиду назад, визначити які основні групи м'язів які виконують домінуючу роль у вправі;

– назвати основні методи і методичні прийоми, які ви будете використовувати в ході вирішення ситуації;

– назвати підвідні справи, які ви будете використовувати для її вирішення.

Застосування інтерактивного навчання під час лекційних занять у процесі підготовки майбутніх вчителів фізичної культури зі СПД сприяє тому, що здобувач вищої освіти переосмислює процес здобуття знань, переходячи від уявлення, що знання мають бути готовими для його сприйняття, до усвідомлення, що він повинен самостійно здобувати їх. Використання методів інтерактивного навчання на практичних заняттях зі СПД стимулює когнітивні процеси студентів, підвищує ефективність навчання не лише завдяки розширенню обсягу переданого матеріалу, але й за рахунок глибини і швидкості його сприйняття. Це сприяє досягненню високих результатів виховання та навчання студентів, а також сприяє їх власному самовдосконаленню як майбутніх фахівців фізичної культури.

3.2 Організація і методика проведення формувального етапу педагогічного експерименту

Методика педагогічного дослідження являє собою комплекс теоретичних і емпіричних методів, суміжна дія яких, дає можливість з найбільшою вірогідністю дослідити складний і багатофункціональний об'єкт, яким є освітній процес [267]. Експеримент (від лат. *experimentum* – випробовую) – форма пізнання об'єктивної дійсності, один із основних методів наукового дослідження педагогічних явищ. Пов'язаний із створенням дослідником специфічних умов і полягає в організації цілеспрямованого спостереження. Його доцільно застосовувати в тих ситуаціях, які необхідно перевірити [332, с. 18]. Поняття «педагогічний експеримент» має неоднозначне тлумачення в різних авторів.

Так на думку О. Худолія – головним інструментом прийняття або спростування гіпотези дослідження, або пошуку залежностей між

величинами, що описують навчально-тренувальний процес [338, с.19].

У навчально-методичному посібнику «Педагогічний експеримент» за редакцією О. Жосан, дане поняття розглядається як: «своєрідний навчальний процес, організований так, щоб можна було спостерігати педагогічні явища в контрольованих умовах» [215, с. 26].

Дослідники С. Гончаренко [61, с. 178], С. Ковач [121, с. 177] – як науково поставлений дослід.

Однак, усі визначення сходяться до того, що експеримент – це науково обґрунтована система організації педагогічного процесу, яка використовується для перевірки ефективності методів і засобів навчання та виховання.

Метою нашого дослідження є припущення, що підготовка майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності буде покращуватись за таких педагогічних умов:

- забезпечення мотивації здобувачів освіти до занять шляхом використання диференційованого підходу на заняттях з СПД;
- оновлення змісту СПД на основі принципу диференціації;
- використання сучасних інформаційних технологій щодо реалізації диференційованого підходу на заняттях зі СПД;
- використання в навчальному процесі інтерактивних форм і методів навчання, які дають змогу ширше застосовувати диференційований підхід під час вивчення СПД.

Під час формулювання завдань, визначення змісту та методики дослідно-експериментальної роботи, ми ставили за мету спрямувати педагогічний процес на принципах свідомості і активності, систематичності, доступності і індивідуалізації, наочності, зв'язку теорії з практикою.

Завдання нашого дослідження вирішувались поетапно в період з 2012 по 2023 навчальні роки.

На I етапі (2012–2013 р.) нашого дослідження нами проводився літературний огляд досліджуваної проблеми з метою вивчити думки фахівців

щодо питань підготовки фахівців у сфері фізичної культури і спорту. З метою визначення факторів які впливають на підготовку майбутніх фахівців фізичної культури нами проводилось анкетування в якому приймали участь викладачі ЗВО, вчителі фізичної культури та студенти. Окремо нами проводилась оцінка рівня сформованості професійно необхідних знань, умінь і навичок майбутніх вчителів фізичної культури. Для реалізації поставленої мети нами було сформовано відповідні завдання котрі відповідали вимогам шкільної програми а також розроблено критерії їх оціни. Відповідно до результатів другого етапу ми визначили педагогічні умови за яких підготовка фахівців буде якіснішою а процес навчання успішнішим.

На II етапі (2013–2020 рр.) дослідження нами проводився педагогічний експеримент щодо запровадження у освітній процес СПД педагогічних умов підготовки майбутніх вчителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу та перевірка їх ефективності.

На III етапі дослідження (2021–2023 рр.) був проведений аналіз результатів дослідження, узагальнення результатів дослідження та оформлення роботи.

Етапи констатувального та формувального експерименту (табл. 3.7).

На етапі **констатувального** експерименту було визначення початкового рівня знань, умінь студентів а також стану їх фізичної підготовленості.

Педагогічний експеримент проводився на базі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка. Всього в експерименті прийняло участь 130 студентів, які поступили на 1 курс бакалаврату, з яких було сформовано КГ (67 студентів) та ЕГ (63 студенти).

Таблиця 3.7

Етапи педагогічного дослідження

Експеримент	Мета	Завдання	Методи
КОНСТАТУВАЛЬНИЙ	Вивчити думки фахівців щодо професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. Визначити початковий рівень підготовленості студентів які поступили на 1 курс бакалаврату.	<ul style="list-style-type: none"> – визначення думки фахівців щодо питань підготовки майбутніх учителів фізичної культури – визначити рівень знань, умінь та стан фізичної підготовки 	теоретичний аналіз і синтез; моделювання; узагальнення літературних джерел; педагогічне спостереження;
КОНСТАТУВАЛЬНИЙ		<ul style="list-style-type: none"> – студентів першого курсу, які тільки поступили на навчання; – визначення організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу; – визначення компонентів, критеріїв та рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури; – розробка структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого 	опитування (бесіди, анкетування); методи математичної статистики.

		<ul style="list-style-type: none"> – підходу; – визначення організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. 	
ФОРМУВАЛЬНИЙ	<p>Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності, шляхом впровадження диференційованого підходу.</p> <p>Оцінка ефективності запропонованої методики</p>	<ul style="list-style-type: none"> – обрання контрольної та експериментальної груп – визначення початкового рівня підготовленості студентів контрольної та експериментальної груп; – впровадження в навчальний процес підготовки студентів експериментальної групи організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності на засадах диференційованого підходу; 	<ul style="list-style-type: none"> – педагогічний експеримент; – педагогічне спостереження; – методи
		<ul style="list-style-type: none"> – аналіз і узагальнення результатів експериментального дослідження; – формування рекомендацій стосовно запровадження отриманих результатів дослідження в освітній процес вищої школи. 	<p>математичної статистики;</p> <ul style="list-style-type: none"> – порівняльний аналіз і синтез.

Теоретична підготовка. Ключовим елементом компетентності вчителя та його активності у сфері фізичного виховання є спеціалізовані знання. Без володіння достатньою кількістю теоретичного матеріалу вчителю буде важко забезпечити високоефективну професійну діяльність [82].

У підготовці студентів зі СПД, знання засобів гімнастики, якими вони володіють тісно пов'язані з їх практичною діяльністю. А, беручи до уваги те, що навчання будь-якої дії розпочинається з розвитку системи знань про техніку виконання вправи: термінології, техніки їх виконання, методів страхування і допомоги, можливих помилок, про що свідчать результати опитування, та аналіз літератури. Важливим етапом для успішної та результативної роботи майбутніх учителів фізичної культури є освоєння необхідного теоретичного матеріалу, який вони повинні освоїти та використовувати в своїй професійній практиці. [82; 112; 302].

У процесі вирішення завдань дослідження нами було проаналізовано розділи теоретико-методичних знань шкільної програми з фізичної культури а також модельних програм НУШ [182; 183; 320; 321] і встановлено вихідний, початковий рівень теоретичних компетенцій (Додаток Е), якими повинен володіти учень-випускник ЗЗСО:

- теоретичні аспекти фізичної культури;
- основи здорового способу життя;
- правила техніки безпеки на уроках з фізичної культури;
- спеціальна спортивна термінологія;
- основи розвитку фізичних якостей.

Для встановлення рівня сформованості перелічених знань, нами було проведено констатувальний етап експерименту, в ході якого використовувалось комп'ютерне тестування, яке нараховувало 100 питань з теорії фізичної культури модулів шкільної програми. Для тестування ми використовували навчальну платформу Moodle [340], яка дає можливість використати дифереційований підхід у формуванні завдань різної складності. Підібравши їх таким чином, ми можемо визначити початковий рівень

теоретичної підготовленості кожного. У процесі тестування здобувачі освіти відповідали на блок із 25 питань, які автоматично вибиралися програмою. З метою визначення початкового рівня знань здобувачів вищої освіти, нами було розроблено критерії оцінювання за п'ятибальною шкалою, згідно з якими здобувач, який отримав: 0 балів – не володіє знаннями, 1-2 бали – низький рівень знань, 3 бали – середній рівень знань, 4 бали – вище середнього рівня (достатній) знань, 5 балів – високий рівень знань.

Для обрахунку відсоткового значення показників учасників ми скористались формулою:

$$x = \frac{A}{N} \times 100\% \quad x = \frac{A}{N} \times 100\% , \text{ де}$$

(3.1)

x – невідоме значення;

A – кількість студентів, які дали правильну відповідь;

N – загальна кількість студентів, яка прийняла участь в опитуванні.

Під час тестування нами використовувались питання таких типів:

- правильно/неправильно (так/ні);
- множинний вибір (одна або декілька правильних відповідей);
- відновлення послідовності;
- питання на відповідність (асоціативні зв'язки).

Дамо характеристику кожного з них, та наведемо приклади. Так тестові завдання з варіантом відповіді «так – ні», можна віднести до альтернативних тестових завдань, де респондент має підтвердити або спростувати твердження.

Наприклад, розглядаючи теоретичні аспекти фізичної культури одним із завдань було:

Оберіть правильну відповідь.

Спортивна ходьба є одним із видів легкої атлетики?

а) Так

б) Ні

Тестові завдання з множинним вибором передбачають у нашому дослідженні завдання з кількістю варіантів відповідей від трьох до п'яти, де як правило вірна лише одна відповідь. Такі завдання є репродуктивного типу і нами були спрямовані на те, щоб студент проявив вміння відтворювати здобуті знання. Наведемо приклад такого тесту з основ здорового способу життя.

Оберіть правильну відповідь.

Що з нижче перерахованого можна віднести до здорового способу життя?

- а) ігри в телефоні
- б) споживання солодошів
- в) довго спати
- г) виконувати ранкову зарядку

Особливістю вивчення СПД дисциплін є те, що в них наявна дуже різноманітна своя спортивна термінологія. Тому за допомогою таких завдань ми перевіряли ще знання термінів студентами, будуючи відповіді у тестах за класифікацією. Наприклад:

Оберіть правильну відповідь.

Як називається відстань між учнями в шерензі?

- а) ширина
- б) дистанція
- в) інтервал
- г) довжина

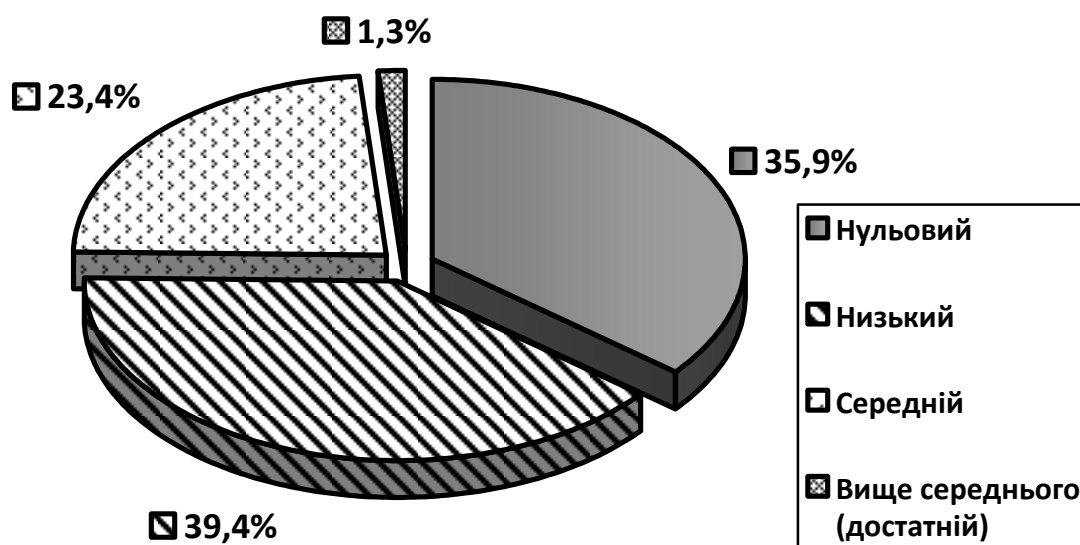
Наступний варіант тестового завдання допоміг нам оцінити вміння студентів записати рухову дію у правильній послідовності.

Приклад.

Встановіть правильну послідовність виконання ЗРВ, подавши нумерацію цифрами від 1 до 6.

.... м'язи рук та плечового поясу, ... м'язи тулуба, ...стрибкові вправи, ... м'язи шиї, ... м'язи ніг, ...махові вправи.

Результати тестування початкового рівня теоретичної підготовки студентів показали (рис. 3.3), що більше третини вступників (35,9%) на факультети фізичного виховання мають нульовий рівень знань, тобто не змогли дати відповіді на поставлені запитання.

Рис. 3.3 Середній показник початкового рівня знань студентів I курсу з модулів шкільної програми

Ще (39,4%) опитуваних знаходиться на низькому рівні. Студенти, рівень знань яких відповідав середньому рівню, отримали (23,4%). Вище середнього рівня свої знання проявили (1,3%) опитуваних і жодного студента з високим рівнем знань.

Результати теоретичного тестування свідчать про те, що значна частина здобувачів освіти не змогла дати відповіді на питання з історії (50%), схожі результати спостерігаємо стосовно питань видів рухових дій та їх місця в системі фізичного виховання України (58%). Це вказує на те, що ці розділи варіативного модуля шкільної програми були недостатньо вивчені. Низький рівень знань також спостерігався у відповідях на питання спеціальної термінології, де лише 6% студентів відповідали на середньому рівні. Дещо кращі результати були отримані в інших розділах, зокрема: загально розвиваючих (19,8%), прикладних (22%) і стройових (27,9%) вправ, а також стосовно питань про попередження травматизму на заняттях та види фізичної допомоги (27,9%).

Ми вважаємо, що такий рівень знань свідчить про те, що вчителі фізичної культури недостатньо приділяють увагу формуванню системи знань учнів під час вивчення загальнорозвиваючих, стройових вправ та інших методик. Вони на низькому рівні залучають учнів до виконання комплексів загально розвиваючих вправ, проведення стройових та прикладних вправ, а також недостатньо удосконалюють їх знання в спеціальній термінології вправ.

Представлені висновки дослідження свідчать про те, що базовий рівень знань студентів першого курсу є недостатнім і може бути оцінений як низький. Щоб забезпечити якісний освітній процес у майбутньому, необхідно повернутися до вивчення матеріалу шкільної програми, на основі якого буде здійснюватися шляхом впровадження в нього диференційованого підходу.

Практична підготовка. Навчальний процес з фізичного виховання характеризується оволодінням студентами не тільки відповідним рівнем знань та належним обсягом умінь і навичок. Отже, необхідною частиною професійної підготовки педагога у сфері фізичної культури та спорту є його практичні вміння та методична кваліфікація. Отже, необхідною частиною професійної підготовки педагога у сфері фізичної культури та спорту є його практичні вміння та методична кваліфікація. Ефективність такої підготовки суттєво залежить від якості його базового рівня [125; 361].

Розглянемо детально цей процес на прикладі занять з гімнастики. Формування професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури на заняттях з "Гімнастики та методики її викладання", однієї з ключових дисциплін, розпочинається вже з перших днів навчання. Щоб цей процес був ефективним, студенти мають мати певний базовий рівень знань та умінь, які дозволять їм якісно адаптуватися до подальшого навчання.

Аналіз наукової літератури з проблеми практичної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання в умовах закладів вищої освіти демонструє значне зацікавлення науковців до її дослідження. , зокрема, таких аспектів, як: Особливу увагу приділяють таким аспектам, як теоретичні та

методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців у фізичному вихованні та спорті [299]; розвиток професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури [348]; організація педагогічної практики студентів університетів, які обирають фізичне виховання як спеціальність [59].

Професійна діяльність педагога, зокрема вчителя фізичної культури, вимагає володіння різними навичками та вміннями. Багато дослідників підтримують твердження про те, що рівень майстерності у педагога визначається його вміннями та навичками, специфічними для даної професії [343].

На ранній стадії навчання успішність здобувачів вищої освіти у засвоєнні практичного навчального матеріалу на заняттях зі СПД значно впливає на їхню попередню підготовку, яка формується у загальноосвітніх школах. Тому, аналізуючи систему підготовки майбутніх фахівців, важливо розглядати початкову стадію в освіті, де школа повинна не лише підготовляти учнів до життя у суспільстві, але й задовольняти вимоги суспільства, формуючи необхідні вміння і навички, які стануть основою для їхнього професійного зростання у майбутньому.

У процесі вирішення завдань дослідження було проаналізовано шкільну програму і визначено початковий рівень сформованості компетенцій якими повинен володіти студент I курсу. Для визначення початкового рівня сформованості спеціальних умінь і навичок нами здійснювалось оцінювання рухової підготовки студентів (проведення загальнорозвиваючих, виконання стройових вправ, прикладних вправ, на рівновагу та інших спеціальних умінь зі СПД).

Для оцінювання сформованості умінь і навичок у вправах на приладах ми виділили три групи помилок: незначні, середні і грубі.

Незначна помилка – мале відхилення від правильного виконання або правильного вихідного положення, що не порушує структури рухової дії і практично не знижує кількісні показники. Наприклад: не відтягнуті носки,

злегка розведені або зігнуті ноги. За п'ятибальною шкалою виставляється оцінка «4»–«5».

Середня помилка – значне відхилення від правильного виконання або правильного вихідного положення, що не порушує структури рухової дії, але знижує кількісні показники. Наприклад: розведені або зігнуті ноги, недостатній мах, порушення траєкторії руху. За п'ятибальною системою виставляється оцінка «3».

Груба помилка – сильне відхилення від правильного виконання або правильного вихідного положення, що порушує структуру рухової дії і призводить до значного зниження результатів. Наприклад: сильно зігнуті або розведені ноги, виконання елемента з великою зміною у траєкторії руху. За п'ятибальною системою виставляється оцінка «1»–«2».

При оцінюванні знань та умінь в проведенні загальнорозвиваючих вправ ми користувались наступними критеріями:

- зовнішній вигляд, постава, правильний показ основних положень і рухів вправи – 2 бали;
- точне знання основних положень і рухів вправи – 2 бали.
- володіння командним голосом (інтонація, ритмічність) – 1 бал.

Проаналізувавши методичні поради щодо проведення стройових вправ можна виділити такі основні критерії оцінювання:

- правильно і вчасно подавати команди – 3 бали
- розділяти попередню і виконавчу команду – 1 бала
- інтонація, супровід підрахунком під час виконання переміщень чи перешикунань – 1 бал

Для оцінки прикладних вправ нами було виділено дві групи помилок:

Незначні помилки: недостатня чіткість виконання; за швидке переміщення рук і ніг; недостатня впевненість – 1–2 бала.

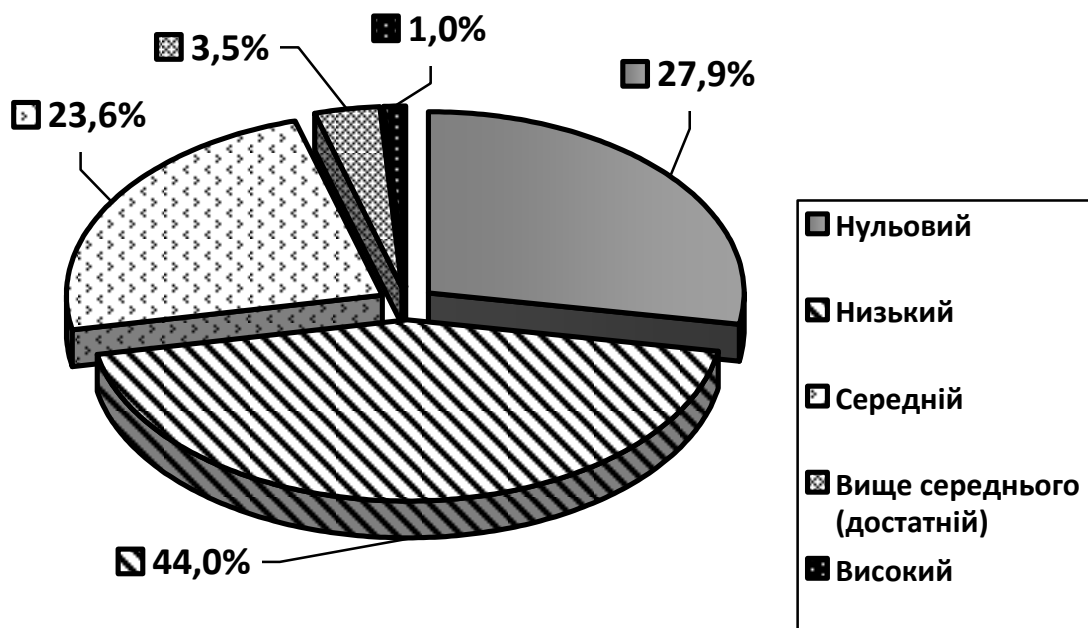
Грубі помилки: Відсутність сильного (міцного захвату) ногами або руками; порушення послідовності виконання прийомів лазіння по канаті чи шведській стінці; спуск з приладу ковзанням, неузгоджена робота ніг та рук

підчас лазіння по шведській стінці – 1–3 бала.

Після чого виводилась середня оцінка з кожного виду діяльності і визначався рівень володіння.

У процесі вивчення змісту шкільних програм нами було визначено засоби гімнастики якими повинен володіти студенти I курсу для успішного вивчення циклу СПД.

На завершальному етапі тестування нами було визначено середнє значення початкового рівня практичних умінь студентів (рис. 3.4) за результатами якого (27,9%) студентів не проявили жодного з запропонованих умінь.

Рис. 3.4 Середній показник початкового рівня практичних умінь студентів

На низькому рівні знаходиться (44%) студентів. З грубими порушеннями техніки виконали вправи (23,6%) респондентів та проявили свої уміння на середньому рівні. Є відсоток студентів, які справились з поставленими завданнями з незначними помилками в техніці вправи а той без них. Так (3,5%) студентів виконали завдання вище середнього рівня і (1%) на високому рівні.

За результатами тестування умінь відповідно до кожного засобу для виконання фізичних вправ відсоток балів на початковому етапі розподілився наступним чином (табл. 3.8). Так, рівень рухової підготовки студентів з акробатики показав, що (9,9%) студентів не змогли їх продемонструвати, (71,2%) знаходиться на низькому рівні, лише (17,1%) студентів виконують вправи на середньому рівні і (1,8%) виконали вправи на достатньому рівні. Аналогічні результати спостерігались і в руховій підготовці з легкої атлетики.

Подібний стан питання у вправах на паралельних брусах, де студенти повинні були продемонструвати: розмахування в упорі, сід ноги нарізно, зіскок. Так (78,3%) студентів виконують вправи на низькому рівні, середній рівень підготовки мають (17,9%) студентів.

Таблиця 3.8

**Результати тестування початкового рівня умінь
студентів 1 курсу (n – 130)**

№ п.п.	Засоби гімнастики, та дисципліни на яких вони реалізуються	Немає	Низький рівень	Середній рівень	Вище середнього	Високий рівень
1.	Акробатичні вправи (Легка атлетика, гімнастика, спортивні ігри)	9,9 %	71,2 %	17,1 %	1,8 %	0 %
2.	Вправи у висах (Гімнастика)	6,9 %	9,1 %	56,9 %	20,9 %	6,2 %
3.	Вправи в упорах (Гімнастика)	3,8 %	78,3 %	17,9 %	0 %	0 %
4.	Різновиди стрибків (Легка атлетика, гімнастика, спортивні ігри)	67,8 %	19 %	11 %	2,2 %	0 %
5.	Вправи з рівноваги (Легка атлетика, гімнастика, спортивні ігри)	33,9 %	36,1 %	27,8 %	2,2 %	0 %
6.	Прикладні вправи (Легка атлетика,	25,9 %	50 %	24,1 %	0 %	0 %

	гімнастика, спортивні ігри)					
7.	Стройові вправи (Легка атлетика, гімнастика, спортивні ігри)	36%	39,9 %	24,1 %	0 %	0 %
8.	ЗРВ вправи (Легка атлетика, гімнастика, спортивні ігри)	36 %	48,8 %	15,2 %	0 %	0 %

З середніми помилками виконали вправи студенти на турніку (56,9%), таким чином рівень підготовки на даному приладі відповідає середньому рівню підготовки. Вправи з рівноваги (27,8%) студентів виконали на середньому рівні, (36,1%) студентів володіють ними на низькому рівні і (33,9%) не виконували таких вправ в школі. Найнижчі показники студенти показали в опорному стрибку. Де (67,8%) студентів не виконували таких стрибків у школі, (19%) виконали їх на низькому рівні і лише у (11%) студентів виконання вправи було оцінено на середньому рівні підготовки.

Не кращими є уміння студентів у проведенні стройових вправ і виконанні загальнорозвиваючих вправ. Під час оцінювання стройових вправ студенти в основному використовували повороти на місці, перешикування з однієї шеренги в дві і навпаки, перешикування з колони по одному в колону по два і навпаки. Рідше зустрічались інші види перешикувань, фігурних переміщень. За результатами оцінювання лише (24,1%) студентів володіють вправами на середньому рівні, (39,9%) студентів на низькому рівні, (36%) не проявили свої уміння у стройових вправах. Якщо стройові вправи студенти ще проводять у школі, то загальнорозвивальні вправи самостійно проводять одиниці. Тому відсоток тих, які виконують вправи на середньому рівні становить (15,2%). На низькому рівні знаходяться (48,8%) студентів і (36%) не вміють проводити вправи.

Лише (24,1%) студентів володіють прикладними вправами на середньому рівні і в два рази більше студентів 50% знаходиться на низькому рівні підготовки.

Наведені результати дослідження демонструють недостатній рівень знань умінь і навичок студентів засобами гімнастики. Майже всі показники готовності студентів відповідають низькому, середньому, вище середньому рівні підготовки. Встановлено що початковий рівень володіння уміннями і навичками з гімнастики студентів можна оцінювати, як низький.

Фізична підготовленість. Сучасні вища школа прагне до якісної підготовки фахівців, які зможуть ефективно використовувати свої знання і адаптуватися до змін на ринку праці. Це викликає необхідність формування професійно компетентних педагогів, чиє навчання проходить протягом всього періоду навчання у ЗВО [109; 284]. Якість такої підготовки визначається базовим рівнем знань, умінь і навичок студентів-першокурсників. Фізична підготовленість студентів відіграє важливу роль у цьому процесі.

Для визначення базового рівня розвитку фізичних якостей здобувачів вищої освіти першого курсу нами обрано чотири тести з шкільної програми: підтягування, згинання розгинання рук в упорі лежачи, піднімання тулуба з положення лежачи та нахил з положення сидячи (стоячи).

Нами проведено оцінку фізичної підготовленості в перший тиждень навчання на етапі констатувального експерименту.

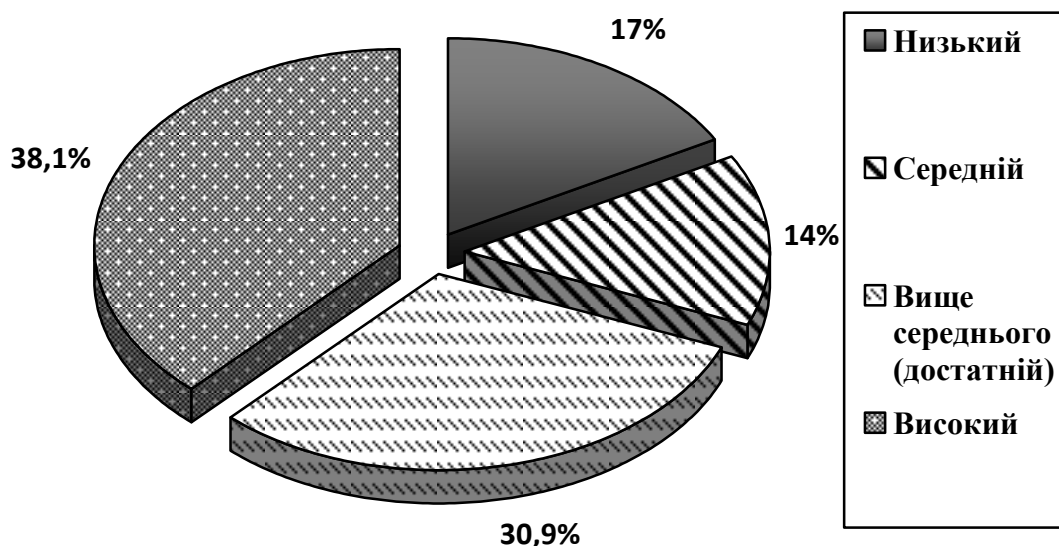
Оцінювання рухової підготовки проводилась за п'ятибальною шкалою, де студент отримував: 0 балів, якщо не виконав жодного з тестів; 1 бал за низький рівень фізичної підготовки, якщо виконав один тест на відмінно; 2 бали за середній рівень фізичної підготовки, якщо виконав два тести на відмінно; 3 бали за вище середнього (достатній) рівень фізичної підготовки, якщо виконав три тести на відмінно; 4 бали, якщо виконав три тести на відмінно і один на добре; 5 балів за високий рівень фізичної підготовки, якщо виконав всі тести на відмінно.

Ми використовували стандартні вимоги програми п'ятого курсу для модуля «Гімнастика», а також вимоги шкільної програми для першокурсників як оціночний матеріал. Зокрема, для студентів першого

курсу очікується виконання певних нормативів: хлопці мають здати 12 підтягувань і дівчата –22 рази (з вису лежачи), здійснити згинання та розгинання рук в упорі лежачи 35 разів для хлопців і 16 разів для дівчат, підняття тулуба з положення лежачи в сід протягом 60 секунд – 58 разів для хлопців і 55 разів для дівчат, а також досягти нахилу з положення сидячи (або стоячи) на відповідну відстань: +11 см для хлопців та +16 см для дівчат.

Відповідно до критеріїв оцінювання нами було встановлено рівень фізичної підготовки здобувачів освіти (рис 3.5).

Встановлено, що початковий рівень фізичної підготовки студентів за шкільною програмою знаходиться на високому рівні 38,1%, вище середнього рівня перебувають 30,9% першокурсників, на середньому рівні 14%, на низькому рівні 17% респондентів.

Рис. 3.5 Початковий рівень фізичної підготовки студентів

Підводячи підсумки анкетування, можна зазначити, що вчителі фізичної культури стикаються з численними викликами у процесі проведення фізичного виховання, включаючи застарілу матеріально-технічну базу та недостатні умови для організації занять. Такий рівень обладнання у школах

обмежує можливості використання уроків фізичної культури для підтримки здоров'я молодого покоління.

Здійснення порівняльного аналізу початкового рівня готовності майбутніх учителів фізичної культури, та готовності після використання педагогічних умов, які реалізовувались на засадах диференційованого підходу в циклі СПД.

У ході дослідження порівнювали показники, що стосуються успішної професійної підготовки студентів: рівень теоретичних знань, практичних умінь та фізичної підготовленості та мотивації.

На даному етапі процесу програма експерименту розроблялася відповідно до визначених критеріїв:

- формувалася мета дослідження;
- визначалися методи і методики формувального експерименту;
- визначалася експериментальна база;
- обґрунтовувалися критерії та рівні сформованості компонентів;
- визначались організаційно-педагогічні умови дослідження;
- розроблялась структурно-функціональна модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури;
- передбачалися очікувані позитивні наслідки та можливі негативні наслідки, а також проведено корекцію останніх.

Формувальний етап дослідження проводився на базі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка, яким було розроблено та впроваджено освітні середовища для підготовки майбутніх учителів фізичної культури за принципами диференційованого підходу з СПД. Також були встановлені результати, проведені контрольні огляди та оцінено ефективність запропонованої методики.

Змістом роботи даного етапу було:

- формування контрольної та експериментальної груп;

- здійснення вхідного контролю;
- реалізація мотиваційного, змістового та діяльнісного компонентів на засадах диференційованого підходу;
- аналіз інформації, якісне та кількісне оброблення даних, перегляд гіпотези, опис проведеного експерименту та його висновків.

Для вирішення поставлених завдань нами було використано низку методів. Зокрема, за допомогою теоретичних методів встановлено: рівень розробленості дослідженої проблеми у науково–педагогічній літературі, визначено теоретичні засади та базові поняття дослідження, проаналізовано основні законодавчі і нормативні документи: закон «Про освіту», закон «Про фізичну культуру і спорт», Державні освітні стандарти середньої професійної освіти; визначено критеріїв, показники і рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання диференційованого підходу в професійній діяльності; обґрунтовано педагогічні умов підготовки майбутніх вчителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу; розроблено структурно–функціональну модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу;

Діагностика результатів нашого дослідження здійснювалась за допомогою емпіричних методів. Педагогічне спостереження, як один з таких методів використовувалось нами на констатувальному і формувальному етапах нашого експерименту. У ході вирішення завдань педагогічне спостереження було зосереджено на навчальній діяльності студентів зі СПД і проводилось нами в природніх умовах.

Метод анкетування вчителів фізичної культури дозволив нам вивчити стан досліджуваної проблеми на етапі проведення уроків фізичної культури в школі.

Важливими для нашого дослідження були відповіді на питання анкети фахівців фізичного виховання ЗВО, які стосувалися проблем професійно–педагогічної підготовки студентів факультетів фізичного виховання на СПД.

Метод анкетування студентів першого курсу факультетів фізичного виховання застосовувався з метою збору інформації про: стан матеріальної бази шкіл, повноту використання навчального матеріалу вчителями з модулів шкільної програми на уроках з фізичної культури, рівень теоретичної підготовки вступників на факультети фізичного виховання.

Бесіда, як метод збору початкової інформації, базувалася на усній взаємодії із студентами для виявлення їхнього ставлення, задоволення та інтересу до занять з СПД, оцінки рівня знань та значення таких занять для їхнього професійного зростання.

З метою визначення рівня спеціальних знань, умінь і навичок нами використовувався метод тестування. Теоретична підготовка визначалася за допомогою тестування на паперових та цифрових носіях. Тестування рухової підготовки студентів здійснювалось згідно розроблених навчальних нормативів модуля «Гімнастика», навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів, які формують сукупність тих рухових умінь якими повинен володіти фахівець з фізичної культури.

Під час застосування методу експертних оцінок, викладачі ЗВО брали участь як експерти (стаж роботи яких перевищував 10 років). Оцінка рівня знань здійснювалась згідно з встановленими положеннями та вимогами за п'ятибальною шкалою.

Метод експертних оцінок з метою визначення рейтингу значимості груп засобів гімнастики діагностики та стану сформованості готовності майбутніх вчителів фізичної культури до використання диференційованого підходу в професійній діяльності.

Метод моделювання виконує різні функції, такі як пояснювальна, передбачувана і ілюстративна. Суть цього методу полягає в тому, щоб демонструвати, як працює певна система, визначати її основні принципи функціонування, передбачати результат та порівнювати його з попереднім. Це дозволяє вносити необхідні зміни та коригування у поведінку системи і, таким чином, оптимізувати її розвиток.

Для обробки статистичної інформації нами використовувались методи математичної статистики. За допомогою цих методів здійснювалась обробка отриманих у процесі дослідження результатів, на підставі чого формулювалися висновки. В ході дослідження було визначено середньоарифметичні показники сформованості умінь і навичок. Достовірність отриманих результатів ми обчислювали за допомогою критерію Фішера.

Нами встановлено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності на основі аналізу початкового рівня їхньої підготовки. Ці умови ґрунтуються на диференційованому підході і мають наукове обґрунтування, а також ми визначили шляхи їхньої реалізації.

Формувальний етап нашого експерименту передбачав дослідження у двох групах: контрольна в якій студенти навчалися за традиційною програмою; експериментальна в якій навчальний процес базувався на реалізації педагогічних умов.

Для визначення, рівня мотивації стосовно оволодіння професією вчителя фізичної культури у здобувачів освіти, які вступили на перший курс факультету фізичного виховання, а також для відстеження змін у контрольній та експериментальній групах протягом чотирьох років навчання, проведено експертну оцінку.

Динаміку мотиваційної складової готовності здобувачів освіти з контрольної та експериментальної груп на початку та наприкінці експерименту подано в табл. 3.9. У таблиці у чисельнику відображений вихідний рівень мотивації студентів обох груп. З наданих даних можна зрозуміти, що на початку експерименту студенти контрольної та експериментальної груп мають приблизно однакові показники. Наприклад, серед студентів експериментальної групи – 26,4%, а контрольної – 27,5% – має найбільшу кількість студентів з низьким рівнем мотивації. Щодо середнього рівня готовності, в контрольній групі його виявлено у 29,8%

студентів, а в експериментальній – у 30,8%.

Дещо менша кількість респондентів знаходиться на вище середньому рівні контрольна група – 14,9%, та експериментальна – 16,4%. Найменша кількість першокурсників з обох груп досягла високого рівня мотивації. Конкретно, серед студентів контрольної групи це становило 27,8%, а серед експериментальної – 26,4% на початку навчання на першому курсі.

Таблиця 3.9

Динаміка мотиваційного компоненту готовності студентів на початку та наприкінці експерименту (у %)

Кількість осіб	Контрольна група				Кількість осіб	Експериментальна група			
	Рівні готовності					Рівні готовності			
	Високий	Вище Середнього	Середній	Низький		Високий	Вище середнього	Середній	Низький
n=67	$\frac{27,8}{16,4}$	$\frac{14,9}{16,4}$	$\frac{29,8}{38,7}$	$\frac{27,5}{28,5}$	n=63	$\frac{26,4}{50,8}$	$\frac{16,4}{4,8}$	$\frac{30,8}{33,3}$	$\frac{26,4}{11,1}$

Примітки:

1. Чисельник – на початку першого курсу
2. Знаменник – наприкінці четвертого

Повторний аналіз експертної оцінки, проведений наприкінці четвертого курсу, виявив значні зміни в ставленні студентів до своєї майбутньої професійної діяльності. Так у контрольній групі спостерігаємо зменшення показника з високим рівнем мотивації до 16,4%, така ж кількість респондентів знаходиться на вище середньому рівні. Зросла кількість студентів до 38,7% з середнім рівнем мотивації. Практично без змін залишився рівень студентів з низькою мотивацією – 28,5%. Зміни щодо умов покращення мотивації, які були впроваджені у освітній процес здобувачів вищої освіти з експериментальної групи, позитивно вплинули на рівень

розвитку мотиваційної складової. Найбільше здобувачів освіти 50,8% встановлено у групі з високим рівнем вмотивованості, що майже у два рази більше від початкового. На вище середньому рівні залишилось 4,8% респондентів. Середній рівень зріс лише на три відсотки і становив 33,3%. Більше ніж у два рази зменшилось студентів на низькому рівні вмотивованості до оволодіння професією вчителя до 11,1%.

Окрім цього, для нас було важливо дізнатися, які мотиви виявляються пріоритетними при виборі професії вчителя фізичної культури, оскільки це є ключовим елементом успішного професійного розвитку та ефективної роботи в даній галузі. Також, нам цікаво було визначити, які мотиви набувають переваги у студентів після ознайомлення з дисципліною, а також яка різниця спостерігається у мотивації студентів контрольної та експериментальної груп.

Результати опитування, які представлені в таблиці 3.4, стосовно визначення мотивів студентів при виборі професії вчителя фізичної культури, зокрема його ролі у фізичному вихованні школярів, на початку першого курсу показали, що вирішальними мотивами як у контрольних, так і в експериментальних групах були соціальні, пізнавальні та моральні. Менш значущими були естетичні, творчі та ті, що пов'язані зі змістом роботи обраної професії, а найменший вплив на цей вибір студентів мали мотиви престижу, утилітарні та матеріальні (Додаток 3).

Результати повторного опитування тих самих студентів наприкінці четвертого курсу дозволили зробити висновок, що основні мотиви вибору даного фаху залишились незмінними, так само як і на початковому етапі навчання. У контрольній групі рейтинг мотивів залишився майже таким же, як на початку навчання, але в експериментальній групі відбулися певні зміни. Зокрема, престижність професії стала на четверте місце в рейтингу. Під час обговорення ми виявили, що протягом трьох років студенти експериментальної групи вбачали можливість швидкого підвищення кваліфікації та професійного зростання у майбутньому.

Отже, згідно з результатами нашого анкетування, можна зробити висновок, що студенти обрали цю професію через її потенціал сприяти благополуччю суспільства, зміцненню його шляхом здоров'я дітей; можливості розвивати свої здібності у майбутньому, постійно покращувати себе, а також бути активними учасниками педагогічного колективу школи та збагачувати власний духовний світ.

Також важливо зазначити, що ні в контрольній, ні в експериментальній групі вибір професії не базувався на утилітарних або матеріальних мотиваціях. Це свідчить про те, що основними факторами вибору цієї важкої педагогічної роботи були духовні стимули та пристрасть до дітей, а не матеріальні блага чи забезпечене майбутнє.

Студенти отримували теоретичну підготовку згідно з експериментальною програмою на лекційних, практичних, індивідуально-консультативних та самостійних заняттях, використовуючи навчальну платформу Moodle.

На *лекційних заняттях* застосовувалися інтерактивні методи, які стимулювали активну участь студентів і поліпшили засвоєння матеріалу завдяки використанню презентацій, відеоматеріалів та електронних підручників.

На практичних заняттях процес освоєння теоретичного матеріалу включав поточний контроль, що здійснювався шляхом усного опитування, написання контрольних робіт та виконання практичних завдань у традиційних форматах.

Рівень знань студентів оцінювався за п'ятибальною шкалою. Максимальну кількість балів, а саме п'ять, отримував студент, який володів глибокими, міцними знаннями з теорії гімнастики, міг творчо та різноманітно використовувати їх у нестандартних ситуаціях, а також термінологічно правильно та вільно висловлював власні думки. Оцінка в чотири бали ставилась, якщо студент добре знав матеріал, але допускав незначні помилки та неточності у знанні термінології, а також порушував послідовність

викладу матеріалу. У три бали ми оцінювали здобувачів вищої освіти, які знали основні визначення, але володіли матеріалом не в повному обсязі, допускали незначні помилки в термінології вправ, відчували труднощі при доборі прикладів, та порушували послідовність викладу матеріалу. Двійку отримував студент, який допускав значні помилки у ході своєї відповіді, непереконливо висловлював власну думку, плутався в гімнастичних термінах та поняттях, а також порушував логіку викладу матеріалу. Одиниця ставилась студенту, який не знав значної частини теоретичного матеріалу, допускав значні помилки у визначенні основних понять та термінів, а його виклад матеріалу був недостатньо чітким, точним та поверхневим. Оцінка нуль виставлялась, коли здобувач вищої освіти не міг дати жодної відповіді на поставлені запитання.

Крім того, студент мав можливість перевірити свої знання, виконавши тестування для самоконтролю у системі Moodle після кожної з вивчених тем. Кожне тестування містило 10 запитань, які відповідали матеріалам, що розглядалися на лекціях, практичних та самостійних заняттях, і були розподілені за рівнями складності. Тривалість комп'ютерного тестування становила 15 хвилин.

Після завершення вивчення блоку тем у модулі, студент проходив модульний контроль знань. Це дозволяло провести комплексну оцінку рівня засвоєння матеріалу, отриманого під час практичних, індивідуально-консультативних та самостійних занять зі СПД.

3.3 Результати дослідження та їх аналіз

З метою перевірки запропонованих педагогічних умов та методики формування системи знань з СПД у майбутніх учителів фізичної культури нами було проведено формувальний експеримент. Оцінювання ефективності якого здійснювалась шляхом порівняння контрольної та експериментальної

груп за результатами тестування рівня готовності студентів до професійної діяльності у відповідності до компонентів їх підготовки.

Так, нижче представлені результати змістового компоненту, які відображають рівень теоретичної підготовки студентів на початку експерименту (вхідний контроль) та на його завершенні (підсумковий контроль) наведені в (табл. 3.11), як сума окремих варіативних модулів.

Таблиця 3.11

**Динаміка результатів тестування сформованості змістового
компоненту КГ та ЕГ зі СПД студентів
факультету фізичного виховання**

№ п/п	Знання	2013– 2014р.	2014– 2023р.	2013– 2014 р.	2014– 2023р.
		КГ(п–67)	КГ (п–67)	ЕГ (п–63)	ЕГ (п–63)
		Мх, Sms	Мх, Sms	Мх, Sms	Мх, Sms
1.	Історія фізичної культури	1,08±0,15	3,31±0,13	1,11±0,21	3,70±0,11
2.	СПД в с.ф.в. України	0,64±0,15	3,48±0,10	0,72±0,15	3,81±0,12
3.	Попередження травматизму	1,56±0,18	3,58±0,12	1,58±0,19	3,95±0,12
4.	Спеціальна термінологія	1,03±0,17	3,64±0,10	1±0,16	3,94±0,11
5.	Знання ЗРВ вправ	1,18±0,17	3,47±0,09	1,22±0,20	3,78±0,10
6	Знання стройових вправ	1,38±0,18	3,64±0,11	1,44±0,20	3,95±0,10
7.	Знання видів фізичної допомоги	1,72±0,18	3,52±0,11	1,75±0,21	3,84±0,12
8.	Знання прикладних вправ	1,64±0,18	3,44±0,08	1,53±0,17	3,73±0,11

Як ми бачимо з результатів підсумкового тестування зрушення відбулись як в КГ так і у ЕГ. Найбільш значимі зміни відбулися у знаннях студентів ЕГ: попередження травматизму – 3,95±0,12; стройових вправ – 3,95±0,10; спеціальна термінологія – 3,94±0,11.

На (табл. 3.12) ми бачимо розподіл балів сформованості змістового

компоненту.

Таблиця 3.12

Розподіл здобувачів вищої освіти КГ та ЕГ за рівнями сформованості готовності до професійної діяльності за змістовим компонентом

	Кількість студентів	Рівні сформованості готовності до професійної діяльності							
		Високий		Вище середнього		Середній		Низький	
		Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%
КГ(БК)	67	0	0	0	0	9	14,06	55	85,93
КГ(ПК)	67	2	3,13	22	34,38	39	60,94	1	1,67
ЕГ(БК)	63	0	0	0	0	9	14,28	54	85,7
ЕГ(ПК)	63	8	12,80	28	44,44	27	42,86	0	0

Отже, на основі результатів тестування можна зробити висновок, що протягом експериментального періоду у кожній темі теоретичної підготовки спостерігаються позитивні та достовірні зміни. Ці зрушення стали можливими завдяки використанню передових освітніх інформаційних технологій та електронного посібника, які ефективно поєдналися з лекційними та практичними заняттями зі СПД. Лише за таких умов можливо досягти максимального успіху у процесі підготовки майбутнього фахівця з фізичного виховання і спорту.

На практичних заняттях ми формували у студентів готовність до практичної діяльності. Динаміка умінь контрольної і експериментальної груп зображена у (табл. 3.13) Розглянемо на прикладі гімнастики.

Для визначення рівня сформованості кожного компонента готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності зі СПД обчислюється середня оцінка результатів діагностування його показників, а рівень розвитку готовності загалом визначається за середнім значенням оцінок компонентів.

Таблиця 3.13

**Динаміка результатів тестування контролю умінь з гімнастики
студентів факультетів фізичного виховання**

№ п/п	Уміння	2013– 2014р.	2014– 2023р.	2013– 2014 р.	2014– 2023р.
		КГ(n–67)	КГ (n–67)	ЕГ (n–63)	ЕГ (n–63)
		Мх, Sms	Мх, Sms	Мх, Sms	Мх, Sms
1.	Акробатика	1,61±0,11	3,82±0,13	1,63±0,12	4,5±0,13
2.	Опорн. стр.	1±0,19	3,54±0,10	0,93±0,20	4±0,13
3.	Бруси	1,46±0,12	3,26±0,16	1,34±0,12	4,14±0,13
4.	Турнік	3,10±0,20	4,05±0,14	3,25±0,13	4,67±0,09
5.	Вправи з рівноваги	0,72±0,21	3,62±0,12	0,86±0,21	4,03±0,12
6.	Канат	1,23±0,18	3,47±0,14	1,22±0,18	4,02±0,16
7.	ЗРВ	2,10±0,12	3,42±0,09	2,11±0,20	3,87±0,11
8.	Стройові	2,31±0,13	3,72±0,11	2,17±0,21	4,13±0,11
9.	Фіз. підгот.	2,3±0,13	3,36±0,07	2,2±0,13	3,78±0,10

У (табл. 3.14) наведено узагальнені результати готовності здобувачів вищої освіти до професійної діяльності у сфері СПД за діяльнісним компонентом.

Таблиця 3.14

**Розподіл здобувачів вищої освіти КГ та ЕГ за рівнями
сформованості готовності до професійної діяльності за діяльнісним
компонентом**

	Кількість студентів	Рівні сформованості готовності до професійної діяльності							
		Високий		Вище середнього		Середній		Низький	
		Кіль кість	%	Кіль кість	%	Кіль кість	%	Кіль кість	%
КГ(БК)	67	0	0	0	0	16	23,88	51	76,11
КГ(ПК)	67	6	9,1	24	37,50	26	40,94	8	12,50
ЕГ(БК)	63	0	0	0	0	13	20,63	50	79,36
ЕГ(ПК)	63	11	17,5	30	47,6	18	28,6	4	6,3

Наприкінці дослідження нами було виведено інтегрований показник готовності майбутніх учителів фізичної культури за трьома компонентами (табл. 3.15). Результати ми підраховували шляхом визначення середніх показників.

Таблиця 3.15

Сформованість компонентів готовності до професійної діяльності

Рівні готовності	Група	Компоненти підготовки					
		Мотиваційний		Змістовий		Діяльнісний	
		ВК	ПК	ВК	ПК	ВК	ПК
Високий	КГ (n=67)	27,8%	16,4%	0%	3,1%	0%	9,1%
	ЕГ (n=63)	26,4%	50,8%	0%	12,8%	0%	17,5%
Вище середнього	КГ (n=67)	14,9%	16,4%	0%	34,3%	0%	37,5%
	ЕГ (n=63)	16,4%	4,8%	0%	44,4%	0%	47,6%
Середній	КГ (n=67)	29,8%	38,7%	14,1%	60,9%	23,9%	32,9%
	ЕГ (n=63)	30,8%	33,3%	14,3%	42,8%	20,6%	28,6%
Низький	КГ (n=67)	27,5%	28,5%	85,9%	1,6%	76,1%	12,5%
	ЕГ (n=63)	26,4%	11,1%	85,7%	0%	79,4%	6,3%

Дані таблиці дають підставу стверджувати, що готовність студентів, які навчались за експериментальною програмою, виявилась значно кращою, ніж у тих, підготовка яких здійснювалась традиційним чином.

Зокрема, що стосується мотиваційного компоненту, то на високому рівні опинилася переважна більшість 50,8% студентів ЕГ, 4,8% отримали рівень вище середнього, 33,3% майбутніх фахівців цієї групи були віднесені до середнього рівня і лише 11,1% – до низького. Натомість найбільша кількість студентів КГ знаходилась на середньому 30,8% та низькому 27,5%

рівнях, на вище середньому та високому рівнях знаходилось порівну – 16,4% респондентів.

Високий рівень теоретичної готовності студентів ЕГ становило 12,8%, основна частина студентів зосередилась на вище середньому і середньому рівнях це відповідно 44,4% і 42,8%. Студентів з цієї групи, у яких був би виявлений низький показник змістового компоненту не спостерігалось. Цього не скажеш про КГ, де лише 3,1% майбутніх педагогів засвоїли теоретичний компонент на високому рівні, 1,6% мали низький рівень знань, а найбільше студентів 60,9% і 34,3% опинилося на середньому та вище середнього рівні готовності.

Серед студентів, що навчалась за розробленою нами експериментальною програмою, тільки 28,6% було на середньому рівні методичної готовності, всі інші 47,6% і 17,5% мали вище середнього та високий рівень діяльнісного компоненту. У КГ більшість 32,9% і 37,5% знаходилась на середньому і вище середнього рівнях, 12,5% – на низькому і найменше майбутніх учителів школи першого ступеня досягнули високого рівня практичної та методичної готовності – 9.1%.

Не менш важливо, на нашу думку, було визначити та порівняти успішність студентів контрольної та експериментальної груп наприкінці вивчення навчального курсу. Моніторинг професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури здійснювався шляхом використання системи оцінювання, яка включає приведення оцінок до шкали ECTS та національної шкали.

Встановлено, що з усієї КГ (в якій було 67 студентів) рівень «А» отримало 2 особи. На рівні «В» опинились 3 студенти, 7 – на рівні «С», 17 – на рівні «D», 20 – на рівні «Е» і 15 здобувачів вищої освіти даної групи опинились на рівні «FX» (табл. 3.16).

Таблиця 3.16

Підсумкове оцінювання студентів КГ (за шкалою ECTS) (n=67)

За шкалою ECTS	За національною шкалою	Кількість чоловік	У %
A	Відмінно	2	2,98%
B	Дуже добре	3	4,47%
C	Добре	7	10,44%
D	Посередньо	17	25,37%
E	Задовільно	20	29,85%
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	15	22,38%
X	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0	0%

Натомість, аналіз загального рівня готовності до професійної діяльності студентів експериментальної групи на третьому курсі вказує на те, що цей рівень істотно вищий у порівнянні зі здобувачами вищої освіти контрольної групи, які навчалися за звичайною методикою (табл. 3.17).

Таблиця 3.17

Підсумкове оцінювання студентів ЕГ (за шкалою ECTS) (n=63)

За шкалою ECTS	За національною шкалою	Кількість чоловік	У %
A	Відмінно	7	11,11%
B	Дуже добре	4	6,34%
C	Добре	18	28,57%
D	Посередньо	20	31,74%
E	Задовільно	10	15,87%
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	4	6,34%
X	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0	0%

Як ми бачимо з таблиці у ЕГ (в якій було 63 студенти) рівень «А» отримало сім студентів. Чотири студенти опинились на рівні «В», 18 – рівні «С», 20 – рівні «D», 10 – рівні «Е» і 4 здобувачі даної групи опинились на

рівні «FX».

Порівняння отриманих даних вказує на те, що студенти, які отримували навчання за експериментальною методикою, досягли після закінчення курсу якісно вищого рівня порівняно з їхніми однокурсниками, які навчалися за традиційною методикою. Це свідчить про те, що у студентів експериментальної групи були кращі результати як у якісному, так і у кількісному аспектах у формуванні готовності до професійної діяльності.

Висновки до третього розділу

1. З метою покращення якості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізичного виховання учнів, було запропоновано використовувати диференційований підхід у процесі навчання. У цьому контексті була розроблена та впроваджена експериментальна програма, яка базується на моделі підготовки. Ця програма включає в себе мету, що є основою для побудови моделі, а також форми, засоби, принципи, етапи, компоненти підготовки, педагогічні умови, критерії та рівні готовності.

2. Процес підготовки ґрунтується на трьох етапах: перші два – констатувальний і формувальний, під час яких здійснювалося формування компонентів готовності, таких як мотиваційний, змістовий та діяльнісний.

У процесі педагогічного експерименту було встановлено педагогічні умови, що забезпечували підготовку майбутніх учителів фізичної культури. Такими умовами були: забезпечення мотивації студентів до занять шляхом використання диференційованого підходу на заняттях з СПД; удосконалення змісту СПД на основі принципу диференційованого підходу; використання сучасних інформаційних технологій щодо реалізації диференційованого підходу на заняттях з СПД; оновлення змісту навчання СПД засноване на принципі диференційованого підходу; використання сучасних інформаційних технологій для втілення диференційованого підходу під час

занять зі СПД; використання в навчальному процесі інтерактивних форм і методів навчання, які дають змогу ширше застосовувати диференційований підхід у процесі вивчення СПД.

3. Були встановлені рівні сформованості компонентів готовності, зокрема мотиваційного, змістового та діяльнісного, які включали в себе високий, вище середнього, середній та низький рівні.

Формувальний педагогічний експеримент виявив, що:

Початковий рівень мотивації студентів був приблизно однаковим. На високому рівні опинилася переважна більшість (50,8%) студентів ЕГ, (4,8%) отримали рівень вище середнього, (33,3%) майбутніх фахівці цієї групи були віднесені до середнього рівня і лише (11,1%) – до низького. Натомість найбільша кількість студентів факультету фізичного виховання КГ знаходилась на середньому (38,7%) та низькому (28,5%) рівнях, на вище середньому рівні та високому знаходилось порівну – (16,4%).

4. На початку навчання у ЗВО, згідно з результатами анкетування, основними мотивами вибору професії вчителя фізичної культури для студентів стали соціальні, пізнавальні та моральні мотиви, в той час як менш важливими були естетичні, творчі та ті, що стосуються змісту роботи в обраній професії. Мотиви, пов'язані з престижем, утилітарні мотиви та моральні аспекти, мали найменший вплив на їх вибір. Результати повторного анкетування тих самих студентів наприкінці третього курсу свідчать про те, що рейтинг мотивів залишився майже незмінним в обох групах.

5. Інтегрований показник готовності майбутніх учителів фізичної культури вказує на ефективнішу готовність здобувачів освіти експериментальних груп, порівняно з контрольними. Зокрема, більшість майбутніх педагогів з ЕГ були на високому рівні – 27% і 32,2% – вище середньому рівні, а в КГ найбільші показники спостерігались на середньому – 44,1% та вище середньому рівнях – 29,4%, що свідчить про більш якісну підготовку студентів ЕГ.

6. Зміни, які відбулися в результаті впровадження експериментальної

методики, свідчать про ефективність нашого підходу до інтеграції педагогічних умов та структурно-функціональної моделі у навчально-виховний процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Основні результати розділу відображено в працях автора: [36; 40; 196; 380; 383; 195; 191].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні визначено педагогічні умови та шляхи їх реалізації у підготовці майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу, що дало змогу сформулювати такі **висновки**:

1. Досліджуючи проблему підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу на підставі вивчених наукових джерел визначено та уточнено зміст даного поняття. Аналіз літературних джерел встановив, що недостатньо широко вивчене питання застосування диференційованого підходу в процесі викладання СПД, а також його вплив на формування готовності до професійної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури. На основі аналізу літературних джерел визначено та уточнено основні дефініції дослідження та розкрито зміст понять: «підготовка», «педагогічні умови», «теоретичні засади», визначено педагогічну сутність поняття «діяльність», та «професійну діяльність», як систему взаємодії «викладач-студент» у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Уточнено поняття «диференційоване навчання» та «диференційований підхід», визначено компоненти, критерії та показники рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності в умовах диференційованого підходу.

2. Проаналізувавши низку поглядів дослідників щодо поняття готовність, а також складових компонентів професійної діяльності вчителя фізичної культури, дійшли висновку, що усім видам діяльності притаманні мотивація до діяльності, знання про діяльність і практичне виконання цієї діяльності. Відповідно до цього у структурі підготовки педагогів виділено такі структурні компоненти які формують готовність майбутніх учителів фізичної культури: мотиваційний, змістовий, діяльнісний. Мотиваційний компонент є основою для формування інших структурних компонентів. У його основу покладено позитивне ставлення до навчання, стійкий інтерес до освітнього процесу, потреба використовувати набуті знання, уміння й

навички у майбутній професійній діяльності. Змістовий компонент передбачає оволодіння студентами обсягом знань, необхідних для здійснення ефективної професійної діяльності на заняттях з СПД. Змістом діяльнісного компоненту є уміння майбутніх учителів фізичної культури реалізовувати набуті знання, уміння та навички на заняттях зі СПД.

Результати тестування початкового рівня теоретичної готовності студентів зі СПД виявили, що більша половина студентів, які тільки поступили на перший курс, знаходиться на нульовому та низькому рівні що в сумі складає близько 75,3% і лише незначна їх кількість – 24,7% змогла проявити залишкові знання на середньому і вище рівнях. Наведені результати дослідження початкового рівня практичної підготовки свідчать про недостатній базовий рівень умінь студентів зі СПД. Майже всі показники готовності студентів відповідають нульовому та низькому рівню та становлять – 71,9%, середньому – 23,6%, вище середнього – 3,5% та високого рівня – 1%. На відміну від вище зазначених показників лише початковий рівень фізичної підготовки студентів є дещо кращим: на високому рівні знаходиться 38,1% респондентів, на достатньому рівні змогли продемонструвати свою підготовку 30,9% першокурсників, на середньому рівні перебувають 14% і низькому (17%) протестованих. За результатами констатувального етапу експерименту визначено недостатній рівень готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження диференційованого підходу у навчальний процес.

3. Формування професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури значною мірою залежить від педагогічних умов підготовки у процесі педагогічної діяльності. Тому з метою формування компетентного майбутнього фахівця з фізичного виховання у процесі вивчення СПД було визначено наступні педагогічні умови: забезпечення мотивації студентів до занять шляхом використання диференційованого підходу на заняттях зі СПД; удосконалення змісту СПД на основі диференційованого підходу; використання сучасних інформаційних технологій щодо реалізації

диференційованого підходу на заняттях зі СПД; використання в навчальному процесі інтерактивних форм і методів навчання, які дають змогу ширше застосовувати диференційований підхід у процесі вивчення СПД.

4. Комплексна реалізація визначених педагогічних умов потребувала розробки структурно-функціональної моделі, яка охоплює три блоки: цільовий, змістовий, результативний. Ефективність впроваджених педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури зі СПД було побудовано на засадах диференційованого підходу. За результатами формувального етапу експерименту спостерігаємо позитивну динаміку показників ЕГ. Так за інтегрованим показником готовності переважна більшість майбутніх учителів фізичної культури, які знаходились в ЕГ були на високому рівні – 27% і 32,2% – вище середньому рівні У КГ зростання показників спостерігалось на середньому – 44,1% та вище середньому рівнях – 29,4%, що свідчить про більш якісну підготовку студентів ЕГ.

Позитивні зміни, які відбулись в обох групах свідчать про ефективність запропонованої нами структурно-функціональної моделі, та педагогічних умов, які реалізовувались на засадах диференційованого підходу.

Проведене дослідження не охоплює всі аспекти проблеми впровадження диференційованого підходу у підготовку майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Потребують подальшого дослідження питання впровадження комплексу підходів (диференційований, праксеологічний і індивідуальний), що повинно наблизити теорію до практики, що є одним із факторів якісної підготовки майбутніх вчителів різного профілю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажиппо О. Ю. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2013. 485 с.
2. Азаренкова, Л. Мотивація студентів до занять фізичним вихованням засобами скандинавської ходьби. *International science journal of education & linguistics*. Vol. 1, no. 3. 2022. P. 80-88. DOI: 10.46299/j.isjel.20220103.8.
3. Акусок А. М. Теоретичні засади формування змісту загально педагогічної підготовки майбутніх учителів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2009. 21 с.
4. Алексеєнко Т. А. Формування пізнавальної активності студентів в умовах блокової організації навчання: автореф. ... дис. канд. пед. наук: 13.00.01. Київ, 1995. 25 с.
5. Алексеєв О. Логіка добору педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених / упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря*. Дрогобич, 2021. Т 1, № 42. С. 215-221. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6766>.
6. Алексеєв О. Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до диференціації та індивідуалізації фізичного виховання учнів. *Молодь і ринок*. 2022. № 3/201. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.260010>.
7. Алілуйко М. С., Гаврищак Г. Р. Інтерактивне навчання як запорука якісної професійної освіти. актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти. *Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти: матеріали VII всеукраїнської науково-*

практичної інтернет-конференції ТНПУ ім. В. Гнатюка, Тернопіль, 2023. С. 107-108. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/29308>.

8. Андрущенко, В. П. *Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю*. Київ: Знання України, 2008. 819.

9. Атаманчук П. С., Атаманчук В. П. Становлення майбутнього учителя в умовах STEM-інтеграційних інновацій системи освіти. *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects: proceedings of the 10th International scientific and practical conference*. MDPC Publishing. Berlin, Germany. 2022. С. 146-153.

10. Атаманюк С. Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2021. № 9 (2). С. 6–14. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/12603>.

11. Атрощенко Т. О. Теоретичні аспекти готовності майбутніх вчителів до професійної діяльності в етнопедагогічному середовищі початкової школи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. Т. 1, № 38. С. 11–14. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/13038>.

12. Балахничева Г. В., Заремба Л. В., Цьось А. В. Професійна майстерність учителя фізичного виховання: навч. посіб. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 64 с.

13. Безверхня Г. В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5–11 класів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02. Львів, 2004. 23 с.

14. Бербец В. В. Професійне самовизначення школярів як важлива ланка у життєвому самовизначенні. *Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку*: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Д. О. Тхоржевського (28 травня 2021 р.). Київ, 2021. С. 34-37.

15. Бережинська Т.В. Готовність вчителя до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2002. № 2. С. 134-138. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/2/visnu_k_21.pdf.
16. Бермудес Д., Балашов Д., Рибалко П. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до застосування диференційованого підходу навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2021. № 3 (107). С. 70–80.
17. Белікова Н. О. З досвіду використання інтерактивних методів навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. Вип. 37. С. 348-353. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2014_37_67.
18. Білик В. Г. Формування готовності майбутніх учителів до здоров'язформувальної діяльності у початковій школі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 20 с.
19. Білозерська С. І. Машак С. О. Ціннісне самовизначення як основа професійного розвитку майбутнього педагога. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*, 2023. Т.34, № 2. С. 42-48.
20. Богатов А. О. Сформованість мотивів до організації здоров'язберезувального освітнього середовища у майбутніх учителів фізичної культури. *Наука і освіта*. 2015. №8. С. 16-21.
21. Богданова Г. С. Характеристика педагогічних умов підвищення рівень професійної компетентності вчителя фізичної культури. *Вісник Луганської національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2013. Т. 8, №2. С. 18–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_8%282%29__5.
22. Боднар І. Диференційоване фізичне виховання : навч. посіб. Львів

: ЛДУФК, 2017. 197 с.

23. Боднар І.Р. Інтегративне фізичне виховання школярів різних медичних груп: монографія. Л. : ЛДУФК, 2014. 300 с.

24. Бондаренко В., Корносенко О. Формування професійних компетентностей фахівців фізичної культури в процесі вивчення дисциплін професійно-практичної підготовки. *Імідж сучасного педагога*. 2013. Вип. 3. С. 5–8.

25. Бондаренко М. І. Самостійне пізнання як основа самоосвіти майбутніх педагогів професійної освіти в умовах дистанційного навчання. *Наука та освіта в умовах війни: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка* : матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів, докторантів, аспірантів та молодих учених, здобувачів вищої та фахової передвищої освіти. Глухів, 2023. С. 23-25.

26. Бояр В. Сутність диференційованого навчання та контролю навчальної діяльності учнів у процесі трудового навчання. *Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє* : матер. Всеукр. студ. наук.-практ. конф. Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань, 2021. С. 11-15.

27. Брескіна Л.В., Рубанська О.Я. Шлях вирішення актуальних проблем дистанційного навчання. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2020. №22. С. 122–133. URL: [http://dx.doi.org/10.31392/NPU-nc.series2.2020.22\(29\).17](http://dx.doi.org/10.31392/NPU-nc.series2.2020.22(29).17).

28. Бугайов О. І. Диференціація навчання в сучасній середній школі. *Радянська школа*. 1991. № 8. С. 7–16.

29. В'яла О. М. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2019. 22 с.

30. Ваколюк А., Шелюк В., Симонович Н. Інноваційні технології у системі фізичного виховання здобувачів вищої освіти. *Інноватика у*

вихованні. 2021. № 14. С.128–134. URL: <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i14.431>

31. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

32. Визначення педагогічних умов ефективної реалізації педагогічної технології самовдосконалення викладачів фізичного виховання у процесі професійної діяльності / Павлюк О. та ін. *Physical culture and sport: scientific perspective*, №1. С. 84–89. URL:<https://doi.org/10.31891/pcs.2023.1.13>.

33. Вихрущ В. О. Теорія початкового навчання : навчальний посібник. Тернопіль : Крок, 2012. 483 с.

34. Вільчковський Е. С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні*. 2002. Харків : ОВС, 2002. С. 301-309.

35. Вінник Т. О. Дослідження культурологічної підготовленості майбутніх учителів початкових класів з урахуванням інформаційної культури суспільства. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. Вип. 2. С. 186-210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2016_2_15.

36. Власюк Р. А. Використання інформаційних технологій в організації самостійної роботи студентів з гімнастики. *Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освіті: методологія, теорія, практика*: матеріали регіонального науково-практичного семінару. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. С. 96–101.

37. Власюк Р. А. Диференційований підхід у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури. *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури: фізична культура і спорт*. 2013. Том 1. Вип. 7. С. 121–126.

38. Власюк Р. А. Дослідження сформованості знань, умінь і навичок з гімнастики студентів факультету фізичного виховання. *Проблеми формування здорового способу життя молоді* : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, магістрантів та аспірантів. Львів:

Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2015. С. 135–141.

39. Власюк Р. А. Електронний підручник «Гімнастика» URL: https://drive.google.com/file/d/186fzJ3wDJKcTCd56ZluWXQ6A7I0eYlIH/view?usp=drive_link (дата звернення 12.09.2023).

40. Власюк. Р. А. Мотивація студентів до занять гімнастикою, як одна з умов їхньої професійної підготовки. *Молода спортивна наука України* : збірник тез доповідей. Львів, Львівський державний університет фізичної культури, 2017. Вип. 21. С. 52–53.

41. Власюк Р. А. Місце засобів гімнастики у фізичному вихованні школярів *Фізична культура, спорт та здоров'я*: збірник наукових праць Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Вінниця. 2015. Т. 1, №19. С. 57–63.

42. Власюк Р. А. Місце олімпійської освіти у теоретичній підготовці студентів з гімнастики. *Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення* : матеріали регіонального науково–методичного семінару. Тернопіль: В-о СМТ «ТАЙП», 2015. С. 30–33.

43. Власюк Р. А., Огнистий А. В. Навчально-методичний комплекс з гімнастики (для студентів факультету фізичного виховання). Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2013. 136 с.

44. Власюк Р. А. Періоди формування професійно-педагогічних умінь майбутніх учителів фізичної культури засобами гімнастики. *Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді: Матеріали регіонального науково-практичного семінару* / за заг. ред. А. В. Огнистого, К. М. Огнистої. Тернопіль: В-во СМТ «ТАЙП», 2016. С. 44-47.

45. Власюк Р. А. Показ гімнастичних вправ, як компонент професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наукових праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2016. Випуск 3 К1 (70) 16. С. 324-328.

46. Власюк Р. А. Теоретична підготовка майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2022. №3-4. С. 58–63. DOI: 10.31891/pcs.2022.3-4.8.
47. Волкова Н. П. Засоби стимулювання та мотивації творчої діяльності студентів. *Вісн. ун-ту імені Альфреда Нобеля. Сер.: педагогіка і психологія. Педагогічні науки*. 2017. Т. 1, №13. С. 161–169. URL: <https://ir.duan.edu.ua/server/api/core/bitstreams/597c965d-5f4e-47a5-ba29-1b22c4755aab/content>.
48. Волкова Н. П., Тарнопольський О. Б. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах : монографія / за заг. та наук. ред. О. Б. Тарнопольського. Д. : Дніпропетр. ун-т імені Альфреда Нобеля, 2013. 228 с.
49. Володько І. В. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. С. 20.
50. Воронова В. І., Куш О. О., Ковальчук В. І. Потреби та мотиви спортсменів-легкоатлетів як провідні компоненти спрямованості їх особистості. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2020. Вип. 14. С. 127-135. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/36013>.
51. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня д-ра пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2006. 44 с.
52. Гадючко О.С. Формування основ професіоналізму майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у процесі фахової підготовки засобами інноваційних технологій в умовах магістратури. *Вісник Луганського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Т. 4, №1. С. 16–22. URL: <https://salolj.com/D2699A8>.
53. Гайдук О. Особливості професійної підготовки вчителів фізичного виховання в Німеччині (на прикладі фахових ЗВО землі Баварія).

Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць. 2013. № 2 (22). С. 10–16. URL: <https://salo.li/93254b7>.

54. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні: навч. посібник для викладачів та аспірантів вузів. К.: ІНТЕЛ, 1995. 168 с.

55. Галушак І. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх економістів. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 39 (3). С. 120–125.

56. Гевко І. В. Використання інтерактивних технологій в освіті. *Наукові записки Нац. педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія : Педагогічні науки*. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 139. С. 53-60. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/24374/Hevko.pdf?sequence=1>

57. Генсерук Г. Р. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Тернопіль, 2005. 20 с.

58. Глухов І.Г. Теоретико-методичні основи програмування занять з плавання студентів закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису: дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук фіз.культ та спорту: 24.00.02 / Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2023. 509 с.

59. Голуб Л. О., Касьян Б. Г. Принципи організації педагогічної практики майбутніх учителів фізичної культури та тренерів. *Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, спорту і здоров'я людини* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (23-24 квітня 2020 р.) / голов. ред. О. К. Корносенко. Полтава : Сімон, 2020. С. 29-34.

60. Гонтар А. С. Використання спортивної анімації в підготовці майбутніх учителів фізичної культури. *Психолого-педагогічні проблеми вищої*

і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф., (Харків, 16–18 берез. 2023), Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С.442–444.
URL:<https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/11677>.

61. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. Вінниця : ДОВ Вінниця, 2008. 278 с.

62. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.

63. Горбатюк Р. М., Волкова Н. В., Бубняк Ю. Р. Формування готовності здобувачів вищої освіти до використання цифрових технологій у професійній діяльності. *Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти* : VII Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція. Тернопіль, 2023. С. 210-212.

64. Горбенко О. В., Лисенко А. О. Вплив змагальної діяльності на мотивацію до занять спортивними танцями у юних спортсменів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наук. праць / за ред. О. В. Тимошенка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. Вип. 7 (152). С. 45-48. URL: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.7\(152\).11](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.7(152).11)

65. Грибик Н. М., Грубар І. Я. Цифрові технології в підготовці вчителів фізичної культури. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*. 2022. № 9. С. 87-89.

66. Гринченко І. Б., Вакслер М. А., Тихонова А. О. Використання активних методів і інтерактивних технологій при підготовці майбутніх учителів фізичного виховання. *Здоров'я, спорт, реабілітація*. 2015. №1. С. 17–19.

67. Гринченко І. Б. Інтеграція інновацій в процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 112.

С. 149-157.

68. Гринченко І. Б. Сучасні напрями впровадження інновацій в професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2012. Вип. 64. С. 103–107.

69. Губа А. В. Теоретико-методичні засади формування управлінської культури вчителя – майбутнього менеджера освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2010. 512 с.

70. Дайнеко В.І. Мотивування освіти – важливий фактор її продуктивності. *Нові технології навчання*. 1995. Вип.14. С. 45-47.

71. Данилевич М. В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності: дис....док. пед. наук. 13.00.04. Львів. 2018. 533 с.

72. Данилевич М. В., Романчук О. В. Формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності з позицій сьогодення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 5 (113). С. 47-51.

73. Данилко М. Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02. Луцьк, 2000.19 с.

74. Данилюк В., Назарова І. Застосування сучасних інформаційних технологій в навчальному та тренувальному процесі з фізичної культури та спорту у вищих навчальних закладах. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2018. Вип. 5. С. 44-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkszn_2018_5_8.

75. Демінська Л. О. Міжпредметні зв'язки у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури : автореф. дис. на здобуття

наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2004. 20 с.

76. Денисова Л. В. Моделювання системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. пр. Київ; 2019 Т. 8К(116). С. 38–42.

77. Денисова Л.В. Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: теорія та методика : монографія. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 462 с.

78. Денисова Л. В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Національний університет фізичного виховання і спорту України. Київ, 2020. 568 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/39570>

79. Дерека Т. Професійна підготовка фахівців фізичного виховання у США. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2016. Вип. 1-2. С. 71-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2016_1-2_15.

80. Джуринський П. Б. Формування готовності студентів до діяльності вчителя фізичної культури: сучасний стан. *Наука і освіта*. Одеса, 2010. Вип. № 7. С.81–85.

81. Дзеньдзюра Н. І. Проведення індивідуального заняття за методом рольової гри: навчально-методичний посібник. *Психологія і педагогіка*. Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2013. 38 с.

82. Долбишева Н.Г. Теоретико-методичні основи формування знань про фізичне здоров'я в системі фізичного виховання у старшокласників: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. К., 2006. 21 с.

83. Драгнєв Ю. В., Єрмаков С. С., Чекунов М. В. Інформатизація вищої фізкультурної освіти: стан та перспективи : колект. моногр. / за ред. Ю. В.

Драгнєва. Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2012. 201 с.

84. Дубасенюк О. А. Акмеологічний підхід як стратегічний орієнтир особистісно-орієнтованої педагогічної освіти. *Проблеми освіти* : зб. наук. праць. Житомир. 2015. Вип. 84. С. 25–31.

85. Дубасенюк О. А. Особистісний та професійний розвиток майбутнього педагога у контексті креативного підходу. *Креативна педагогіка*. Житомир, 2016. Вип. 11. С. 19–26.

86. Дубасенюк О. А. Особливості становлення майбутнього педагога як суб'єкта професіоналізації. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи* : зб. наук. пр. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ; Ніжин : Вид-во ЧП Лисенко Н. Н., 2017. Вип. 1 (13). С. 30–40.

87. Дубінка М. М. «Я-концепція» як фактор професійного самовизначення особистості з позицій Р. Бернса. *Наукові записки ЦДПУ. Серія : Педагогічні науки*: зб. наук. праць. Кропивницький, 2022. Вип. 205. С. 94-100.

88. Дубук В. І. Організація взаємодії студента та викладача засобами сучасних інформаційних технологій. *Інтернаука*. 2023. №13. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2023-13-9052>.

89. Дуткевич Т.В., Терещенко В.А. Психологічна готовність майбутніх учителів до інтерактивної взаємодії з учнями: монографія. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2010. 160 с.

90. Євтодюк А. В. Синергетичні засади моделювання освітніх систем : автореф. дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.03. К., 2002. 20 с

91. Забора А. В. Формування знань і навичок майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення дисциплін «Теорія і методика фізичного виховання» і «Гімнастика з методикою викладання» : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02. Львів, 2003. 24 с.

92. Загородня Л. Організаційно-методичні умови підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної

освіти. Гуманізація навчально-виховного процесу. 2020, №. 1 (99). С. 35–47.

93. Задворний Б. Р. Методика розвитку гнучкості дівчат старшого шкільного віку засобами стретчингу : дис. ... д-ра філософії в галузі педагогіки / Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. 241 с.

94. Застосування інформаційних технологій в навчанні майбутніх вчителів фізичної культури / М. Ю. Ячнюк та ін. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. Причорноморськ. Видавничий дім «Гельветика».* Вип. 44. Т.3. 2022. С. 114-117.

95. Захаріна Є. А. Аналіз професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в Україні та США. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету.* 2012. № 1. С. 116–123.

96. Захаріна Є. А. Формування мотивації до рухової активності у процесі фізичного виховання студентів ЗВО: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук фіз.культ та спорту: 24.00.02. Київ, 2008. 22 с.

97. Здоров'язберезувальні технології в освітньому середовищі: колективна монографія /за заг. ред. Л.М. Рибалко. Тернопіль : Осадца В.М., 2019. 400 с.

98. Зеленська Л. Д. Педагогічне забезпечення підготовки майбутніх учителів. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів : теорія і практика : матер. II міжнар. наук-практ. конф. (11 квіт. 2017 р.), Харків : Стиль-Издат, 2017. С. 104–107.

99. Зінченко Н. М. Моделювання фізичних навантажень в оздоровчих заняттях аеробікою зі студентками: автореф. дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02. К, 2013, 19 с.

100. Зубарева О. Формування інноваційно-педагогічної культури майбутнього педагога початкової школи. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти.* 2019. № 9. С. 116–125. URL: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.9.2019.174542>.

101. Зязюн І. А. Мета і характер розвитку особистості з точки зору альтернативних парадигм сучасної освіти. *Технології управління освітніми закладами*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. Полтава. 2011. С. 8–9.

102. Іваненко В.В., Суханова Г.П., Ушаков В.С. Педагогічні умови формування здорового способу життя молоді засобами козацької педагогіки майбутніми вчителями фізичної культури. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 11. Т. 1. 2019. С. 146–150.

103. Іванніков С. І. Експериментальне дослідження підготовленості майбутніх учителів початкової школи до застосування у фізичному вихованні учнів індивідуально-диференційованого підходу. *Вісник Черкаського університету. Сер. : Педагогічні науки*. 2013. № 3 (256). С. 34–38.

104. Іванова С. В. Критерії та показники розвитку професійної компетентності вчителів біології в закладах післядипломної педагогічної освіти. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2010. Вип. 52. С. 152-156.

105. Іконнікова М. В., Співачук В. О. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі ЗВО. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 9 (11). С. 438.

106. Іллін Є. П. Мотивація і мотиви : навчальна книга / переклад з рос. мови, передмова та примітки Т. В. Тадеєвої. Тернопіль, 2013. 512 с.

107. Кадемія М, Шевченко Л. Підготовка фахівців на основі використання комп'ютерного моделювання. *Наукові записки Кіровоград. держ. пед. ун-ту імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. зб. наук. пр. Кіровоград. 2010. Вип. 90. С. 113–116.

108. Калініченко А. В. Мотивація та мотиваційний процес: сутність та поняття. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. Вип. 42. С. 417–420.

109. Кара С. І. Мотиваційний компонент у структурі професійного інтересу майбутніх учителів фізичного виховання. *Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*: зб. наук. пр.

Чернігів; 2013. Вип. 112 (2). С. 138–140.

110. Карасевич С. А. Використання засобів фізкультурно-спортивної діяльності студентів у процесі їх фахової підготовки. *Інноваційні наукові дослідження: теорія, методологія, практика: міжнар. наук.-практ. конф.: матеріали* (Київ, 24–25 лют. 2017р.). Київ: ГО «Інститут інноваційної освіти», 2017. С. 10–14.

111. Карпюк І. Формування знань студентів на заняттях фізичним вихованням. *Спортивний вісник Придніпров'я*. Дніпропетровськ, 2004. № 7. С. 115–116.

112. Карпюк Р. П. Підготовка вчителя фізичної культури до розв'язання професійних ситуацій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2004. 20 с.

113. Карченкова М. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Переяслав-Хмельницький, 2006. 228 с.

114. Касьяненко І. Г. Мотивація як засіб формування життєвої компетентності особистості. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки*: зб. наук. пр. / редкол.: Т.І.Сущенко (відп. ред.) та ін. Київ–Запоріжжя. 2005. Вип. 35. С. 21–25.

115. Кашуба В. О., Юхно Ю. О., Хмельницька І. В. Застосування сучасних інформаційних технологій у період проведення та завершення спортивних змагань. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2012. № 1. С. 119–126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2012_1_25.

116. Клименко Н. О. Формування мотивів навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів гуманітарного профілю : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Луганськ, 2005. 20 с.

117. Клопов Р. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту із застосуванням інформаційних технологій : теорія і практика : монографія / за ред. С. О. Сисоевої. Запоріжжя : Вид-во

Запоріз. нац. ун-ту, 2010. 386 с.

118. Коберник О. М., Коберник Г. І. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. Вип. 24. С. 23-25. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/804/2/57239C87.pdf>

119. Коваленко Т. І. Лекція як інтерактивна форма навчання. *Актуальні питання педагогіки вищої медичної освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Харків, 21 березня 2023 року) / ред. кол.: В.А. Капустник, В.Д. Марковський, В.В. М'ясоєдов та ін. Харків: ХНМУ, 2023. С. 96-98.*

120. Коваленко Ю. О. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання дітей дошкільного віку у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2008. 18 с.

121. Ковач Ш. А., Дудицька С. П., Ковач О. Ш. Особливості педагогічного експерименту. *Україна. Здоров'я нації*. 2019. Вип 2. С. 177-178.

122. Кондрацька Г. Інноваційні підходи у підготовці фахівців з фізичної культури і спорту до викладання спортивних дисциплін. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 7(12). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-7\(12\)-173-184](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-7(12)-173-184).

123. Кондрацька Г. Д. Критерії оцінювання готовності майбутніх учителів фізичної культури до викладання основ безпеки життєдіяльності. *Видання Харківської державної академії фізичної культури*. 2007. Вип. 11. С. 213-216.

124. Кондрацька Г. Д., Федорищак Р. Л. Педагогічні умови формування сучасного вчителя фізичної культури: диференційований підхід у підготовці. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2022. №2 (51), С. 66–70. URL: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.51.66-70>

125. Конох А. П. Теоретичні та методичні засади професійної

підготовки майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах: автореф. дис. докт. пед. наук: 13.00.04. К., 2007. 42 с.

126. Концепція нової української школи. (2016). URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>. (дата звернення 03.08.2023).

127. Копаниця К. Технологічний підхід до моделювання дидактичних ситуацій. *Вісник Львівського університету: Сер. : Педагогічна*. 2009. № 2. Вип. 25. Ч. 2. С. 170—177

128. Короленко К. В. Формування компетентно орієнтованого підходу у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2009. Вип. 10. С. 90–92.

129. Король О. М. Впровадження ІТ та ГІС технологій у процес підготовки студентів географічних спеціальностей (на засадах диференційованого підходу) : монографія. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2023. 160 с.

130. Король О. М. Формування інформатичної компетентності майбутніх бакалаврів освіти на засадах диференційованого підходу : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Суми, 2019. 20 с.

131. Костюченко Л. Готовність майбутніх вчителів початкових класів до професійної діяльності. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2011. № 39(1). С. 61-66.

132. Котова О, Проценко А. Педагогічна практика – як основа формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. Мелітополь. 2018. Т. 2. Вип. 21. С. 135-139.

133. Красілов А. Д. Розвиток кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Суми, 2020. 22 с.

134. Красілов А. Д. Модель розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу. *Фізико-математична освіта*. 2019. Вип. 4 (22). Ч. 2. С. 62-67.

135. Кремень В. Г. Передмова (вступне слово президента АПН України В. Г. Кременя). *Диференціація навчання на різних ступенях загальної середньої освіти: теорія, практика, перспективи* : матер. методол. семінару АПН України, 20 листоп. 2008 р., К. : Пед. думка, 2009. 188 с.

136. Кругляк О. Я. Підготовка майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів : дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Львів, 2005. 282 с.

137. Крупський Я. В., Михалевич В. М. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій : словник. Вінниця. 2010. 72 с.

138. Круцевич Т. Ю. Навчальна програма з фізичної культури для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів. URL: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/

139. Круцевич Т. Ю. Оцінка як один з факторів підвищення мотивації учнів до фізичної активності. *Фізичне виховання в школі*. 1999. № 1. С. 47–50.

140. Круцевич Т., Марченко О. Конфігурація мотиваційних пріоритетів сучасних студентів кнр до занять фізичною культурою і спортом. *Теорія і практика фізичної культури і спорту*: науково-практичний журнал Університету Григорія Сковороди в Переяславі. Вип. 1. Переяслав (Київська обл.). 2022. С. 119-127.

141. Кузнєцова О. Т. Методологічні основи особистісно-орієнтованого виховання студентів у процесі їх залучення до цінностей фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2017. Вип. 3 К (84) 17. С. 240–243.

142. Курлянд З. Н., Хмелюк Р. І., Семенова А. В. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / за ред. З. Н. Курлянд. К.: Знання. 2005. 399 с.

143. Курнишев Ю. А. Педагогічні умови професійного саморозвитку майбутніх учителів фізичної культури : дис. к. пед. н. : 13.00.04 / Інститут професійно-технічної освіти. Київ. 2017. 249 с. URL: https://ivet-ua.science/images/spets-rada/diss/dis_Kurnyshev.pdf

144. Куртова Г. Ю. Біомеханічні знання у професійній підготовці майбутніх вчителів фізичної культури. Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка. 2009. С. 60-62. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-11/09pguptt.pdf>.

145. Куц О. С., Лапичак І. Є. Нові технології та моделювання підготовки вчителів фізичної культури. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. ст. Львів. 2002. Вип. 6, Т. 2. С. 539-541

146. Куц О. С. Інтеграція цінностей фізичної культури у професійній підготовці педагога з фізичного виховання. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. Харків. 2003. № 15. С. 119–124.

147. Лебедь Г. М. Інтенсифікація навчального процесі як необхідна умова розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців технічного профілю. *Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві*. 2014. Вип. 4(9). С. 180-186.

148. Лісіна Л. Дослідження проблем методичної підготовки вчителів початкової школи: синергетичний підхід. *Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти*: матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції. Бердянськ. 2020. 358 с.

149. Логачевська С. П. Диференціація – одна із форм інтерактивного навчання молодших школярів. *Початкова школа*. 2006. № 10. С. 18–23.

150. Лодатко Є. О. Моделювання в педагогіці : точки відліку. *Педагогічна наука : історія, теорія, практика, тенденції розвитку* : е-

журнал. 2010. Вип. 1. URL: http://intellect—invest.org.ua/pedagog_editions_e—magazine_pedagogical.

151. Лукіяничук А. М. Мотивація професійної діяльності педагогічних працівників : методичні рекомендації : Біла Церква : БІНПО ДЗВО УМО, 2020. 46 с. URL: <https://bit.ly/2S9bwOA>

152. Ляхова І. М. Мотивація навчально-професійної діяльності майбутніх фахівців фізичної реабілітації. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наук. пр. Київ. 2015. Вип. 3(1). С. 228–231.*

153. Ляшенко О. І. Диференціація як основоположний принцип шкільного навчання. *Диференціація навчання на різних ступенях загальної середньої освіти: теорія, практика, перспективи* : матер. методол. семінару АПН України, 20 листоп. 2008 р., Київ. – К. : Пед. думка, 2009. 188 с.

154. Лящук Р. П., Огністий А. В. Гімнастика : навч. посібн. Ч. 1. Тернопіль: ТДПУ, 2000. 164 с.

155. Мазур Н. Поняття «готовності» та визначення структурних компонентів готовності майбутніх учителів інформатики. *Наукові записки. Серія Педагогічні науки*. Кіровоград, 2013. Вип. 121. Ч. 2 С. 288–292.

156. Максимчук Б. А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації спортивно-масової роботи : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2007. 21с.

157. Малімон О. О., Пантік В. В, Цьось А. В. Диференційований підхід у фізичному вихованні студентів закладів вищої освіти. *Актуальні проблеми вищої освіти*. 2018. №151. Том 1. С. 99–104

158. Манько, В. М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін. *Соціалізація особистості* : зб. наук. пр. Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова. К. : Логос, 2000. Вип. 2. С. 153–161.

159. Марко М. М. Визначення структурних компонентів готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових

технологій. *ScienceRise. Pedagogical Education*. 2017. Вип.7. С. 49–53.

160. Мартинюк Т. С. Методика реалізації діяльнісного підходу у процесі навчання географії України учнів 8-9 класів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2016. 222 с.

161. Марущак О. В., Миколюк Д.М., Шевчук Н.О. Готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до реалізації індивідуально-диференційованого підходу в освітньому процесі. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Мерк'юрі-Поділля», 2020. Вип. 2. С. 19-24.

162. Марцева Л. А. Компетентність як основа професійного успіху та самовдосконалення фахівців. *Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2016. С. 35-39. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2016_28_10.

163. Матвієнко М. І. Формування умінь та навичок до самостійних занять фізичними вправами студентів педагогічних університетів : дис. ... канд. пед. наук. : 13.00.02. Київ, 2017. 233 с.

164. Матвієнко О. Готовність майбутніх учителів початкової школи до творчої навчально-виховної діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 6(1). С. 238-244

165. Мацкевич Н. М. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до роботи з фізичного виховання : дис... канд. наук з фізичного виховання та спорту : спец. 24.00.02. Луцьк, 2001. 248 с.

166. Мацук Л. О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до правового виховання молодших школярів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Тернопіль, 2002. 20 с.

167. Мельник О. В., Уличний І. Л. Профорієнтаційна робота зі школярами в умовах профільного навчання: наук.-метод. посібник для вчителів / за ред. О.В. Мельника. Київ : Педагогічна думка, 2008. 128 с

168. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії : навчальний посібник. К. : «Академвидав», 2010. 200 с.

169. Микитенко А. В. Динаміка навчальної мотивації сучасних студентів психологів. The dynamics of educational motivation of modern psychology students : кваліфікаційна робота бакалавра з психології / А. В. Микитенко; наук. кер. О. Ф. Бондаренко ; Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2023. 49 с.

170. Мирошніченко В.О. Формування мотивації студентів до фізичного виховання у освітньому процесі аграрних закладів вищої освіти. дис. ... д-ра філософії в галузі педагогіки. Київ, 2022. 203 с.

171. Мірошніченко В. І. Методика підготовки студентів факультету „Початкове навчання” до проведення роботи з фізичного виховання / В. І. Мірошніченко, Т. В. Іжевська // Теорія та методика фізичного виховання. – 2005. – № 1. – С. 12–13.

172. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Педан О. С. та інші). URL: <https://drive.google.com/file/d/1drw8kG38o9ykGH9IA2IY8cvteQ9LjS5E/view?usp=sharing>

173. Мороз О. Г., Сластьонін В. О. Підготовка майбутніх учителів: зміст та організація : навч. посіб. К., 1997. 108 с.

174. Москаленко Н. Мотиваційне середовище діяльності вчителя фізичної культури. *Спортивний вісник Придніпров'я*. Дніпропетровськ. 2004. № 7. С. 77–78.

175. Моторна Л. В. Моделі формування професійних компетенцій у майбутніх фахівців технічного профілю. *Конкурентоспроможність вищої освіти України в умовах інформаційного суспільства*: збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції. Чернігів, 2019. С. 231-234.

176. Наумчук В. І. Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Тернопільський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира

Гнатюка. Т., 2002. 232 с.

177. Наумчук В. І. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор. Тернопіль : Астон, 2010. 160 с.

178. Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті від 17.04.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>

179. Нероба Е. Професійна підготовка інженерів-педагогів у вищих технічних навчальних закладах Польщі : дис. ...канди- дата пед. наук : 13.00.04. Київ, 2004. 270 с.

180. Ничкало Н. Г. Українські концепції професійної освіти: тенденції і перспективи. *Педагогічні і психологічні науки в Україні*. К., 2007. С. 27–57

181. Нікітіна О. О. Розвиток концепції навчальної діяльності у психологічних дослідженнях ХХ ст. *Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка*. 2012. Вип. 107 (2). С.45–52

182. Нова українська школа. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. Фізкультурна освітня галузь (1-4 клас), під керівництвом О. Я. Савченко URL: <http://osvita.ua/school/program/program-1-4/60407/>.

183. Нова українська школа. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. Фізкультурна освітня галузь (1-4 клас), під керівництвом Р. Б. Шияна URL: <http://osvita.ua/school/program/program-1-4/60408/>

184. Новий тлумачний словник української мови. К. : Аконіт, 2008, Т. 2. 926 с.

185. Новий тлумачний словник української мови: Т. 2. К-П. / уклад. В. В. Яременко, О. М. Сліпущко, ред. Л. І. Андрієвський. 2-е вид., випр. К. : Аконіт, 2001. 928 с.

186. Новітній філософський словник / за ред. А. А. Грицанова. 3-тє вид. Київ: Інтерпрессервіс; 2009. 1292 с.

187. Нормативні документи щодо організації навчального процесу у

Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2007. 8 с.

188. Огніста К. М. Педагогічні умови формування фізичної культури першокласників : дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Тернопіль, 2003. 263 с.

189. Огністий А. В. Валеологія з основами анатомії людини, як компонент процесу підготовки вчителя фізичного виховання. Актуальні проблеми валеології та оздоровчої фізкультури в навчальних закладах України: збірник матеріалів четвертої наук-прак. конф. Кіровоград : 1997. С. 44–50.

190. Огністий А. В. До питання підготовки вчителя фізичного виховання. *Оптимізація процесу фізичного виховання в системі освіти*: матеріали Всеук. наук. конф. Київ-Тернопіль : 1997. С. 219–221.

191. Огністий А. В., Власюк Р. А. Основні засоби гімнастики: навчально-методичний посібник. Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2015. 241 с.

192. Огністий А. В., Єднак В. Д., Власюк Р. А. Фізична підготовленість та її місце у навчально-тренувальному процесі з гімнастики та у підготовці спортивного педагога. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / уклад. А. В. Цьось, С. П. Козіброцький. Луцьк: Східноєвропейський. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2015. № 3(31). С. 40–45.

193. Огністий А. В., Огніста К. М., Власюк Р. А. STEM-освіта у фізичній культурі учнів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2024. Т. 1, № 1. С. 239–249. URL: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.30>.

194. Огністий А.В. Теоретико-методичні основи фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку. Тернопіль: „ТАЙП”, 2008. 151 с.

195. Огністий А. В., Власюк Р. А. Короткий гімнастичний термінологічний довідник. Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2015. 40 с.

196. Огністий А. В., Власюк Р. А. Педагогічна практика як один із

засобів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Сучасні тенденції та шляхи вдосконалення практичної підготовки: матеріали міжфакультетського навчально-методичного семінару*. Тернопіль. 2021. С. 46-48.

197. Огнистий А.В., Божик М. В., Власюк Р. А. Теоретико-методичні основи гімнастики: навчально-методичний посібник. Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2016. 211 с.

198. Олійник О., Саяпіна С., Сліпцов Д. До проблеми організації групової роботи в зво із майбутніми викладачами в умовах використання інформаційних технологій. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*, (May 26, 2023; Antwerp, Belgium). P. 102–103.

199. Опанасенко Н. І. Використання технології особистісно орієнтованого навчання у підготовці майбутнього вчителя першого ступеня. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія : Педагогічні та історичні науки*. 2014. Вип. 116. С. 180-186.

200. Осадчий І. Г. Педагогічне моделювання: що важливо знати педагогу. *Народна освіта*, 2016. № 1 (28). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=3969.

201. Островська Н. Д. Особистісно-орієнтований підхід у навчанні дисциплін гуманітарного циклу студентів агротехнічного інституту: дис... канд. пед. наук: 13.00.04/ Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка. Т., 2007. 211 с.

202. Отравенко О. В. Вплив сучасних інформаційних технологій на якість професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту*. 2018. № 2. С. 70-73.

203. Отравенко О. В., Бугайова Л.П., Новицький Л.М. Педагогічні умови готовності майбутніх учителів фізичної культури до інновацій та лідерства в умовах Нової української школи. *Вісник Луганського*

національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2021. № 2(340). Ч. 2. С. 54-64.

204. Отравенко О. В. Інноваційні методи навчання як основа якісної професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Відкрите освітнє середовище сучасного університету*. 2019. С. 222-230. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeeemu_2019_spetsvip.

205. Павелків Р. В. Загальна психологія : підручник. К.: Кондор, 2009. 576 с.

206. Павлик Н. П. Зміст поняття неперервна освіта. *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад: зб. наук. пр. матеріалів II Всеукр. наук.- практич. конф. Київ: НАУ. 2016. С. 180–182.*

207. Павлюк О. С., Чопик Т. В. Використання інформаційних технологій у фізичному вихованні та спорті. *Актуальні проблеми комп'ютерних технологій* : зб. наук. пр. за матеріалами сьомої міжнар. наук.-техн. конф. Хмельницький : ХНУ, 2013. С. 252-260.

208. Павлюк О. Формування мотивації до самовдосконалення викладачів фізичного виховання у процесі професійної діяльності. *Physical culture and sport: scientific perspective*. 2022. № 1. С. 6-14.

209. Павлютенков Є.М., Добровольська Л. П. Електронний підручник як фактор підвищення мотивації до навчальної діяльності майбутніх педагогів. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: педагогіка*. Мелітополь, 2010. Вип. 4. С. 177-185.

210. Папуча В. М. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичного виховання в процесі фахової підготовки : автореф. дис. .... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2010. 20 с.

211. Пахомова Н. Г. Мотивація як основа формування інтегративних знань у процесі професійної підготовки. *Психологія і особистість*. 2017. № 1. С. 223-236. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psios_2017_1_22.

212. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд та ін.; за

ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2005. 399 с.

213. Педагогіка : хрестоматія / уклад. : А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. 2-ге вид., стер. К. : Знання-прес, 2006. 700 с.

214. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн та ін.; за ред. І. А. Зязюна. 2-ге вид., доповн. і переробл. К. : Вища школа, 2004. 422 с.

215. Педагогічний експеримент : навч.-метод. посіб. / укладач О. Е. Жосан. Кіровоград : Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2008. 72 с.

216. Пелипась Д. С. Організаційно-педагогічні умови до спортивно-патріотичного виховання майбутніх учителів фізичної культури. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки*. 2020. №1 (332). С.248-258.

217. Перепльотчиков Д. О. Підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до організації діяльності ДЮСШ : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2011. 20 с.

218. Петриченко Л. О. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до інноваційної діяльності в позааудиторній роботі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Київ, 2001. 20 с.

219. Печко О. М. Формування професійного мислення майбутніх учителів фізичної культури засобами педагогічних ситуацій : автореф. дис. .... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2015. 20 с.

220. Печко О. М. Формування професійного мислення майбутніх учителів фізичної культури засобами педагогічних ситуацій : дис. .... канд. пед. наук : 13.00.04 / Житомирський держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир, 2015. 238 с.

221. Пехота О. М. Особистісно-орієнтоване навчання: підготовка вчителя : монографія, 2–е вид. доп. та перероб. Миколаїв. 2006. 272 с.

222. Писарчук О. Т. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до 170 організації освітньо-розвивального середовища : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Писарчук Оксана Тарасівна. – Тернопіль, 2016. – 273 с.

223. Підласий І. П. Діагностика та експертиза педагогічних проектів : навч. посіб. К. : Україна, 1998. 343 с.
224. Пісоцька М. Е. Диференціація навчання: понятійно-категорійний аналіз. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 45 (98), С. 225–232.
225. Подгурський С. Е. Диференційований підхід до швидко-силової підготовки кваліфікованих спортсменів різних вагових категорій у тайландському боксі: дис. ... д-ра філософії: 017 Фізична культура і спорт; 01 Освіта / Педагогіка. Київ, 2022. 267 с.
226. Подмазін С. І. Особистісно-орієнтований освітній процес. Принципи. Технології. *Педагогіка і психологія*. 1997. № 2. С. 37-43.
227. Поліщук Т., Возносименко Д. Моделювання як ефективний засіб комплексного розвитку математичної та цифрової компетентності у майбутніх учителів в умовах підготовки до роботи в НУШ. *Актуальні питання природничо-математичної освіти* : збірник наукових праць. Вип. 1 (21). Суми, 2023. С. 177–183.
228. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. Київ, 2004. 192 с.
229. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. К., 2002. 36 с.
230. Пономарьова Г. Ф. Формування професійної мотивації до педагогічної діяльності у майбутніх учителів початкових класів : монографія / Г. Ф. Пономарьова, С. Б. Беляєв, О. Г. Павлова, І. О. Степанець. – Харків, 2022. – 199 с.
231. Потужній О., Поліщук В. Саморозвиток особистості майбутніх учителів фізичної культури у процесі навчання шляхом формування їх фахової компетентності. *Теорія і практика фізичної культури і спорту*: науково-практичний журнал Університету Григорія Сковороди в Переяславі. Переяслав, 2023. №1 С.178-184.
232. Пригодій М. А., Васюченко П.В. Формування моделі фахівця –

основа майбутньої професійної діяльності та ефективної підготовки до неї. *Наука в інформаційному просторі*: VI Міжнародна науково-практична конференція (16-17 вересня 2010 р.). 2010 Дніпропетровськ, «Доповіді гуманітарного напрямку», Т. 3. С. 69-71. URL: http://www.confcontact.com/20100916/pe_prigod.htm.

233. Присяжнюк С. І. Фізичне виховання : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2008. 504 с.

234. Про вищу освіту (2014). Закон України від 01.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 03.08.2023).

235. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 р. постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 р. № 115. URL: <https://zakon.cc/law/document/read/1320-2015-%D1%80#n12> (дата звернення: 03.08.2023).

236. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти (2018). Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 р. № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.

237. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення 03.08.2023).

238. Про освіту (2017). Закон України № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. С. 5. (дата звернення 03.08.2023).

239. Про повну загальну середню освіту (2020) Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення 03.08.2023).

240. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. №286. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku>

vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286- (дата звернення 03.08.2023).

241. Проніков О. К. Теоретичні та методичні основи підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих педагогічних навчальних закладах України (друга половина ХХ - початок ХХІст.) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2014. 495 с.

242. Проніков О. К., Терентьєва Н. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до профільного навчання (перше десятиліття ХХІ століття). *Диференціація у шкільній освіті: історичний досвід і сучасні технології*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 2018. С. 77-82.

243. Професійна підготовка учителів природничо-математичних дисциплін засобами комп'ютерного моделювання: соціально-конструктивістський підхід: монографія / О. І. Теплицький та ін. Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі. Кривий Ріг: Видавничий відділ ДЗВО «Криворізький національний університет», 2015. Т. 10. Вип. 1. 278 с.

244. Проценко Г. Стиль спілкування тренера як фактор успішності техніко-тактичних показників у спортсменок. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2010. № 2. С. 97–102.

245. Пшенична О. С. Основні аспекти організації та проведення педагогічного експерименту в умовах вищого навчального закладу. *Вісник Запорізького національного університету : Педагогічні науки*. 2014. № 1 (22). С. 153–159.

246. Радіонова О. Л. Рівні та критерії готовності майбутніх вчителів фізичної культури до формування здоров'язбережувальної компетентності учнів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. С. 279-282.

247. Ребенок В. М. Формування академічної компетентності майбутніх вчителів технологічної підготовки у процесі використання засобів навчання в закладах вищої освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* :

зб. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань, 2018. Вип. 17. С. 212-220.

248. Романишин М. Роль мотивації в навчальному процесі: проблеми та шляхи їх вирішення. *Actual issues of the development of science and ensuring the quality of education: 12th International scientific and practical conference (March 28–31, 2023) Florence, Italy. International Science Group. 2023. P. 260.*

249. Романишина Л., Островська Н. Мотивація підготовки майбутніх фахівців і особистісно-орієнтований підхід у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. 2006. №3. С. 59-61.*

250. Романишина Л. М. Особливості формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі педагогічної практики. *Фізичне виховання та спорт. Запоріжжя. 2012. С. 90-94.*

251. Руденко В. М. Математична статистика: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 304 с.

252. Рудницька О. П., Боггарська А. Г., Свистельнікова Т. Ю. Основи педагогічних досліджень. К., 1998. 144 с.

253. Саварин П. В. Особистісно-орієнтована система підготовки фахівців технічного профілю з використанням медіатехнологій. *Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. Т. 46, №2. С. 81-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2015_46_2_11.*

254. Савченко О. Я. Ознаки особистісно-орієнтованої підготовки майбутніх учителів. *Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики* : збірник наукових праць. К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 1997. С. 3–5.

255. Сагач О. М. Формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури засобами інноваційних технологій: навчально-методичний посібник. Чернігів, 2020. 75 с.

256. Садова Т. А. Професійна компетентність та готовність до педагогічної діяльності: сутність і взаємозв'язок. *Збірник наукових праць*

Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). 2010. Вип. 1. С. 86–90.

257. Самойленко Н. Поняття інтерактивні технології в сучасній науково-педагогічній літературі. *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі*: зимові диспути: тези доп. II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 4-5 лютого 2021 р. Дніпро, Україна, 2021. Т. 2. С. 262-263.

258. Самсутіна Н. Педагогічні умови формування професійних функціональних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2013. № 2. С. 232–235.

259. Сватъев А. В., Безкоровайна Л.В. Деякі чинники підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. Вип. 6. С. 273–276.

260. Сватъев А. В. Підготовка майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності (теоретико-методичний аспект) : монографія. Запорізький нац. ун-т. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2012. 520 с.

261. Сватъев А. В. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук : 1300.04 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2013. 571 с.

262. Сватъев А. В., Власова Г. С. Особливості підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту* : наук. журнал. Х., 2009. № 10. С. 191–195.

263. Свєртнев О. А. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-ігрової діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі: автореф. дис. .... канд. пед. наук : 13.00.04. Полтава, 2009. 20 с.

264. Свєртнев О. А., Голуб Л. О. Формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в умовах педагогічної

практики. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені МП Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2019. С. 161-165.

265. Свистун В. І. Готовність до професійної діяльності педагога аграрного ВНЗ. Сер. Педагогіка. Львів, 2009. Вип. 25. С. 53–60.

266. Сергієнко К. М., Бишевець Н. Г. Інформаційні технології у підготовці фахівців з фізичної культури і спорту. *Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті*: матеріали V Всеукраїнської електронної конференції. 2017. С. 81–83.

267. Сергієнко Л. П. Технології наукових досліджень у фізичній культурі : підручник для студентів ЗВО : у 2 кн. Кн. 2. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 900 с.

268. Сергієнко О. В. Самостійна робота студентів в контексті особистісно-орієнтованого навчання. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2012. Вип. 31. С. 227–230.

269. Синєкоп О. С. Теорія і практика диференційованого навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування майбутніх фахівців з інформаційних технологій: дис. док пед. наук: 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2023. 393 с.

270. Сисоєва С. О. Соціальні, психологічні та педагогічні підходи до визначення творчої особистості: монографія. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. С. 23-56

271. Сікора В. В. Інтерактивна компетентність майбутніх учителів фізичної культури: педагогічні умови її формування. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2019. № 47. С. 113–122.

272. Сікорський П. І. Проблема диференційованого навчання математики у ПТНЗ. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 3. С. 31-38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_3_4.

273. Сікорський П. І. Теорія і методика диференційованого навчання.

В-во «СПОЛОМ», 2000. 421 с.

274. Сілков В., Сілков Е. На шляху від колективних до особистісно-орієнтованих технологій навчання. *Початкова школа*. 2000. № 11 С. 26–28.

275. Сіткар В. І. Психологія фізичного виховання і спорту : навчальний посібник. 2-е вид. доп. і переробл. Тернопіль, ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2011. 300 с.

276. Січкарук О.І. Інтерактивні методи навчання у вищій школі : навч.-метод. посібник. К. : Таксон, 2006. 88 с.

277. Словник іншомовних слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапути. Київ: Наукова думка, 2000. 680 с.

278. Словник української мови / за ред. М. Л. Мандрика : в 11-ти т. К. : Наук. думка, 1971. Т. 2. С. 148.

279. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1980. Т. 2. С. 311.

280. Словник-довідник з професійної педагогіки / ред.-упоряд. А.В. Семенова. Одеса: Пальміра, 2006. 272 с.

281. Смірнова Н. І., Короленко К. В. Базова фізична культура особистості: визначення поняття. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт*. 2012. №3. С. 88-91.

282. Собко С. Г. Формування особистісної активності майбутніх учителів фізичного виховання у позааудиторній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Кіровоград, 2006. 210 с.

283. Согоконь О. А., Донець О. В. Інтегроване навчання при підготовці фахівців з фізичного виховання у закладах вищої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119). С. 166-169.
URL:<http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27857>

284. Согоконь О., Шостак Є., Донець О. Впровадження інноваційних

підходів природничо-наукової та практично-професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання. *Педагогічні науки*. 2021. № 78. С.72–82.

285. Сокогонь О. А. Формування особистості вчителя за допомогою інноваційних методів навчання. *Фізична культура в університетській освіті: світова практика та сучасні тренди*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції Дніпро, 2023. С. 174-177.

286. Соколенко О. І. Формування ціннісного ставлення студентів вищих педагогічних навчальних закладів до свого здоров'я : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2008. 209 с.

287. Солопчук М. С., Бесарабчук Г. В., Чаплінський Р. Б. Фізичне виховання студентської молоді: методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2003. 74 с.

288. Сопотницька О. В. Критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів фізичної культури до тренерської діяльності. *Молодий вчений*. 2015. № 5. Ч. 3. С. 147–150.

289. Сопотницька О. В., Котова О. В. Стимулювання професійно спрямованої мотивації на основі особистісно орієнтованого середовища у майбутніх учителів фізичної культури до тренерської діяльності з ігрових видів спорту. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2022. № 3 (351). С. 356-365.

290. Сопотницька О. В. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до тренерської діяльності в ігрових видах спорту: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Тернопіль, 2016. 20 с.

291. Сопотницька О.В. Особистісно-орієнтоване навчання у підготовці майбутнього тренера. *Педагогічні науки*. 2010. № 53. С. 112–114.

292. Старєва А. М. Організаційно-педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів-суспільствознавця, *Проблеми сучасного підручника*. 2016. Вип. 17. С. 466–475. URL: <https://ipvid.org.ua/index.php/psp/article/view/388> (дата звернення:

05.07.23).

293. Староста В. І. Мотивація навчання студентів різних курсів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2021. Вип. 11. С. 158-173.

294. Староста В. І. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності: сутність, структура. *Народна освіта*. 2019. Вип. 3(39). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5923

295. Степанко А. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до фізичного виховання: дис. ...канд.. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2008. 251 с.

296. Степанко А.В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до фізичного виховання учнів : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Т., 2009. 23 с.

297. Степанченко Н. І. Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2017. 629 с.

298. Сухенко Т. Як обрати професію майбутнього : посібник з профорієнтації для молоді віком з 13 до 80. Харків: Фоліо, 2019. 96 с.

299. Сухобок О. Ю. Психолого-педагогічні аспекти застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 12. 182 с.

300. Сущенко А. В. Інформаційно-комунікаційні технології і засоби навчання в професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Фізичне виховання і спорт»*. 2012. № 1 (7). С. 104-111.

301. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : монографія. Запоріжжя : Запорізький державний університет. 2003. 442 с.

302. Сущенко Л.П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.04. К., 2003. 45 с.

303. Тадеуш О. М. Освітологічний вимір інноваційної освіти в контексті соціально-економічних глобальних викликів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Т.1. №74. С. 11-23.

304. Танько Т. П. Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах : дис... доктора пед. наук: 13.00.04 / Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди. Х., 2004. 508 с.

305. Твеліна А. А. Критерії сформованості спеціальних рухових навичок у майбутніх учителів фізичної культури. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. 2013. №1. С. 75–79.

306. Телецька А. О. Поняття про навчальну мотивацію в психолого-педагогічній літературі. Матеріали наукової конференції (2017-2018 рр.). Т. 2. С. 100-102. URL:<http://jpv.s.donnu.edu.ua/article/view/7238>

307. Теплицька А. О. Модель і моделювання в професійній освіті майбутніх учителів. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2015. Вип. 6 (69). С. 181–191. URL: <http://oaji.net/articles/2016/690-1461335097.pdf>.

308. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах : автореф. дис. .... д-ра пед. наук : 13.00.04. К., 2009. 38 с.

309. Тіняков А. Зміст професійної діяльності вчителів спорту (тренерів) в освітніх спортивних закладах. *Актуальні проблеми розвитку руху «Спорт для всіх» у контексті європейської інтеграції України*: матеріали Міжн. наук.-практич. конф. Тернопіль, 2004. С. 122–124.

310. Ткачівська І. Дидактична компетентність як необхідна складова професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури. *European*

science. 2019. Sge12-02. С. 129–135. URL: <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2022-12-02-015>.

311. Тлумачний словник української мови: понад 12500 статей (близько 40000 слів) / за ред. В. С. Калачника. 2-ге вид., випр. і доп. Х. : Прапор, 2005. 992 с.

312. Троценко В., Долінін Г. Сучасні підходи до розробки моделі професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 2(16). С. 397-407.

313. Троценко В. В. Організаційно-педагогічні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. *Рідна школа*. 2012. № 11. С. 47–50.

314. Троценко Т. Ю., Троценко В. В. Психологічні аспекти готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. *Теорія і практика фізичної культури і спорту*. 2022. №. 1. С. 133-137.

315. Туріщева Л. В. Діяльність учителя хімії, як предмет комплексних досліджень. *Біологія і хімія в школі*. 2008. №5-6. С.60-61.

316. Тягай І. М. Форми інтерактивного навчання математичних дисциплін майбутніх учителів математики: дис... канд. пед. наук, 13.00.02. Київ. 2017. 272 с

317. Устинова Н.В. Формування етичної компетентності сучасного вчителя. *Наукові праці. Педагогіка*. 2016. Том 251. Вип. 239. С. 80-85

318. Фадєєва М. В. Психологічні проблеми підготовки керівників ЗНЗ до формування позитивного іміджу освітньої організації в контексті сучасних соціально-економічних умов. *Вісник післядипломної освіти* : зб. наук, праць / ред. кол. В. В. Олійник (голов, ред.) та ін. 2009. Вип. 11. Ч. 2. С. 295-302.

319. Фенцик О. М., Атрощенко Т. О., Пинзеник О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до створення освітнього середовища нової української школи. *«Освіта і наука: міжнародний науковий журнал*. 2020. Вип. 1(28). С. 160-165.

320. Фізична культура : прогр. для 10-11 кл. загальноосвіт. навч. закл.

: проф. рівень : рівень стандарту / Т. Ю. Круцевич та ін. К. , 2010. 127 с.

321. Фізична культура. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–12 класи. Київ-Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 272 с.

322. Фізичне виховання: навчальний посібник / С. І. Присяжнюк та ін. К.: Центр учбової літератури, 2007. 192 с.

323. Філософія: навч. посіб. / Л. В. Губерський та ін.; за ред. І. Ф. Надольного. 7-ме вид., стер. К. : Вікар, 2010. 455 с.

324. Філософський енциклопедичний словник. К. : Абрис, 2002. 741 с.

325. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. К. : Академія наук УРСР, 1973. 600 с.

326. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. 3-тє вид., стер. К. : Академвидав, 2009 . 560 с.

327. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посібник. 2-ге вид., доп. К. : Академвидав, 2014. 456 с.

328. Формування професійної мотивації до педагогічної діяльності у майбутніх учителів початкових класів : монографія / Г. Ф. Пономарьова та ін. Харків, 2022. 199 с.

329. Хімич І. Ю. Удосконалення процесу оздоровчого плавання студентів в технічних вузах. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 1. С. 131–133.

330. Хімич І. Ю. Формування внутрішньої мотивації студента засобами фізичного виховання задля протидії стресу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 3К (123). С. 444-450.

331. Хімич І. Ю. Формування спеціальних умінь та навичок студентів вищих навчальних закладів у процесі навчання оздоровчого плавання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2011. 19 с.

332. Хмельницька О. С., Домбровська Я. М., Педагогіка. Історія

педагогіки: навчально-методичний посібник. Переяслав, 2021. 222 с.

333. Хомяк Г. Інтеграційний підхід у підготовці майбутніх учителів фізичної культури. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць. Вінниця-Київ. 2023. Вип. 68. С. 146–154.

334. Хомяк Г. Мотивація та ціннісні орієнтації спортсменів командних та індивідуальних видів спорту. *Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика*: зб. матеріалів XIII Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. / голов. ред. В. В. Бойченко, Умань, 2022. С. 82-87.

335. Хорохолець О.М. Компетенції та мотивації як наслідок реалізації концепції особистісно-орієнтованого навчання. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки*: зб. наук. пр. / редкол.: Т.І.Сущенко (відп. ред.) та ін. Київ-Запоріжжя. 2005. Вип.35. С. 86–90.

336. Хриков Є. М. Педагогічні умови в структурі наукового знання. *Шлях освіти*. 2011. № 2(60). С. 11–15.

337. Христова Т. Є., Ребар І. В., Старостенко В. О. Педагогічні умови підвищення рівня професійної компетентності вчителя фізичної культури. *Інноваційна педагогіка*. Т.3. Вип. 20. С. 118-122.

338. Худолій О. М. Педагогічний експеримент. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2010. № 12. С. 19-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/TMFV_2010_12_6.

339. Царук В. Готовність майбутніх учителів фізичної культури до виховання здорового способу життя школярів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2019. Вип. 6. С. 110-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2019_6_26.

340. Центр дистанційного навчання ТНПУ. Гімнастика та методика її викладання. URL: <http://elr.tnpu.edu.ua/course/index.php?categoryid=34>

341. Цигура Г. О. Специфіка організаційно-педагогічних умов

підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності для сталого розвитку. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 51. С. 711-716.

342. Цьось А. Акмеологічна специфіка підготовки майбутнього спеціаліста з фізичної культури та спорту. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*: зб. наук. пр. Луцьк, 2002. С. 131–133.

343. Цьось А. В. Диференційований підхід у процесі професійної підготовки вчителя фізичної культури: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01. К., 1994. 16 с.

344. Чайка В. М. Теорія і технологія підготовки майбутніх учителів до саморегуляції педагогічної діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2006. 463 с.

345. Чепелюк А. В. Диференційований підхід у підготовці майбутніх учителів фізичної культури URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/269>

346. Чепелюк А. В. Формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у вищому навчальному закладі: автореф. дис. .... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2014. 20 с.

347. Чередниченко І. А., Чухланцева Н. В., Брухно Е. Л. Особливості організації самостійної роботи зі студентами спеціальності 017 Фізична культура і спорт. *Multidisciplinary academic research, innovation and results: the XIII International Scientific and Practical Conference (April 05-08)*. 2022. Prague, Czech Republic. P. 494-499.

348. Черняков В.В. Розвиток професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури процесі розв'язання педагогічних ситуацій. *Слобожанський науково-спортивний вісник*: наук.-теор. журн. Харків: ХДАФК, 2012. №3. С.17–21.

349. Чобітько М. Г. Теоретико-методологічні засади особистісно

орієнтованої професійної підготовки майбутніх учителів : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. К., 2007. 608 с.

350. Чорна Т. В. Дослідження готовності майбутнього фахівця з фізичного виховання до професійної діяльності. URL: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2010_10/files/p1010_79.pdf.

351. Черноштан А. Г. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання на основі модульно-рейтингової технології навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2002. 264 с.

352. Шандригось В. І., Шандригось Г. А. Сучасні проблеми професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. *Актуальні аспекти фізичного виховання, спорту і здоров'я людини* : матеріали Всеукр. наук. конф. студ. та молодих вчених, 17–20 грудня 2013 р. Тернопіль : Вектор, 2013. С. 114–122.

353. Шаповалова І. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення у вищих навчальних закладах: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2016. 267 с.

354. Шевчук І. В. Підготовка майбутніх вчителів до використання інноваційних технологій у процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку. *Академічні візії*. 2023. Вип. 19. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/381> (дата звернення: 27 серпень 2023).

355. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідної діяльності : підручник. 6-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2008. 310 с.

356. Шеремет І. В. Готовність вчителя фізичної культури до інноваційної діяльності як педагогічна проблема. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка* / голов. ред. Г. Терещук ; редкол.: І. Задорожна та ін. Тернопіль : ТНПУ, 2014. № 1. С. 212–218.

357. Шинкарьова О. Д. Педагогічні умови формування готовності

майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до організації дозвіллеворекреаційної діяльності. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2020. № 1. С. 292-302.

358. Шиян Б. М. Підготовка вчителя фізичної культури третього тисячоліття. *Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні* : зб. наук. праць Міжнар. ун-ту «РЕГІ» ім. С. Дем'янчука / ред. кол. А. С. Дем'янчук та ін. Рівне : Принт Хауз, 2001. Вип. 2. С. 371–374.

359. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : підруч. для студентів вищ. навч. закл. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2004. Ч. 1. 272 с.

360. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів: навчальна книга. Тернопіль: Ч. 2. «Богдан», 2008. 248 с.

361. Шиян Б. М. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. К., 1997. 50 с.

362. Шиян Б. М., Папуша В. Г. Методика викладання спортивно-професійних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту: навчальний посібник. Харків: «ОВС», 2005. 208 с.

363. Щекотилін М. Значущість мотивації як складової успіху в футболі. *Історичний досвід і сучасність*: матеріали ХХІХ наукової конференції здобувачів вищої освіти : статті. Вип. 45. / відп. ред. В. М. Букач. Одеса: ПНПУ, 2023. С. 36-41.

364. Щербатюк Н. І., Логвінова Я. О. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до туристичної роботи. *Наукові записки ЦДПУ. Серія : педагогічні науки*: зб. наук. праць. Кропивницький: РВВ ЦДПУ В. Винниченка, 2021. Вип. 201. С. 176-179.

365. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. К. : Либідь, 2002. 560 с.

366. Якимчук І. В. Формування мотивації в спортивній діяльності. *Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини* :

матеріали VI інтернет-конференції (м. Одеса, 17-18 листопада 2022 р.). Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. С. 213-218.

367. Якубовська О. М. Самостійна робота у контексті особисто-орієнтованого навчання. *Організація самостійної роботи слухачів в умовах інформаційного суспільства*: матеріали науково-методичної конференції 14 грудня 2001 р. Одеса: ОРІДУ УАДУ, 2002. С. 210-216.

368. Ячнюк М. Ю., Мужичок В. О., Городинський С. І., Чорненький А. І., Свищ М. А. Застосування інформаційних технологій в навчанні майбутніх вчителів фізичної культури. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. Причорноморськ. Видавничий дім «Гельветика»*. Випуск 44. Т.3. 2022. С. 114-117

369. Ahrabi-Fard I. Coaching perceptual preparation in volleyball. Seminar on Hitter Development, Colorado Springs, Feb. 1996. P. 8–10.

370. Alberda J. Long term planning and training principles. *I The Coach*. 2000. Vol. 1. P. 14–15.

371. Almusawi H. A., Durugbo C. M., Bugawa A. M. Innovation in physical education: teachers' perspectives on readiness for wearable technology integration. *Computers & education*. 2021. Vol. 167. URL: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104185>.

372. Czerwiński J. O potrzebie zmian w treściach i strukturze kształcenia oraz doskonalenia kadr trenersko-instruktorskich. *Trening*. 2001. No 3. P. 163–171.

373. Denisova V. V. Social and educational environment as a factor of safety culture teens. *Science and education: materials of the international research and practice conference* (June 27–28, 2012, Wiesbaden). Germany: «Bildungszentrum Rodnik e. V.»., 2012. P. 391–395.

374. Liu L. B., Song H., Miao P. Navigating individual and collective notions of teacher wellbeing as a complex phenomenon shaped by national context. *Compare: a journal of comparative and international education*. 2017. Vol. 48, no. 1. P. 128–146. URL: <https://doi.org/10.1080/03057925.2017.1283979>.

375. Pavlyuk O., Pavlyuk Y., Rudnichenko M. Differential approach in the process of professional training of future physical education. *Physical culture and sport: scientific perspective*. 2022. Vol. 3-4. P. 6-14. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/13721>.

376. Peculiarities of application of interactive educational technologies in training of future teachers of physical culture to work with health protection in secondary school / O. Bezcopylnyi et al. *Journal of physical education and sport*. 2020. Vol. 20. P. 291–297. DOI: 10.7752/jpes.2020.s1040.

377. Student motivation to learn: is self-belief the key to transition and first year performance in an undergraduate health professions program? / S. Edgar et al. *BMC medical education*. 2019. Vol. 19, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s12909-019-1539-5>.

378. Teaching and learning informatization at the universities of physical culture / L. Filenko et al. *Journal of physical education and sport*. 2017. Vol. 17, no 4. P. 454–461. URL: <http://dx.doi.org/10.7752/jpes.2017.04274>.

379. Tomlinson C. A. How to differentiate instruction in academically diverse classrooms. 3rd ed. ASCD, 2017. 186 p.

380. Vlasiuk R. Experimental verification of the effectiveness of implementing a differentiated approach in training future physical education teachers. *Journal of Education, Health and Sport*. 2023. Vol. 13, no. 1. P. 351–364. URL: <https://doi.org/10.12775/jehs.2023.13.01.050>.

381. Vlasiuk R. Model for training future physical education teachers for professional activity through a differentiated approach. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5 Педагогічні науки: реалії та перспективи* : збірник наукових праць. 2023. Вип. 92. С. 25–31.

382. Vlasiuk R. Motor Training as a Professional Skill of a Physical Education Teacher To Be. *Intellectual Archive*. 2016. Vol. 5, no. 3. P. 70–75.

383. Vlasiuk R. Pedagogical conditions for training future physical education teachers for professional activity based on a differentiated approach:

implementation and their effectiveness. *Pedagogy and education management review*. 2022. No. 3. P. 41–48. URL: <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2022-3-41>.

ДОДАТКИ**Додаток А****АНКЕТА****Вчителя фізичної культури****ШАНОВНИЙ КОЛЕГО!**

Кафедра фізичного виховання ТНПУ Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка проводить вивчення думки фахівців фізичного виховання щодо використання засобів **гімнастики на уроках фізичної культури**. Ми звертаємося до Вас за допомогою і просимо відповісти на питання запропонованої анкети.

Анкета заповнюється таким чином: після кожного питання обведіть кружком номер відповіді, яка більшою мірою відображає Вашу думку. Одержані дані будуть використані тільки в узагальненому вигляді, тому прізвище і номер школи, де Ви працюєте, указувати не обов'язково.

1. ЧИ ПРОВОДИТЕ ВИ УРОКИ З МОДУЛЯ ГІМНАСТИКА?

Так	
Ні	

2. ЯКІ, З ПЕРЕЛІЧЕНИХ НИЖЧЕ ГІМНАСТИЧНИХ ВПРАВ, НА ВАШУ ДУМКУ, ДАЮТЬ ЗМОГУ, НАЙЕФЕКТИВНІШЕ РОЗВИВАТИ ФІЗИЧНІ ЯКОСТІ УЧНІВ І АКТИВНО ВПЛИВАТИ НА ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО РУХОВОГО ДОСВІДУ ?

Відзначте позначкою не більш 5–и видів вправ.

Види вправ	<i>1–4 класи</i>	<i>5–8 класи</i>	<i>9 – 11 класи</i>
Стройові вправи			
Комплекси загальнорозвиваючих вправ з предметами і без.			
Танцювальні вправи (аеробіка, ритмічна гімнастика), вправи художньої гімнастики.			
Вправи в рівновазі на лаві, колоді.			
Вправи в лазінні по гімнастичній стінці і канаті.			
Акробатичні вправи.			
Вправи у висах і упорах на брусах і турніку.			
Вправи з кидання і ловіння м'яча, метання його на точність.			
Стрибки з використанням короткої і довгої скакалок.			
Опорні стрибки.			
Рухливі ігри з використанням гімнастичних вправ.			

Продовж. додатка А

3. ЯКЕ ОБЛАДНАННЯ ВИ ВИКОРИСТОВУЄТЕ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ З МОДУЛЯ ГІМНАСТИКА ?

<i>Гімнастичні прилади</i>	<i>1—4 клас</i>	<i>5 — 8</i>	<i>9 — 11</i>
Бруси паралельні			
Бруси різновисокі			
Колода низька			
Гімнастична лава			
Турнік високий (210–250 см)			
Турнік низький (120–160 см)			
Кільця низькі			
Кінь для оп. стр. (120 см)			
Козел гімнастичний			
Гімнастичний місток			
Акробатична доріжка з матів			
Поролонові мати			
Що–небудь впишіть: _____			ще,

4. НАЗВІТЬ НАЙБІЛЬШ ЗНАЧНІ ЧИННИКИ, ЯКІ ОБУМОВЛЮЮТЬ ЗНИЖЕННЯ ІНТЕРЕСУ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ З МОДУЛЯ ГІМНАСТИКИ В ШКОЛІ.

Відзначте позначкою не більш 3–х чинників.

1. Підвищена травматичність гімнастичних вправ, обумовлена зниженням загального рівня фізичної підготовленості сучасних школярів.

2. Вивчення програмного матеріалу з гімнастики значно більше потребує затрат часу, ніж інші модулі шкільної програми.

3. Недостатня методична підготовленість, що обмежує можливість проведення уроку гімнастики відповідно до сучасних вимог.

4. Відсутність сучасного спортивного обладнання.

5. Відсутність прикладів для наслідуванні, що негативно позначається на активності школярів на уроках гімнастики.

Що не враховане?

Доповніть _____

_____

_____

_____

_____

_____

5. ЧИ ВВАЖАЄТЕ ВИ, ЩО СЛІД ВНЕСТИ ЗМІНИ В МОДУЛЬ «ГІМНАСТИКА» ПРОГРАМИ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ?

1. Так.
2. Швидше так, чим немає.
3. Не знаю.
4. Швидше немає, ніж так.
5. ні.

6. ЯКЩО НА ПОПЕРЕДНЄ ПИТАННЯ ВИ ВІДПОВІЛИ «ТАК» АБО «ШВИДШЕ ТАК, ЧИМ НЕМАЄ» ТО, ЩО КОНКРЕТНЕ НА ВАШУ ДУМКУ ВИМАГАЄ ЗМІНИ?

Відзначте позначкою 3 з представлених нижче позицію або додайте від себе.

1. Значно зменшити об'єм навчального матеріалу з гімнастики, замінивши його рухливими спортивними іграми або чим–небудь ще.
2. Навпаки, збільшити об'єм навчального матеріалу з гімнастики, використовувати можливості третього уроку фізичної культури, що вводиться.
3. Прибрати з програми вправи на гімнастичних приладах у висах і упорах.
4. В заняттях з дівчатками ширше використовувати танцювальні вправи.
5. На заняттях з хлопцями в основному використовувати засоби атлетичної гімнастики.
6. Обмежити проведення уроків гімнастики тільки початковою школою.
7. Залишити в програмі тільки акробатику.

Інше,

напишіть: _____
 _____
 _____
 _____

7. ЯКОГО ГІМНАСТИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ ВАМ НЕ ВИСТАЧАЄ ДЛЯ ЯКІСНІШОГО ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ЗАСОБАМИ ГІМНАСТИКИ?

Напишіть: _____
 _____
 _____
 _____
 _____
 _____

8. ВКАЖІТЬ, ВИХОДЯЧИ З ВАШОГО ПРОФЕСІЙНОГО ДОСВІДУ, ЯКІ З ПЕРЕРАХОВАНИХ ВИДІВ ГІМНАСТИЧНИХ ВПРАВ Є НАЙБІЛЬШ ТРАВМАТИЧНІ?

Відзначте позначкою не більш 3–х видів вправ.

1. Різновиди ходьби, бігу, підскоків з просуванням вперед.
2. Пересування в змішаних упорах, висах.
3. Вправи на гімнастичній стінці.
4. Вправи з рівноваги.
5. Акробатичні вправи.
6. Лазіння по канату.

7. Вправи на брусах і турніку.
8. Вправи в киданні, ловінні та метанні малого м'яча.
9. Опорні стрибки через гімнастичного козла/коня.
10. Рухливі ігри і естафети з використанням гімнастичних елементів.

9. ВКАЖІТЬ ПРИЧИНИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ВИПАДКИ ТРАВМ НА УРОКАХ ГІМНАСТИКИ.

Відзначте позначкою не більш 3–х причин.

1. Низький рівень фізичної підготовленості школярів.
2. Незнання вчителем прийомів страхування і допомоги, або не бажання ними користуватися.
3. Відсутність поролонових матів, страхуючих пристроїв і т.п.
4. Незадовільний стан гімнастичного обладнання
5. Недостатня увага навчанню учнів прийомам страхування і взаємодопомоги.
6. Порухення методики навчання гімнастичним вправам.
7. Низький рівень дисципліни учнів на уроці.
8. Погана організація уроку, що приводить до зниження рівня уваги і самоконтролю учнів.
9. Невідповідність складності передбачених програмою окремих гімнастичних вправ руховим можливостям учнів.

Вкажіть, _____ яких
саме: _____

10. ЧИ МАЛИ ВИ МОЖЛИВІСТЬ ЗА ОСТАННІ 5 РОКІВ ОТРИМУВАТИ НОВІ ЗНАННЯ ПРО МЕТОДИКУ ВИКЛАДАННЯ ГІМНАСТИКИ В ШКОЛІ ?

1. На курсах підвищення кваліфікації.
2. На спеціальних семінарах.
3. В інших формах підвищення кваліфікації.
4. Відвідуючи “майстер-класи”.

Вкажіть _____ яких: _____

11. ЯКІ З ПЕРЕРАХОВАНИХ НИЖЧЕ ПРИЧИН, НА ВАШУ ДУМКУ, ЗНИЖУЮТЬ ІНТЕРЕС ШКОЛЯРІВ ДО ЗАНЯТЬ ГІМНАСТИКОЮ.

Відмітьте позначкою 3 найвагоміші.

1. “Статичність” уроку гімнастики, обумовлена низькою руховою активністю вправ, що вивчаються, на гімнастичних приладах.
2. Боязнь отримати травму, виконуючи вправи у висах і упорах або опорних стрибках.
3. Обмежені можливості прояву емоцій, на відміну, наприклад, від занять спортивними іграми.
4. Падіння престижу гімнастики через відсутність уваги з боку засобів масової інформації.
5. Низький рівень фізичної і рухової підготовленості сучасних школярів, що ускладнює оволодіння значною частиною вправ на гімнастичних приладах.

Продовж. додатка А

6. Конкуренція з боку інших, динамічніших і видовищних видів спорту.

7. Відсутність в свідомості учнів прикладів, сформованих засобами масової інформації, оточенням, які би стимулювали бажання займатись гімнастикою.

12. ЯКІ ВИДИ СПОРТУ НАЙЯСКРАВІШЕ ПРЕДСТАВЛЕНІ НА ІНФОРМАЦІЙНИХ СТЕНДАХ У ВАШІЙ ШКОЛІ?

Вкажіть 3 види.

Футбол	Гімнастика	Аеробіка	Легка атлетика
Класичні види боротьби	Баскетбол	Волейбол	Плавання
Що-небудь ще. Впишіть: _____			

13. ЧИ ВИКОРИСТОВУЄТЕ ВИ ПРИКЛАДИ ВИДАТНИХ ГІМНАСТІВ ОСТАННІМ ЧАСОМ – ЧЕМПІОНІВ СВІТУ, ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР, ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ.

1. Так, достатньо часто.
2. Від випадку до випадку.
3. Не можу відповісти на це питання.
4. Дуже рідко.
5. Не використовую зовсім.

14. ДЕКІЛЬКА СЛІВ ПРО СЕБЕ

Ваша стать: 1. Жіноча. 2. Чоловіча

Ваша педагогічна освіта: 1. Неповна вища. 2. Вища.

Стаж роботи вчителем фізичної культури в школі:

1. до 5 років.
2. від 5 до 10 років.
3. понад 10 років.

Ваша спортивна спеціалізація (вид спорту яким ви займались): _____

Спортивна кваліфікація (розряд, спортивне звання): _____

Додаток Б

АНКЕТА

Шановний колего!

Кафедра гімнастики і спортивних ігор
проводить наукове дослідження проблеми
професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури

Просимо Вас, ґрунтуючись на особистому досвіді, відповісти на наступні запитання.
Ваші відповіді допоможуть покращити професійно-педагогічну підготовку зі СПД студентів
факультету фізичного виховання.

1. Стаж роботи _____
2. Науковий ступінь, вчене звання, категорія _____
3. Місце роботи (та посада) _____
4. Вуз який закінчили _____
5. Стать Ч / Ж (не потрібне закресліть)

1. Розставте за значимістю особистісні якості, які забезпечують педагогічну майстерність майбутнього фахівця з фізичної культури (1–найвищий ранг):

	ініціативність і самостійність
	організованість
	дисциплінованість
	товариськість
	доброта
	цілеспрямованість
	інші

2. Розставте за значимістю професійні компоненти педагогічної діяльності, що формують майстерність майбутнього фахівця з фізичної культури (1–найвищий ранг):

	конструктивний компонент (уміння проектувати, прогнозувати, планувати фізичний розвиток своїх учнів)
	комунікативний компонент (уміння легко вступати в контакт з учнями, педагогами і батьками; точно виражати свої думки, вести бесіду)
	організаторський компонент (уміти організувати групу – значить в кожній ситуації уміти оцінити обстановку, ухвалити правильне рішення і добитися його виконання)
	гностичний компонент (прагнення до пізнання і розуміння основних умов і явищ пов'язаних з педагогічною діяльністю)
	діяльнісний компонент (уміння реалізовувати набуті знання у процесі фізичного виховання школярів)

3. Які практичні уміння і в якій мірі впливають на формування професійної компетенції майбутнього фахівця (оцінити все виходячи з 100 %):

	Уміння організувати навчально-виховний процес
	Уміння складати і вести навчальну документацію
	Уміння складати і проводити комплекси ЗРВ
	Володіння методикою навчання вправ з модулів, шкільної програми
	Уміння самостійно виконувати вправи з модулів, шкільної програми
	Володіння навичками фізичної допомоги та страхування
	Уміння проявляти організаторські здібності, творчість

Продовж. додатка Б

4. При використанні яких засобів гімнастики на Вашу думку зазнають труднощів молоді фахівці при проходженні навчальної та шкільної практик (зазначте вибрані варіанти):

	Проведення стройових вправ
	Проведення загальнорозвиваючих вправ
	Прикладні вправи
	Вправи на приладах
	Вправи художньої гімнастики
	Ритмічна гімнастика
	Рухливі ігри естафети з елементами гімнастики
	Труднощів не виникало

5. Ефективність підготовки фахівця буде вищою якщо на заняттях зі СПД пріоритетним буде (розставте за значимістю):

Рік навчання				Підходи
I	II	III	IV	
				Індивідуальний підхід
				Груповий підхід
				Диференційований підхід

6. У чому Ви бачите причини недостатньої підготовки випускників до майбутньої професійної діяльності (розставте за значимістю):

	у недостатній теоретичній підготовці
	у слабкій методичній підготовці
	у поганій технічній підготовці
	у слабкій фізичній підготовці

7. Які теоретичні розділи СПД формують, на Вашу думку, предметно-професійну компетенцію фахівця і більшою мірою вимагають поглибленого вивчення (оцінити все виходячи з 100 %):

	Місце СПД в системі фізичного виховання України
	Історичний огляд розвитку СПД
	Спеціальна термінологія
	Попередження травматизму на заняттях зі СПД
	Основи техніки вправ
	Основи методики навчання вправ
	Форми організації занять в школі
	Основи спортивного тренування
	Організація і проведення змагань зі СПД
	Спортивні виступи і свята

Продовж. додатка Б

8. Розставте засоби гімнастики, володіння якими на належному рівні сприятиме формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців в циклі СПД (оцінити все виходячи з 100 %):

	Організовуючі вправи
	Загальнорозвивальні вправи
	Прикладні вправи
	Вправи на приладах
	Стрибки
	Акробатичні вправи
	Вправи художньої гімнастики
	Ритмічна гімнастика
	Атлетична гімнастика
	Рухливі ігри і естафети з елементами гімнастики
	Вправи на розвиток фізичних якостей
	У процесі занять не використовуються жодні

9. Які засоби гімнастики Ви використовуєте у своїй діяльності:

	Організовуючі вправи
	Загальнорозвивальні вправи
	Прикладні вправи
	Вправи на прилад
	Стрибки
	Акробатичні вправи
	Вправи художньої гімнастики
	Ритмічна гімнастика
	Атлетична гімнастика
	Рухливі ігри і естафети з елементами гімнастики
	Вправи на розвиток фізичних якостей

10. Ваші побажання, щодо удосконалення професійно–педагогічної підготовки студентів факультету фізичного виховання:

Щиро дякуємо Вам за допомогу!

Додаток В

Навчальні заклади, які прийняли участь в опитуванні

№ п.п.	Перелік закладів, які взяли участь в констатувальному експерименті
1.	Національний університет фізичного виховання і спорту України
2.	Кам'янський коледж фізичного виховання
3.	ВСП «Івано-Франківський фаховий коледж фізичного виховання НУФВСУ»
4.	Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
5.	Харківська державна академія фізичної культури
6.	Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
7.	Таврійський національний університет імені Володимира Вернадського
8.	Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
9.	Волинський національний університет імені Лесі Українки
10.	Донбаський державний педагогічний університет
11.	Ужгородський національний університет
12.	Бердянський державний педагогічний університет
13.	Класичний приватний університет (Заснований як Запорізький інститут державного та муніципального управління)
14.	Запорізький національний університет
15.	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
16.	Університет Григорія Сковороди в Переяславі
17.	Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (м. Кіровоград)
18.	Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
19.	Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (м. Львів)
20.	Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
21.	Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (м. Одеса)
22.	Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
23.	Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука (м.Рівне)
24.	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
25.	Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди
26.	Херсонський державний університет

27.	ЗВО «Подільський державний університет»
28.	ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
29.	Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
30.	Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
31.	Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
32.	Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Додаток Г

АНКЕТА

Шановний студенте!

просимо Вас взяти участь у дослідженні проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури і дати відповіді на нижче поставлені питання.

№ пн/п	Судження	Так	Ні																											
1	Чи проводились у вашій школі уроки фізичної культури з елементами гімнастики?																													
2	Чи вивчали ви на уроках фізичної культури акробатичні вправи?																													
3	<p>Якщо вивчали відмітьте які:</p> <table> <tr> <td>Молодша школа</td> <td>Основна школа</td> <td>Старша школа</td> </tr> <tr> <td>Групування ☐</td> <td>Довгий перекид вперед ☐</td> <td>Комбінації з вивчених елементів ☐</td> </tr> <tr> <td>Переكاتи ☐</td> <td>Стійка на руках з допомогою ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Перекид вперед ☐</td> <td>Переворот боком ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Перекид назад ☐</td> <td>Міст нахилом назад ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Стійка на лопатках ☐</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Міст ☐</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Напівшпагат ☐</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Стійка на голові та руках ☐</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Молодша школа	Основна школа	Старша школа	Групування ☐	Довгий перекид вперед ☐	Комбінації з вивчених елементів ☐	Переكاتи ☐	Стійка на руках з допомогою ☐		Перекид вперед ☐	Переворот боком ☐		Перекид назад ☐	Міст нахилом назад ☐		Стійка на лопатках ☐			Міст ☐			Напівшпагат ☐			Стійка на голові та руках ☐				
Молодша школа	Основна школа	Старша школа																												
Групування ☐	Довгий перекид вперед ☐	Комбінації з вивчених елементів ☐																												
Переكاتи ☐	Стійка на руках з допомогою ☐																													
Перекид вперед ☐	Переворот боком ☐																													
Перекид назад ☐	Міст нахилом назад ☐																													
Стійка на лопатках ☐																														
Міст ☐																														
Напівшпагат ☐																														
Стійка на голові та руках ☐																														
4	Чи вивчали ви на уроках фізичної культури вправи у висах та упорах?																													
5	<p>Якщо вивчали відмітьте які:</p> <table> <tr> <td>Молодша школа</td> <td>Основна школа</td> <td>Старша школа</td> </tr> <tr> <td>Вис стоячи ☐</td> <td>Зіскок з поворотом на 90° ☐</td> <td>Кут в упорі на брусах ☐</td> </tr> <tr> <td>Вис лежачи ☐</td> <td>Підйом переворотом силою ☐</td> <td>Оберт уперед на турніку ☐</td> </tr> <tr> <td>Вис прогнувшись ☐</td> <td>Перемах правою ☐</td> <td>Махом назад зіскок ☐</td> </tr> <tr> <td>Підйом переворотом ☐</td> <td>Спад у вис зависом ☐</td> <td>Комбінації елементів ☐</td> </tr> <tr> <td>Вис зависом на двох ☐</td> <td>Розмахування у висі ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Вис кутом ☐</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Упор на брусах ☐</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Сід ноги нарізно ☐</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Молодша школа	Основна школа	Старша школа	Вис стоячи ☐	Зіскок з поворотом на 90° ☐	Кут в упорі на брусах ☐	Вис лежачи ☐	Підйом переворотом силою ☐	Оберт уперед на турніку ☐	Вис прогнувшись ☐	Перемах правою ☐	Махом назад зіскок ☐	Підйом переворотом ☐	Спад у вис зависом ☐	Комбінації елементів ☐	Вис зависом на двох ☐	Розмахування у висі ☐		Вис кутом ☐			Упор на брусах ☐			Сід ноги нарізно ☐				
Молодша школа	Основна школа	Старша школа																												
Вис стоячи ☐	Зіскок з поворотом на 90° ☐	Кут в упорі на брусах ☐																												
Вис лежачи ☐	Підйом переворотом силою ☐	Оберт уперед на турніку ☐																												
Вис прогнувшись ☐	Перемах правою ☐	Махом назад зіскок ☐																												
Підйом переворотом ☐	Спад у вис зависом ☐	Комбінації елементів ☐																												
Вис зависом на двох ☐	Розмахування у висі ☐																													
Вис кутом ☐																														
Упор на брусах ☐																														
Сід ноги нарізно ☐																														
6	Чи вивчали ви на уроках фізичної культури різновиди стрибків?																													
7	<p>Якщо вивчали відмітьте які:</p> <table> <tr> <td>Молодша школа</td> <td>Основна школа</td> <td>Старша школа</td> </tr> <tr> <td>В глибину з висоти 30см. ☐</td> <td>Настрибування в упор присівши і зіскок прогнувшись ☐</td> <td>Стрибок боком ☐</td> </tr> <tr> <td>У довжину з місця ☐</td> <td>Стрибок ноги нарізно ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>З настрибуванням на гімнастичний місток ☐</td> <td>Стрибок зігнувши ноги ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Настрибування в упор на коліна на козла ☐</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Настрибування в упор на коліна на козла і зіскок махом рук ☐</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Молодша школа	Основна школа	Старша школа	В глибину з висоти 30см. ☐	Настрибування в упор присівши і зіскок прогнувшись ☐	Стрибок боком ☐	У довжину з місця ☐	Стрибок ноги нарізно ☐		З настрибуванням на гімнастичний місток ☐	Стрибок зігнувши ноги ☐		Настрибування в упор на коліна на козла ☐			Настрибування в упор на коліна на козла і зіскок махом рук ☐													
Молодша школа	Основна школа	Старша школа																												
В глибину з висоти 30см. ☐	Настрибування в упор присівши і зіскок прогнувшись ☐	Стрибок боком ☐																												
У довжину з місця ☐	Стрибок ноги нарізно ☐																													
З настрибуванням на гімнастичний місток ☐	Стрибок зігнувши ноги ☐																													
Настрибування в упор на коліна на козла ☐																														
Настрибування в упор на коліна на козла і зіскок махом рук ☐																														
8	Чи вивчали ви на уроках фізичної культури прикладні вправи?																													

9	Відмітьте які прикладні вправи ви вивчали на уроках з фізичної культури: Лазіння по горизонтальній та похилій площині ☐ Лазіння по горизонтальному та вертикальному канатах ☐ Лазіння по шведській драбині ☐ Перелазіння через перешкоду ☐		
10	Чи вивчали ви на уроках фізичної культури вправи з рівноваги? Відмітьте на якому приладі: На низькій колоді ☐ На гімнастичній лаві ☐		
11	Чи проводили з вами на уроках фізичної культури загальнорозвивальні вправи, вправи з предметами? Відмітьте які загальнорозвивальні вправи : вправи на місці ☐ вправи в русі ☐ вправи в парах ☐ вправи з палицями ☐ вправи з обручами ☐ вправи зі скакалкою ☐ вправи з м'ячами ☐		
12	Напишіть одну загальнорозвиваючу вправу з предметом.		
13	Чи проводили ви самостійно загальнорозвивальні вправи?		
14	Якщо так, то запишіть будь ласка одну вправу:		
15	Чи вивчали ви на уроках фізичної культури стройові вправи?		
16	Напишіть які стройові вправи ви вивчали:		
17	Чи проводились з вами вправи на розвиток фізичних якостей?		
18	Напишіть які якості ви розвивали засобами гімнастики:		
19	Відмітьте будь ласка які гімнастичні прилади були у вашому залі і в якій кількості: Гімнастичні мати <input type="text"/> Перекладина <input type="text"/> Паралельні бруси <input type="text"/> Колода <input type="text"/> Гімнастичний козел <input type="text"/> Місток <input type="text"/> Канат <input type="text"/> Гімнастичний місток <input type="text"/> Шведські драбини <input type="text"/> Гімнастичні лави <input type="text"/>		
20	Відмітьте який теоретичний матеріал з гімнастики ви вивчали: 1. Правила техніки безпеки під час занять гімнастичними вправами. ☐ 2. Значення самострахування під час виконання фізичних вправ. ☐ 3. Історія розвитку гімнастики. ☐ 4. Історію розвитку гімнастики в Україні. ☐ 5. Різновиди гімнастики, що культивуються в Україні. ☐ 6. Естетичне виховання у процесі занять фізичними вправами. ☐ 7. Фізкультурно–оздоровчі заходи в режимі дня школяра і правила їх виконання. ☐ 8. Оптимальний руховий режим. ☐ 9. Значення корегувальної гімнастики для формування постави. ☐ 10. Гімнастика, як засіб розвитку фізичних якостей. ☐		

Щиро вдячні!

Додаток Д**Тести****ВАРІАНТ № 5**

1. Виберіть правильні відповіді. На які групи поділяються акробатичні вправи?

- а) одиночні вправи;
- б) вправи з частковим або повним обертанням тіла;
- в) вправи на збереження рівноваги;
- г) кидкові вправи (кидок одного партнера іншому);
- д) групові вправи;
- е) комплексні вправи.

2. Виберіть правильні відповіді. В яких містах України були створенні перші гімнастичні товариства «Соколи»?

- а) Одеса;
- б) Київ;
- в) Луганськ;
- г) Львів;
- д) Харків;
- е) Житомир.

3. Виберіть правильну відповідь. Як визначити напрям бокових стрибків і зіскоків?

- а) за напрямом руху ніг (ноги вправо, вліво тощо);
- б) за напрямом руху тіла над приладом (праве плече першим пересікає вісь приладу і т.п.);
- в) за назвою сторони приладу (права жердина, ліва).

4. Виберіть правильні відповіді. Які способи хватів застосовуються гімнастами в процесі роботи на гімнастичних приладах?

- а) хват руками;
- б) хват зверху;
- в) хват однією рукою;

- г) хват двома руками і завіс ногами;
- г) хват знизу;
- д) різний хват;
- е) схресний хват;
- є) зворотній хват;
- ж) широкий хват;
- з) вузький хват;
- и) хват зі середини;
- і) глибокий хват.

5. На якому етапі процесу навчання часто застосовується «фіксація»? Виберіть правильну відповідь.

- а) етап початкового розучування;
- б) етап поглибленого розучування;
- в) етап закріплення і удосконалення.

6. З дидактичною і науковою метою в гімнастичних вправах розрізняють три фази або частини цілісної дії. Назвіть їх. Виберіть правильні відповіді.

- а) попередня;
- б) підготовча;
- в) основна;
- г) заключна;
- г) кінцева.

7. Які методичні прийоми використовуються учителем в процесі уточнення попередньої уяви про вправу? Виберіть правильні відповіді.

- а) назвати вправу згідно термінології;
- б) застосувати прийоми фізичної допомоги («проводка», направляюча допомога, підштовхування тощо);
- в) використати необхідні підвідні вправи;

- г) показати вправу;
- г) організувати обговорення техніки виконання вправи;
- д) використати наочність;
- е) повідомити учням характер рухових дій;
- є) усні або письмові звіти учнів про вправу.

8. Які орієнтири часто використовуються в навчальному процесі з гімнастики? Виберіть правильні відповіді.

- а) зорові;
- б) нюхові;
- в) тактильні;
- г) словесні;
- г) слухові;
- д) рухові.

9. Які форми занять гімнастикою застосовуються в школі? Виберіть правильні відповіді.

- а) фізкультурні хвилини і паузи;
- б) секції гімнастики, акробатики, аеробіки;
- в) урочні;
- г) позаурочні.

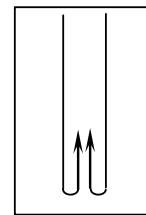
10. Команда за якою кожний учень займає своє місце в строю чи за зростом ..... Визначте неправильні відповіді.

- а) шикуйсь!
- б) струнко!
- в) рівняйсь!
- г) розійдись!
- г) ставай!

Продовж. додатка Д

11. Виберіть правильну команду:

- а) «протиходом руш!»
- б) «протиходом до середини руш!»
- в) «в колону по два руш!»
- г) «до середини в колону по два руш!»
- г) «наліво і направо руш!»

12. Виберіть правильну назву положення рук:

- а) руки зігнуті уперед;
- б) основна стійка, руки зігнуті вперед;
- в) основна стійка, руки до плечей;
- г) стійка, руки зігнуті до плечей;
- г) руки зігнуті в ліктях, кистями до плечей.

Додаток Е

Зміст теоретико-методичних знань з фізичної культури школярів 1-11 класів

I блок Теорія ФК

1. Фізична культура як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини.
2. Терміни з предмету «фізична культура».
3. Фізичне виховання в Запорізькій Січі.
4. Історія виникнення Олімпійських ігор. Символи, ритуали і церемонії Олімпійських ігор. Олімпійські ігри у Стародавній Греції. Відродження Олімпійських ігор сучасності. Олімпійська Україна. Визначні спортивні досягнення олімпійців. Основні цінності олімпізму. Національний олімпійський комітет України. Паралімпійський рух на сучасному етапі. Олімпійська філософія та здоровий спосіб життя.

II блок Правила ТБ

1. Правила поведінки під час занять плаванням у басейнах та водоймищах.
2. Правила безпеки на уроках і під час позаурочних фізкультурних занять.
3. Спортивний інвентар для різних видів спорту.
4. Допомога при обмороженнях та опіках.

III блок Основи здорового способу життя

1. Фізичні вправи – засіб формування правильної постави.
2. Значення і правила виконання ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурної хвилинки та фізкультурної паузи.
3. Рухова активність протягом дня.
4. Правила особистої гігієни молодшого школяра.

5. Вплив позитивних та негативних чинників на стан здоров'я учнів.
6. Роль фізичних вправ для розвитку кістково-м'язової, серцево-судинної та дихальної системи організму.
7. Особливості фізичного розвитку і функціонального стану організму.
8. Раціональний руховий режим школяра (добовий, тижневий та протягом року).
9. Форми занять рекреаційної, фізкультурно-оздоровчої та спортивної спрямованості.
10. Правила загартування холодовими та тепловими процедурами.
11. Значення занять фізичною культурою та спортом для підтримання розумової працездатності.
12. Основи раціонального харчування.
13. Фізична культура у сім'ї.
14. Вплив занять фізичними вправами на гармонійний розвиток майбутньої матері.
15. Шкідливі звички та їх вплив на здоров'я людини.

IV Основи розвитку фізичних якостей

1. Фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей.
2. Рухові вміння, навички та фізичні якості, які необхідні для захисту держави, збереження власного життя під час надзвичайних ситуацій;
3. Засоби розвитку витривалості та методи контролю.
4. Засоби розвитку сили, гнучкості та методи контролю.
5. Засоби розвитку швидкісно-силових якостей та методи контролю.
6. Основи методики розвитку сили, витривалості, гнучкості, швидкісно-силових якостей, спритності.
7. Ознаки перевтоми та засоби їх попередження.

8. Характеристика фізичної підготовленості. Методики її визначення.

9. Фізичне навантаження та відпочинок, як фактори впливу на фізичний розвиток.

10. Вміння, навички та фізичні якості, необхідні для успішної самореалізації у майбутній професії (відповідно до обраного профілю чи оміряної професії).

Додаток Ж

Коефіцієнти К Ермолаєва С.І. для розрахунку числа за формулою

$$G = \pm \frac{V_{\text{більш.}} - V_{\text{менш.}}}{K}$$

Число спостережень	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	-	-	1,13	1,69	2,03	2,33	2,53	2,70	2,85	2,97
10	3,08	3,17	3,26	3,34	3,41	3,47	3,53	3,59	3,64	3,69
20	3,73	3,78	3,82	3,86	3,90	3,93	3,96	4,00	4,03	4,06
30	4,09	4,11	4,14	4,16	4,18	4,29	4,24	4,26	4,28	4,29
40	4,32	4,34	4,36	4,38	4,40	4,42	4,43	4,45	4,47	4,48
50	4,50	4,51	4,53	4,54	4,56	4,57	4,59	4,60	4,61	4,63
60	4,64	4,65	4,66	4,68	4,69	4,70	4,71	4,72	4,73	4,74
70	4,75	4,77	4,78	4,79	4,80	4,81	4,82	4,83	4,83	4,84
80	4,85	4,86	4,87	4,88	4,89	4,90	4,91	4,91	4,92	4,93
90	4,94	4,95	4,96	4,97	4,98	4,98	4,99	4,99	5,00	5,01
П	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000
К	5,02	5,49	5,76	5,94	6,07	6,18	6,28	6,35	6,42	6,48

Додаток 3

**Оцінка значимості мотивів, що домінують під час вибору професії
вчителя фізичної культури**

Мотиви	курс	КГ (рейтинг)	ЕГ (рейтинг)
Соціальні (дає змогу приносити користь нашому суспільству та зміцнювати наше суспільство)	1*	2	1
	4*	1	1
Пізнавальні (дає змогу розвивати всі свої здібності, постійно самовдосконалюватись)	1	1	2
	4	2	2
Моральні (дає змогу завжди бути активним учасником педагогічного колективу школи та вдосконалювати власний духовний світ)	1	3	3
	4	3	3
Естетичні (дає змогу отримувати задоволення від праці та сприяє усвідомленню її краси)	1	4–5	4
	4	5	5
Пов'язані зі змістом праці вибраної професії (потребує великого розумового та фізичного напруження)	1	4–5	6
	4	6	7
Творчі (дає широкі можливості для творчості, дає змогу бути оригінальним у роботі)	1	6	5
	4	4	6
Престижні (цінується серед друзів і знайомих, забезпечує швидке підвищення кваліфікації і професійний ріст)	1	7	7
	4	7	4
Утилітарні (дає можливість працювати в місті та забезпечує вступ і навчання у вузі)	1	8	8
	4	8	8
Матеріальні (добре оплачується та забезпечує стабільне майбутнє)	1	9	9
	4	9	9

Додаток И
Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про
апробацію результатів дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Власюк Р. А. Диференційований підхід у професійній підготовці майбутнього вчителя фізичної культури. *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури: фізична культура і спорт: Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. 2013. Т. 1, вип. 7 (33). С. 121–126.

2. Огнистий А. В., Єднак В. Д., Власюк Р. А. Фізична підготовленість та її місце у навчально-тренувальному процесі з гімнастики та у підготовці спортивного педагога. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. Луцьк: Східноєвропейський. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2015. № 3 (31). С. 44–47.

3. Власюк Р. А. Місце засобів гімнастики у фізичному вихованні школярів. *Фізична культура, спорт та здоров'я: зб. наук. праць Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського*. Вінниця, 2015. Т. 1, вип. 19. С. 57–63.

4. Власюк Р. А. Показ гімнастичних вправ як компонент професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2016. Вип. 3 К 1 (70). С. 324–328.

5. Vlasiuk R. Motor Training as a Professional Skill of a Physical Education Teacher To Be. *IntellectualArchive*. 2016. Vol. 5, № 3. pp. 70–74.

6. Власюк Р. А. Теоретична підготовка майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2022. № 3–4. С. 58–63.

7. Vlasiuk R. Pedagogical conditions for training future physical education teachers for professional activity based on a differentiated approach: implementation and their effectiveness. *Pedagogy and education management review*. 2022. Issue 3 (9). pp. 41–48.

8. Vlasiuk R. Model for training future physical education teachers for professional activity through a differentiated approach. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5 Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2023. Вип. 92, т. 1. С. 25–31.

9. Vlasiuk R. Experimental verification of the effectiveness of implementing a differentiated approach in training future physical education teachers. *Journal of Education, Health and Sport*. 2023. Vol. 13, no. 1. pp. 351–364.

10. Огнистий А. В., Огниста К. М., Власюк Р. А. STEM-освіта у фізичній культурі учнів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2023. Т. 1, № 1. С. 239–249.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

11. Власюк Р. А. Використання інформаційних технологій в організації самостійної роботи студентів з гімнастики. *Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освіті: методологія, теорія, практика: матеріали регіонал. наук.-практ. семін. (Тернопіль, 11–12 груд. 2014 р.)*. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. С. 96–101.

12. Власюк Р. А. Дослідження сформованості знань, умінь і навичок з гімнастики студентів факультету фізичного виховання. *Проблеми формування здорового способу життя молоді: матеріали V всеукр. наук.-практ. конф. студентів, магістрантів та аспірантів*. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка. 2015. С. 135–141.

13. Власюк Р. А. Місце олімпійської освіти у теоретичній підготовці студентів з гімнастики. *Олімпійський рух на теренах Західної України –*

минуле та сьогодення: матеріали регіонал. наук.-метод. семін. (Тернопіль, 8 груд. 2015 р.). Тернопіль: Вид-во СМТ «ТАЙП». 2015. С. 30–33.

14. Власюк Р. А. Періоди формування професійно-педагогічних умінь майбутніх учителів фізичної культури засобами гімнастики. *Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді: матеріали регіонал. наук.-практ. семін. (Тернопіль, 13 груд. 2016 р.).* Тернопіль: Вид-во СМТ «ТАЙП», 2016. С. 44–47.

15. Власюк Р. А. Мотивація студентів до занять гімнастикою, як одна з умов їхньої професійної підготовки. *Молода спортивна наука України: зб. тез доповідей (Львів, 16 берез. 2017 р.).* Львів: Львівський державний університет фізичної культури, 2017. Вип. 21. С. 52–53.

16. Огнистий А. В., Власюк Р. А. Педагогічна практика як один із засобів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Сучасні тенденції та шляхи вдосконалення практичної підготовки: матеріали міжфакультетського навч.-метод. семін. (Тернопіль, 30 лист. 2021 р.).* Тернопіль, 2021. С. 46–48.

17. Власюк Р. А., Машталер І. І. Компоненти готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності. *Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту учнівської та студентської молоді: матеріали всеукр. наук. конф. (Тернопіль, 23–24 груд. 2021 р.).* Тернопіль: вид-во СМТ «ТАЙП», 2021. С. 51–57.

18. Власюк Р., Огнистий А. Вмотивованість школярів до занять фізичною культурою і спортом. *Фізична культура в школі: стан і перспективи розвитку: зб. тез допов. III регіонал. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 19 трав. 2022 р.).* Івано-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т імені Василя Стефаника, 2022. С. 38–40.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

19.Огнистий А. В., Власюк Р. А. Короткий гімнастичний термінологічний довідник. Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2015. 40 с.

20.Власюк Р. А., Огнистий А. В. Навчально-методичний комплекс з гімнастики (для студентів факультету фізичного виховання). Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2013. 136 с.

21.Огнистий А. В., Власюк Р. А. Основні засоби гімнастики: навч.-метод. посіб. Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2015. 241 с.

22.Огнистий А.В., Божик М. В., Власюк Р. А. Теоретико-методичні основи гімнастики: навч.-метод. посіб. Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2016. 211 с.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та результати дослідження обговорювались на науково-практичних конференціях різного рівня, серед яких: *міжнародні* – «Молода спортивна наука України» (Львів, 2015), «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури: фізична культура і спорт» (Київ, 2013), «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт» (Київ, 2016), «Фізична культура спорт та здоров'я нації» (Вінниця, 2015); *регіональні* – «Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської молоді Львівщини» (Львів, 2016), Міжрегіональних науково-методологічних семінарах (Тернопіль, 2013, 2014); *всеукраїнські*: «Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації» (Тернопіль, 2012); *закордонні*: «Motor Training as a Professional Skill of a Physical Education Teacher To Be». (Toronto, 2016), «Physical Culture and Sport: Scientific Perspective». (Estonia, 2022), «Journal of Education, Health and Sport» (Polan, 2023).

Продовж. додатка II

Результати дослідження обговорювались та отримали схвальні відгуки на засіданнях кафедри фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2012–2023 рр.).

Додаток К

Довідки про впровадження результатів дисертації

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«САМБІРСЬКИЙ ФАХОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ІМЕНІ ІВАНА ФИЛИПЧАКА»

вул. Івана Филипчика, 14, м.Самбір, Львівська область, 81400, тел./факс (03236)3-22-56;
e-mail: pedcollege@ukr.net, вебсторінка: <http://pedcollegesambir.org.ua>; код ЄДРПОУ 02137003

Від 10.07.2023 р. № 04-09/271

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Власюка Романа Анатолійовича
на тему «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної
культури на засадах диференційованого підходу»
для здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Цією довідкою Комунальний заклад Львівської обласної ради «Самбірський фаховий педагогічний коледж імені Івана Филипчика» підтверджує, що результати дисертаційного дослідження Власюка Р.А. на тему «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу» були успішно впроваджені в освітній процес закладу фахової передвищої освіти.

Авторська методика підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу сприяла оптимізації процесу формування компетенцій майбутніх фахівців фізичної культури.

Матеріали дослідження Власюка Р.А. обговорені на засіданні циклової комісії фізичного виховання (протокол № 7 від 15.06.2023 р.) та можуть бути рекомендовані до впровадження в освітній процес закладів фахової передвищої і вищої освіти.

В.о. директора коледжу,

кандидат економічних наук

Володимир ВАНТУХ

УКРАЇНА
Тернопільська обласна рада
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка
Вул. Ліцейна, 1, м. Кременець,
Тернопільська обл., 47003
тел/факс: (035-46) 2-19-91
ел. пошта: kogpa_docs@ukr.net

UKRAINE
Ternopil Regional Council
KremenetsTarasShevchenkoRegionalAcadem
y of Humanities and Pedagogy
1, Litseina St. Kremenets,
Ternopil Region, 47003
phone/fax: (035-46) 2-19-91
e-mail: kogpa_docs@ukr.net

від 28.06. 2023 р.

№ 05-16/136

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Власюка Романа Анатолійовича
на тему: *«Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу»*,
для здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Результати дисертаційного дослідження Власюка Р. А. на тему «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу» були успішно впровадженні в освітній процес Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Здійснено апробацію структурно-функціональної моделі підготовки майбутнього вчителя фізичної культури на засадах диференційованого підходу. Реалізація представлених умов дала змогу студентам поглибити теоретичні знання та сформувати практичні вміння до використання диференційованого навчання у своїй професійній діяльності, про що свідчить позитивна динаміка констатувального експерименту.

Отже, дисертаційне дослідження проведене Власюком Р. А. може бути рекомендоване для впровадження в освітній процес закладів вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку фахівців з фізичного виховання і спорту.

Матеріали впровадження дисертаційного дослідження на тему «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу» обговорено і затверджено на засіданні кафедри теоретико-біологічних основ фізичного виховання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (протокол № 21 від 27 червня).

Завідувач кафедри теоретико-біологічних
основ фізичного виховання,
кандидат педагогічних наук, доцент

Микола БОЖИК

Проректор із стратегічного планування
та наукової роботи,
доктор педагогічних наук, професор

Микола КУРАЧ

УКРАЇНА
 МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
 ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**
 вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.
 тел. (0352)43-58-80, факс (0352)43-60-02
 e-mail: info@tnpu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125544

UKRAINE
 MINISTRY OF EDUCATION AND
 SCIENCE OF UKRAINE
**TERNOPIL VOLODYMYR HNATIUK
 NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY**
 2 M. Kryvonosa st., Ternopil, 46027, Ukraine
 tel. +38 0352 43 60 67, fax: +38 0352 43 60 02
 e-mail: info@tnpu.edu.ua

Від "04" "07" 2023 р. № 64/33-03 На № _____ від "___" "___" 20__ р.

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Власюка Романа Анатолійовича
 на тему: *«Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури
 на засадах диференційованого підходу»*
 для здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності
 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Результати дисертаційного дослідження Власюка Романа Анатолійовича були впроваджені в навчальний процес Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Зокрема реалізовано педагогічні умови підготовки майбутніх вчителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу.

Цінними є результати впровадження структурно-функціональної моделі у процес підготовки майбутніх вчителів фізичної культури на факультеті фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, які показали позитивну динаміку.

З метою реалізації педагогічних умов та підвищення рівня знань та вмінь студентів зі спортивно-педагогічних дисциплін автором розроблено інтерактивний навчально-методичний комплекс на платформі Moodle, а також електронний посібник з дисципліни «Гімнастика та методика її навчання», які успішно використовуються у освітньому процесі.

Результати дослідження Власюка Романа «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу» обговорювались на засіданні кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол №12 від 2 червня 2023 р.)

Проректор з наукової роботи
та міжнародного співробітництва

Завідувач кафедри
теоретичних основ і методики
фізичного виховання

Ірина ЗАДОРЖНА

Володимир НАУМЧУК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

вул. М.Коцюбинського, 2, м.Чернівці, 58002, тел. (0372) 584811, факс (0372) 552914,
 E-mail: rector@chnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02071240

Від 26.08.2023 № 10/17-1314 ДОВІДКА від _____

**про впровадження результатів дослідження
 Романа ВЛАСЮКА**

**на тему: «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної
 культури на засадах диференційованого підходу»
 на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
 зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти**

Результати дисертаційного дослідження Власюка Р.А. на тему «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах диференційованого підходу», зокрема методика реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців фізичної культури були успішно впровадженні у навчально-виховний процес кафедри фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Значну увагу дисертант приділив визначенню шляхів здійснення диференціації навчального процесу, одним з яких було анкетування викладачів та студентів вузу. Особливо цінними є науково-методичні напрацювання Власюка Романа: навчально-методичний комплекс (зошит) для студентів I-III курсів, посібник «Основні засоби гімнастики», та електронний посібник, які були розроблені автором з метою реалізації педагогічних умов, та підвищення рівня знань та вмінь студентів.

Результати дослідження Власюка Романа Анатолійовича було обговорено на засіданні кафедри фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол №13 від 20 червня 2023 року), та рекомендовані до впровадження у навчальний процес закладів вищої освіти.

Завідувач кафедри фізичної культури
 та основ здоров'я, професор
 Проректор з наукової роботи,
 професор

Юрій МОСЕЙЧУК

Андрій САМІЛА

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, тел. (0342) 75-23-51, факс (0342) 53-15-74
 імейл office@pnu.edu.ua, сайт https://pnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125266

03.08.2022 № 03.04.29/10 На № _____ від _____

АКТ

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Власюка Романа Анатолійовича
 за темою: «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури
 на засадах диференційованого підходу»
 поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі
 спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти**

Матеріали дисертаційного дослідження Власюка Романа Анатолійовича щодо умов професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури доповнюють вже існуючі теоретичні положення, подальшого розвитку набули форми і методи формування готовності студентів через реалізацію диференційованого підходу на заняттях зі спортивно-педагогічних дисциплін.

У навчальному процесі факультету фізичного виховання і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника в ході реалізації компонентів професійної та практичної підготовки студентів I-IV курсів, нами використовувалось навчально-методичне забезпечення розроблене автором. Зокрема посібники: «Теоретико-методичні основи гімнастики», «Основні засоби гімнастики», «Словник гімнастичних термінів». Використання доробку дисертанта сприятиме кращому розумінню студентами теоретичних засад гімнастики, а також методики навчання гімнастичним вправам.

Використання розробленого Романом Власюком навчально-методичного забезпечення показало позитивні результати у підготовці студентів I-IV курсів факультету фізичного виховання і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Сприяло підвищенню рівня теоретичної, методичної та практичної підготовки майбутніх фахівців і може бути рекомендоване до впровадження у навчально-виховний процес закладів вищої освіти.

Подані автором результати розроблених навчально-методичних компонентів професійної та практичної підготовки студентів I-IV курсів

(зокрема, посібників) були обговорені на засіданні кафедри спортивно-педагогічних дисциплін факультету фізичного виховання і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №11 від 14.06.2023 року) та рекомендовані до впровадження у навчальний процес студентів за спеціальностями: 011 – освітні, педагогічні науки; 014.11 – середня освіта (фізична культура).

Зав. кафедрою теорії та методики
фізичної культури

 Богдан ЛІСОВСЬКИЙ

Декан факультету
фізичного виховання і спорту

 Ярослав ЯЦІВ

Проректор
з науково-педагогічної роботи

 Едуард ЛАПКОВСЬКИЙ